

ครอบครัวคริสตชน
ในโลกปัจจุบัน

(Familiaris Consortio)

พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2

**ครอบครัวคริสตชน
ในโลกปัจจุบัน
(Familiaris Consortio)**

**พระสันตะปาปา ยอห์น ปอลที่ 2
22 พฤศจิกายน 1981**

คณะผู้แปล
บาทหลวงแบร์นาร์ต กิลแม็ง
อาจารย์สารภี แกสตัน
นายรุ่งโรจน์ ตี๋สุรกิจ
นายชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์
1984

พิมพ์ใช้ภายใน เพื่อประกอบการสอนเรียนที่วิทยาลัยแสงธรรม สามพราน
โอกาสฉลอง 30 ปี ของสมณสาร
และเตรียมงานชุมนุมครอบครัวนานาชาติ ครั้งที่ 7
(World Meeting of Families)
30 พฤษภาคม – 3 มิถุนายน 2012
มิลาน

คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม
กุมภาพันธ์ 2011

คำนำ

พระสมณสารของสมเด็จพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ว่าด้วย**บทบาทของคริสตชนในโลกปัจจุบัน** คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อการส่งเสริมชีวิตครอบครัว ได้จัดพิมพ์ขึ้นในโอกาสที่ประเทศไทยเรากำลังเตรียมต้อนรับการเสด็จมาเยี่ยมของพระองค์ ซึ่งก่อนหน้านั้น พระองค์จะเสด็จประเทศเกาหลี เพื่อสถาปนานักบุญ 103 องค์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมรณสักขีที่ยืนดีสละชีวิตแทนที่จะสละความเชื่อ เพื่อเป็นคริสตชนที่ติดตามพระคริสตเจ้าอย่างจริงจัง หลายครั้งเราต้องกระทำตนให้เป็น “วีรบุรุษ” “วีรสตรี” คำพูดที่เราเคยได้ยินบ่อยๆ ว่า “ยาก” “ไม่ไหว” หรือแม้แต่ “การคุมกำเนิดตามธรรมชาติลำบาก” ก็จะเป็นการพิสูจน์ว่า “เราจะเป็นวีรบุรุษ วีรสตรี หรือไม่?”

ในโอกาสที่พอมอบหนังสือนี้แก่ครอบครัวคริสตชนในประเทศไทย พ่อกอกล่าวย้าว่า **พระสมณสารของสมเด็จพระสันตะปาปาฉบับนี้เต็มไปด้วยคำสอนอันทรงชีวิต** แต่ในการที่เราจะยึดถือปฏิบัติตามได้อย่างซื่อสัตย์ทุกข้อ เราต้องระลึกว่าการเป็นมรณสักขีบางครั้งอาจจะง่ายกว่า การถือซื่อสัตย์ต่อคำสั่งสอนของพระคริสตเจ้าตลอดชีวิต โดยไม่ยอมผ่อนผันต่อความต้องการฝ่ายเนื้อหนังและจิตตารมณ์ส่วนตัว

พระสมณสารที่สมเด็จพระสันตะปาปาได้ทรงมอบให้แก่เรา มุ่งที่จะทำให้ชีวิตครอบครัวคริสตชนมีความหมายมากยิ่งขึ้น ในการที่สามีและภรรยาจะเป็นสักขีพยานในความเชื่อต่อคำสอนของพระองค์ แม้จะต้องลำบากเพียงใดก็ไม่หวั่น เพราะชีวิตครอบครัวที่เราเริ่มในโลกนี้ จะนำไปสู่ครอบครัวนิรันดรในโลกหน้า

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พระสมณสารของสมเด็จพระสันตะปาปาเป็นหนังสือทรงชีวิตที่เราต้องค่อยๆ อ่าน พร้อมกับแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ระหว่างสามีภรรยา หรือญาติพี่น้อง พร้อมกันนั้น ก็ให้ขอความสว่างจากพระจิตเจ้า เพื่อจะได้เห็นและเข้าใจความจริงที่แฝงอยู่ภายใน แม้ความจริงนั้นจะไม่เหมือนกับค่านิยมของสังคมโดยทั่วไปก็ตาม

พอเชื่อแน่วและมั่นใจว่า ครอบครัวคริสตชนทุกครอบครัวจะได้ประโยชน์จากการอ่านพระสมณสารเล่มนี้ อย่างแน่นอน

อวยพรด้วยความรักในพระคริสตเจ้า

(ป.คาเร็ตโต)

ประธานคณะกรรมการฯ ส่งเสริมชีวิตครอบครัว

20 เม.ย. 1984

คำชี้แจงของผู้แปล

พระสมณสารฉบับนี้ของพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ซึ่งได้ทรงเขียนขึ้นหลังจากการประชุมของสมัชชาพระสังฆราชเมื่อเดือนตุลาคม 1980 นั้น เป็นเอกสารที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ความยาวของเอกสารฉบับนี้อาจทำให้เกิดความท้อถอยในการอ่าน และผู้อ่านที่มีความตั้งใจดีมักจะเลิกอ่านหลังจากที่เริ่มอ่านไปได้ไม่นานนัก เพราะในบางครั้งภาษายากแก่การเข้าใจแม้แต่ในภาษาของต้นฉบับเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องนี้ความคิดนั้นอยู่ในระดับลึกมากเป็นพิเศษอันที่จริง ในพระสมณสารนี้พระสันตะปาปาได้ทรงแสดงความคิดสังเคราะห์ที่รวมเอา เทววิทยา และคัมภีร์ศาสตร์ ปรัชญา ศิลปกรรม สังคมศาสตร์ การศึกษาเกี่ยวกับงานอภิบาล แนวปฏิบัติทางจิตวิญญาณ และแม้แต่ประวัติศาสตร์เข้าด้วยกัน บ่อยครั้ง เมื่อเราทราบว่าจะทรงอ้างถึงเรื่องอะไรก็จะมีใจความเข้าใจกระจ่างชัด แต่ก็จะไม่เข้าใจถ้าเราคิดว่าอยากจะทำใจเอกสารนี้ด้วยความคิดง่ายๆ แบบการอ่านหนังสือการ์ตูน อารยธรรมของระบบรูปภาพมักทำลายความคิดคำนึงไปเสียหมดเสมอ

สมบัติอันทรงค่าสำหรับทุกคน

แต่ช่างเป็นสมบัติอันมีค่าเหลือเกิน มีความสมบูรณ์และเต็มไปด้วยพลังพอกๆ กับความรักและชีวิตเลยที่เดียว การอ่านสารนี้ใหม่แต่และครั้งทำให้เราได้ค้นพบความต่อเนื่องของความคิดใหม่และทำให้เกิดเสียงประสานขึ้นอย่างชัดเจนในทุกระดับของประสาทสัมผัสทั้งสิ้น ระดับร่างกาย ความรู้สึก สมองและจิตวิญญาณ บรรดาสามีภรรยา พ่อแม่ ลูก เด็กวัยรุ่น ปู่ย่าตายาย คู่หมั้น นักบวช และผู้อภิบาล ทุกคนต่างได้รับการเรียกร้องให้ค้นหาแสงสว่างแห่งความรอดซึ่งเป็นคำตอบที่จะช่วยให้เราเป็นอิสระ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคำเชิญอันอบอุ่นที่จะทำให้เราได้กลายเป็นฉายาอันสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปของพระเจ้าโดยอาศัยความรัก หรืออีกนัยหนึ่ง ในสารนี้การสมรสและครอบครัวปรากฏเป็นแนวทางที่แน่นอนและวิธีการที่ทรงอำนาจซึ่งพระเจ้าประทานแก่ชายหญิงเพื่อเขาจะได้ใช้ในการเข้าถึงความสำเร็จอันสูงสุดทั้งทางกายและจิตวิญญาณ ทั้งในโลกนี้และในโลกหน้า ในบริบทนี้ แม้แต่การถือความเป็นโสดโดยเฉพาะการถือพรหมจรรย์ของนักบวชก็ดูว่าจะเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผลอย่างชัดเจน อีกทั้งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตสมรสและชีวิตโดยทั่วไปด้วย

ผลที่ได้จากประสบการณ์

ในระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา ประสบการณ์ในการศึกษาพระสมณสารฉบับนี้ของกลุ่มต่างๆ ในระดับที่ต่างกัน ทำให้เราได้มองเห็นข้อเท็จจริงเป็นประเด็นใหญ่ๆ กล่าวคือ บุคคลต่างๆ ที่สมรสแล้วแทบทุกคู่ ต่างก็กระหายที่จะทราบแผนการของพระเจ้าเกี่ยวกับตัวเขา และได้ตระหนักถึงปัจจัยที่สำคัญที่ชีวิตสมรสและครอบครัวที่ต้องการ ประสบการณ์นี้ก็ช่วยให้เราได้ทราบถึงความยากลำบากบางประการที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าใจหลักธรรมที่มีอยู่อย่างมากมายในพระสมณสารนี้ เราจึงอยากจะช่วยสร้างความกระจ่างบางประการในจุดที่เราคิดว่าอาจเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ เพื่อ

จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึง “ตำรา” ว่าด้วยการสมรสและครอบครัวนี้ได้ดียิ่งขึ้น โดยมีอาจอวดอ้างว่า เราได้พูดถึงทุกๆ ข้อที่ควรจะต้องรู้ ยิ่งกว่านั้น เราก็ไม่สามารถยืนยันว่าเราได้เข้าใจความคิดของ บรรดาพระสังฆราชและของพระสันตะปาปาอย่างละเอียดถี่ถ้วน

ในระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา ประสบการณ์ในการศึกษาพระสมณสาธน์ฉบับนี้ของกลุ่มต่างๆ ใน ระดับที่ต่างกัน ทำให้เราได้มองเห็นข้อเท็จจริงเป็นประเด็นใหญ่ๆ กล่าวคือ บุคคลต่างๆ ที่สมรสแล้ว แทบทุกคู่ ต่างก็กระหายที่จะทราบแผนการของพระเจ้าเกี่ยวกับตัวเขา และได้ตระหนักถึงปัจจัยที่ สำคัญที่ชีวิตสมรสและครอบครัวที่ต้องการ ประสบการณ์นี้ก็ช่วยให้เราได้ทราบถึงความ ยากลำบากบางประการที่อาจเป็นอุปสรรคในการเข้าใจหลักธรรมที่มีอยู่อย่างมากมายในพระสมณสาธน์ นี้ เราจึงอยากจะช่วยสร้างความกระจ่างบางประการในจุดที่เราคิดว่าอาจเป็นประโยชน์ ทั้งนี้ เพื่อ จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าถึง “ตำรา” ว่าด้วยการสมรสและครอบครัวนี้ได้ดียิ่งขึ้น โดยมีอาจอวดอ้างว่า เราได้พูดถึงทุกๆ ข้อที่ควรจะต้องรู้ ยิ่งกว่านั้น เราก็ไม่สามารถยืนยันว่าเราได้เข้าใจความคิดของ บรรดาพระสังฆราชและของพระสันตะปาปาอย่างละเอียดถี่ถ้วน

เราจึงใคร่ขอชี้แจงรายละเอียดโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

ส่วนที่ 1 : คำชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาของพระสมณสาธน์

- ☐ แนวความคิดที่สำคัญ (บุคคล ความรัก การแพร่ธรรมของฆราวาส)
- ☐ ปัญหาของเหตุการณ์ในปัจจุบันที่พระสมณสาธน์ได้เสนอแนวความคิดที่ได้ไตร่ตรองอย่าง ลึกซึ้ง เช่น ปัญหาของวิทยาศาสตร์ สิทธิของสตรี การคุมกำเนิด ครอบครัวและสังคม สื่อมวลชน องค์การระหว่างประเทศ แผนงานอภิบาลในกรณีที่เป็นปัญหา
- ☐ ความหมายของคำบางคำ เช่น กฎเกณฑ์แห่งการก้าวหน้าอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน กฎเกณฑ์ แห่งการทดแทน

ส่วนที่ 2 : คำอธิบายเกี่ยวกับการแปล โดยให้เหตุผลในการใช้คำบางคำ

ส่วนที่ 1 : คำชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาของพระสมณสาร

หัวข้อที่ 1 : แนวความคิดที่สำคัญ

เราอยากจะทำให้ผู้อ่านได้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับความคิดพื้นฐานที่สำคัญๆ ที่ข้อเขียนทั้งหมดกล่าวถึงโดยส่วนรวม

1.1 แนวความคิดเกี่ยวกับ “บุคคล”

หลักคำสอนเดิม

ถ้าเราสรุปผลและทำการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบทางหลักธรรมที่เกี่ยวกับความรัก การสมรส และครอบครัว เราก็อาจจะพูดได้ว่า ไม่มีอะไรใหม่เลย อันที่จริง หลักคำสอนตามแบบเดิมของพระศาสนจักรก็ดูจะไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง และหลายครั้งหลายหนยังตั้งใจที่จะยืนยันว่า คำสอนเก่ายังคงมีค่าอยู่เสมอ เช่น ข้อความที่ว่า พระเจ้าเป็นผู้สร้างคู่สมรส พระเจ้าทรงเปี่ยมไปด้วยความรักสำหรับประชากรของพระองค์ พระคริสตเจ้าทรงสละพระชนม์ชีพเพื่อพระศาสนจักรเจ้าสาวของพระองค์ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวและสภาพที่ยกเลิกไม่ได้ของศีลสมรส การปฏิเสธการคุมกำเนิดแบบวิทยาศาสตร์และการทำแท้ง หน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมลูก ฯลฯ (เช่น ข้อ 2, 3, 29, 30)

หลักคำสอนในรูปแบบใหม่

อย่างไรก็ดี ภาษาที่ใช้จะรู้สึกว่าเป็นใหม่ เพราะเป็นภาษาที่เข้าได้กับความคิดในสมัยปัจจุบันและเชื่อมโยงโดยตลอดถึงประสบการณ์ในชีวิตจริงของมนุษย์ที่เวียนว่ายอยู่ในปัญหาต่างๆ ของสมัยนี้ (ข้อ 1, 4, 31) สังเกตได้ว่า พระสมณสารนี้มีใช่เป็นเอกสารที่เขียนขึ้นลอยๆ โดยไม่ได้บ่งถึงผู้ใดหรือเวลาใด แต่เป็นเสียงอันอบอุ่น เป็นความศรัทธาที่แรงกล้า เป็นความมานะพยายามที่ไม่เสื่อมคลายของ “บิดา” และ “ผู้อภิบาล” คนหนึ่ง ผู้ตระหนักในความรับผิดชอบของตน ผู้เปี่ยมไปด้วยประสบการณ์จากชีวิตมนุษย์ที่มีความหลากหลายและยึดมั่นในหน้าที่ อนึ่ง ยังทรงเป็นผู้ที่มีความเห็นสอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้ทรงเคยกล่าวมาแล้ว เพราะในสมณสารฉบับนี้ยังมีแนวคิดพื้นฐานที่พระองค์ทรงเคยกล่าวในพระสมณสารว่าด้วย “พระผู้ไถ่มนุษย์” และในบทแถลงของพระองค์ต่อองค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่กรุงปารีส เมื่อเดือนมิถุนายน 1980

อะไรคือความเป็นคน

เราได้สังเกตการใช้คำ “บุคคล” “คน” “ความเป็นคน” ว่าปรากฏอยู่บ่อยครั้งและมีอยู่ในแทบทุกย่อหน้า ในที่นี้กรุณาอย่ามองเพียงแค่รูปแบบภายนอกที่เป็นการพูดถึงแต่ละคนซึ่งอยู่ในที่เดียวกัน (เช่น ในประโยคที่ว่า “มีคน 30 คน ในที่ประชุมนี้”) เมื่อพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ใช้คำนี้ทรงหมายถึง ภาวะภายในของความเป็นชายหรือหญิงในทุกๆ แ่ง เช่น เมื่อทรงพูดว่า “ความรักฉันสามีภรรยาเป็นการอุทิศตัวที่บุคคล 2 บุคคลมอบให้แก่กันและกัน” นั้น (ข้อ 20) คง

จะเป็นการไม่เพียงพอถ้าจะคิดถึงแต่เพียงความสัมพันธ์ภายนอกของชายและหญิง หรือแค่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหรือทางความคิดที่ทั้งสองให้แก่กัน หรือคิดถึงแค่ความสัมพันธ์ทางกายเพื่อการเจริญพันธุ์มีลูกมีหลานสืบไปหรือการร่วมมือกันเพื่อปฏิบัติหน้าที่ด้วยกัน ฯลฯ แต่ต้องคิดไปไกลกว่าลักษณะภายนอกจนเข้าไปถึงใจกลางที่มองไม่เห็นของความเป็นบุคคลซึ่งทุกคนตั้งใจจะหมายถึง เวลาใช้คำว่า “ฉัน” แม้จะไม่รู้ตัวอย่างชัดเจนก็ตาม

ความเป็นบุคคลอยู่ที่ความสัมพันธ์กับผู้อื่น

แนวโน้มที่อยู่ลึกในใจของมนุษย์ก็คือ การแสดง “ความเป็นบุคคล” ให้เป็นศูนย์กลางที่เป็นจุดรวมของทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น เมื่อเราพูดถึงผลประโยชน์ส่วนตัว ความคิดส่วนตัว สมบัติส่วนตัว เราอยู่ไม่ไกลความหมายของ “ความเห็นแก่ตัว” หรือ “การมองเห็นแต่ตัวเอง” นัก แต่เพื่อให้สามารถเข้าใจข้อความในพระสมณสาธ และยิ่งกว่านั้นเพื่อเข้าใจตำแหน่งของตนในแวดวงมนุษย์และในจักรวาล จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องจัดคำว่า “บุคคล” ไว้ในอีกระดับหนึ่ง นั่นคือระดับของ “ความสัมพันธ์” ของ “การสมาคมติดต่อ” “ฉัน” มีชีวิตอยู่ มิใช่เพียงในรูปร่างแต่ในความสัมพันธ์ที่ฉันมีกับสรรพสิ่งในจักรวาลและกับคนอื่นๆ ร่างกายของฉัน ซึ่งอาศัยอยู่ใน “เวลาและสถานที่” มีส่วนร่วมในความสัมพันธ์นี้ด้วยเพราะร่างกายเป็นตัวแทนของความเป็นคนที่ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ กายนั้นสามารถพูดได้ กระทำได้ มองได้ เดินไปหาคนอื่นหรือเดินจากไปได้ กายแม้จะเป็นเครื่องมือที่จำเป็นมากในการสมาคมติดต่อแต่ก็มีได้เป็นทุกอย่างในความเป็นบุคคลทั้งหมด สติปัญญา ความทรงจำ เจตนา ต่างก็เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของ “บุคคล” ด้วย ดังนั้น ความเป็นบุคคลของฉันก็คือ ตัวฉันในรูปของร่างกาย ความนึกคิด เจตนา อุทิศตัวให้แก่ผู้อื่น และในเวลาเดียวกันก็รับการติดต่อสมาคมที่คนอื่นพยายามยื่นให้แก่ฉัน เราจะเห็นได้ว่า ยิ่งฉันมีความสัมพันธ์กับคนอื่นมากแค่ไหน ฉันก็ยังมีชีวิตมากขึ้นแค่นั้น และยังเก็บตัวมากแค่ไหน ก็ยังมี ความเป็นบุคคลและมีความเป็นมนุษย์น้อยลงแค่นั้น

บุคคล - ผู้อื่น - องค์ผู้ทรงแตกต่างจากมนุษย์อย่างที่สุด

มนุษย์จึงมิใช่เป็นเพียงอัตตบุคคลที่อยู่ในหมู่บุคคลอื่นๆ มิใช่เป็นเพียงเมล็ดข้าวเม็ดหนึ่งในกองข้าวทั้งกอง แต่เป็นบุคคลผู้ทรงพลัง เปี่ยมด้วยเกียรติและความรับผิดชอบที่ไม่เหมือนใคร มีความสำนึกในการอุทิศตัวให้แก่ผู้อื่น และยังเป็นอิสระที่จะรับการอุทิศตัวจากผู้อื่นหรืออาจจะอยู่เฉยๆ อย่างไม่ยินดียินร้ายก็ได้ ผู้อื่นในที่นี้ก็หมายถึง “บุคคลอื่นๆ” ที่เป็นชายหรือหญิง แต่ยิ่งไปกว่านั้นยังรวมถึง “องค์ผู้ทรงแตกต่างจากมนุษย์อย่างที่สุด” ด้วย คือ องค์พระเจ้านั่นเอง พระองค์ทรงเป็นบ่อเกิดที่เป็นผู้สร้างของ “บุคคล” แต่ละคน ทรงอุทิศพระองค์เพื่อ “บุคคล” และทรงเรียกให้ “บุคคล” อุทิศตัวให้พระองค์เช่นกัน และด้วยการแลกเปลี่ยนเช่นนี้เองที่ก่อให้เกิดความรอดของ “บุคคล” หรือเกิดความสำเร็จอย่างสมบูรณ์และอย่างสูงสุด

พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาด้วยความรักและทรงสร้างเพื่อความรัก

โดยการยึดถือความคิดนี้เป็นหลัก พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ทรงเรียกร้องอย่างแข็งขันให้เราปรับปรุงความนึกคิดที่มีต่อความรักและการแต่งงาน พระเจ้ามิใช่องค์ผู้บัญญัติกฎเกณฑ์เพื่อใช้บังคับสิ่งสร้างซึ่งก็ต้องการความเป็นอิสระ แต่ทรงเป็นผู้ที่ “ได้ทรงเรียกมนุษย์มาให้เกิดมีชีวิตด้วย

ความรัก และยังคงเรียกให้เขาเข้าถึงความรักด้วย” (ข้อ 11) หมายถึง ให้มีความสัมพันธ์ติดต่อกับพระองค์ และกับ “ผู้อื่น” พระศาสนจักรมิใช่คณะลูกขุนที่ประกอบด้วยชายโสดผู้มีใจหิน ผู้ไม่เข้าใจอะไรเลยเกี่ยวกับความรักและการแต่งงาน และออกกฎข้อบังคับที่แสนหนักและเคร่งครัดแก่ฆราวาสมนุษย์ แต่พระศาสนจักรเป็นเสมือนเจ้าสาวที่อุทิศตัวแก่เจ้าบ่าวผู้ศักดิ์สิทธิ์ และได้รับการไถ่กู้ให้เข้าถึงความสมบูรณ์โดยอาศัยพระคุณจากพระโลหิตของเจ้าบ่าว พระศาสนจักรเป็น “มารดา” ผู้นำบุคคลแต่ละคนที่เป็นองค์ประกอบของพระศาสนจักรให้ไปสู่ความสมบูรณ์โดยชี้แนะแนวทางในการรับเอาพระคุณจาก “องค์ผู้ทรงแตกต่างจากมนุษย์อย่างที่สุด” และในการน้อมรับ “บุคคลอื่นๆ” โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่เป็นสามีหรือภรรยาของตน “มารดา” ผู้นี้ให้การสนับสนุนความปรารถนาของแต่ละบุคคลในการอุทิศตนเองอย่างเป็นทางการเป็นอิสระแก่บุคคลอื่นและแก่ “องค์ผู้ทรงแตกต่างจากมนุษย์อย่างที่สุด” เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติอันแท้จริงของเขา และบรรลุถึงความดีอันจริงแท้ที่สุด

ข้อเรียกร้องของการเป็น “บุคคล”

เมื่อใคร่ครวญตามแสงสว่างนี้ จะพบว่า ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสภาพที่ยกเลิกไม่ได้ของการแต่งงานซึ่งรวมถึงการที่จะไม่เห็นด้วยกับการหย่าร้าง กับการทดลองใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงาน กับการคุมกำเนิดแบบวิทยาศาสตร์กับการทำแท้ง และยังรวมไปถึงการเคารพสิทธิสตรี เด็ก คนแก่ และคนพิการนั้น จึงมิใช่เป็นกฎจากภายนอกที่จะต้องรักษา แต่ในทางตรงกันข้ามเป็นข้อเรียกร้องที่มาจากภายในของการเป็น “บุคคล” เพื่อเปิดทางให้มีการพัฒนาอย่างเต็มที่จนกระทั่งบรรลุถึงความศักดิ์สิทธิ์อันแท้จริง

ความเป็นบุคคลในกระแสปรัชชาศาสตร์

พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ได้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ส่วนประกอบของความ เป็นบุคคลอย่างหนึ่งซึ่งขาดมิได้ นั่นคือ ประวัติดาศาสตร์ อันหมายถึงทั้งสภาพที่เป็นมรดกตกทอดมาจากอดีต สภาพปัจจุบัน และศักยภาพในอนาคตของบุคคลนั้น พระสันตะปาปาทรงเตือนว่า ตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นของเราหรือของคนอื่นก็ดี จะมีการพัฒนาบุคลิกของตนทีละเล็กทีละน้อยโดยอาศัยประสบการณ์และการตัดสินใจของตนในเรื่องต่างๆ อีกทั้งบุคคลต้องการใช้เวลานานในการพัฒนาตัวรวมถึงการที่บุคคลสามารถเจริญก้าวหน้าไปสู่ความสมบูรณ์ที่ไม่มีขอบเขต ไม่ว่าสภาพปัจจุบันของบุคคลนี้จะเป็นอย่างไรรก็ตาม

ความเอาใจใส่ต่อบุคคล

ให้เราสังเกตความเอาใจใส่อันเปี่ยมล้นด้วยความเมตตาของพระสันตะปาปาที่มีต่อบุคคลและต่อปัญหาต่างๆ ของบุคคล เช่น ความยากลำบากในเรื่องต่างๆ ของคู่สมรส เสรีภาพของปัจเจกบุคคลซึ่งสื่อมวลชนและผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจพยายามจะรุกราน ความว่าเหวของผู้สูงอายุ คู่สมรสที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งทอดทิ้ง พ่อหม้ายแม่หม้าย ผู้อพยพ และบุคคลต่างๆ ที่ต้องอยู่เป็นโสดโดยไม่มีทางเลือก พระสันตะปาปาทรงมีพระวาจาที่เปี่ยมไปด้วยความเข้าใจ ดังเช่น ต่อผู้ที่แต่งงานใหม่หลังการหย่าร้างด้วยความตั้งใจที่จะให้การอบรมที่ดีแก่บุตร นอกจากนั้นยังทรงกระตุ้นให้ผู้อภิบาลมิให้ปิดบังตัวเองอยู่ในกรอบของกฎเกณฑ์หรือแพชชั่นของการทำตามกฎเกณฑ์ แต่ขอให้จับตามองแต่สิ่งที่อยู่ลึกที่สุดใจใจของแต่ละคน ในสถานการณ์แต่ละอย่าง

1.2 ความหมายของความรัก

เราอยากจะเน้นถึงความหมายของความรักของสมัชชาพระสังฆราชและของพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ตามที่เราเข้าใจ แม้จะเป็นเพียงสั้นๆ ก็ตาม

การอุทิศตนเอง

ความรักคือการอุทิศตนเอง พระสันตะปาปาทรงใช้คำ “ความรัก - การอุทิศตนเอง” บ่อยครั้ง ดังนั้นความหมายในเชิงอื่นๆ เช่น ความเพลิตเพลิตทางกาย ความคิดเพื่อฝัน ความมั่นคง การกระตุ้นความรู้สึก ความใคร่ การเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นความหมายที่ผิดเพี้ยนไปและไม่เพียงพอที่จะกล่าวถึงคำว่า “ความรัก” จึงไม่นับรวมในที่นี้ มีหลายครั้งที่พระสันตะปาปา ทรงเพิ่มคำ “อย่างสิ้นเชิง” เช่นการอุทิศตนเองอย่างสิ้นเชิง (ข้อ 11) โดยเน้นว่า การอุทิศตนเองที่ฝันไว้ แม้แต่นิดเดียว ความเห็นแก่ตัวที่เจือปนอยู่จะทำให้การพัฒนาของความรักนั้นเป็นไปไม่ได้ เหมือนกับเมล็ดทรายที่ทำให้เฟืองของเครื่องจักรหยุดทำงานได้

พระคุณพิเศษของพระเจ้า

ความรักคือ พระคุณพิเศษที่พระเจ้าประทานให้แก่มนุษย์ เป็นการร่วมชีวิตอย่างแท้จริงกับพระองค์ ความรักของมนุษย์ก็เป็นภาพลักษณ์ของชีวิตพระเจ้าแม้จะเป็นฉายาที่ยังไม่สมบูรณ์ก็ตาม แต่ก็มี ความหมายของความจริงที่ศักดิ์สิทธิ์และลึกซึ้งที่เราไม่อาจจะเข้าใจได้โดยตรง ความรักจึงเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์และสร้างความศักดิ์สิทธิ์ในหัวใจของชายและหญิง

สัญลักษณ์

ความรักระหว่างชายและหญิงเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าเสมอ เมื่อเป็นความรักอันซื่อสัตย์ก็เป็นสัญลักษณ์ของความซื่อสัตย์อย่างสม่ำเสมอและที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวาของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ เมื่อเป็นความรักที่ปนความพิรุณ การหลงผิดก็เป็นสัญลักษณ์ของความไม่แน่นอนของมนุษย์ที่มีต่อพระเจ้า แต่ไม่อาจหยุดความซื่อสัตย์ของพระเจ้าลงได้แม้แต่ชั่วขณะหนึ่ง

สัญลักษณ์เชิงประกาศ

ความรักเป็นสัญลักษณ์เชิงประกาศ หมายความว่า

1. เป็นความจริงที่มองเห็นได้และเต็มไปด้วยความหมายสำหรับบุคคล 2 คน ที่อุทิศตัวให้แก่กัน เพื่อประโยชน์ของกันและกัน
2. การอุทิศตนเองนี้ ประกาศถึงการอุทิศตัวอีกอย่างหนึ่งที่ประเสริฐอันเป็นแบบฉบับสำหรับมนุษย์ แม้ในทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในอดีตมาแล้ว อันได้แก่ ยัญบูชาของพระคริสตเจ้า พระเจ้าผู้ทรงรับเอากายมนุษย์สำหรับเจ้าสาวของพระองค์ซึ่งเป็นพระศาสนจักร
3. สัญลักษณ์นี้จะแสดงความหมายทั้งหมดออกมาในเหตุการณ์อันศักดิ์สิทธิ์ที่สัญลักษณ์นี้ประกาศ แสดงเท่านั้น ในการเสด็จเสวยพระชนม์ชีพบนไม้กางเขน พระเจ้าทรงอุทิศพระองค์แก่มนุษยชาติอย่างสมบูรณ์ที่สุดและลึกซึ้งที่สุดจนมนุษยชาติได้รับการไถ่กู้ นั่น กลายเป็นพระกายของพระคริสต์ ความรักที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิงในความเป็นจริงอันใหม่ของคุณสมรส

จนกระทั่งเป็นเนื้อเดียวกัน (หมายความว่า เป็นบุคคลเดียวกัน) นั้น ประกาศแสดงถึงการยกมนุษยชาติให้สูงขึ้นไปอยู่ในระดับเดียวกับพระเจ้า

พระจิตเจ้า

ความรักคือสิ่งที่พระเจ้าประทานแก่มนุษย์ สัญลักษณ์เชิงประกาศนี้ มิใช่เป็น “สิ่งหนึ่ง” หรือ “ความรู้สึกหนึ่ง” แต่ความรักเป็น “พระบุคคล” พระสันตะปาปาทรงใช้สำนวนที่ว่า “พระจิตเจ้าทรงหลังรินแก่คู่สมรสระหว่างพิธิสมรส” (ข้อ 13, 19, 63) อันเป็นสำนวนที่ตรงตามและทรงใช้หลายครั้งด้วยกัน สำนวนนี้เป็นการเน้นอย่างหนึ่งว่า ความรักของคู่สมรสมิได้เป็นอย่างอื่นนอกจากพระจิตเจ้าอันเป็นสายใยแห่งความรักและการอุทิศพระองค์ระหว่างพระบิดาและพระบุตรซึ่งสถิตอยู่ในใจของคู่สมรส และด้วยเหตุนี้เองก็ทำให้สามีภรรยาสามารถได้เข้าถึงแก่นแห่งชีวิตของพระเจ้าได้ นอกจากนี้ เหมือนดังที่ศิลปินกำลังแต่งตั้งผู้รับศิลปะล้างบาปให้เป็นประจักษ์พยานของพระวรสาร ในทำนองเดียวกัน ศิลปินก็ได้แต่งตั้งสามีภรรยาให้เป็น “ธรรมทูตแห่งความรักและชีวิต” (ข้อ 54) ด้วยฤทธานุภาพของพระจิตเจ้าองค์เดียวกัน

1.3 การแพร่ธรรมของบราวาส

การเปลี่ยนแปลงในด้านความหมายของคำ

แนวความคิดหลักอันที่สามซึ่งปรากฏอยู่ทั่วไปในพระสมณสาส์นก็คือ บทบาทของบราวาสในภารกิจต่างๆ ของพระศาสนจักร ดังนั้น เราจึงควรมาสังเกตถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านความหมายของคำๆ นี้ในเทววิทยาที่เกี่ยวกับบราวาส พระสันตะปาปา ปีโอ ที่ 10 ได้ทรงพูดถึงบรรดาบราวาสว่าเป็นฝูงแกะที่อ่อนน้อมต่อการนำของคนเลี้ยงแกะ พระสันตะปาปาปีโอ ที่ 11 ได้ก่อตั้งกิจการคาทอลิกและทรงกระตุ้นให้บราวาสมีส่วนร่วมในภารกิจแพร่ธรรมของศาสนจักร แต่ในฐานะที่ได้เป็นผู้ได้รับมอบหมายจากพระสังฆราช พระสันตะปาปาปีโอ ที่ 12 ส่งคายนาวาติกันครั้งที่ 2 และพระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6 ก็ได้ขยายความภารกิจเฉพาะของบราวาสในโลกว่าบทบาทนี้มีไว้เพียงหน้าที่ผู้รับผิดชอบทางศาสนากำหนดให้เท่านั้น แต่เป็นผลโดยตรงมาจากศิลปะล้างบาป ในพระสมณสาส์นนี้ความคิดของพระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6 และของสังคายนาวาติกันที่ 2 ไม่เพียงแต่ปรากฏซ้ำเท่านั้น แต่ได้รับการขยายความอย่างกว้างขวางอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นลักษณะที่เด่นชัดของพระสมณสาส์นก็คือ การเน้นถึงลักษณะภารกิจของครอบครัวคริสตชนว่าเป็น “ศาสนบริการ” โดยตรง ซึ่งครอบครัวได้รับมอบหมายมาทางศิลปะสมรส

ภารกิจของบราวาสในโลก

พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ทรงพอพระทัยที่จะนำความคิดจากสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 มากล่าวซ้ำตามข้อความที่ว่า ชีวิตของสังคมโลก ก็คือ ชีวิตของครอบครัวนั่นเอง ครอบครัวนี้เองที่เป็นองค์ประกอบทางกายภาพของสังคม และที่ให้การประกันว่าสังคมจะมีสมาชิกสืบทอดต่อไปเรื่อยๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวนั้นเป็นหัวใจของสังคม กล่าวคือ ถ้าครอบครัวดี คนดี สังคมก็จะดีด้วย (ข้อ 5) มีการบรรยายความคิดอันยอดเยี่ยมของพระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6

เกี่ยวกับงานเผยแผ่พระวรสารที่ครอบครัวได้รับการถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น โดยการรับฟังพระวรสาร และดำเนินชีวิตตามพระวรสารในความจริงแท้ของความรักและในความสัมพันธ์ของครอบครัว พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ก็ทรงเน้นถึงงานแพร่ธรรมของครอบครัว ซึ่งมีได้เพียงกล่าวถึง บทบาทที่ว่าสำคัญเป็นอันดับแรกเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่มียุ่แล้วตามธรรมชาติและตามวิธีการที่หาอะไรทดแทนมิได้เลย งานแพร่ธรรมนี้ต้องดำเนินไปตามสภาพความเป็นไปต่างๆ ของครอบครัว (ข้อ 50) อันได้แก่งานในด้านการรับใช้ความรักและชีวิตรวมถึงการสนับสนุนความสัมพันธ์ในสังคม งานในด้านการอบรมบุตร งานในด้านความสัมพันธ์กับพระเจ้า เรามีควรละเว้นที่จะอ่านข้อความสองข้อที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นใจและความเรียบง่ายของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการสวดภาวนาในครอบครัว อันได้แก่ ข้อ 59 ย่อหน้าสุดท้าย และข้อ 60 ย่อหน้าที่สอง ซึ่งมีการอ้างถึงคำกล่าวของพระสันตะปาปา เปาโล ที่ 6

ชีวิตครอบครัวคริสตชนเป็นศาสนบริการ

สิ่งที่เป็นหัวข้อสำคัญในสมัชชาพระสังฆราช ปี 1980 และในสมณสาส์นก็คือ ความคิดที่มีการเน้นหลายครั้งว่า ภารกิจของครอบครัวเป็น “ศาสนบริการ” อย่างหนึ่ง อาจพูดอีกนัยหนึ่งได้ว่าชีวิตแห่งความรักของคู่สมรสและบทบาททุกประการของครอบครัวนั้น เป็นภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของคู่สมรสและครอบครัว ซึ่งเป็น “ศาสนบริการ” ที่อยู่ในความรับผิดชอบของคู่สมรสและครอบครัวเท่านั้น เป็นงานที่ประกอบด้วยลักษณะต่างๆ (ลักษณะของประกาศก สงฆ์ และกษัตริย์) และประกอบด้วยประสิทธิผลแห่งการไถ่กู้ของภารกิจแพร่ธรรม ซึ่งพระคริสตเจ้ามอบให้อยู่ในความรับผิดชอบของพระศาสนจักร อันได้แก่ภารกิจการศึกษา การประกาศและการเผยแผ่ความรัก (ข้อที่ 17) ภารกิจในการแสดงความซื่อสัตย์ (ข้อ 20) ภารกิจแห่งความสัมพันธ์ (ข้อ 21) ภารกิจการอุทิศตัวรับใช้ชีวิต “การเผยแผ่ภาพลักษณ์ของพระเจ้าจากคนหนึ่งให้แก่อีกคนหนึ่ง” (ข้อ 28) ภารกิจการอบรมดูแลบุตร (ข้อ 36, 38, 53) ภารกิจที่ “เป็นเครื่องเตือนใจพระศาสนจักรให้ระลึกถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นที่ไม้กางเขนอยู่เสมอ” (ข้อ 13) “ศาสนบริการ” นี้ มีความเป็นจริงมากจนกระทั่งพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ได้ยกคำพูดของนักบุญโทมัส อควินัส ซึ่งมักจะถูกลืมบ่อยๆ ในเรื่องการเปรียบเทียบศาสนบริการของคู่สมรสกับศาสนบริการของสงฆ์ที่ว่า “งานเผยแผ่และอนุรักษชีวิตจิตวิญญาณนั้น บางคนก็ทำสำเร็จโดยศาสนบริการทางวิญญาณ ซึ่งเป็นงานเฉพาะของผู้ที่รับศีลบวชเป็นสงฆ์ บางคนก็ทำโดยทางศาสนบริการทางร่างกายและวิญญาณพร้อมกันไป ซึ่งเป็นผลของศีลสมรส” (Summa Contra Gentiles ภาค 4 บทที่ 58 : อ้างอิงในข้อ 32)

พระศาสนจักรระดับครอบครัว

การที่มีการกล่าวถึง “พระศาสนจักรระดับครอบครัว” หลายต่อหลายครั้ง ก็เป็นการแสดงให้เห็นความสำคัญในตัวแล้ว แต่คำนี้ยังมีความสำคัญเด่นชัดเป็นพิเศษ ถ้าเราได้มาคิดถึงประวัติความเป็นมาของคำนี้ ในสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้เริ่มพูดในนัยนี้เป็นครั้งแรก (“ในครอบครัวอันเป็นหน่วยที่คล้ายกับพระศาสนจักร”, *Lumen Gentium*) แต่คำนี้ก็กลับถูกลบทิ้งไปในเวลาต่อมาว่าเป็นคำที่ไม่เหมาะสม ที่สุด สมัชชาพระสังฆราช ปี 1980 และพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ได้ให้ความสำคัญแก่คำนี้ใหม่ และไม่ได้ใช้เพื่อเป็นการเปรียบเทียบอีกต่อไป แต่ใช้เป็นคำไวพจน์

“ครอบครัวคริสตชน” เลย์ทีเดียว ดังนั้นจึงเป็นการรับรองอย่างเป็นทางการว่า งานแพร่ธรรมของครอบครัวซึ่งเป็นงานของฆราวาสโดยเฉพาะนั้น ก็เป็นงานของพระศาสนจักรโดยตรง

การรับใช้ครอบครัว

ก่อนที่จะจบหัวข้อนี้ ขอให้เราสังเกตคำว่า “งานของพระศาสนจักร” ซึ่งเป็นคำที่พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ได้ให้แก่งานของบรรดานายแพทย์ นักการศึกษา นักกฎหมาย หรือคู่สมรสที่อุทิศตนเพื่อความผาสุกของครอบครัว และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ให้แก่ความพยายามของทุกๆ คนที่มีความตั้งใจที่จะแนะนำคู่สมรสให้ใช้วิธีคุมกำเนิดแบบสังเกตจังหวะตามธรรมชาติ (ข้อ 35, 43, 47, 71, 75)

จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่จะพบการใช้สำนวน 3 สำนวน ขนานกันไป เพื่อเน้นความสำคัญของศาสนบริการนี้ อันได้แก่ “อนาคตของการเผยแผ่พระวรสารขึ้นอยู่กับพระศาสนจักรระดับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่” (ข้อ 52) “อนาคตของสังคมโลก และของพระศาสนจักรขึ้นอยู่กับครอบครัว” (ข้อ 75) และ “อนาคตของมนุษยชาติขึ้นอยู่กับครอบครัว” (ข้อ 86)

หัวข้อที่ 2 : ปัญหาต่างๆ ในปัจจุบัน

ครอบครัวนั้นเป็นแก่นของชีวิตในโลกนี้ ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ครอบครัวจะได้รับผลกระทบในด้านดีหรือด้านเลวจากกระแสต่างๆ ที่ส่งผลกระทบเทือนอยู่ในโลก ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ปัญหาเหล่านี้จำนวนมากได้รับการกล่าวถึงในพระสมณสาส์นนี้ พระสันตะปาปาก็แสดงความเห็นหรือแนวความคิดที่เรามีอาจมองข้ามไปได้เลยหลายครั้งหลายหนด้วยกัน ในที่นี้จะขอยกมากล่าวถึงสัก 4 - 5 ข้อ

2.1 วิทยาศาสตร์

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องแสดงถึงภูมิปัญญาและเกียรติของมนุษย์ และจะต้องมีหน้าที่รับใช้มนุษย์และตัวบุคคลไม่ใช่กลายเป็นรูปบูชาหรือนายของมนุษย์อีกทีหนึ่ง วิทยาศาสตร์นี้ บางครั้งมีบทบาทมากเกินไป เช่น ในกรณีที่ความก้าวหน้าทางวิชาการเปิดโอกาสให้สามารถฆ่าทารกแฝดคนใดคนหนึ่งได้ ถ้าผู้เป็นแม่ไม่ประสงค์จะมีลูก 2 คน ในเวลาเดียวกัน หรือในกรณีที่มีการตรวจครรภ์ก่อนคลอดเพื่อทำแท้งถ้าปรากฏว่ามีทารกที่ผิดปกติ ในเรื่องอื่นๆ ยังมีตัวอย่างของการที่วิทยาศาสตร์ก้าวท้าวความเป็นบุคคลอีกมาก ฉะนั้นควร “จะต้องใช้วิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับปัญญา” (ข้อ 8)

2.2 ขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรี

ขบวนการนี้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความยุติธรรมที่ชัดเจนและถูกต้องเพื่อสตรีจะได้มีเกียรติเสมอภาคเท่าเทียมชาย และเพื่อที่จะเปิดทางให้สตรีมีบทบาทความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ตามจริงแล้ว ภาวะที่แสดงถึงความเป็นสตรีอย่างแท้จริงเรียกร้องว่า

- ๑ ความเป็นหญิงควรได้รับการยอมรับ และสามารถแสดงออกได้ด้วยบทบาทที่เหมาะสม แต่จะต้องไม่ทำให้ถูกปฏิเสธหรือทำลายโดยพยายามทำตนให้เหมือนเป็นชาย

- ☐ บทบาทของภรรยาและโดยเฉพาะในฐานะที่เป็นแม่ของลูกไม่ควรเป็นบทบาทแห่งความอับยศอดสูสำหรับหญิง แต่ควรได้รับการยกย่องว่า เป็นหน้าที่ทางสังคมที่แท้จริง ซึ่งอยู่เหนือกว่าทุกๆ สิ่งที่สตรีจะสามารถอุทิศให้สังคมโดยการทำงานนอกบ้าน

3.2 การคุมกำเนิด

พระสมณสาธิตฉบับนี้ได้ให้รายละเอียดที่แน่นอนและลึกซึ้งเกี่ยวกับปัญหานี้ โดยเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ที่ใช้วิธีคุมกำเนิดแบบวิทยาศาสตร์และทัศนคติของผู้ที่ใช้การสังเกตจังหวะตามธรรมชาติเป็นหลักใหญ่

ถ้าพูดโดยสรุปแล้วผู้ที่ใช้การคุมกำเนิดแบบวิทยาศาสตร์นั้น

- ☐ แบ่งแยกความหมาย 2 ประการ ของคำว่า เพศสัมพันธ์อันหมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และการเจริญพันธุ์ที่พระเจ้าผู้สร้างได้เชื่อมความสัมพันธ์ของทั้งสองลักษณะนี้ไว้อย่างแน่นแฟ้น
- ☐ ทำตัวเป็น “ผู้บงการ” แผนการของพระเจ้า
- ☐ ทำให้คุณค่าของเพศมนุษย์เสื่อมทรามลง ทั้งในแง่ของตนเองและของคู่ของตนด้วย
- ☐ บิดเบือนความจริงของความรักของคู่สมรส ซึ่งควรต้องเป็นการอุทิศตนอย่างสิ้นเชิง

แต่ก่อนหน้านั้น พระสันตะปาปาได้ขจัดแนวความคิดต่างๆ เป็นอันมากที่มหาชนกำลังให้ความสนใจกันอย่างกว้างขวาง เช่น ความกลัวในเรื่องการใช้กำลังรุนแรง ความกลัวเรื่องการเพิ่มจำนวนประชากร ความกลัวในสภาพข้าวยากหามากแวง หรือแม้แต่เพียงความกลัวที่จะมีความสบายน้อยลง ความกลัวในเรื่องการผิดปกติทางกรรมพันธุ์ เพื่อคัดค้านแนวความคิดเหล่านี้ พระสันตะปาปาทรงตั้งข้อสังเกตว่า ความรักของพระเจ้านั้นมีพลังเหนือกว่าความกลัวใดๆ ในโลก อันตรายของการที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นก็เป็นเรื่องที่ขยายความเกินกว่าเหตุ (และเราสันนิษฐานว่า พระสันตะปาปาได้ทรงศึกษารายงานทางเศรษฐศาสตร์ และสถิติเป็นอย่างดีแล้ว) นอกจากนี้ยังได้ทรงตั้งข้อสังเกตด้วยว่า คุณค่าของชีวิตอยู่ที่มนุษย์สามารถคงความเป็นบุคคลเอาไว้ได้ ไม่ใช่อยู่ที่สภาพของความทุกข์หรือความสุขในความเป็นอยู่ ดูเหมือนว่าเป็นครั้งแรกในเอกสารของพระสันตะปาปาที่พระองค์ทรงประณามเรื่องอื้อฉาวที่ประเทศร่ำรวยและองค์การระหว่างประเทศให้เงินช่วยเหลือแก่ประเทศในโลกที่สามที่ออกกฎหมายอย่างมีผล เพื่อสนับสนุนการคุมกำเนิดและการทำแท้ง (ข้อ 30) เรื่องอื้อฉาวที่ถูกนำมาตีแผ่ในสิ่งพิมพ์ต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ เรายังได้สังเกตเห็นความก้าวหน้าทางความคิดของพระสันตะปาปาตามที่ได้ทรงแสดงในปาฐกถาแก่พระสงฆ์อิตาลีที่คาสเทล คอนโดโลไฟ เมื่อวันที่ 17 กันยายน 1983 พระองค์ได้ทรงกล่าวไว้ว่า พระเจ้าทรงเป็นผู้สร้างความเป็นบุคคลใหม่ ซึ่งบรรดาพ่อแม่ต่างก็เป็นผู้ร่วมมือกับพระเจ้าผู้สร้าง แต่โดยการใช้วิธีการคุมกำเนิดแบบวิทยาศาสตร์ ชายและหญิงได้ปฏิเสธมิให้พระเจ้าเป็นพระเจ้า

2.4 ครอบครัวและสังคม

ผู้อ่านคงจะได้อ่านพระสมณสาธิตตอนที่กล่าวถึงบทบาทที่ดีของครอบครัวที่มีต่อสังคม และคงเข้าใจได้ไม่ยากนัก บทบาทนี้ไม่เพียงแต่อยู่ในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติเท่านั้น แต่ในระดับโลกด้วย (ข้อ 43, 44, 47, 48)

อย่างไรก็ตาม ในโลกที่มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญแก่สังคมเป็นอย่างมากเช่นนี้ คนจะได้รับความคิดว่า รัฐอยู่เหนือมนุษย์ และดังนั้นก็ยังอยู่เหนือครอบครัวด้วย รัฐต้องครอบคลุมทุกอย่าง เช่น การศึกษา การงาน การประกันสังคม การจัดที่อยู่อาศัย ความยุติธรรม ฯลฯ พลเมืองธรรมดาๆ มักมีแนวโน้มที่จะรู้สึกว่าตัวเองไม่มีอำนาจใดๆ เมื่ออยู่ต่อหน้าระบอบราชการที่เต็มไปด้วยกำลังอำนาจศาล และอำนาจทางเศรษฐกิจที่ใหญ่หลวง บ่อยครั้ง คนเหล่านี้ยังนึกไปอีกว่ารัฐผิดพลาดไม่ได้เลย และทำอะไรก็เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนแต่เพียงอย่างเดียว ฝ่ายรัฐเองก็มีแนวโน้มที่จะบังคับให้คนทำตามโครงการของรัฐด้วยอำนาจระบอบราชการ และด้วยการควบคุมสื่อมวลชนเพื่อสร้างประสิทธิผลและเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ สิ่งที่น่าประหลาดอย่างเด่นชัดในประเทศเผด็จการ จากประสบการณ์ส่วนตัวของพระสันตะปาปา ภายใต้การยึดครองของทหารเยอรมันและรัสเซีย และภายใต้การปกครองของระบบคอมมิวนิสต์นั้น เป็นเรื่องยืนยันอย่างชัดเจนอยู่แล้วว่า พระองค์ทรงทราบดีว่า ได้กล่าวถึงอะไรอยู่ ในประเทศทุนนิยมหรือที่เรียกว่า “ประเทศโลกเสรี” นั้น แนวโน้มนี้ก็มิได้อ่อนลงเลย แม้ว่าจะมีได้ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนก็ตาม เช่น ระบบการจัดจำแนกงานที่ไม่ยุติธรรม ระบบการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม และการกำจัดเสรีภาพที่แท้จริงของพ่อแม่ในการกำหนดจำนวนบุตรที่ตนอยากจะมี ฯลฯ นี่แหละที่เรียกว่า “ประเทศโลกเสรี”

ควรจะคิดถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไปพร้อมๆ กัน เพื่อจะสามารถเข้าถึงความหมายอันลึกซึ้งของพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 ที่ว่า “ครอบครัวเป็นสังคมที่ควรได้รับบุริมสิทธิ์” หมายถึงสิทธิ์ที่มาก่อนสิทธิ์ของรัฐ รัฐเพียงแต่ช่วยให้ครอบครัวได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้บรรลุผลเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะมาขัดขวางครอบครัวในหน้าที่ที่ครอบครัวสามารถทำได้เอง (ข้อ 45) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของบุตร (ข้อ 36, 40)

2.5 ขานอภิบาลครอบครัว

ข้อสังเกตข้อหลัง ๆ นี้ คงจะเป็นที่สนใจของบรรดาพระสงฆ์

ตำแหน่งขานอภิบาลครอบครัว

สมัชชาพระสังฆราชและพระสันตะปาปาเรียกร้องให้งานนี้ได้รับ “ความสำคัญเป็นอันดับแรก” ในบรรดางานทั้งหลายของพระศาสนจักร ทั้งในระดับสากล ระดับสังฆมณฑล และระดับวัด (ข้อ 65, 70, 73, 74) ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวสมรส (ข้อ 66, 67) กับการอภิบาลช่วยเหลือคู่สมรส (ข้อ 69 - 72) และกับการฝึกอบรมผู้อภิบาล (ข้อ 73 - 76) ควรจะได้รับการศึกษาอย่างละเอียดและดำเนินการอย่างเร่งด่วนโดยไม่ปล่อยทิ้งไว้หรือมีข้ออ้างใดๆ

ขานอภิบาลเกี่ยวกับกรณีพิเศษที่เป็นปัญหา

ในที่นี้ เราใคร่จะขอเสนอตัวอย่าง สักสองกรณี คือ

ก. คริสตชนที่ละเว้นไม่ปฏิบัติศาสนา ที่ประสงค์จะขอรับศีลสมรส (ข้อ 68) พระสันตะปาปาทรงให้ข้อสังเกตถึงอันตรายของการวิจารณ์ระดับของความเชื่อว่ามีมากน้อยเพียงใดอย่างไร อันตรายนี้อาจเลยไปถึงความสงสัยในคุณค่าของการแต่งงานที่เกิดขึ้นไปแล้ว ในเมื่อคู่สมรสมีความรักต่อกันและยึดถือคำมั่นสัญญาเฉพาะคู่ของตนที่ยกเลิกไม่ได้นั้นเอาไว้ เราก็อาจถือได้

ว่า ด้วยวิธีนี้เขาได้แสดง “ความนอบน้อมต่อแผนการพระเจ้า” และสะท้อนให้เห็นทัศนคติที่มีความศรัทธาอย่างแท้จริง แม้ว่าจะไม่สำนึกมากนักก็ตาม

ข. ผู้ที่แต่งงานใหม่หลังการหย่าร้าง (ข้อ 84) พระสันตะปาปาทรงให้ทัศนะเกี่ยวกับคู่หย่าร้างเหล่านี้ด้วยความเห็นอกเห็นใจและด้วยความหนักแน่นในเวลาเดียวกัน โดยยึดหลักซึ่งพระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6 ทรงตั้งไว้ในบริบทอื่นที่ว่า “การไม่ลดความสำคัญของคำสั่งสอนแห่งความรอดของพระคริสตเจ้า ทำให้เกิดรูปแบบพิเศษของความรักต่อวิญญาณทั้งหลาย” (ชีวิตมนุษย์ ข้อ 29) ดังนั้น ผู้อภิบาลทั้งหลาย

- ☐ ควรพยายามช่วยผู้ที่แต่งงานใหม่หลังการหย่าร้างให้มีส่วนร่วมในชีวิตและกิจกรรมของพระศาสนจักร
- ☐ ไม่อนุญาตให้เขาเหล่านี้รับศีลอภิเษกและศีลมหาสนิท
- ☐ ไม่ประกอบพิธีศาสนาใดๆ ในโอกาสที่ผู้หย่าร้างแล้วไปจดทะเบียนแต่งงานใหม่

กรณีพิเศษที่เป็นปัญหาเหล่านี้ มิได้เป็นเรื่องที่สมมุติขึ้น และเราก็ยืนยันได้ว่า กรณีเหล่านี้สร้างข้อข้องใจให้แก่คริสตชนหลายคน พระสงฆ์ควรศึกษาและแสวงหาการปฏิบัติตามแนวทางที่ทรงแนะไว้ในพระสมณสาส์นนี้ เราเข้าใจดีว่า พระสงฆ์บางองค์ได้ปฏิบัติตามด้วยความเมตตาและเห็นอกเห็นใจ แต่การปฏิบัติเช่นนี้จะสอดคล้องกับหลักธรรมแห่งศีลสมรสหรือไม่

หัวข้อที่ 3 : การอธิบายความหมายของคำพิเศษบางคำ

3.1 กฎเกณฑ์แห่งการก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน (law of gradualness) (ข้อ 9 และข้อ 34)

คำนี้เป็นคำใหม่ พระสังฆราชกลุ่มหนึ่งได้เสนอคำนี้ในระหว่างการประชุมสมัชชาพระสังฆราช และพระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2 เอง ก็ได้ทรงใช้คำนี้ในบทแถลงของพระองค์ในพิธีปิดการประชุมสมัชชา ข้าพเจ้าใคร่ขอคำอธิบายคำนี้ เพราะบางครั้งคนที่ตีความหมายของคำนี้ต่างก็มีความเข้าใจที่แตกต่างกันไป

คำนี้ หมายถึง พัฒนาการในแง่ดีของชีวิตสมรส เราทุกคนพอจะทราบแล้วว่า คู่สมรสไม่มีโอกาสเตรียมตัวก่อนจะเข้าการสมรสได้เท่ากันทุกคู่ทั้งในด้านความรู้ทั่วไป คำสอนที่ต่างคนต่างได้รับนิสัยใจคอของแต่ละคน สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ประสบการณ์ และโอกาสที่จะได้พบผู้คน เหตุผลนานัปการนี้ได้หล่อหลอมจิตสำนึกของแต่ละคู่ตามวิธีหรือขั้นตอนที่ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับความรักและชีวิตครอบครัว บางคู่ก็โชคดีได้รับการศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องและอย่างเฉลียวฉลาด ก่อนจะถึงเวลาที่จะสมทำให้เขามีทัศนคติที่สูงส่งเกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีของคนหรือความสัมพันธ์ระหว่างคน เขามีจิตใจที่บรรลุถึงวุฒิภาวะและสามารถอุทิศตัวให้แก่คนอื่นตลอดจนควบคุมจิตใจของตนได้พอสมควร แต่บางคนเติบโตขึ้นมาโดยไม่เคยได้รับความอบอุ่นเลย มีแต่ได้รับความยุ่งยากลำบากต่างๆ นานา บางครั้งก็ต้องมีชีวิตท่ามกลางบรรยากาศที่มีตม จนนั้น เขาจึงมองเรื่องการสมรสเป็นเพียงโอกาสที่จะตอบสนองความเห็นแก่ตัวเท่านั้น ในระหว่างพวกแรกกับพวกที่สองที่กล่าวมาแล้วนี้ ยังมีคู่สมรสจำนวนมากซึ่งอยู่ในสภาพการณ์ที่ซับซ้อนด้วยเหตุว่าเรื่องความรักและการสมรสเป็นการมาพบกันของคนสองคนซึ่งแต่ละคนต่างก็มีข้อดีและข้อเสียที่ไม่เหมือนกัน แม้ว่าสภาพความเป็นจริงของคู่สมรสต่างๆ ในเวลาที่จะแต่งงานจะเป็นอย่างไรก็ตาม คู่

สมรสทุกคู่ต่างก็จะได้รับการเรียกร้องให้เป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์อย่างเท่าเทียมกันหมด การแสวงหาความศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคู่สมรสทุกคู่เหมือนกับอากาศซึ่งจำเป็นต่อสิ่งมีชีวิต หรือพูดอีกนัยหนึ่งได้ว่า ไม่มี “ขั้นตอนของกฎเกณฑ์” (gradualness of the law) เหมือนอย่างเช่นว่า อาจมีอุดมคติเกี่ยวกับความรักและการสมรสอย่างหนึ่ง สำหรับคู่สมรสที่พร้อมแล้วทุกอย่าง และมีอุดมคติอีกอย่างหนึ่งในระดับที่ต่ำลงไปซึ่งน่าจะพอสำหรับคู่สมรสที่เคราะห์ร้ายในวัยเด็กหรือวัยหนุ่มสาว แต่ความจริงแล้ว คู่สมรสทุกคู่ได้รับการเรียกร้องให้กลายเป็น “ภาพลักษณ์” ของพระเจ้าองค์เดียวกัน ทุกคู่มีพระบิดาองค์เดียวกันผู้ทรงรักเขา ทุกคู่ได้รับความช่วยเหลือและการไถ่กู้จากไม้กางเขนของพระคริสตเยซูองค์เดียวกัน และทุกคู่ได้รับพลังแห่งความรักจากพระจิตเจ้าองค์เดียวกัน

แต่ก็เป็นสิ่งที่แน่นอนเหมือนกันว่า ไม่มีคู่สมรสคู่ใดเลยที่จะสามารถบรรลุอุดมคติของตนในทันทีที่สำเร็จพิธีสมรสในวัด แต่ละคู่จะต้องก้าวไปสู่อุดมคติที่พระเจ้าทรงเสนอให้และที่พระศาสนจักรจะช่วยให้บรรลุถึงให้ได้ตลอดชีวิตสมรสร่วมกัน ในภาษาลาติน คำว่า gradus นั้นแปลว่า “การก้าวไปข้างหน้า” ในระหว่างการก้าวไปข้างหน้านี้ คู่สมรสแต่ละคู่จะต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ ไม่ใช่เพื่อหาที่พักผ่อน แต่เป็นการกำหนดว่าต้องก้าวไปข้างหน้าอีกต่อไป โดยอาศัยเจตนาที่จริงจังมากขึ้นอีก แต่ละคู่จะต้องเดินไปตามจังหวะก้าวและวิถีทางที่จริงจังมากขึ้นอีก แต่ละคู่จะต้องเดินไปตามจังหวะก้าวและวิถีทางของตนเอง จะต้องเผชิญกับอุปสรรคที่เป็นสถานการณ์เฉพาะของตน และได้รับชัยชนะที่เป็นเฉพาะของตนเช่นกัน “กฎเกณฑ์แห่งการก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” นี้ อาจสรุปได้ว่า เป็นความจำเป็นที่คู่สมรสทุกคู่จะต้องก้าวไปข้างหน้าสู่ความรักที่สมบูรณ์แบบด้วยพลังกำลังของตนและตามวิถีทางของตน “โดยที่พระกระแสเรียกของพระเจ้าและพระพรพรทานแห่งการไถ่กู้มนุษย์จะเป็นพลังให้แก่เขาอยู่เสมอ”

บทบาทของพระศาสนจักร ซึ่งหมายถึง คริสตชนทั้งหลาย ก็คือ

1. ต้องชี้แนะจุดหมายปลายทางหรือทิศทางอย่างชัดเจนให้แก่คู่สมรสทั้งหลาย
2. ต้องเสนอแนะวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์พิเศษของแต่ละคู่ แต่วิธีการต่างๆ นั้นก็มารวมกันที่ “มรรคา” แห่งไม้กางเขนที่นำไปสู่ความรอด
3. ต้องส่งเสริมกำลังใจแต่ละคนโดยมิหยุดหย่อน โดยอาศัยจิตเมตตาและศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เป็นต้น

ขอยกตัวอย่างที่แสดงถึงท่าทีของคู่สมรสเกี่ยวกับการคุมกำเนิดสักตัวอย่างหนึ่ง เช่นว่าคู่ใดที่เคยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดเป็นประจำตลอดเวลา หลายเดือนหรือหลายปีมาแล้วและเปลี่ยนมาใช้ยาคุมกำเนิดนานๆ ครั้ง คู่นั้นก็เรียกได้ว่ามีความก้าวหน้าอย่างแน่นอนทั้งในด้านการควบคุมกิจกรรมทางเพศและในด้านคุณภาพของความรักที่มีต่อกัน นี่เป็น “ขั้นตอน” หนึ่ง แต่คู่นั้นจะอยู่กับที่นานเกินไปไม่ได้เพราะต้องก้าวไปข้างหน้าต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสามารถใช้วิธีสังเกตจังหวะตามธรรมชาติได้ เมื่อเขาจะได้ออกถึง “ขั้นตอน” นี้แล้ว คู่สมรสดังกล่าวจะสังเกตเห็นว่ายังมีวิธีอีกมากมายที่ช่วยความรักของเขาให้ลึกซึ้งไปอีก และช่วยเขาให้เจริญก้าวหน้าไปถึงความศักดิ์สิทธิ์โดยอาศัยความรักนี้เอง เขาจะสามารถบรรลุเป้าหมายอันแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อความรักฉันสามีภรรยาในโลกนี้ก็ได้ผ่านพ้นความตาย และกลับไปสู่บ่อเกิดของตน ซึ่งก็คือพระเจ้านั่นเอง

3.2 กฎเกณฑ์แห่งการทดแทน (Principle of subsidiarity) (ข้อ 45)

กฎเกณฑ์แห่งการทดแทน หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งหรือสถาบันหนึ่งซึ่งมีหน้าที่รับภาระของอีกบุคคลหนึ่ง หรืออีกสถาบันหนึ่งซึ่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นของตนโดยตรงแต่ตั้งเดินได้ ตัวอย่างเช่น ครอบครัวนั้นมีสิทธิและหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูลูก การเลือกแบบดำเนินชีวิต การหางานทำ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสิทธิและหน้าที่ของครอบครัวโดยเฉพาะ และตามปกติแล้วคนอื่นก็ไม่น่าจะแทรกแซง แต่ในกรณีที่ครอบครัวไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ เพราะขัดสนป่วย หรือมีเหตุสุดวิสัยอื่นๆ สังคมจึงจะมีหน้าที่ที่จะต้องรับภาระต่อ แต่ถ้าเขาซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ ครอบครัว หรือประเทศต่างๆ ก็ดี สามารถปฏิบัติหน้าที่ของเขาได้แล้ว ผู้อื่นไม่มีสิทธิกำหนดแบบดำเนินชีวิตให้เขาไม่ว่าผู้อื่นจะเป็นโรงเรียน รัฐ หรือองค์การระหว่างประเทศก็ตาม

ส่วนที่ 2 : คำชี้แจงเกี่ยวกับการแปล

คณะผู้แปลได้ประสบความสำเร็จอย่างมากไม่น้อยในการแปลพระสมณสาธน์ฉบับนี้เพราะต้นฉบับนั้นก็เข้าใจยากพอสมควร ดังนั้นในการแปลเป็นภาษาไทย เราจึงต้องระวังให้ความหมายของแต่ละประโยคสอดคล้องกับทัศนคติทั่วไปของพระสมณสาธน์

อนึ่ง พระสมณสาธน์ได้สะท้อนให้เห็นความสามารถพิเศษของผู้เขียนเช่นเดียวกันกับบทความอื่นๆ ที่ทรงคุณค่า และเนื่องจากว่าเอกสารฉบับนี้เป็นผลงานเขียนที่มาจากวัฒนธรรมยุโรป มีสำนวนวลี แนวความคิด และการเปรียบเทียบต่างๆ ที่มักใช้กันในวัฒนธรรมดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้อ่านซึ่งเป็นคนไทยจะต้องรู้สึกแปลกใจไม่มากนักน้อยในวิธีแสดงความคิดที่แตกต่างจากคนไทย

มีข้อความที่เข้าใจยากอีกประเภทหนึ่งซึ่งผู้อ่านจะต้องพบไม่ว่าจะอ่านในต้นฉบับ หรือในฉบับที่แปลออกเป็นภาษาต่างๆ แล้วก็ตาม นั่นก็คือ ข้อความที่เข้าใจยากอันเนื่องมาจากว่าเป็นแนวคิดใหม่ สิ่งนี้อาจจะกระทบต่อทัศนคติหรือแนวคิดที่เคยชินกันมาแต่เดิม ฉะนั้น ผู้อ่านจึงไม่ควรมองหาแต่แนวความคิดหรือวิธีการเสนอปัญหาตามแบบที่ตนเองคุ้นเคย ตรงกันข้าม ควรถ่อมตัวและเปิดใจต่อความคิดใหม่ๆ และควรตั้งคำถามต่อตนเองเพื่อจะได้สามารถเข้าใจแผนการของพระเจ้าเกี่ยวกับตนเอง ความรัก และครอบครัวได้ดียิ่ง

เป็นที่แน่นอนว่า วิธีการฟื้นฟูอุปสรรคที่ถูกต้องนั้น มักไม่อยู่ที่ว่า จะสามารถหลีกเลี่ยงได้อย่างไร หรือจะสามารถบิดเบือนอุปสรรคให้แปรเปลี่ยนเป็นรูปแบบที่ไม่เป็นอุปสรรคได้อย่างไร แต่จะเป็นสิ่งที่ดี ถ้าหากว่าพระสมณสาธน์ให้แรงบันดาลใจแก่คนจำนวนมากให้ลงมือเขียนบทความที่จะเป็นการอธิบาย การวิจัยหรือแม้แต่คำถาม ไม่ว่าผู้เขียนนั้นจะเป็นผู้ที่สมรสแล้ว พระสงฆ์ นักบวช ผู้สอนคำสอน จนถึง “ผู้ที่ห่วงใยต่อวิวัฒนาการของการสมรสและสถาบันครอบครัว” (ข้อ 1) ก็ตาม

ยังมีอีกวิธีหนึ่งซึ่งอาจช่วยให้เข้าถึงพระสมณสาธน์ได้มากขึ้นก็คือ การอ่านพระสมณสาธน์หลายๆ ครั้ง เพราะการอ่านครั้งเดียว บางครั้งดูเหมือนว่าจะไม่พอ และเมื่อได้อ่านใหม่ครั้งใดก็ตาม จะพบแนวความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้นทุกครั้ง พระสมณสาธน์ควรมีไว้ประจำทุกครอบครัวที่ปรารถนาจะดำเนินชีวิตตามแผนการของพระเจ้า และผู้อ่านจะอ่านข้อความต่างๆ ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่ผู้อ่านกำลังประสบอยู่ เช่น เมื่อกำลังเตรียมการสมรส เมื่อสภาพแวดล้อมสร้างปัญหาให้กับความรัก เมื่อให้การอบรมสั่งสอนแก่ลูกๆ เมื่อสงสัยว่าจะใช้วิธีการคุมกำเนิดหรือไม่ เมื่อต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เมื่อแสวงหาวิธีการสวดภาวนาที่ถูกต้อง เมื่อต้องการอุทิศตัวให้แก่บุคคลผู้เป็นที่รักอย่างสุจริตใจมากขึ้น ฯลฯ

พร้อมกันนี้ คณะผู้แปลขอแสดงความขอบคุณ รศ. กิรติ บุญเจือ และ รศ. เสรี พงศ์พิศ ผู้ให้คำแนะนำ และช่วยในการตรวจทาน ตลอดจนทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยให้โครงการแปลนี้สำเร็จลุล่วงไป โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าพระสมณสาธน์ฉบับนี้คงจะเป็นคู่มือของทุกๆ คน ที่ทำงานเพื่อประโยชน์ของครอบครัวอย่างแท้จริง

สารบัญ

หน้า

บทนำ

1. พระศาสนจักรรับใช้ครอบครัว	23
2. การประชุมสมัชชาพระสังฆราชปี 1980 ที่ต่อเนื่องจากการประชุมครั้งก่อนๆ	23
3. คุณค่าของการสมรสและครอบครัว	24

ภาคที่หนึ่ง

บุบสวางและบุบมิดของครอบครัวในปัจจุบัน

4. ความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์	26
5. การวินิจฉัยตามหลักพระวรสาร	26
6. สถานการณ์ของครอบครัวในโลกปัจจุบัน	28
7. อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อมโนธรรมของคริสตชน	29
8. ยุคสมัยของเราต้องการปัญญา	29
9. การก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและการกลับใจ	30
10. การประยุกต์พระวรสารกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	30

ภาคที่สอง

แผนการของพระเจ้าสำหรับการสมรสและครอบครัว

11. มนุษย์คือภาพลักษณ์ของพระเจ้าผู้ซึ่งเป็นองค์ความรัก	32
12. การสมรสและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์	33
13. พระเยซูคริสต์ : เจ้าบ่าวของพระศาสนจักรและศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการสมรส	34
14. บุตรเป็นของขวัญอันล้ำค่าของการสมรส	36
15. ครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	36
16. การสมรสและการถือพรหมจรรย์	37

ภาคที่สาม

บทบาทของครอบครัวคริสตชน

17. ครอบครัวเอ๋ย จงพยายาม “เป็น” สิ่งที่ท่าน “เป็น” เกิด	39
1. การสร้างชุมชนบุญ	
18. ความรักอันเป็นบ่อเกิดและพลังของความสัมพันธ์	40
19. เอกภาพอันแบ่งแยกมิได้ของความสัมพันธ์ในคู่สมรส	40
20. ความสัมพันธ์ที่ยกเลิกมิได้	41

21. ความสัมพันธ์ในวงศ์ตระกูล	43
22. สิทธิและบทบาทของสตรี	44
23. สตรีกับสังคม	45
24. การดูหมิ่นศักดิ์ศรีของสตรี	46
25. ผู้ชายในฐานะที่เป็นสามีและบิดา	47
26. สิทธิของเด็ก	48
27. คนสูงอายุในครอบครัว	49

2. การอุทิศตัวรับใช้ชีวิต

2.1 การสืบทอดชีวิต

28. บิดามารดา : ผู้ร่วมมือกับความรักของพระเจ้าผู้สร้าง	49
29. คำสอนและบรรทัดฐานของพระศาสนจักรที่มีมาแต่โบราณก็จริงแต่ก็ยังคงทันสมัยอยู่เสมอ	50
30. พระศาสนจักรยื่นเคียงข้างชีวิต	51
31. เพื่อให้แผนการของพระเจ้าเป็นไปโดยสมบูรณ์มากขึ้น	52
32. ทักษะที่สมบูรณ์แบบเกี่ยวกับมนุษย์และพระกระแสน้ำของพระเจ้า	53
33. พระศาสนจักรเป็นอาจารย์และมารดาสำหรับคู่สมรสที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน	54
34. เส้นทางของคู่สมรสในด้านศีลธรรม	56
35. การสร้างความมั่นใจและการยื่นมือเข้าช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด	58

2.2 การอบรมดูแลบุตร

36. สิทธิและหน้าที่อบรมดูแลบุตรเป็นของบิดามารดา	58
37. การอบรมสั่งสอนคุณค่าพื้นฐานของชีวิตมนุษย์	59
38. ภารกิจในการอบรมดูแลบุตรและศีลสมรส	60
39. การรับประสบการณ์เบื้องต้นในชีวิตของพระศาสนจักร	61
40. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสถาบันการอบรมศึกษาอื่นๆ	62
41. การอุทิศตัวรับใช้ชีวิตในรูปแบบต่างๆ	63

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

42. ครอบครัวเป็นหน่วยแรกและเป็นหน่วยสำคัญที่ส่งเสริมชีวิตสังคม	64
43. ชีวิตครอบครัวเป็นแหล่งฝึกจิตตารมณ์แห่งความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับคนอื่น	64
44. บทบาทของครอบครัวในด้านสังคมและการเมือง	65
45. สังคมควรจะใช้ครอบครัว	66
46. กฎบัตรว่าด้วยสิทธิของครอบครัว	66
47. พระพรหมทานและความรับผิดชอบของครอบครัวคริสตชน	68
48. การสร้างสรรค์ระเบียบใหม่ระหว่างประเทศ	68

4. การมีส่วนร่วมในชีวิตและภารกิจของพระศาสนจักร

49. ครอบครัวกับธรรมเนียมปฏิบัติของพระศาสนจักร	69
50. ภารกิจพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งครอบครัวกระทำในนามของพระศาสนจักร	70

4.1 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มที่เชื่อและประกาศข่าวดี

51. ความเชื่อในส่วนที่เป็นความเข้าใจและความชื่นชมในแผนการของพระเจ้าที่เกี่ยวกับครอบครัว	71
---	----

52. การกิจแพร่ธรรมของครอบครัวคริสตชน	72
53. การกิจในนามพระศาสนจักร	73
54. การประกาศพระวรสารแก่สิ่งสร้างทั้งหมด	74
4.2 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มเสวนากับพระเจ้า	
55. ครอบครัว คือ วิหารของพระศาสนจักร	75
56. ศิลสมรสเป็นศิลปะที่สามัคคีรยาส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่กันและกันและเป็นกิจศรัทธา	75
57. ศิลสมรสและศีลมหาสนิท	77
58. ศิลแห่งการกลับใจและการกลับคืนดีกับพระเจ้า	77
59. การสวดภาวนาในครอบครัว	78
60. บิดามารดาเป็นผู้สอนวิธีการภาวนา	79
61. พิธีกรรมและการภาวนาส่วนตัว	80
62. การภาวนาและชีวิต	81
4.3 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มผู้ใช้	
63. พระบัญญัติใหม่แห่งความรัก	81
64. เพื่อนมนุษย์แต่ละคนเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า	82

ภาคที่สี่

งานอภิบาลครอบครัว

ขั้นตอนต่างๆ โครงสร้าง ผู้รับผิดชอบ และกรณีต่างๆ

1. ขั้นตอนต่างๆ ของงานอภิบาลครอบครัว

65. พระศาสนจักรสนับสนุนความก้าวหน้าของครอบครัว	84
66. การอบรมเตรียมจิตใจก่อนแต่งงาน	84
67. พิธีศีลสมรส	86
68. การประกอบพิธีสมรสและการแพร่พระวรสารให้ผู้ที่ได้รับศีลล้างบาปแต่ไม่มีความเชื่อ	87
69. งานอภิบาลหลังพิธีสมรส	89

2. โครงสร้างของงานอภิบาลครอบครัว

70. ชุมชนของพระศาสนจักรโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดต่างๆ	90
71. ครอบครัว	90
72. ชมรมครอบครัวเพื่อครอบครัว	91

3. ผู้รับผิดชอบงานอภิบาลครอบครัว

73. พระสังฆราชและพระสงฆ์	92
74. นักบวชชายหญิง	93
75. ข้าราชการผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง	94
76. ผู้รับและผู้สร้างสื่อมวลชน	94

4. งานอภิบาลครอบครัวในกรณีต่างๆ ที่เป็นปัญหา

77. สถานการณ์พิเศษ	96
78. การแต่งงานกับคนต่างศาสนา	97
79. งานอภิบาลในบางกรณีที่นอกกรอบนอกทาง	99

80. กรณีที่ 1 : การทดลองแต่งงาน	99
81. กรณีที่ 2 : การอยู่กินด้วยกันโดยไม่มีพันธะ	100
82. กรณีที่ 3 : ชาวคาทอลิกที่แต่งงานกันเฉพาะแต่ความกฎหมายบ้างเมืองเท่านั้น	101
83. กรณีที่ 4 : คู่สมรสที่แยกทางกันและคู่สมรสที่ย่าร้างกันแต่ไม่แต่งงานใหม่	102
84. กรณีที่ 5 : ผู้ที่แต่งงานใหม่หลังการหย่าร้าง	102
85. ผู้ที่ไม่มีครอบครัว	104
86. สรุป	104

พระสมณสาธ
ของ
พระสันตะปาปา ยอห์น ปอล ที่ 2
ถึงบรรดาพระสังฆราช พระสงฆ์ และคริสตชน
ในพระศาสนจักรคาทอลิกทั้งหมด
ว่าด้วย
บทบาทครอบครัวคริสตชนในโลกปัจจุบัน
Familiaris Consortio

พระศาสนจักรรับใช้ครอบครัว

1. ในโลกปัจจุบัน สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกำลังมีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมากเท่าๆ กับที่มีผลกระทบต่อสถาบันอื่นๆ หรืออาจจะมากกว่าเสียอีก แม้จะต้องดำรงอยู่ในสภาพเช่นนี้ ก็ยังคงมีครอบครัวจำนวนมากที่รักษาค่านิยมอันเป็นพื้นฐานของสถาบันครอบครัว แต่ก็ยังมีอีกหลายครอบครัวที่เริ่มไม่แน่ใจและสับสนในบทบาทของตน ถึงกับตั้งข้อสงสัยและแทบไม่รู้สำนึกถึงความหมายและความจริงสูงสุดของชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัวเสียเลยก็มี ทำยที่สุด ยังมีครอบครัวจำนวนมากที่ถูกสถานการณ์ที่อยู่ดิธรรมต่างๆ ชัดขวาง มิให้ปฏิบัติตามสิทธิพื้นฐานของตน

โดยที่พระศาสนจักรตระหนักดีว่า การสมรสและสถาบันครอบครัวเป็นคุณค่าสูงสุดอย่างหนึ่งของมนุษยชาติ พระศาสนจักรจึงปรารถนาที่จะแสดงความคิดเห็น และเสนอความช่วยเหลือต่อผู้ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ☐ ผู้ที่สำนึกคุณค่าของการสมรสและชีวิตครอบครัว ซึ่งพยายามที่จะดำเนินชีวิตตามคุณค่านี้ด้วยความซื่อสัตย์
- ☐ ผู้ที่ยังไม่แน่ใจและกังวลใจ จึงกำลังเสาะแสวงหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้
- ☐ และผู้ที่ถูกขัดขวางอย่างอยู่ดิธรรมมิให้ดำเนินชีวิตครอบครัวตามโครงการของตนอย่างอิสระ

เพื่อสนับสนุนครอบครัวกลุ่มแรก ให้ความกระจ่างต่อกลุ่มที่สอง และช่วยเหลือกลุ่มที่สามนั้น พระศาสนจักรจึงเสนอความช่วยเหลือให้แก่บุคคลทุกคนที่หวังใต้อุทิศตนต่อการสมรสและสถาบันครอบครัว¹

พระศาสนจักรมีความหวังเป็นพิเศษต่อเยาวชน ผู้ซึ่งกำลังจะย่างเท้าเข้าสู่การสมรสและชีวิตครอบครัว เพื่อจะได้เสนอแนวคิดใหม่ด้วยการช่วยเขาให้ค้นพบความงดงามและความยิ่งใหญ่ของพระกระแสน้ำที่นำไปสู่ความรักและการรับใช้ชีวิต

การประชุมสมัชชาพระสังฆราชปี 1980 ที่ต่อเนื่องจากการประชุมครั้งก่อน ๆ

2. สิ่ง que แสดงว่าพระศาสนจักรสนใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องครอบครัวก็คือมีการประชุมสมัชชาพระสังฆราชขึ้นที่กรุงโรมระหว่างวันที่ 26 กันยายน ถึง 25 ตุลาคม 1980 การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมที่ต่อเนื่องจากการประชุม 2 ครั้งก่อน² ที่จริงแล้ว ครอบครัวคริสตชน* คือกลุ่ม

¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 52

² Cf. John Paul II, Homily for the Opening of the Sixth Synod of Bishops (26 September 1980), 2; ASS ("Acts of the Apostolic See") 72 (1980), 1008

* ครอบครัวคริสตชน ในที่นี้หมายถึงครอบครัวในอุดมคติที่ดำเนินรอยตามพระเยซูคริสตเจ้าหรือตามหลักพระวรสาร มิได้หมายความว่าครอบครัวคริสตชนในสภาพความเป็นจริงจะมีลักษณะเช่นนี้ทุกครอบครัว - ผู้แปล

บุคคลกลุ่มแรกที่มีหน้าที่ประกาศพระวรสารแก่บุคคลที่กำลังเจริญเติบโต และโดยอาศัยการอบรม และการสอนคำสอนที่เหมาะสมกับวัย ก็จะช่วยนำเขาไปสู่วุฒิภาวะในฐานะที่เป็นมนุษย์และคริสตชน

นอกจากนั้น การประชุมสมัชชาครั้งนี้ยังเป็นการต่อเนื่องอย่างเหมาะสมจากการประชุมในเรื่องหน้าที่ของพระสงฆ์และเรื่องความยุติธรรมในโลกสมัยนี้ อันที่จริง ครอบครัวในฐานะที่เป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมจะต้องช่วยให้คนได้ตระหนักถึงกระแสเรียกของตนเองและมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมให้มีความยุติธรรมมากขึ้น โดยการฝึกฝนเขาตั้งแต่วัยเด็กให้รู้จักมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในลักษณะที่เปี่ยมไปด้วยความรักและความยุติธรรม

ตอนท้ายของการประชุมดังกล่าว บรรดาพระสังฆราชที่เข้าร่วมประชุมได้ยื่นข้อเสนอมากมายที่รวบรวมได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างการประชุม และมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ประกาศแก่ประชาชนทั้งหลายถึงความห่วงใยของพระศาสนจักรต่อครอบครัว และได้ให้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับงานอภิบาลแนวใหม่ในส่วนพื้นฐานของชีวิตของคนและของพระศาสนจักร

ในสมณสาธน์ฉบับนี้ ซึ่งถือเป็นภารกิจที่ข้าพเจ้าปฏิบัติตามหน้าที่พระสันตะปาปาที่ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายมา ข้าพเจ้าขอแสดงความขอบคุณสมาชิกสมัชชาทุกท่านผู้มีส่วนร่วมในการนำความรู้ และประสบการณ์อันมีค่ามารวบรวมเป็น “ข้อเสนอ” ซึ่งข้าพเจ้าได้มอบให้ “สมณสาธน์เพื่อครอบครัว” พร้อมทั้งได้กำชับให้ทำการศึกษาอย่างละเอียดเพื่อที่จะสามารถมองเห็นเนื้อหาที่มีคุณค่าในทุกแง่ทุกมุม

คุณค่าของการสมรสและครอบครัว

3. โดยอาศัยความเชื่อซึ่งส่องสว่างให้พระศาสนจักรได้เข้าใจความจริงทุกประการที่เกี่ยวกับคุณค่าอันยิ่งใหญ่และความหมายอันลึกซึ้งของการสมรสและครอบครัว พระศาสนจักรเห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องประกาศพระวรสารซึ่งเป็น “ข่าวดี” แก่คนทุกคนโดยไม่ยกเว้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่ผู้ที่กำลังเตรียมตัวสมรส แก่ผู้ที่ได้สมรสแล้ว และแก่พ่อแม่ทั้งหลายในโลกนี้

พระศาสนจักรตระหนักอย่างลึกซึ้งว่า การยอมรับพระวรสารเท่านั้นที่จะทำให้ความหวังทั้งหลายที่มนุษย์มีต่อการสมรสและต่อครอบครัวอย่างถูกต้องของคลองธรรมเป็นจริงขึ้นมาได้

ตามพระประสงค์ของพระเจ้าในการสร้างโลก³ การสมรสและครอบครัวได้รับการกำหนดไว้ล่วงหน้าตามความจริงเที่ยงแท้เพื่อจะได้บรรลุถึงความสมบูรณ์ในพระคริสต์⁴ และยังต้องการพระหรรษทานของพระองค์เพื่อที่จะรักษาตนจากบาดแผลอันเกิดจากบาป⁵ และเพื่อจะได้กลับไปสู่สภาพ “แต่แรกเริ่ม”⁶ ของตน กล่าวคือ กลับไปสู่สภาพที่เข้าใจแผนการของพระเจ้าและสามารถปฏิบัติตามอย่างสมบูรณ์

มาถึงยุคปัจจุบันนี้ ในขณะที่พลังความกดดันต่างๆ มากมายมุ่งที่จะทำให้สถาบันครอบครัวแตกสลายไปหรืออย่างน้อยก็ต้องเปลี่ยนรูปไป พระศาสนจักรยังสำนึกและเห็นความเร่งด่วนที่จะ

³ ปฐก 1 - 2

⁴ อฟ 5

⁵ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 47; Pope John Paul II, Letter Appropinquat Iam (15 August 1980), 1: ASS 72 (1980), 791

⁶ มธ 19:4

ประกาศแผนการของพระเจ้าเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัวแก่มนุษย์ทุกคน ทั้งนี้เพราะ พระศาสนจักรตระหนักดีว่าความอยู่รอดของสังคมและของพระศาสนจักรเองผูกพันกับความสมบูรณ์ พูนสุขของครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น⁷ พระศาสนจักรยังตั้งใจที่จะปฏิบัติตามภารกิจนี้ให้สำเร็จโดย ส่งเสริมการสมรสและครอบครัวให้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ และพัฒนาตนให้สอดคล้องกับอุดมคติ ของมนุษย์และของคริสตชน

⁷ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 47

ภาคที่หนึ่ง

บุปผาและบุปผิวดอกของครอบครัวในปัจจุบัน

ความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจสถานการณ์

4. เนื่องจากว่า แผนการของพระเจ้าในเรื่องของการสมรสและครอบครัวเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับชายและหญิงในชีวิตประจำวันของเขาตามสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม พระศาสนจักรจึงต้องทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ซึ่งเป็นบรรยากาศที่การสมรสและครอบครัวต้องประสบในปัจจุบัน เพื่อจะได้ทำหน้าที่รับใช้ของตนได้เป็นอย่างดี⁸

ดังนั้นในงานประกาศพระวรสาร ความเข้าใจดังกล่าวเป็นความจำเป็นที่จะเสี่ยงไม่ได้เลย ที่จริงแล้วพระศาสนจักรจะต้องนำพระวรสารของพระเยซูคริสต์ซึ่งไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้และยังคงใหม่อยู่เสมอไปเผยแผ่แก่ครอบครัวในยุคของเรา เช่นเดียวกัน ครอบครัวซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ตามสภาพของโลกปัจจุบันเหล่านี้เองที่ได้รับการเรียกร้องให้ยอมรับแผนการซึ่งพระเจ้าทรงกำหนดไว้ให้เขาเหล่านั้น มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของตน ยิ่งไปกว่านั้น การเรียกร้องและการเตือนของพระจิตเป็นที่รู้จักแก่มนุษย์โดยทางเหตุการณ์ต่างๆ ตามประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้น สภาพแวดล้อมเสี่ยงเรียกร้อง ความกังวล และความหวังต่างๆ ทั้งของเยาวชน คู่สมรส และพ่อแม่ที่ดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันนี้เองอาจเป็นเครื่องชี้นำพระศาสนจักรให้พิจารณาธรรมชาติอันลึกลับของการสมรสและครอบครัวได้อย่างลึกซึ้งกว่าเดิม⁹

อนึ่ง จำต้องมีการไตร่ตรองถึงสิ่งที่มีความสำคัญเป็นพิเศษในยุคปัจจุบัน นั่นคือ การที่ชายหญิงในสมัยนี้จำนวนไม่น้อยพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะแสวงหาวิธีแก้ปัญหาสำคัญในชีวิตประจำวันซึ่งกระทบกระเทือนต่อการสมรสและชีวิตครอบครัว แต่โดยส่วนมากสิ่งที่ตอบสนองความพยายามของชายหญิงเหล่านี้ได้แก่ภาพลวงตาและการโฆษณา ซึ่งทั้งๆ ที่ดึงดูดความสนใจก็จริงแต่กลับปกปิดความจริงและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ บ่อยครั้ง การโฆษณานี้ได้รับการสนับสนุนโดยองค์การทางสื่อมวลชนที่มีอำนาจและแผ่ขยายไปทุกซอกทุกมุม ซึ่งเป็นอันตรายต่ออิสรภาพและความสามารถที่จะตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

คนจำนวนมากตระหนักดีถึงอันตรายต่อความเป็นมนุษย์ดังกล่าว และต่างพยายามส่งเสริมสังคมนิยมให้ปรากฏเด่นชัดขึ้น พระศาสนจักรให้ความร่วมมือกับพวกเขาและเสนอความช่วยเหลือเพื่อสังคมนิยมอิสรภาพ และศักดิ์ศรีของมนุษย์ชายหญิงทุกคน โดยอาศัยการวินิจฉัยตามหลักพระวรสาร

⁸ Cf. John Paul II, Address to the Council Of the General Secretariat of the Synod of Bishops (23 February 1980) : Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III, I (1980) 472 - 476

⁹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 4

การวินิจฉัยตามหลักพระวรสาร

5. การวินิจฉัยของพระศาสนจักรเป็นการเสนอแนวทางเพื่อบำรุงรักษาและเพื่อจะได้บรรลุถึงสัจธรรม และศักดิ์ศรีของการสมรสและครอบครัวที่สมบูรณ์

การวินิจฉัยนี้เป็นไปตามสำนักแห่งความเชื่อ¹⁰ ซึ่งเป็นพระคุณที่พระจิตเจ้าทรงโปรดประทานให้แก่ผู้ที่เชื่อทุกคน¹¹ เพราะฉะนั้น การวินิจฉัยนี้เป็นงานของพระศาสนจักรทั้งมวลซึ่งพระคุณและพระพรานำการของพระจิตเจ้า ตามตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน จะช่วยให้เข้าใจพระวรสารและทำให้พระวาจาเป็นจริงขึ้นได้ในชีวิต ดังนั้น พระศาสนจักรมิได้วินิจฉัยโดยอาศัยผู้อภิบาลซึ่งสั่งสอนในนามและโดยอำนาจของพระคริสต์เท่านั้น แต่โดยฆราวาสผู้ซึ่งพระคริสต์ “ทรงแต่งตั้งให้เขาเป็นประจักษ์พยาน และทรงสอนเขาให้มีความเข้าใจในเรื่องความเชื่อและความสามารถประกาศพระวาจา (กจ 2:17-18; วว 19:10) เพื่ออำนาจของพระวรสารจะได้ฉายแสงออกทางชีวิตประจำวันทั้งในครอบครัวและสังคมของพวกเขา”¹² ยิ่งไปกว่านั้น ฆราวาสมีบทบาทเป็นพิเศษตามกระแสเรียกเฉพาะของตนในการตีความหมายของประวัติศาสตร์ของโลกโดยอาศัยแสงสว่างของพระคริสต์ ด้วยเหตุที่พวกเขาามีหน้าที่ส่องสว่างและจัดระเบียบของโลกให้ทุกสิ่งได้เป็นไปตามแผนการของพระเจ้าผู้สร้างและผู้ไถ่กู้

อย่างไรก็ตาม ความเห็นพ้องต้องกันของผู้ที่มีความเชื่อไม่ใช่องค์ประกอบเพียงอย่างเดียวหรือเป็นสิ่งที่จำเป็นของ “ความสำนึกในความเชื่อที่พระประทานให้”¹³ พระศาสนจักรผู้เดินตามพระคริสต์แสวงหาสัจธรรมซึ่งอาจจะไม่ตรงกับเสียงของคนส่วนใหญ่เสมอไป พระศาสนจักรเชื่อฟังเสียงของมโนธรรมแต่ไม่เชื่อฟังเสียงของผู้มีอำนาจ และโดยวิธีนี้เองพระศาสนจักรก็ได้ปกป้องคนยากจนและผู้ที่ถูกทอดทิ้ง พระศาสนจักรให้คุณค่าแก่งานวิจัยทางสังคมวิทยาและทางสถิติตราบเมื่องานเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจความเป็นมาของสถานการณ์ซึ่งงานอภิบาลกำลังประสบอยู่ และตราบเมื่อมันช่วยให้เข้าใจความจริงได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเพียงอย่างเดียวมิใช่การแสดงออกของความสำนึกแห่งความเชื่อ

ด้วยเหตุว่า เป็นหน้าที่ของผู้อภิบาลที่จะทำให้พระศาสนจักรมั่นคงอยู่ในสัจธรรมของพระคริสต์และเข้าสู่สัจธรรมนั้นมากยิ่งขึ้น ผู้อภิบาลจะต้องส่งเสริมจิตสำนึกแห่งความเชื่อในใจของสัตบุรุษ ตรวจสอบและวินิจฉัยอย่างเป็นทางการถึงความถูกต้องของการแสดงออกตามความเชื่อและให้การอบรมแก่สัตบุรุษในการวินิจฉัยที่สมบูรณ์ขึ้นตามหลักพระวรสาร¹⁴

คู่สมรสและบิดามารดาคริสตชนมีสิทธิและหน้าที่พิเศษที่จะมีส่วนร่วมในการวางแนวทางการวินิจฉัยที่สอดคล้องกับพระวรสารตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมซึ่งชายหญิงดำเนินชีวิตสมรส

¹⁰ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 12

¹¹ 1ยน 2:20

¹² สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 35

¹³ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 12; Sacred Congregation for the Doctrine of the Faith, Declaration Mysterium Ecclesiae, 2: AAS 65 (1973), 398-400

¹⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 12 และพระธรรมนูญว่าด้วยการเผยแผ่ของพระเจ้า (Dei Verbum) ข้อ 10

และชีวิตครอบครัวของตน พวกเขาสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่นี้ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยอาศัยพระคุณพิเศษของตนซึ่งเป็นพระคุณของศีลสมรส¹⁵

สถานการณ์ของครอบครัวในโลกปัจจุบัน

6. สถานการณ์ที่ครอบครัวอาศัยอยู่นั้นมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ ในแง่บวกหมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นความรอดที่พระคริสต์ผู้ทรงกำลังไถ่กู้โลกประทานให้แก่มนุษย์ ในแง่ลบหมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นความต้อกระต่างของมนุษย์ผู้ต่อต้านความรักของพระเจ้า

ในแง่หนึ่ง ปรากฏการณ์มีความสำคัญที่หลักแหลมยิ่งขึ้นต่ออิสรภาพของมนุษย์และการให้ความสนใจต่อคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชีวิตสมรส ต่อการส่งเสริมศักดิ์ศรีของสตรี ต่อการเป็นพ่อแม่ที่รับผิดชอบ และต่อการอบรมดูแลลูกๆ นอกจากนี้ ยังเกิดความสำคัญถึงความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวต่างๆ เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันและกันทั้งทางจิตใจและวัตถุ รวมทั้งการตระหนักถึงภารกิจเฉพาะของครอบครัวในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของพระศาสนจักรและความรับผิดชอบต่อการสร้างสังคมที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ในทางตรงกันข้ามยังมีร่องรอยไม่น้อยที่แสดงถึงการลดคุณค่าพื้นฐานบางประการที่น่าเป็นห่วง เช่น แนวความคิดทางทฤษฎีและทางปฏิบัติที่ไม่ค่อยถูกต้องที่ว่าสามีภรรยาไม่ต้องพึ่งพากันและกันก็ได้ ความสับสนที่เป็นปัญหาหนักเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในแง่อำนาจระหว่างพ่อแม่และลูกๆ ความยากลำบากที่ครอบครัวประสบจริงๆ ในการถ่ายทอดค่านิยม การหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น ความหายนะของการทำแท้ง การทำหมันที่เพิ่มขึ้น การยอมรับทัศนคติที่มุ่งการคุมกำเนิดโดยตรง

บ่อเกิดของปรากฏการณ์ในแง่ลบนี้มีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่ความคิดและประสบการณ์ที่ผิดๆ เกี่ยวกับอิสรภาพ ซึ่งบ่อยครั้งถือกันว่าอิสรภาพมิใช่ความสามารถในการนำความจริงของพระเจ้าเกี่ยวกับการสมรสและครอบครัวมาปฏิบัติ แต่เป็นอำนาจที่มาจากตัวเองเพื่อสร้างตัวเองโดยปกป้องความสะเดาะงส่วนตัว แม้จะต้องขัดแย้งกับคนอื่น

สภาพความเป็นจริงอีกอย่างที่เราควรให้ความสนใจก็คือ ในประเทศที่ได้ชื่อว่าโลกที่สามนั้น ครอบครัวมักขาดปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ เช่น อาหาร งาน ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค แม้แต่เสรีภาพขั้นพื้นฐานที่สุด แต่ในประเทศที่ค่อนข้างร่ำรวย สามีภรรยา มักขาดความมีน้ำใจและความกล้าหาญที่จะให้กำเนิดชีวิตใหม่เนื่องจากขาดความอุดมสมบูรณ์เกินควรและทัศนคติบริโภคนิยม ซึ่งเป็นที่น่าแปลกกว่าสาเหตุหลังนี้สร้างความกระวนกระวายใจและความเป็นห่วงในอนาคตให้แก่ผู้มีทัศนคติเสียเอง ดังนั้น จึงไม่เห็นชีวิตคือพระพรแต่ถือกันว่าเป็นภัยซึ่งจะต้องปิดไปให้พ้นมากกว่า

เพราะฉะนั้นตามที่เป็นจริง ครอบครัวต้องดำรงอยู่ในสภาพซึ่งปรากฏว่ามีทั้งแสงสว่างและความมืดปนเปกันไป

การปนเปนี้แสดงให้เห็นว่า กระแสประวัติศาสตร์มิใช่เป็นสิ่งที่อาจเข้าใจกันอย่างง่ายๆ ว่า เป็นความก้าวหน้าซึ่งถูกกำหนดไว้แล้วไปสู่สิ่งที่ดีกว่า แต่กระแสประวัติศาสตร์นี้เป็นขบวนการของอิสรภาพและยิ่งกว่านั้นยังเป็นการต่อสู้กันระหว่างอิสรภาพสองประเภทที่ขัดแย้งกัน นั่นคือ ความขัดแย้ง

¹⁵ Cf. John Paul II, Homily for the Opening of the Sixth Synod of Bishops (26 September 1980), 3:ASS 72 (1980), 1008

ระหว่างความรักสองชนิดตั้งที่นักบุญออกัสตินได้กล่าวไว้ว่า “ความรักพระเจ้าจนลืมตัวเองกับความรักตัวเองจนลืมพระเจ้า”¹⁶

ดังนั้นมีแต่การฝึกสอนความรักที่ยั่งยืนในความเชื่อเท่านั้นที่จะช่วยมนุษย์ให้สามารถตีความ “เครื่องหมายแห่งกาลเวลา”* ซึ่งเป็นการแสดงออกของความรักสองชนิดนี้ในประวัติศาสตร์ได้

อิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อมโนธรรมของคริสตชน

7. เมื่อคริสตชนดำเนินชีวิตในสภาพของโลกแบบนี้และต้องเผชิญกับการยุบยงต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยุบยงที่มาทางสื่อมวลชน พวกเขาทั้งในอดีตและในปัจจุบันจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงความมีดমনซึ่งครอบงำค่านิยมขั้นพื้นฐานอยู่เสมอ พวกเขาไม่สามารถวางตัวเป็นเสมือนมโนธรรมที่จะวินิจฉัยวัฒนธรรมดังกล่าวในส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัว ทั้งไม่สามารถเป็นผู้สร้างค่านิยมที่ถูกต้องสำหรับครอบครัวมนุษย์ได้

ที่ประชุมสมัชชาพระสังฆราชได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่เป็นห่วงเป็นพิเศษตั้งนี้คือ การหย่าร้างและการแต่งงานใหม่ที่เพิ่มมากขึ้นแม้แต่ในหมู่คริสตชน ความนิยมการจดทะเบียนสมรสเฉพาะแต่ตามกฎหมายบ้านเมืองเท่านั้นซึ่งขัดแย้งกับพระกระแสเรียกของผู้รับศีลล้างบาป “ที่จะต้องสมรสกันในพระคริสตเจ้า” การเฉลิมฉลองศีลสมรสโดยมิได้เชื่อจริงๆ แต่เพราะแรงจูงใจอื่นๆ การปฏิเสธบรรทัดฐานทางศีลธรรมซึ่งชี้แนะและส่งเสริมวิธีการดำเนินชีวิตเพศของคู่สมรสที่ให้สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์และความเป็นคริสตชน

ยุคสมัยของเราต้องการปัญญา

8. พระศาสนจักรทั่วโลกมีหน้าที่พิจารณาไตร่ตรองและทบทวนตัวอย่างจริงจังเพื่อให้วัฒนธรรมใหม่ที่กำลังปรากฏตัวอยู่ในปัจจุบันได้รับแสงสว่างของพระวรสารอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้มนุษย์โดยทั่วหน้ายอมรับความสำคัญของค่านิยมที่แท้จริง เพื่อให้สิทธิของชายและหญิงได้รับการคุ้มครองอย่างแน่นอน และเพื่อให้ความยุติธรรมได้รับการส่งเสริมจนเข้าไปถึงโครงสร้างของสังคม โดยวิธีนี้ “ระบบค่านิยมใหม่” จะไม่นำมนุษย์ให้หันเหความสัมพันธ์ไปจากพระเจ้า แต่จะนำให้พวกเขาเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพกับพระองค์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

วิทยาศาสตร์และการประยุกต์วิทยาศาสตร์เปิดโอกาสอย่างกว้างขวางที่จะสร้างระบบค่านิยมดังกล่าว แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองซึ่งเป็นตัวกำหนดแนวทางของการวิจัยและการประยุกต์งานวิจัยวิทยาศาสตร์จึงถูกใช้ไปในทางตรงข้ามกับการส่งเสริมความเป็นคน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายดั้งเดิม

ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนจะต้องฟื้นฟูจิตสำนึกถึงความสำคัญเหนือสิ่งอื่นใดของคุณค่าทางศีลธรรม ซึ่งเป็นค่านิยมของความเป็นคนโดยเฉพาะ ภารกิจอันยิ่งใหญ่ซึ่งเราจะต้องเผชิญในปัจจุบันเพื่อรื้อฟื้นโฉมหน้าสังคมเสียใหม่ก็คือ การตระหนักถึงความหมายสูงสุดของชีวิตและค่านิยม

¹⁶ Cf. Saint Augustine, De Civitate Dei, XIV, 28 : CSEL (“Collected Works of Latin Church Writers”) 40, II, 56

พื้นฐานของชีวิต การสำนึกถึงความสำคัญของคุณค่าเหนือสิ่งอื่นใดนี้เท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์สามารถใช้โอกาสอันกว้างขวางซึ่งวิทยาศาสตร์อำนวยให้โดยมีเป้าหมายที่จะส่งเสริมความเป็นคนตามสังฆธรรม เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของชายหญิงอย่างครบครัน วิทยาศาสตร์และปัญญาต้องเป็นสิ่งที่คู่กันไป

คำกล่าวของการประชุมสังคายนาว่าติดกันครั้งที่ 2 สามารถนำมาประยุกต์กับปัญหาของครอบครัวได้ “ยุคสมัยของเราต้องการปัญญามากกว่ายุคสมัยก่อนๆ เพื่อให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ค้นพบนั้นมีลักษณะเป็นของมนุษย์มากยิ่งขึ้น อนาคตของโลกกำลังจะหายหน้าถ้าหากว่ายุคของเราไม่สามารถผลิตคนที่มีปัญญาได้”¹⁷

ดังนั้นการอบรมเพื่อสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมซึ่งจะทำให้แต่ละคนสามารถที่จะตัดสินวินิจฉัยวิธีที่เหมาะสมในการบรรลุถึงการเป็นตัวเองตามความจริงดั้งเดิมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดเสียมิได้

ความสัมพันธ์กับพระปรีชาญาณจะต้องปรากฏอย่างแน่นแฟ้นขึ้นใหม่ในวัฒนธรรมสมัยปัจจุบัน มนุษย์มีส่วนร่วมร่วมกับพระปรีชาญาณนั้นโดยพระเจ้าผู้สร้างเป็นผู้ประทานให้เอง อนึ่งครอบครัวต่างๆ ในสมัยปัจจุบันจะสามารถมีอิทธิพลที่ดั่งงามในการสร้างสรรค์ให้โลกประกอบด้วยความยุติธรรมและภราดรภาพมากขึ้น ก็ต่อเมื่อครอบครัวเหล่านี้จงรักภักดีต่อความสัมพันธ์กับพระปรีชาญาณนี้เท่านั้น

การก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและการกลับใจ

9. บาบได้แทรกซึมเข้าไปอยู่ในโครงสร้างของโลกปัจจุบันอย่างทั่วถึงและกีดกันครอบครัวมิให้สร้างสรรค์ตัวเอง รวมถึงการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานของตนอย่างครบครัน นี่เป็นความอยุติธรรมที่เราทุกคนจะต้องต่อต้านโดยยอมเปลี่ยนแปลงทั้งจิตและใจของตนเอง การต่อต้านนี้เรียกร้องให้เรากล้าปฏิเสธความเห็นแก่ตัวอย่างเต็มใจเพื่อติดตามพระเยซูคริสต์ผู้ถูกประหารบนไม้กางเขน การกลับใจแบบนี้ก่อให้เกิดผลกระทบอันดีเยี่ยมและสร้างสรรค์บรรยากาศใหม่ แม้แต่ต่อโครงสร้างของสังคมอย่างแน่นอน

สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งก็คือ การกลับใจอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุดยั้ง ซึ่งเรียกร้องให้ใจหลุดพ้นจากบาปทั้งมวลและผูกพันกับความดีอย่างบริบูรณ์ กระนั้นก็ดี ในชีวิตจริงการกลับใจนี้สามารถเป็นไปได้ตามขั้นตอนที่จะนำเราให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยอาศัยการผสมผสานพระคุณของพระเจ้าและเสียงเรียกร้องแห่งความรักอันมั่นคงและสมบูรณ์ของพระองค์ ให้ค่อยๆ ซึมซาบเข้าไปในชีวิตของมนุษย์ทั้งแง่ส่วนตัวและสังคม เพราะฉะนั้น การจัดกระบวนการอบรมที่ก้าวหน้าไปที่ละขั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อว่าคริสตชนแต่ละคน ครอบครัวทั้งหลาย ประชาชาติทั้งปวง แม้กระทั่งอารยธรรมเองจะค่อยๆ ถูกนำไปข้างหน้าโดยเริ่มจากสิ่งที่เขาเคยรับรู้ธรรมล้ำลึกของพระคริสต์ไปสู่ความเข้าใจที่ประณีตขั้นและสู่การผสมผสานที่สมบูรณ์ขึ้นของธรรมล้ำลึกนั้นในชีวิตของตน

¹⁷ พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 15

การประยุกต์พระวรสารกับวัฒนธรรมท้องถิ่น*

10. แต่ไหนแต่ไรมา ดูเหมือนจะเป็นประเพณีของศาสนจักรที่จะยอมรับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาติต่างๆ ในส่วนที่แสดงออกถึงความสมบูรณ์อันไม่มีที่สิ้นสุดของพระเยซูคริสตเจ้าได้ดียิ่งขึ้น¹⁸ โดยอาศัยรูปแบบของวัฒนธรรมทั้งมวลนี้เท่านั้นเป็นเครื่องช่วยเหลือที่จะทำให้คุณสมบัตินี้ตั้งถาวรและมากขึ้นทุกที และพระศาสนจักรเองก็จะสามารถก้าวหน้าในการศึกษาความจริงอย่างลึกซึ้งและประณีตมากขึ้นทุกวัน ซึ่งความจริงนี้พระคริสตเจ้าก็ได้ทรงมอบไว้กับพระศาสนจักรอย่างสมบูรณ์อยู่แล้ว

เมื่อถือหลักเกณฑ์สองประการ ได้แก่ ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบวัฒนธรรมต่างๆ ที่จะเลือกสรรกับพระวรสาร และอีกประการหนึ่ง คือ ความเป็นอันเดียวกับพระศาสนจักรทั่วโลกแล้ว จำเป็นต้องจัดแนวทางในการศึกษา (ซึ่งทั้งสภาสังฆราชต่างๆ และสมณกระทรวงที่เกี่ยวข้องจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ) และในงานอภิบาล เพื่อให้การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมกับความเชื่อคริสตชนนั้น ได้แพร่หลายไปอย่างทั่วถึง แม้กระทั่งในการสมรสและชีวิตครอบครัว

การผสมผสานของวัฒนธรรมดังกล่าวจะเป็นหนทางพาไปสู่การสถาปนาพันธสัญญากับพระปรีชาญาณของพระเจ้าเสียใหม่ ซึ่งพระปรีชาญาณนั้นก็คือพระเยซูคริสตเจ้านั่นเอง พระศาสนจักรจะสมบูรณ์ขึ้นก็ด้วยวัฒนธรรมรูปแบบต่างๆ นั้น ซึ่งถึงแม้ว่าจะขาดเทคโนโลยีแต่ก็ยังอุดมด้วยสติปัญญาของมนุษย์ และยังมีคุณค่าอันยิ่งใหญ่ในแง่จริยธรรมที่ช่วยดำรงชีวิตได้อย่างงดงาม

เพื่อให้เป้าหมายของการเดินทางที่ชัดเจนและวิถีทางได้รับการชี้แนะอย่างแน่นอน ที่ประชุมสมัชชาพระสังฆราชซึ่งกระทำได้อย่างถูกต้อง โดยเริ่มที่จะนำเอาแผนการของพระเจ้าสำหรับชีวิตสมรสและครอบครัวมาพิจารณาเป็นอันดับแรกอย่างเจาะลึก ด้วยการกลับไปสู่ “จุดดั้งเดิม” ตามคำสั่งสอนของพระเยซูคริสต์¹⁹

* การประยุกต์พระวรสารกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Inculturation) หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการพิจารณาไม่เพียงแต่รูปแบบภายนอกแต่เกิดจากการไตร่ตรองประสบการณ์ชีวิตซึ่งประกอบด้วยคุณค่าทางประเพณี วัฒนธรรม โลกทัศน์ ชีวิตทัศน์ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อหารูปแบบการแสดงออกที่เหมาะสมตามความเชื่อของคริสตชน - ผู้แปล

¹⁸ อพ 3:8; สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 44 : พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยงานธรรมทูตแห่งพระศาสนจักร (Ad Gentes) ข้อ 15 และ 22

¹⁹ มธ 19:4 - 6

ภาคที่สอง

แผนการของพระเจ้าสำหรับการสมรสและครอบครัว

มนุษย์คือ ภาพลักษณ์ของพระเจ้าซึ่งเป็นองค์ความรัก

11. พระเจ้าสร้างมนุษย์ให้เป็นภาพลักษณ์และรูปแบบคล้ายคลึงของพระองค์²⁰ เมื่อทรงสร้างมนุษย์เพราะความรักก็ยังทรงมีแผนการสร้างเขาเพื่อความรักด้วย

พระองค์คือองค์ความรัก²¹ และในพระองค์เองนั้น ชีวิตของพระองค์ดำรงอยู่ในสภาพธรรมล้ำลึกแห่งความรักระหว่างสามพระบุคคล เมื่อทรงสร้างมนุษย์ให้คงอยู่เสมอแล้ว พระองค์ก็ยังได้ทรงกำหนดพระกระแสเรียกพร้อมทั้งความสามารถและจิตสำนึกรับผิดชอบในตัวเองให้เขารักและมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน²² เพราะฉะนั้น ความรักจึงเป็นกระแสเรียกขั้นพื้นฐานและเป็นองค์ประกอบของมนุษย์แต่ละคน

ในฐานะที่เป็นจิตลงมาเกิด กล่าวคือ เป็นวิญญาณซึ่งแสดงออกมาในร่างกาย และร่างกายซึ่งได้รับชีวิตจากจิตที่ไม่รู้จักตาย มนุษย์จึงมีลักษณะที่จะต้องแสดงความรักที่รวมเอาทุกๆ ส่วนของความเป็นมนุษย์ที่แบ่งแยกไม่ได้ ความรักเรียกร้องบทบาทของร่างกาย และร่างกายก็ได้รับส่วนร่วมจากความรักทางจิตใจ

คำสอนคริสตศาสนาสอนว่า มนุษย์จะตอบสนองพระกระแสเรียกเพื่อความรักนั้นอย่างครบบริบูรณ์ได้โดยหนทางที่เหมาะสมสองทาง คือ การสมรสและการถือพรหมจรรย์ ทั้งสองทางนี้ตามรูปแบบเฉพาะของตน ต่างก็เป็นการประกาศถึงความจริงสูงสุดของมนุษย์ซึ่งก็คือ “มนุษย์ถูกสร้างตามภาพลักษณ์ของพระเจ้า”

เพราะฉะนั้นเพศ* ซึ่งเป็นทางที่ชายและหญิงอุทิศตัวให้กันและกันในกิจกรรมที่เป็นเฉพาะของคู่สมรสนั้น ไม่ได้เป็นเพียงปรากฏการณ์ฝ่ายสรีระล้วนๆ แต่เป็นเรื่องที่เข้าถึงแก่นแท้ของความเป็นคนโดยตรง กิจกรรมทางเพศจะเป็นไปอย่างสอดคล้องกับรูปแบบเฉพาะของมนุษย์ได้ ก็ต่อเมื่อมันเป็นส่วนประกอบของความรักในลักษณะที่ทั้งชายและหญิงทุ่มเทตัวเองให้แก่กันและกันอย่างสิ้นเชิงจนกว่าชีวิตจะหาไม่ การอุทิศตัวทางร่างกายอย่างครบถ้วนจะเป็นสิ่งที่ไร้สาระถ้ามันไม่ได้เป็นทั้งเครื่องหมายและผลแห่งการอุทิศของความเป็นคนอย่างครบครัน ซึ่งในการอุทิศตัวนี้แก่นแท้ของความเป็นคนจะแสดงออกอย่างครบบริบูรณ์แม้ในส่วนที่เป็นร่างกาย ที่จริงถ้ามนุษย์จะยึดมั่นถือมั่นกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสองวณสิทธิ์ที่จะเปลี่ยนใจภายหลังได้ก็ทำให้การอุทิศตัวอย่างสมบูรณ์ไม่

ความรักฉันสามีภรรยาเรียกร้องให้เสียสละอย่างสมบูรณ์ดังที่กล่าวมาแล้ว ในทางเดียวกัน การเจริญพันธุ์แบบมีจิตสำนึกรับผิดชอบก็เรียกร้องสิ่งเดียวกันด้วย การเจริญพันธุ์ นอกจากจะมี

²⁰ ปฐก 1:26 - 27

²¹ 1ยน 4:8

²² สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 12

* เพศ (Sexuality) หรือ เพศมนุษย์ (Human Sexuality) ในบทแปลสมณสาสน์นี้ได้หมายถึงอวัยวะเพศหรือเพศสัมพันธ์ แต่หมายถึงความเป็นชายเป็นหญิงที่กำหนดลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล - ผู้แปล

เป้าหมายที่จะให้กำเนิดบุตรแล้ว ก็ยังมีลักษณะเฉพาะที่อยู่เหนือระบบทางสรีระและครอบคลุมคุณค่าทั้งหมดของความเป็นคนด้วย และเพื่อให้คุณค่าเหล่านี้ได้เจริญเติบโตอย่างงดงาม จำเป็นอย่างยิ่งที่สามีภรรยาต้องร่วมมือกันตลอดเวลาและเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

แหล่งเดียวที่จะเอื้ออำนวยการอุทิศตัวดังกล่าวให้เป็นไปได้ตามความจริงของมันได้อย่างสมบูรณ์ก็คือ สถาบันการสมรส หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือคำสัญญาของความรักระหว่างสามีภรรยา หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือคำสัญญาของความรักระหว่างสามีภรรยา หรือการเลือกสรรซึ่งชายและหญิงที่รู้ตัวและมีอิสระ สมัยคร่ำครึดำเนินชีวิตและความรักด้วยความสนทนที่ลึกซึ้ง ผู้กำหนดความสัมพันธ์ประเภทนี้ก็คือพระเจ้า²³ และด้วยเหตุผลข้อนี้มนุษย์จึงจะเข้าใจความหมายอันแท้จริงของความสัมพันธ์นั้น การตั้งสถาบันการสมรสมานั้น ไม่ใช่เกิดจากการแทรกแซงอันเกินควรของสังคมหรือของผู้มีอำนาจหน้าที่และก็ไม่ใช่การกำหนดรูปแบบที่บังคับจากภายนอก แต่การตั้งสถาบันนี้เกิดจากข้อเรียกร้องแห่งความรักฉันสามีภรรยาซึ่งต้องการจะแสดงตัวอย่างเปิดเผยว่าเป็นแบบรักเดียวใจเดียวและเฉพาะคู่ เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับแผนการของพระเจ้าผู้สร้างอย่างพิถีพิถันอย่างไรก็ดี ความสอดคล้องนี้ไม่ได้จำกัดอิสรภาพของคนให้น้อยลงเลย แต่กลับป้องกันไม่ให้อิสรภาพตกเป็นแต่เพียงความคิดส่วนตัวหรือเป็นไปตามกระแสความคิดของสังคม และยังบันดาลให้อิสรภาพนั้นมีส่วนร่วมด้วยพระเจ้าผู้ประสิทธิ์

การสมรสและความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์

12. สายสัมพันธ์ที่เชื่อมไปด้วยความรักระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ซึ่งเป็นสาระสำคัญของพระคัมภีร์และประสบการณ์แห่งความเชื่อของชาวอิสราเอลนั้น ก็ได้แสดงออกอย่างชัดเจนเป็นพิเศษในคำมั่นสัญญาระหว่างชายหญิงที่สมรสกัน

ดังนั้นประโยคที่สรุปความหมายของพระคัมภีร์ที่ว่า “พระเจ้าทรงรักประชากรของพระองค์” นั้น ก็ได้มีการกล่าวไว้โดยใช้คำพูดตามที่ชายหญิงใช้กันเป็นปกติเพื่อแสดงความรักซึ่งกันและกัน พันธะของความรักระหว่างเขานั้นก็กลายเป็นภาพลักษณ์และสัญลักษณ์ของพันธสัญญาระหว่างพระเจ้ากับประชากรของพระองค์²⁴ แม้กระทั่งบาปซึ่งสามารถทำลายคำสัญญาระหว่างสามีภรรยาก็กลับเป็นรูปแสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ของชาวอิสราเอลต่อพระเจ้าของเขา การบูชาพระเท็จเทียมเรียกกันว่าการขายประเวณี ความไม่ซื่อสัตย์ต่อพระเจาก็เรียกว่าเป็นการนอกใจ²⁵ การไม่นอบน้อมต่อพระบัญญัติก็เรียกว่าเป็นการทอดทิ้งความรักแบบเจ้าบ่าวของพระเจ้า แต่ว่าความไม่ซื่อสัตย์ของชาวอิสราเอลก็ไม่เคยทำลายความซื่อสัตย์นิรันดรของพระเจ้า ดังนั้นความรักที่ซื่อสัตย์ของพระเจ้าจึงถูกยกมาเป็นแบบฉบับสำหรับสามีภรรยาทั้งหลายที่ควรสัมพันธ์กันด้วยความรักที่ซื่อสัตย์ซื่อเช่นเดียวกัน²⁶

²³ เพิ่งอ้าง ข้อ 48

²⁴ ตัวอย่างเช่น ฮชย 2:21; ยรม 3:6 - 13; อสย 54

²⁵ อสค 16:25

²⁶ ฮชย 3

พระเยซูคริสต์ : เจ้าบ่าวของพระศาสนจักรและศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการสมรส

13. ความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์บรรลุถึงสภาพที่สมบูรณ์ในองค์พระคริสตเจ้าผู้เปี่ยมไปด้วยความรักและอุทิศตัวเป็นพระผู้ไถ่มนุษยชาติ โดยการยกพวกเขามาเป็นหนึ่งเดียวกับพระองค์ในฐานะที่เป็นเลือดเนื้อของพระองค์เอง

พระองค์ทรงเปิดเผยความจริงดั้งเดิมของการสมรสซึ่งเป็นความจริงของ “ปฐมกาล”²⁷ และเมื่อพระองค์ทรงช่วยมนุษย์ให้พ้นจากใจต้อกระด้างแล้ว พระองค์ก็ยังคงบันดาลให้มนุษย์สามารถปฏิบัติตามความจริงนั้นอย่างสมบูรณ์ด้วย

การเปิดเผยนี้บรรลุถึงความสมบูรณ์ที่เลิศล้ำ ทั้งในการอุทิศตัวด้วยความรักซึ่งพระวจนะประทานแก่มนุษย์เมื่อพระองค์ทรงรับเอาสภาพมนุษย์ และในการอุทิศตัวเป็นยัญบูชาซึ่งพระองค์ทรงรับเอาสภาพมนุษย์ และในการอุทิศตัวเป็นยัญบูชาซึ่งพระเยซูคริสต์ได้ทรงถวายตัวบนไม้กางเขนแก่เจ้าสาวของพระองค์เองคือ พระศาสนจักรในการถวายบูชาครั้งนี้ แผนการซึ่งพระเจ้าได้ทรงจารึกไว้ในธรรมชาติมนุษย์ของชายหญิงตั้งแต่สร้างเขาขึ้นมา²⁸ ก็ได้ปรากฏอย่างบริบูรณ์ การสมรสของผู้ที่รับศีลล้างบาปแล้วได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งพันธสัญญาใหม่อันยั่งยืนซึ่งพระโลหิตของพระคริสต์เป็นเครื่องรับรอง พระจิตซึ่งพระคริสต์เจ้าทรงหลังรินออกมาประทานหัวใจใหม่ให้แก่ชายและหญิงอยู่เสมอ และดลบันดาลให้เขาสามารถรักกันและกันดังที่พระคริสต์ได้ทรงรักเขา ความรักระหว่างสามีภรรยาจะบรรลุถึงขั้นสมบูรณ์ที่เป็นเป้าหมายอันลึกซึ้ง คือ ความรักอันบริสุทธิ์ยิ่งของสามีภรรยา ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะเจาะจงที่สามีภรณามีส่วนร่วมในความรักที่บริสุทธิ์ยิ่งของพระคริสต์ผู้ทรงมอบตัวพระองค์บนไม้กางเขน และทั้งสองยังได้รับการเรียกร้องให้ดำเนินชีวิตตามความรักอันสูงส่งนี้

เตอร์ตุลเลียนได้บรรยายถึงความยิ่งใหญ่และความสวยงามของชีวิตสมรสในพระคริสต์ด้วยถ้อยคำที่คู่ควรแก่การยกย่องว่า “ข้าพเจ้าจะอย่างไรจึงจะสามารถบรรยายได้อย่างน่าพอใจถึงความสุขของการสมรส ซึ่งพระศาสนจักรได้อำนวยให้ ซึ่งได้รับความเข้มแข็งจากการถวายบูชาได้รับความมั่นคงจากคำอวยพร นิกรเทพเวท้าวประกาศและพระบิดาเจ้าเองทรงรับรอง ช่างเป็นข้อผูกพันที่น่าอัศจรรย์เสียนี้กระไร ระเบียบชีวิตและการสมัครใจรับใช้อันเดียวกัน เขาทั้งสองต่างก็เป็นบุตรและผู้ปรนนิบัติพระเจ้าองค์เดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกทางจิตใจและทางเนื้อหนัง ตรงกันข้ามกลับปรากฏว่าทั้งสองเป็นเนื้อเดียวกันอย่างแท้จริง เมื่อเนื้อหนังเป็นหนึ่งเดียวกันฉันใดจิตใจก็เป็นหนึ่งเดียวกันฉันนั้น”²⁹

ด้วยการรับเอาพระวาจา มารำพึง พระศาสนจักรได้สอนอย่างเป็นทางการและยังคงสอนเสมอว่า การสมรสระหว่างผู้ที่รับศีลล้างบาปแล้วเป็นศีลประการหนึ่งในศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการแห่งพันธสัญญาใหม่³⁰

ที่จริง โดยศีลล้างบาป ชายและหญิงมีสถานภาพร่วมในพันธสัญญาใหม่อันยั่งยืนอย่างแน่นอน ซึ่งเป็นพันธสัญญาแห่งการสมรสระหว่างพระคริสต์เจ้ากับพระศาสนจักร และเพื่อเห็นแก่

²⁷ ปฐก 2:24; มธ 19:5

²⁸ อฟ 5:32 - 33

²⁹ Tertullian, Ad Uxorem, II, VIII, 6-8: CCL, I, 393.

³⁰ Cf. Ecumenical Council of Trent, Session XXIV, canon 1:I.D. Mansi Sacrorum Conciliorum Nova et Amplissima Collectio, 33, 149 - 150

สถานภาพดังกล่าวซึ่งไม่มีวันลบล้างได้นี้ ก็ทำให้การร่วมชีวิตและความรักอย่างลึกซึ้งของคู่สมรสตามที่พระเจ้าผู้สร้างได้ทรงจัดไว้³¹ ได้รับการเชิดชูและประสานเข้ากับความรักที่บริสุทธิ์ยิ่งของพระคริสตเจ้าผู้เป็นเจ้าของบ้านพร้อมกับได้รับการอุมชูและเสริมคุณค่าอันล้ำเลิศจากฤทธานุภาพของพระเจ้าผู้ไถ่

ด้วยเหตุที่การสมรสของเขทั้งสองเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์อันผูกพันกันอย่างยกเลิกล้มไม่ได้ เมื่อเป็นของกันและกันแล้ว ทั้งสองจึงได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่แท้จริงของความสัมพันธ์ระหว่างพระคริสต์กับพระศาสนจักรด้วยฤทธานุภาพของศีลศักดิ์สิทธิ์

เพราะฉะนั้น สามิภรรยาจึงเป็นเครื่องเตือนใจพระศาสนจักรให้ระลึกถึงเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นที่ไม่กางเขนอยู่เสมอ เขาทั้งสองเป็นสักขีพยานให้แก่กันและกันให้แก่ลูกๆ ถึงเรื่องความรอดซึ่งเขาได้รับเกียรติให้เป็นผู้ร่วมมือในความรอดนั้นโดยทางศีลศักดิ์สิทธิ์ ศีลสมรสก็เป็นอนุสรณ์ การรื้อฟื้นและการประกาศถึงอนาคตของเหตุการณ์แห่งความรอด เช่นเดียวกับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ “ในฐานะที่เป็นอนุสรณ์ ศีลสมรสมอบพระพรพรทานและมอบหน้าที่ให้แก่คู่สมรสเฉลิมฉลองมหัศจรรย์ซึ่งพระเจ้าทรงกระทำในอดีตและให้เป็นพยานยืนยันถึงมหัศจรรย์เหล่านี้ต่อบุตร ในฐานะที่เป็นการรื้อฟื้นเหตุการณ์แห่งความรอด ศีลสมรสมอบพระพรพรทานและมอบหน้าที่ที่จะปฏิบัติต่อกันและต่อลูกๆ ให้สำเร็จลุล่วงในปัจจุบันให้จงได้ตามความเรียกร้องของความรักที่รู้จักให้อภัยและสร้างจิตใจใหม่ ในฐานะที่เป็นการประกาศถึงอนาคต ศีลสมรสมอบพระพรพรทานและมอบหน้าที่ที่จะดำเนินชีวิตได้ด้วยความหวังอันแน่วแน่ว่าจะได้ประสพกับพระเยซูคริสต์ในอนาคต และที่จะเป็นพยานยืนยันถึงความหวังนั้น”³²

“เช่นเดียวกับศีลศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 7 ประการ ศีลสมรสก็เป็นสัญลักษณ์ที่แท้จริงถึงเหตุการณ์แห่งความรอด แต่ยังมีลักษณะเฉพาะอีกด้วย สามิภรรยามีส่วนร่วมเป็นพิเศษในความรอดในฐานะที่คน 2 คน รวมกันเป็นคู่หนึ่ง จนกระทั่งต้องเข้าใจว่า ผลโดยตรงที่เกิดจากศีลสมรส (*Res et Sacramentum*) ทำให้พระพรพรทานเองไม่ แต่เป็นพันธะระหว่างสามิภรรยาตามแบบคริสตชน และเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง 2 คน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบเฉพาะคริสตชน เพราะเป็นเครื่องหมายถึงธรรมล้ำลึกแห่งการบังเกิดเป็นมนุษย์และธรรมล้ำลึกแห่งพันธสัญญาของพระคริสตเจ้าชีวิตร่วมกับพระคริสตเจ้าก็มีเนื้อหาสาระโดยเฉพาะเหมือนกัน ความรักฉันทสามิภรรยาเรียกร้องให้ทุกๆ ส่วนของบุคคลรวมตัวกันอย่างครบบริบูรณ์ อันได้แก่ การกระตุ้นของร่างกายและสัญชาติญาณ แรงแห่งความรู้สึกและอารมณ์ ความทะเยอทะยานของจิตใจและเจตจำนง ความรักฉันทสามิภรรยาพุ่งถึงเอกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างบุคคลซึ่งเป็นเอกภาพที่นอกจากจะเป็นเนื้อเดียวกันแล้วยังนำไปสู่การหล่อหลอมให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันด้วย ความรักยังเรียกร้องให้สามิภรรยาหย่าร้างกันไม่ได้และให้ซื่อสัตย์ต่อการอุทิศตัวแก่กันจนถึงที่สุด และความรักเปิดโอกาสให้มีการเจริญพันธุ์ (ดู สมณสารชีวิตมนุษย์ ข้อ 9) สรุปแล้ว ทุกสิ่งที่กล่าวมานี้บ่งถึงคุณลักษณะพื้นฐานของความรักระหว่างสามิภรรยาทั่วไปก็จริง แต่ยังคงแสดงว่าประกอบด้วยความหมายใหม่ ซึ่งไม่เพียงชำระ

³¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (*Gaudium et Spes*) ข้อ 48

³² John Paul II, Address to the Delegates of the Centre de Liaison des Equipes de Recherche (3 November 1979), 3: *Insegnamenti di Giovanni Palol II*, II, 2 (1979), 1038

ลักษณะเหล่านั้นให้บริสุทธิ์ขึ้นหรือทำให้มันแกร่งกล้าขึ้นเท่านั้น แต่เชิดชูให้สูงขึ้นจนกระทั่งสมกับที่ได้เป็นการแสดงออกถึงคุณค่าของพระคริสต์โดยเฉพาะ”³³

บุตรเป็นของขวัญอันล้ำค่าของการสมรส

14. ตามแผนการของพระเจ้า การสมรสเป็นรากฐานของชุมชนที่ขยายใหญ่ขึ้น คือ ครอบครัว เพราะว่าสถาบันการสมรสและความรักฉันสามีภรรยาได้รับการสถาปนาขึ้นมาเพื่อการให้กำเนิดบุตร และอบรมเลี้ยงดูเขาเสมือนว่าเป็นเป้าหมายสุดยอดของสถาบัน³⁴

แก่นสารที่แท้ที่สุดของความรักก็คือการอุทิศตัว ความรักฉันสามีภรรยาที่นำคู่สมรสไปสู่การ “รู้จักกัน” ซึ่งทำให้เขากลายเป็น “เนื้อเดียวกัน”³⁵ นั้น ยังไม่สำเร็จลุล่วงไปเฉพาะภายในคู่สมรส เพราะความรักนั้นทำให้เขาเป็นผู้ที่สามารถอุทิศตัวถึงขั้นสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งก็คือ การที่เขาทั้งสองได้กลายเป็นผู้ร่วมมือกับพระเจ้าในการมอบชีวิตให้แก่มนุษย์อีกคนหนึ่ง ดังนั้น ในขณะที่สามีภรรยาอุทิศตัวให้แก่กันและกันนั้น มิใช่เพียงแต่มอบตัวให้แก่กันและกันเท่านั้นแต่ยังให้กำเนิดบุตรด้วย บุตรนั้น เป็นภาพสะท้อนอันทรงชีวิตแห่งความรักของเขา เป็นเครื่องหมายอันยืนยงของเอกภาพระหว่างสามีภรรยา เป็นรูปสังเคราะห์ที่มีชีวิตซึ่งแยกออกจากความเป็นพ่อเป็นแม่ไม่ได้

เมื่อเขาทั้งสองได้กลายเป็นพ่อแม่ สามีภรรยาก็จะได้รับพระคุณแห่งความสำนึกรับผิดชอบจากพระเจ้า นั่นคือ ความรักฉันพ่อแม่ ซึ่งควรอย่างยิ่งที่จะเป็นเครื่องหมายที่ดูๆ มองเห็นได้ ซึ่งจะหมายถึงความรักของพระเจ้าเอง “ผู้ทรงเป็นพ่อเกิดแห่งความเป็นบิดาทั้งในสวรรค์และบนแผ่นดิน”³⁶

อย่างไรก็ดี ไม่ควรจะลืมว่าในกรณีที่ไม่สามารถบังเกิดบุตรได้นั้น ชีวิตสมรสก็ยังไม่ขาดคุณค่า เพราะเหตุว่าการที่ร่างกายเจริญพันธุ์ไม่ได้ อาจจะมีโอกาสให้สามีภรรยาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อความเป็นบุคคลของมนุษย์ในทางอื่นที่มีคุณค่าสูงส่ง เช่น การรับบุตรบุญธรรม การอบรมดูแลเด็กในรูปแบบต่างๆ การช่วยเหลือแก่ครอบครัวอื่นๆ แก่เด็กยากจนหรือเด็กพิการ

ครอบครัวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

15. ในชีวิตสมรสและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ค่อยๆ ประสานกันอย่างซับซ้อน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา พ่อแม่กับลูก ลูกกับพ่อแม่ พี่ๆ กับน้องๆ ความสัมพันธ์หลายประเภทนั้นเป็นการนำมนุษย์แต่ละคนให้เข้าไปร่วมกับ “ครอบครัวมวลมนุษย์” และกับ “ครอบครัวของพระเจ้า” อันได้แก่พระศาสนจักร

การสมรสและครอบครัวคริสตชนเสริมสร้างพระศาสนจักร ด้วยเหตุว่าในแวดวงครอบครัวนั้น บุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ได้เพียงแต่ถือกำเนิดมาและเข้าไปร่วมกับสังคมมนุษย์ที่ละเล็กที่ละน้อย โดยทางการอบรมศึกษาเท่านั้น แต่เมื่อเขาเกิดใหม่ทางศีลล้างบาปและเมื่อเขาได้รับการศึกษาอบรมตามหลักความเชื่อ เขาก็ยังได้เข้าเป็นสมาชิกในครอบครัวของพระเจ้า อันได้แก่พระศาสนจักรด้วย

³³ เพิ่งอ้าง ข้อ 4, เล่มเดียวกัน หน้า 1032

³⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 50

³⁵ ปฐก 2:24

³⁶ อฟ 3:15

ครอบครัวมนุษย์ซึ่งแตกสลายเนื่องจากบาปแล้วนั้น ก็ได้รับการสถาปนาเสียใหม่จากฤทธานุภาพแห่งความตายและการกลับคืนชีพของพระเยซูคริสต์เจ้าพระผู้ไถ่³⁷ การสมรสแบบคริสตชนที่ได้มีส่วนร่วมในฤทธานุภาพของเหตุการณ์ที่ช่วยให้รอดนั้น ก็ได้เป็นวิถีทางตามธรรมชาติที่มนุษย์จะเข้าเป็นสมาชิกในครอบครัวใหญ่ของพระศาสนจักร

ดังนั้น การกิจซึ่งชายหญิงได้รับตั้งแต่ปฐมกาลให้เจริญพันธุ์และทวีจำนวนขึ้นนั้นจึงได้บรรลุถึงความจริงทุกประการและได้สำเร็จผลอย่างครบบริบูรณ์

เช่นเดียวกัน พระศาสนจักรก็ยอมรับว่าครอบครัวที่เกิดด้วยศีลสมรสเป็นจุดเริ่มแรกและเป็นตำแหน่งที่ซึ่งพระศาสนจักรจะสามารถเข้าประสานกับคนรุ่นต่างๆ ได้ และในทางกลับกัน พวกเขาก็สามารถเข้าประสานกับพระศาสนจักรได้ด้วย

การสมรสและการถือพรหมจรรย์

16. การถือพรหมจรรย์หรือการถือความเป็นโสดเพราะเห็นแก่พระอาณาจักรของพระเจ้า นั้น มิได้ขัดแย้งกับศักดิ์ศรีของการสมรส การสมรสและการถือพรหมจรรย์ต่างก็เป็นวิถีทางสองแบบในการแสดงออกและในการดำเนินชีวิตตามธรรมล้ำลึกอันหนึ่งอันเดียวกันแห่งพันธสัญญาระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ ถ้าการสมรสมิได้รับการยกย่อง การถือพรหมจรรย์เพื่อเห็นแก่พระเจ้านั้นก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ถ้าเพศมนุษย์มิได้รับการยอมรับว่าเป็นคุณค่าอันยิ่งใหญ่ซึ่งพระเจ้าผู้สร้างมอบให้แล้ว การสละเรื่องเพศเพื่อพระอาณาจักรสวรรค์ก็เป็นสิ่งที่ไร้สาระ

นักบุญยอห์น คริสโซสโตม กล่าวไว้ได้ถูกต้องว่า “ผู้ใดสละประมาทการสมรสผู้นั้นก็สละประมาทพรหมจรรย์ด้วย ผู้ใดยกย่องการสมรส ผู้นั้นก็ทำให้พรหมจรรย์ได้รับการยกย่องและโชติช่วงมากยิ่งขึ้น อะไรที่ถูกรับว่าดีโดยเปรียบเทียบกับสิ่งเลวก็หาใช่ความดีจริงไม่ แต่สิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่ดีที่ทุกคนยอมรับว่าดีแล้ว ย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่สุด”³⁸

ในการถือพรหมจรรย์ มนุษย์แม้แต่ฝ่ายร่างกายกำลังรอคอยการสมรสระหว่างพระคริสต์กับพระศาสนจักรในวาระสุดท้ายของโลก มอบตนเองทั้งหมดต่อพระศาสนจักรโดยหวังอย่างยิ่งว่าพระคริสต์จะมอบตัวพระองค์เองให้กับพระศาสนจักรตามความจริงที่สมบูรณ์ซึ่งจะปรากฏในชีวิตนิรันดร์ ดังนั้น แม้แต่ร่างกายของผู้ถือพรหมจรรย์ก็ยังสะท้อนให้เห็นภาพเบื้องต้นของโลกที่จะเกิดขึ้นหลังจากการกลับคืนชีพ³⁹

โดยการเป็นพยานเช่นนี้ การถือพรหมจรรย์จึงเป็นการรักษาสำนักแห่งธรรมล้ำลึกของการสมรสให้มีชีวิตชีวาในพระศาสนจักรอยู่เสมอและปกป้องการสมรสมิให้ถูกลดค่าเสื่อมโทรมลง

นอกเหนือจากนี้ จะอำนวยให้จิตใจมนุษย์เป็นอิสระอย่างน่าอัศจรรย์⁴⁰ “จนกว่าจะรื้อถอนด้วยความรักของพระเจ้าและต่อมนุษย์ทั้งมวล”⁴¹ แล้ว การถือพรหมจรรย์ก็ยังยืนยันว่า อาณาจักรของพระเจ้าและความศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์เหมือนไข่มุกที่ล้ำค่าซึ่งต้องเลือกสรรไว้เหนืออื่นใด ไม่ว่า

³⁷ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 78

³⁸ Saint John Chrysostom, Virginité, X:PG (Writings of the Greek Church Fathers) 48:540

³⁹ มธ 22:30

⁴⁰ 1คร 7:32-35

⁴¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณถกฤษฎีกาว่าด้วยการปรับปรุงและฟื้นฟูชีวิตนักบวช (Perfectae Caritatis) ข้อ 12

สิ่งนั้นจะมีค่าสูงแค่ไหนก็ตาม และต้องแสวงหาให้ได้เพราะเป็นคุณค่าที่แน่นอนและถาวรแต่เพียงสิ่งเดียว ด้วยเหตุนี้เองพระศาสนจักรจึงได้ปกป้องความสูงส่งของพระคุณนี้มากกว่าของการสมรส เพราะพระคุณนี้มีความเชื่อมโยงเป็นพิเศษกับอาณาจักรพระเจ้า⁴²

แม้ว่าเขาได้เสียสละการเจริญพันธุ์ทางร่างกาย แต่ผู้ถือพรหมจรรย์กลับเจริญพันธุ์ได้ทางจิตใจ คือเป็นพ่อเป็นแม่ของบุตรมากมาย และดังนั้นเขาจึงมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สถาบันครอบครัวให้ตรงกับแผนการของพระเจ้า

คู่สมรสคริสตชนมีสิทธิ์ที่จะเรียกร้องให้ผู้ถือพรหมจรรย์เป็นตัวอย่งที่ดีและเป็นพยานถึงความซื่อสัตย์ต่อกระแสเรียกของตนจนกระทั่งตาย บางครั้ง คู่สมรสเองต้องประสบกับความยากลำบากที่จะถือความซื่อสัตย์ต่อกัน และเขาได้อุตสาหะพยายามที่จะอุทิศตัว ยับยั้งใจและปฏิเสธตัวเอง เรื่องทั้งหมดนี้อาจจะเกิดกับผู้ถือพรหมจรรย์ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น ความซื่อสัตย์ของการถือพรหมจรรย์ในยามที่ยากลำบากจึงต้องเป็นสิ่งที่ช่วยอุดหนุนความซื่อสัตย์ของคู่สมรส⁴³

ที่สุด การพิจารณาไตร่ตรองในเรื่องการถือพรหมจรรย์สามารถให้ความสว่างและช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถแต่งงานโดยไม่ตั้งใจ แต่ต่อมายอมรับสภาพของตนด้วยจิตตารมณ์พร้อมที่จะรับใช้คนอื่น

⁴² Cf. Pius XII, Encyclical *Sacra Virginitas*, II:AAS 46 (1954), 174ff.

⁴³ Cf. John Paul II, Letter *Novo Incipiente* (8 April 1979), 9:AAS 71 (1979), 410 - 411

ภาคที่สาม

บทบาทของครอบครัวคริสตชน

ครอบครัวเอ๋ย จงพยายาม “เป็น” สิ่งที่ท่าน “เป็น” เกิด

17. ตามแผนการของพระเจ้าผู้สร้างและผู้ไถ่กู้ ครอบครัวนอกจากจะพบเอกลักษณ์ของตนคือสิ่งที่ “เป็น” แล้ว ยังพบภารกิจคือ สิ่งที่ครอบครัวสามารถ “ทำ” และ “ควรทำ” ด้วย บทบาทซึ่งพระเจ้าได้มอบให้ครอบครัวปฏิบัติทุกยุคทุกสมัยก็มาจากธรรมชาติของครอบครัวนั่นเอง และยังแสดงถึงพลังพัฒนาที่เจริญก้าวหน้าและตรงกับสภาพความเป็นจริงของครอบครัว แต่ละครอบครัวสามารถค้นหาและพบคำเตือนนั้นในตัวเองซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีวันสูญสลายไปได้ และเป็นสิ่งที่ชี้ถึงศักดิ์ศรีในแก่นแท้และความรับผิดชอบของตน นั่นคือ “ครอบครัวเอ๋ยจงพยายามเป็นสิ่งที่ท่านเป็น เกิด”

ดังนั้น ครอบครัวจึงต้องกลับไปสู่ “จุดเริ่มต้น” ของการสร้างสรรคของพระเจ้า เพื่อจะได้รู้จักตัวเองและบรรลุถึงความจริงแท้ ไม่เพียงแต่ตามสิ่งที่เป็นอยู่เท่านั้นแต่ตามสิ่งที่เคยกระทำตลอดมาด้วย ในแผนการของพระเจ้านั้น พระองค์ได้ทรงแต่งตั้งครอบครัวให้เป็น “กลุ่มที่รวมของชีวิตและความรักอันลึกซึ้ง”⁴⁴ เพราะฉะนั้น ครอบครัวจึงรับภารกิจที่ต้องพยายามกลายเป็นสิ่งที่เป็นอย่างยิ่ง หมายความว่า ต้องพยายามเป็น “กลุ่มที่รวมของชีวิตและความรัก” ด้วยความมานะบากบั่นที่จะบรรลุถึงผลสำเร็จในอาณาจักรของพระเจ้าเช่นเดียวกับสรรพสิ่งที่ได้ทรงสร้างซึ่งได้รับผลแห่งการไถ่กู้ทั้งหมดที่สุดในขณะนี้ซึ่งบังถึงรากฐานแท้ของความจริงก็ต้องกล่าวว่า “ความรัก” นี้แหละที่กำหนดแก่นแท้และบทบาทของครอบครัวโดยเฉพาะ ดังนั้น ครอบครัวได้รับภารกิจที่จะต้องพิทักษ์รักษา ประกาศ และเผยแพร่อารมณ์รัก ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนที่ทรงชีวิตและเป็นการเข้าร่วมส่วนโดยแท้ในความรักที่พระเจ้ามอบต่อมนุษยชาติและต่อพระศาสนจักร เจ้าสาวของพระองค์

บทบาทหน้าที่ของครอบครัวแต่ละประการเป็นการแสดงออกและเป็นการปฏิบัติภารกิจขั้นพื้นฐานดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงไป เพราะฉะนั้น จำเป็นต้องพิจารณาภารกิจที่ละเอียดซับซ้อนของครอบครัวและชี้ลักษณะที่แตกต่างกันแต่ก็ยังสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดของภารกิจนี้

ดังนั้น โดยถือเอาความรักเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นหลักเกณฑ์โดยตลอด ที่ประชุมจึงเน้นถึงหน้าที่ทั่วไป 4 ประการของครอบครัว คือ

1. สร้างชุมชนมนุษย์
2. รับผิดชอบชีวิต
3. มีส่วนในการพัฒนาสังคม
4. มีส่วนร่วมในชีวิตและภารกิจของพระศาสนจักร

⁴⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 48

1. การสร้างชุมชนมนุษย์

ความรักเป็นบ่อเกิดและพลังกำลังของความสัมพันธ์

18. สถาบันครอบครัวซึ่งได้รับการก่อตั้งด้วยความรักและดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความรักนั้น เป็นกลุ่มบุคคลที่ประกอบด้วยสามีภรรยา พ่อแม่และลูก ญาติพี่น้อง หน้าที่อันดับแรกของครอบครัวคือการดำเนินชีวิตตามความสัมพันธ์อย่างถ่องแท้ โดยพยายามเสมอว่าจะส่งเสริมความสนิทสนมอันแท้จริงระหว่างบุคคล

บทบาทนี้มีความรักเป็นหลักการ เป็นพลังถาวร และเป็นเป้าหมาย ถ้าปราศจากความรัก ครอบครัวก็จะเป็นกลุ่มบุคคล และในทำนองเดียวกัน ถ้าปราศจากความรักครอบครัวก็จะไม่สามารถดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าและบรรลุถึงความสมบูรณ์ในฐานะที่เป็นกลุ่มบุคคลได้ มีข้อความซึ่งข้าพเจ้าได้เขียนไว้ในสมณสาร “พระผู้ไถ่มนุษย์” นั้น สามารถนำมาประยุกต์ได้ก่อนอย่างอื่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัวที่ว่า “มนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตโดยปราศจากความรัก เขาจะเป็นคนที่ไม่สามารถเข้าใจตัวเองได้ ชีวิตของตนเองก็จะไร้ความหมาย ถ้าความรักไม่เคยปรากฏเป็นรูปร่างให้เขาเห็นถ้าเขาไม่เคยพบปะกับความรัก ถ้าเขาไม่เคยมีประสบการณ์ในความรักและไม่เคยยึดความรักเป็นองค์ประกอบของตนเอง ถ้าเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในความรักอย่างลึกซึ้ง”⁴⁵

ความรักระหว่างชายกับหญิงในชีวิตสมรส และความรักระหว่างสมาชิกของครอบครัวในครอบครัวหนึ่งซึ่งขยายตัวออกมาจากความรักของชายหญิง ซึ่งได้แก่ระหว่างพ่อแม่กับลูก ระหว่างพี่ๆ น้องๆ ญาติพี่น้อง และวงศ์ตระกูลทั้งหมดนั้น ได้รับแรงดลใจและพลังชีวิตอย่างลึกซึ้งสม่ำเสมอซึ่งจะนำครอบครัวไปสู่ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและแรงกล้าในวันแต่จะยิ่งทวีมากขึ้น นี้แหละคือ รากฐานและกำลังใจของชีวิตร่วมในการสมรสและครอบครัว

เอกภาพอันแบ่งแยกมิได้ของความสัมพันธ์ในคู่สมรส

19. ความสัมพันธ์ที่มาอันดับแรก ก็คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นและเจริญงอกงามระหว่างสามีภรรยา โดยอาศัยพันธสัญญาว่าจะรักกันฉันสามีภรรยา ชายและหญิง “จึงไม่เป็นสองอีกต่อไป แต่เป็นเนื้อเดียวกัน”⁴⁶ และได้รับการเรียกร้องให้พัฒนาจิตใจในความสัมพันธ์นั้นเป็นอย่างดีต่อเนื่องกันไป โดยอาศัยความซื่อสัตย์ที่สม่ำเสมอทุกวันต่อคำสัญญาซึ่งเขาได้มีต่อกันในพิธีศีลสมรสที่ว่า จะอุทิศตัวให้แก่กันและกันอย่างสิ้นเชิง

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาที่มีรากฝังลึกในข้อเท็จจริงที่ว่าตามธรรมชาติแล้วชายและหญิงเป็นองค์ประกอบของกันและกัน และความสัมพันธ์นั้นได้รับการหล่อเลี้ยงจากการที่สามีภรรยาตกลงกันว่าจะร่วมชีวิตกันในทุกๆ ด้าน ทั้งในสิ่งที่เขามีและสิ่งที่เขาเป็นอยู่ ความสัมพันธ์แบบนี้ เป็นทั้งผลและเครื่องหมายซึ่งแสดงถึงความต้องการอันล้าลึกเฉพาะของมนุษย์ แต่โดยทางพระคริสตเจ้าพระเจ้าทรงรับรองความต้องการนั้น ทรงสนับสนุน ทรงชำระให้บริสุทธิ์ ทรงยกชูขึ้น และทรงบันดาลให้ความต้องการนั้นบรรลุถึงความสำเร็จในศีลสมรส อันที่จริง พระจิตเจ้าที่ถูกหลั่งรินในระหว่างพิธีศีลสมรสนั้น ได้ทรงประทานพระคุณของความรักหรือของความสัมพันธ์แบบใหม่ซึ่งเป็น

⁴⁵ พระสมณสารว่าด้วยพระผู้ไถ่มนุษย์ (Redemptor Hominis) ข้อ 10:AAS 71 (1979), 274

⁴⁶ มธ 19:6 ปฐก 2:24

สัญลักษณ์อันมีชีวิตและสัมผัสได้ที่หมายถึงเอกภาพอันนำพิศวงซึ่งเกิดแก่พระศาสนจักรผู้กลายเป็นพระวรกายของพระคริสตเจ้าที่แบ่งแยกมิได้

พระคุณของพระจิตเป็นกฎเกณฑ์ของชีวิตระหว่างสามภรรยาคริสตชน และเป็นแรงกระตุ้นเขาให้ก้าวหน้าไปสู่เอกภาพด้วยกันซึ่งนับวันแต่จะยิ่งสมบูรณ์ขึ้นในทุกระดับ ไม่ว่าในระดับของร่างกาย ของอุปนิสัย ของจิตใจ ของสติปัญญาและเจตจำนง รวมทั้งของวิญญาณด้วย⁴⁷ ดังนั้นสามภรรยาเป็นผู้เปิดเผยให้พระศาสนจักรและโลกได้ทราบถึงความสัมพันธ์แห่งความรักแบบใหม่ซึ่งพระบารมีของพระเยซูเจ้าทรงประทานให้

การมีภรรยาหรือสามีหลายคนขัดแย้งต่อความสัมพันธ์ดังกล่าวอย่างเด็ดขาด เพราะเป็นการปฏิเสธแผนการของพระเจ้าโดยตรงดังที่ได้ทรงแสดงไว้แต่แรกเริ่ม การกระทำเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกันของความเป็นคนของชายและหญิง ในการสมรส เขาทั้งสองอุทิศตัวให้แก่กันและกันด้วยความรักที่สมบูรณ์ หมายความว่า เป็นความรักอันหนึ่งอันเดียวกันและเฉพาะคู่ สภาสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 กล่าวว่า “ด้วยเหตุว่า ทั้งชายและหญิงประกอบด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นคนที่เท่าเทียมกันอันเนื่องมาจากความรักอันสมบูรณ์ซึ่งเขามีอยู่ต่อกันแล้ว เอกภาพของการสมรสซึ่งพระคริสตเจ้าได้ทรงยืนยันนั้น จึงปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน”⁴⁸

ความสัมพันธ์ที่ยกเลิกมิได้

20. ความสัมพันธ์ในคู่สมรส มีลักษณะพิเศษไม่เพียงแต่ว่า ต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเท่านั้น แต่ยังยกเลิกมิได้เลยด้วย “ทั้งความสนิทสนมกันอย่างแน่นแฟ้นและการอุทิศตัวให้แก่กันและกันระหว่างบุคคลสองคนแม้กระทั่งคุณประโยชน์ของบรรดาลูกๆ ด้วย ทั้งหมดนี้เรียกร้องให้สามภรรยาจะต้องซื่อสัตย์ต่อกันอย่างบริบูรณ์และให้เขาต้องเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแบบที่ยกเลิกกันมิได้”⁴⁹

เป็นหน้าที่ของพระศาสนจักรที่จะต้องยืนยันอย่างหนักแน่นอีกครั้งหนึ่งในคำสอนที่ว่าด้วยการสมรสซึ่งยกเลิกมิได้ ดังที่สมัชชาพระสังฆราชได้ปฏิบัติหน้าที่นี้อยู่แล้ว ทุกวันนี้ พระศาสนจักรต้องประกาศคำสอนนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่คนที่เข้าใจว่า เป็นการยากหรือว่าเป็นไปไม่ได้เลยที่จะผูกตัวเองไว้เฉพาะกับคนๆ เดียวเท่านั้นตลอดชีวิต ต้องประกาศให้แก่คนที่หลงตามแนวโน้มของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่หมิ่นประมาทการสมรสที่ยกเลิกมิได้และกล้าเยาะเย้ยสามภรรยาที่ตั้งใจจะซื่อสัตย์ต่อกัน สำหรับคนเหล่านี้ ต้องเผยแพร่คำสอนที่น่ายินดีเกี่ยวกับความรักอันยืนยงถาวรระหว่างสามภรรยา ซึ่งมีพระคริสตเจ้าเป็นเสมือนหลักยึดถือและรับความมั่นคงจากพระองค์⁵⁰

ภาวะการยกเลิกไม่ได้ของการสมรสฝังรากลึกในการอุทิศตัวของบุคคลให้แก่อีกคนหนึ่งโดยสิ้นเชิง และเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคุณประโยชน์ของบรรดาลูกๆ เนื้อแท้อันสูงส่งของการสมรสที่ยกเลิกมิได้นั้น ปรากฏในแผนการซึ่งพระเจ้าได้ทรงแสดงออกทางพระคัมภีร์ สรุไปได้ว่า พระองค์เองเป็นผู้ทรงพระประสงค์และประทานการสมรสที่ยกเลิกมิได้นั้นให้เป็นทั้งผล เครื่องหมาย และ

⁴⁷ Cf. John Paul II, Address to Married People at Kinshasa

⁴⁸ พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 49: Cf. John Paul II, Address to Married People at Kinshasa (3 May 1980), 4: อ้างแล้วหน้าเดียวกัน

⁴⁹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 48

⁵⁰ อพ 5:25

เป็นข้อเรียกร้องของความรักที่ซื่อสัตย์ที่สุดที่พระเจ้าทรงมีต่อมนุษย์และที่พระคริสตเจ้าทรงมีต่อพระศาสนจักร

พระคริสตเจ้าทรงรื้อฟื้นแผนการดั้งเดิมซึ่งพระเจ้าผู้สร้างได้ทรงจารึกไว้ในใจของชายและหญิง และโดยพิธีศีลสมรสพระองค์ทรงให้ “หัวใจใหม่” แก่เขา ดังนั้น นอกจากว่าสามีภรรยาจะสามารถชนะ “ใจแข็งกระด้าง”⁵¹ ของตนได้แล้ว เขาก็ยังสามารถมีส่วนร่วมในความรักที่สมบูรณ์และครบบริบูรณ์ของพระคริสตเจ้า ผู้ทรงเป็นพันธสัญญาใหม่อันยั่งยืนที่ทรงรับเอากาย พระคริสตเจ้าทรงเป็น “พยานที่ซื่อสัตย์”⁵² ทรงเป็นคำว่า “อาแมน” (สำเร็จแล้ว) ของคำสัญญาต่างๆ ของพระเจ้า⁵³ และดังนั้นพระองค์ทรงเป็นผู้แสดงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จผลถึงขั้นสุดยอดแล้วตามความรักที่ซื่อสัตย์อย่างสูงส่งซึ่งพระเจ้าทรงมีต่อประชากรของพระองค์ ฉะนั้นใดก็ตามที่สามีภรรยาคริสตชนได้รับเกียรติให้เป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสมรสที่ยกเลิกและกลับคืนมิได้ระหว่างพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักร เจ้าสาวซึ่งพระองค์ทรงรักจนถึงวาระสุดท้าย⁵⁴

พระคุณของศีลสมรสเป็นทั้งพระกระแสเรียกและพระบัญญัติให้สามีภรรยาคริสตชนจะต้องซื่อสัตย์ต่อกันตลอดไป ไม่ว่าจะต้องประสบความยุ่งยากลำบากมากเท่าไรก็ตาม โดยมอบน้อมด้วยดวงใจอันเปิดกว้างต่อน้ำพระทัยของพระคริสตเจ้าผู้ตรัสว่า “สิ่งที่พระเจ้าทรงรวมกันไว้ มนุษย์อย่าได้แยกเลย”⁵⁵

การเป็นพยานถึงความสำคัญอันพรรณานามิได้ของการสมรสที่ยกเลิกมิได้และที่ซื่อสัตย์ของคู่สมรสนั้น เป็นบทบาทที่ยอดเยี่ยมและจำเป็นที่สุดของคู่สมรสคริสตชนในสมัยของเรา เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าพร้อมทั้งพี่น้องทั้งหลายที่ได้ร่วมในสมัชชาพระสังฆราชขอยกย่องและให้กำลังใจแก่คู่สมรสหลายคู่ที่ถึงแม้จะเผชิญอุปสรรคที่หนักแสนหนัก แต่ก็ยังทะนุบำรุงและเทิดทูนคุณค่าของความยกเลิกมิได้นี้ ดังนี้ เขาจึงควรปฏิบัติภารกิจที่เขาได้รับมอบหมายด้วยใจสุภาพถ่อมตนและกล้าหาญอันได้แก่ การที่เขาต้องเป็นสัญลักษณ์ในโลกปัจจุบันถึงความซื่อสัตย์อันขาดมิได้ ซึ่งพระเจ้าและพระเยซูคริสต์ทรงรักมนุษย์ทั้งมวลและเราแต่ละคน ถึงแม้สัญลักษณ์นี้จะเล็กก็จริงแต่ก็มีคุณค่าสูงจะต้องเผชิญการโต้แย้งเป็นบางครั้งบางคราวก็จริง แต่ก็รื้อฟื้นตัวได้ใหม่เสมอ นอกจากนี้ ยังควรรู้คุณค่าของผู้เป็นพยานเป็นพิเศษอีกจำพวกหนึ่งก็คือ “สามีหรือภรรยา” ที่ถูกคู่ชีวิตทอดทิ้ง แต่ก็ไม่ได้แต่งงานใหม่เพราะเห็นแก่ความเชื่อและความหวังแน่วแน่ของคริสตชน สามีหรือภรรยาเหล่านี้จึงเป็นสักขีพยานแห่งความซื่อสัตย์ซึ่งโลกปัจจุบันต้องการพยานชนิดนี้เป็นอย่างยิ่ง เพราะเหตุนี้เองผู้อภิบาลและคริสตชนของพระศาสนจักรควรเป็นกำลังใจให้เขาและช่วยเหลือเขาเป็นพิเศษ

⁵¹ มธ 19:8

⁵² วว 3:14

⁵³ 2คร 1:20

⁵⁴ ยน 13:1

⁵⁵ มธ 19:6

ความสัมพันธ์ในวงศ์ตระกูล

21. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาเป็นรากฐานของความสัมพันธ์ที่ใหญ่กว่า ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในวงศ์ตระกูล อาทิเช่น ระหว่างพ่อแม่กับลูกๆ พี่ๆ กับน้องๆ ญาติพี่น้องกับคนอื่นๆ ในตระกูลเดียวกัน

ความสัมพันธ์แบบนี้ฝังรากฐานในสายโลหิตตามธรรมชาติและสามารถออกมาขึ้นจนบรรลุถึงขั้นสมบูรณ์ที่ควรแก่ศักดิ์ศรีของมนุษย์ โดยสร้างและทะนุถนอมความผูกพันทางจิตใจซึ่งลึกซึ้งและเกิดผลอุดมกว่าความสัมพันธ์ทางสายโลหิตเสียอีก ความรักที่หล่อเลี้ยงสายสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกตระกูลเดียวกันนั้น ก็ยังเป็นแรงที่สร้างและบำรุงความสัมพันธ์รวมทั้งความเป็นกลุ่มเป็นก้อนกันในครอบครัวด้วย

อนึ่ง ครอบครัวคริสตชนยังได้รับการเรียกเชิญให้ดำเนินชีวิตตามความสัมพันธ์แบบใหม่ที่เป็นแบบเฉพาะของตัวเอง ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ปกติระหว่างมนุษย์นั้นมั่นคงและมีค่ามากขึ้น ที่จริงแล้วพระพรหมของพระเยซูคริสต์ ผู้ทรงเป็น “บุตรคนแรกในบรรดาพี่น้องจำนวนมาก”⁵⁶ ก็เป็นดังที่นักบุญโทมัส อควไนัส เรียกว่า⁵⁷ “พระพรหมแห่งภราดรภาพ” ตามภาวะและพลังงานของพระพรหมนั่นเอง พระจิตเจ้าผู้ทรงถูกหลั่งรินในระหว่างพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ทรงเป็นบ่อเกิดทรงชีวิตและทรงเป็นอาหารอันไม่รู้ล้นสุด ที่บำรุงความสัมพันธ์เหนือธรรมชาติซึ่งหล่อหลอมเอาผู้ที่มีความเชื่อทั้งหมดเข้าด้วยกันให้สนิทเป็นหนึ่งเดียวกับพระคริสต์และกับผู้มีความเชื่อคนอื่นๆ ในเอกภาพของพระศาสนจักรของพระเจ้า ความสัมพันธ์ภายในพระศาสนจักรปรากฏตัวและเป็นรูปเป็นร่างในครอบครัวคริสตชนอย่างสมลักษณะ เพราะฉะนั้นเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเรียกครอบครัวคริสตชนว่าเป็น “พระศาสนจักรระดับครอบครัว”⁵⁸

สมาชิกทุกคนในครอบครัวซึ่งแต่ละคนตามพรสวรรค์ที่มีอยู่ ได้รับพระพรหมและมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มากยิ่งขึ้นทุกวัน เพื่อให้ครอบครัวกลายเป็น “โรงเรียนสอนความเป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น”⁵⁹ สิ่งนี้จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อดูแลรักษาและให้ความรักแก่เด็กๆ คนป่วย คนสูงอายุ รวมทั้งเมื่อรับใช้กันและกันเป็นประจำทุกวัน เมื่อแบ่งปันทรัพย์สินต่างๆ ให้กัน และเมื่อร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน

การอบรมเลี้ยงดูลูกเป็นโอกาสให้พ่อแม่กับลูกคลุกคลีกันแบบที่มีทั้งการให้และการรับการคลุกคลีกันนี้ย่อมเกิดผลเป็นพิเศษในการสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว⁶⁰ การที่ลูกๆ รัก เคารพนับถือ และเชื่อฟังพ่อแม่ นั้น นับเป็นการมีส่วนร่วมที่มีลักษณะโดยเฉพาะของตนและจะหาใครทดแทนมิได้ ในการสร้างครอบครัวที่สมกับเป็นครอบครัวของมนุษย์และของคริสตชนโดยแท้จริง⁶¹ ลูกๆ จะปฏิบัติตามบทบาทของตนได้สะดวกขึ้นถ้าหากว่าพ่อแม่รู้จักใช้อำนาจอันยกเลิกมิได้ ในทำนองที่เป็น “ศาสนบริการ” ที่แท้จริงและมีลักษณะเฉพาะ หรือเป็นการรับใช้ที่มุ่งความดีของลูกในฐานะที่เขา

⁵⁶ รม 8:29

⁵⁷ Saint Thomas Aquinas, Summa Theologiae, II - II, q14, art. 2, ad.4

⁵⁸ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 11 พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 11

⁵⁹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 52

⁶⁰ อฟ 6:1 - 4; คส 3:20 - 21

⁶¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 48

เป็นคนและเป็นคริสตชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งให้เขาบรรลุถึงความเป็นอิสระเสรีควบคู่ไปกับจิตสำนึกที่รับผิดชอบในตัวเอง นอกจากนี้ พ่อแม่มักจะช่วยลูกได้มาก ถ้าหากว่ามีจิตสำนึกถึง “บุญพิเศษ” ที่ได้รับจากลูกอยู่เสมอ

มีแต่จิตตารมณ์แห่งความเสียสละและความทุ่มเทตัวเองเท่านั้นที่จะพิทักษ์รักษาและบำรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ดีขึ้นได้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเรียกร่องสมาชิกแต่ละคนและทุกคน ให้ยินดีและพร้อมเสมอที่จะเข้าใจกัน อະลุ่มอล่วย ให้อภัย ปรองดองกัน และคืนดีต่อกัน ครอบครัวทุกครอบครัวรู้ว่า ความเห็นแก่ตัว การไม่ลงรอยกัน การชิงดีชิงเด่นกัน การขัดแย้งกันเหล่านี้ ได้กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวมากจนกระทั่งความสัมพันธ์นี้อาจจะแตกสลายและสูญสิ้นไปเลย สิ่งเหล่านี้เป็นต้นเหตุให้เกิดความแตกแยกนานาประการในการครองรักครองเรือน แต่ในเวลาเดียวกัน พระเจ้าผู้สร้างสันติ ทรงเรียกทุกครอบครัวให้มีประสบการณ์ที่น่าชื่นชมยินดีในการปรับความเข้าใจคืนดีต่อกัน นี่คือ ความสัมพันธ์ที่สถาปนาขึ้นใหม่และเป็นเอกภาพดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครอบครัวรับศีลศักดิ์สิทธิ์แห่งการกลับคืนดีและร่วมงานเลี้ยงรับพระกายอันเดียวกันของพระคริสต์นั้น ครอบครัวก็ยอมรับพระพรที่พระเจ้าทรงประทานที่สมควรและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพื่อที่จะเอาชนะการแตกแยกต่างๆ พร้อมกับก้าวหน้าไปสู่ความสัมพันธ์อันแท้จริงและสมบูรณ์ตามพระประสงค์ของพระเจ้า ดังนั้น ครอบครัวจึงจะตอบสนองความปรารถนาอันแรงกล้าของพระคริสต์เจ้าผู้ทรงวิงวอนขอ “ให้ทุกคนเป็นหนึ่งเดียวกัน”⁶²

สิทธิและบทบาทสตรี

22. ครอบครัวเป็นความสัมพันธ์และกลุ่มบุคคล และต้องพยายามเป็นเช่นนั้นมากยิ่งขึ้นทุกวัน เพราะฉะนั้น ความรักเป็นปัจจัยและพลังอันต่อเนื่องซึ่งกระตุ้นครอบครัว ให้ต้อนรับนับถือและพัฒนาสมาชิกแต่ละคนในฐานะที่เขาประกอบด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นคนอันสูงส่ง นั่นคือ เขาเป็นภาพลักษณ์ที่มีชีวิตของพระเจ้า สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชเคยยืนยันอย่างถูกต้องว่า เครื่องตัดสินวินิจฉัยทางจริยธรรมว่าด้วยสายสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสและสมาชิกครอบครัวซึ่งเป็นแบบที่เหมาะสมโดยแท้จริงนั้น ก็อยู่ที่การส่งเสริมศักดิ์ศรีและภารกิจของแต่ละบุคคล ศักดิ์ศรีและภารกิจนั้นจะมีอาจบรรลุถึงขั้นสมบูรณ์ได้ ถ้าหากว่าแต่ละคนมิได้อุทิศตนเองให้แก่คนอื่นอย่างจริงจัง⁶³

ตามทัศนะดังกล่าวสมัชชาพระสังฆราชได้มีมติให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อสภาพของสตรี ต่อสิทธิและบทบาทของเธอทั้งในครอบครัวและในสังคม ในทำนองเดียวกัน ก็ควรจะพิจารณาสภาพของบุรุษในฐานะที่เป็นสามีและบิดา สภาพของบรรดาลูกๆ และสภาพของคนสูงอายุอีกด้วย

เมื่อพูดถึงสตรี ควรจะเน้นเป็นพิเศษว่า เธอมีศักดิ์ศรีและส่วนรับผิดชอบเท่าเทียมกับบุรุษ ความเท่าเทียมกันนี้จะแสดงออกในรูปแบบพิเศษโดยที่ทั้งสองอุทิศตัวให้แก่กันและกันและร่วมกันอุทิศตัวให้แก่บุตร การอุทิศตัวทั้งสองประการนี้เป็นลักษณะเฉพาะของการสมรสและครอบครัว สิ่งที่สำคัญของมนุษย์สังเกตเห็นได้และยอมรับได้นี้ ก็ยังเป็นสิ่งที่พระวาจาของพระเจ้าทรงแสดงให้เห็นที่ประจักษ์แล้วประวัติศาสตร์แห่งความรอดเป็นการประกาศอย่างต่อเนื่องและเด่นชัดถึงศักดิ์ศรีของสตรี

⁶² ยน 17:21

⁶³ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 24

เมื่อพระเจ้าทรงสร้างมนุษย์ขึ้นมาเป็น “ชายและหญิง”⁶⁴ แล้ว พระองค์ทรงประทาน คักดีศรีความเป็นคนให้แก่ชายและหญิงอย่างเท่าเทียมกัน พระองค์ยังทรงบันดาลให้เขาทั้งสองมี สิทธิต่างๆ ที่จะยกเลิกไม่ได้และความรับผิดชอบซึ่งจะพบได้เฉพาะแต่ในตัวบุคคล ต่อจากนั้น พระ เจ้าได้ทรงเทิดทูนเกียรติของสตรีอย่างน่าพิศวงที่สุด โดยที่พระองค์เองได้ทรงรับเอากายจากพระ นางพรหมจารีมารีอาผู้ซึ่งพระศาสนจักรเคารพเป็นพระชนนีของพระเจ้า และเชิดชูเป็นแบบฉบับของ สตรีที่ได้รับผลจากการกอบกู้โดยเรียกพระนางว่า “เอวาคนใหม่” ความรักอันผ่องแผ้วที่พระเยซูทรง มีต่อสตรีซึ่งได้รับเชิญให้ติดตามพระองค์และให้รับส่วนแบ่งในโมตรีจิตของพระองค์ การปรากฏ พระกายต่อสตรีผู้หนึ่งในตอนเช้าตรู่ของวันที่พระองค์ทรงกลับคืนพระชนม์ก่อนที่จะทรงประจักษ์ต่อ หน้าศิษย์อื่นๆ หลังจากที่พระองค์เสด็จขึ้นจากบรรดาผู้ตาย รวมทั้งการที่พระองค์ทรงมอบหมายให้ พวกสตรีเป็นผู้นำข่าวดีแห่งการกลับคืนชีพของพระองค์ไปประกาศให้อัครธรรมทูตทราบนั้น ทั้งหมด นี้เป็นเครื่องหมายที่บ่งถึงทัศนคติอันสูงส่งซึ่งพระเยซูเจ้ามีต่อสตรีโดยทั่วหน้า นักบุญเปาโลเขียนไว้ ว่า “ท่านทุกคนเป็นบุตรของพระเจ้า โดยอาศัยความเชื่อในพระคริสตเยซู ไม่มียิวหรือกรีก ไม่มีทาส หรือไท ไม่มีชายหรือหญิงอีกต่อไป เพราะท่านทุกคนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในพระคริสตเยซู”⁶⁵

สตรีกับสังคม

23. ณ ที่นี้ เป็นการยากที่จะกล่าวถึงปัญหาที่ซับซ้อนนานัปการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสตรีและสังคม ได้ ดังนั้น จึงต้องวิเคราะห์เฉพาะในบางประเด็นที่น่าสังเกตเป็นพิเศษเท่านั้น กระนั้นก็ตี จำเป็นต้องยอมรับว่าในเรื่องที่เกี่ยวกับครอบครัวโดยเฉพาะนั้น มีทัศนคติอย่างหนึ่งซึ่งแพร่หลายทั่วไป ในสังคมและที่แสดงออกทางวัฒนธรรมด้วย นั่นก็คือ ทัศนคติที่ว่าสตรีต้องมีบทบาทเป็นเพียง ภรรยาและมารดา โดยไม่ได้รับความสะดวกรพสมควรมในการมีบทบาททางสังคมซึ่งส่วนมากถูกสงวน ไว้สำหรับผู้ชายโดยเฉพาะ

ไม่ต้องสงสัยเลยว่า คักดีศรีและความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกันของชายและหญิงนั้น เป็น สิ่งที่สนับสนุนให้สตรีเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในสังคมอย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมบทบาท ของสตรีอันถูกต้อง เรียกร้องให้เน้นความสำคัญของบทบาทความเป็นแม่และบทบาทภายใน ครอบครัว ให้เป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจนไม่น้อยหน้าบทบาททางสังคมและอาชีพอื่นๆ ทั้งสิ้น อันที่ จริง บทบาทและอาชีพเหล่านี้จำเป็นต้องประสานกันอย่างกระชับถ้าเราต้องการให้การพัฒนาทาง สังคมและวัฒนธรรมสอดคล้องกับความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริงและอย่างครบบริบูรณ์

สิ่งนี้จะเป็นไปได้โดยง่ายขึ้นตามความประสงค์ของสมัชชาพระสังฆราชถ้าหากว่า “เทววิทยา ว่าด้วยการงาน” แบบใหม่ สามารถจะชี้แจงและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งซึ่งความหมายของการทำงาน ในชีวิตคริสตชน รวมทั้งชี้แนวพันธะพื้นฐานระหว่างการทำงานและชีวิตครอบครัว ดังนั้น เทววิทยา ดังกล่าวจะได้แสดงถึงความหมายดั้งเดิมและที่ทดแทนมิได้ทั้งของงานภายในบ้านและของการอบรม เลี้ยงดูลูก⁶⁶ เพราะฉะนั้น พระศาสนจักรควรและต้องช่วยสังคมปัจจุบัน โดยเรียกร้องให้งานของ สตรีภายในบ้านได้เป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับและยกย่องว่า มีคุณค่าพิเศษซึ่งหาสิ่งอื่นมาทดแทนไม่ได้

⁶⁴ ปฐก 1:27

⁶⁵ กท 3:26,28

⁶⁶ พระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2, พระสมณสาธว่าด้วยงาน (Laborem Exercens) ข้อ 19:ASS 73 (1981), 625

การขอร้องของพระศาสนจักรนี้มีความสำคัญยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการอบรมลูก อันที่จริง การเหลื่อมล้ำระหว่างงานและอาชีพต่างๆ จะถูกลบล้างโดยสิ้นเชิงก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจว่า ทุกๆ คนในทุกสาขาอาชีพลงมือทำงานด้วยสิทธิและจิตสำนึกที่รับผิดชอบเท่าเทียมกัน ดังนั้น ภาพลักษณ์ของพระเจ้าในชายและหญิงจะได้สว่างไสวยิ่งขึ้น

ถ้าสิทธิของสตรีในการมีบทบาทต่างๆ ทางสังคมเป็นที่ยอมรับเท่าเทียมกับบุรุษโดยทั่วไปแล้วยังคงต้องมีการจัดระบบสังคมในแนวที่บรรดาภรรยาหรือแม่ทั้งหลายนั้นไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และเมื่อเธอทุ่มเทเวลาทั้งหมดให้ครอบครัวแล้ว ครอบครัวของเธอก็ควรจะสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้และเจริญก้าวหน้าอย่างเหมาะสม

นอกจากนั้นทัศนคติที่ว่า เกียรติของสตรีเกิดจากงานนอกบ้านมากกว่าจากงานภายในบ้านนั้น ควรได้รับการแก้ไขให้หมดไป ผู้ชายจึงต้องให้เกียรติและให้ความรักแก่สตรีอย่างแท้จริงโดยเชิดชูศักดิ์ศรีของเธอในฐานะที่เป็นคน และสังคมเองจึงต้องสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานในบ้าน

โดยการเคารพต่อภารกิจที่แตกต่างกันของชายและหญิง พระศาสนจักรจึงต้องส่งเสริมสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันในการดำเนินงานของพระศาสนจักรเองด้วย ทั้งนี้ เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของทุกฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายครอบครัว ฝ่ายสังคม และฝ่ายพระศาสนจักรด้วย แน่อนทุกสิ่งทีกล่าวมานี้ไม่ได้หมายความว่า สตรีจะต้องทอดทิ้งลักษณะความเป็นหญิงของตนหรือจะต้องเลียนแบบลักษณะความเป็นชาย แต่ขอให้เน้นความเป็นมนุษย์ในเพศหญิงอย่างแท้จริงและครบถ้วนไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในบ้านหรือของนอกบ้านก็ตาม โดยต้องคำนึงถึงขนบธรรมเนียมและรูปแบบวัฒนธรรมที่แตกต่างกันด้วย

การดูหมิ่นศักดิ์ศรีของสตรี

24. เป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่มีทัศนคติที่แยกอย่างหนึ่งซึ่งขัดแย้งกับสารของคริสตศาสนานาวาด้วยศักดิ์ศรีของสตรี ทัศนคติดังกล่าวตีค่าของมนุษย์ว่า ไม่ใช่คนแต่เป็นสิ่งของ เป็นสิ่งที่ซื้อขายกันได้ตามแต่ประโยชน์ส่วนตัวหรือตามความสนุกสนานอย่างเดียว คนแรกที่ต้องตกเป็นเหยื่อของทัศนคติดังกล่าวก็คือ สตรี

ทัศนคตินี้ก่อให้เกิดผลที่น่าขมขื่นมากที่สุดทีเดียว เช่น การสบประมาทชายและหญิง การค้าทาส การกดขี่ผู้อ่อนแอ การตีพิมพ์หนังสือและภาพลามก การค้าประเวณี โดยเฉพาะที่จัดกันอย่างเป็นระบบ และการแบ่งแยกในรูปแบบต่างๆ ซึ่งปรากฏในด้านการศึกษา ด้านงานอาชีพ ด้านค่าตอบแทนแรงงาน ฯลฯ

นอกจากนั้นแม้ในสมัยปัจจุบัน สังคมของเราส่วนใหญ่ยังถือถือข้อแบ่งแยกหลายประการซึ่งเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามสตรีบางประเภท เช่น ภรรยาที่ไม่มีบุตร แม่หม้าย ผู้หญิงที่แยกจากสามี ผู้หญิงที่หย่าร้าง แม่ที่ไม่มีพ่อให้ลูก

สมาชิกสมัยชาพระสังฆราชได้ตำหนิข้อแบ่งแยกเหล่านี้และข้ออื่นๆ อีกมากมายอย่างสุดแรงกล้าแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอร้องให้ทุกๆ คนร่วมมือในงานอภิบาลที่เหมาะสมเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้นจนกว่าการแบ่งแยกในรูปแบบต่างๆ ที่กล่าวมานี้จะถูกกำจัดอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น คนทั่วไปก็จะได้รู้จักคุณค่าอันสูงส่งของภาพลักษณ์ของพระเจ้าซึ่งส่องแสงอร่ามอยู่แล้วในมนุษย์ทุกคนโดยไม่เว้นแม้แต่คนเดียว

ผู้ชายในฐานะที่เป็นสามีและบิดา

25. ภายในความสัมพันธ์และการดำเนินชีวิตร่วมกันของคู่สมรสและครอบครัว ผู้ชายจะบำเพ็ญตนเป็นสามีและบิดาตามพระคุณและบทบาทที่เขาได้รับ

เขามองภรรยาของตนเสมือนเป็นผลสำเร็จของแผนการของพระเจ้าตั้งที่ว่า “ไม่ควรที่ผู้ชายจะอยู่คนเดียว เราจะให้เขามีเพื่อนที่เหมือนเขา”⁶⁷ เขาดำเนินตามอาดัมผู้เป็นสามีคนแรกของโลกที่ร้องบอกว่า “ในที่สุดข้าพเจ้าก็ได้พบผู้ที่เป็นกระดูกจากกระดูกของข้าพเจ้าและเนื่องจากเนื่องจากเนื้อของข้าพเจ้า”⁶⁸

ความรักฉันทามีภรรยาอันเที่ยงแท้วางอยู่บนหลักซึ่งเรียกร้องให้ผู้ชายนับถือศักดิ์ศรีอันเท่าเทียมกันของภรรยาอย่างมาก นักบุญอัมโบรซิโอ เขียนไว้ว่า “คุณไม่ได้รับเธอเป็นทาสแต่รับเป็นภรรยา คุณต้องตอบแทนน้ำใจของเธอและแสดงความกตัญญูต่อเธอเพื่อตอบสนองความรักของเธอ”⁶⁹ ผู้ชายควรจะร่วมชีวิตกับภรรยาของตน “ด้วยโมตรีจิตแบบบุคคลต่อบุคคลอย่างเป็นพิเศษ”⁷⁰ ในฐานะที่เป็นคริสตชน สามีควรจะมีความรักแบบใหม่ โดยนำความรักบริสุทธิ์ทั้งละมุนละไมและเข้มแข็งซึ่งพระคริสต์มีต่อพระศาสนจักรนั้นมาแสดงต่อภรรยาของตน⁷¹

ความรักต่อภรรยาเมื่อเธอได้กลายเป็นแม่ของลูกและความรักต่อลูกของตนทั้งสองแบบนี้ต่างก็คือ วิถีทางตามธรรมชาติที่ผู้ชายจะเข้าใจและบรรลุถึงความเป็นบิดาของตน มีอยู่บ่อยครั้งที่สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นต้นเหตุ ให้ผู้เป็นบิดาไม่ค่อยสนใจครอบครัวของตนหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมในงานอบรมดูแลลูก ในกรณีเช่นนี้ ก็ต้องพยายามให้สังคมยอมรับว่า ตำแหน่งและบทบาทของบิดาภายในครอบครัวและเพื่อครอบครัวนั้น มีความสำคัญเป็นพิเศษซึ่งหาที่ทดแทนมิได้⁷² มีข้อสังเกตจากประสบการณ์ว่า ที่ใดที่บิดาไม่ค่อยอยู่บ้าน ที่นั้นก็ขาดความสมดุลในด้านจิตใจและจริยธรรม และเกิดความยุ่งยากลำบากเป็นอันมากในการครองรักครองเรือนเช่นเดียวกันในแง่ตรงกันข้าม ที่ใดที่พ่อเป็นผู้เผด็จการโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบวัฒนธรรมที่ส่งเสริมอำนาจของผู้ชาย (ซึ่งในภาษาสเปน เรียกว่า “มาคิสโม”) หรืออภิสิทธิ์อันเกินขอบเขตของผู้ชาย ที่นั่นสตรีถูกเหยียดหยาม และความสัมพันธ์ในครอบครัวจะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างสุขภาพสบายใจ

โดยที่ผู้ชายทำให้ความเป็นบิดาของพระเจ้า⁷³ ได้เป็นที่ประจักษ์และดำเนินไปบนแผ่นดินในชีวิตของตน ผู้ชายจึงเป็นผู้เอื้ออำนวยให้สมาชิกในครอบครัวทั้งหมด ได้พัฒนาขึ้นอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อให้ภารกิจเช่นนี้บรรลุถึงผลสำเร็จ พ่อบ้านจำเป็นต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชีวิตที่ปฏิสนธิอยู่ “ใต้หัวใจ” ของแม่ด้วยใจกว้างขวาง ต้องขยับร่วมมือกับภรรยาในการอบรมดูแลบุตรธิดาอย่าง

⁶⁷ ปลุก 2:18

⁶⁸ ปลุก 2:23

⁶⁹ Saint Ambrose, Exameron, V, 7, 19:CSEL 32,I, 154

⁷⁰ พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6, พระสมณสารว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 9 : AAS 60 (1968), 486

⁷¹ อฟ 5:25

⁷² Cf. John Paul II, Homily to the faithful of Terni (19 March 1981), 3 - 5:AAS 73 (1981), 268 - 271

⁷³ อฟ 3:15

ใกล้ชิดมากขึ้น⁷⁴ ต้องมีงานซึ่งไม่ทำให้ครอบครัวแยกกันอยู่ แต่ส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวและความมั่นคงของครอบครัว ต้องเป็นตัวอย่างของชีวิตคริสตชนที่บรรลุถึงวุฒิภาวะซึ่งจะช่วยลูกๆ ให้มีประสบการณ์ทรงชีวิตกับพระคริสต์และพระศาสนจักรอย่างสำเร็จผล

สิทธิของเด็ก

26. ภายในครอบครัวที่เป็นกลุ่มบุคคลดังกล่าว สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ในตัวเด็กเป็นพิเศษ ต้องยกย่องเชิดชูค่าศักดิ์ศรีความเป็นคนของเด็ก ทั้งต้องนับถือและปกป้องสิทธิของเขาด้วยใจเร่าร้อน ทั้งนี้หมายถึงเด็กทั่วไป แต่มีความหมายที่รัดกุมมากขึ้นถ้าพูดถึงเด็กที่อายุน้อยๆ และยังช่วยตัวเองไม่ได้หรือเจ็บไข้ได้ป่วยหรือพิการ

พระศาสนจักรเรียกร้องและแสดงความห่วงใยต่อเด็กที่เกิดมา ด้วยใจที่ละมุนละไมและเข้มแข็ง เมื่อทำเช่นนี้ พระศาสนจักรก็ถือว่ากำลังปฏิบัติภารกิจที่สำคัญยิ่งของตนประการหนึ่ง ที่จริงบทบาทของพระศาสนจักรก็คือประกาศและรื้อฟื้นแบบฉบับและพระบัญญัติของพระคริสตเจ้าตามกาลเวลา พระองค์ทรงตั้งพระทัยให้เด็กอยู่ที่ศูนย์กลางของพระอาณาจักรพระเจ้าโดยที่พระองค์ตรัสว่า “ปล่อยเด็กเล็กๆ มาหาเราเถิด... พระอาณาจักรของพระเจ้าเป็นของคนที่เป็นเหมือนเด็กเหล่านี้”⁷⁵

ในที่นี้ข้าพเจ้าขอกล่าวเน้นถึงคำพูดที่ข้าพเจ้าได้กล่าวในสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ในวันที่ 2 ตุลาคม 1979 ที่ว่า “ข้าพเจ้าอยากจะพูดถึงความยินดีซึ่งเด็กๆ นำมาสู่เราทุกคน เด็กๆ เปรียบเสมือนฤดูใบไม้ผลิของชีวิตหรืออนาคตของประเทศชาติของเราทั้งหลาย ประเทศทุกประเทศในโลก ระบบการเมืองต่างๆ ระบบจะสามารถไฝ่ฝันถึงอนาคตของตนได้ ก็โดยเฝ้ามองเยาวชนรุ่นใหม่นี้ พวกเขาเหล่านี้แหละที่จะรับมรดกสืบต่อจากพ่อแม่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ค่านิยมต่างๆ บทบาทหน้าที่ ความมุ่งมาดปรารถนาของประเทศชาติที่เขาสังกัดและของครอบครัวมนุษย์ทั้งปวง เพราะฉะนั้นความเป็นห่วงเป็นใยในเด็กแม้ก่อนที่จะเกิด ตั้งแต่วินาทีแรกที่เขาปฏิสนธิและต่อมาในวัยเด็กตลอดจนในวัยรุ่นของเขานั้น ก็เป็นการพิสูจน์ขั้นพื้นฐานว่ามนุษย์ประพฤติต่อกันอย่างไร ดังนั้นข้าพเจ้าจะอวยพรอะไรให้แก่ประเทศชาติทั้งปวงให้แก่มนุษยชาติทั้งมวล ให้แก่เด็กทั้งหลายบนพื้นโลก ได้ดีไปกว่าอนาคตที่รุ่งเรืองขึ้นโดยการเคารพสิทธิมนุษยชนจะได้ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใกล้ปี ค.ศ. 2000 เข้าไปทุกที”⁷⁶

การยอมรับรองเด็กที่เพิ่งเกิดมา การให้ความรักต่อเขา การเทิดเกียรติเขา การดูแลเขาในหลายๆ รูปแบบ ซึ่งรวมเป็นเป้าหมายอันเดียวกัน เช่น ในด้านปัจจัย จิตใจ การศึกษาอบรม และด้านจิตวิญญาณ ทั้งหมดนี้ควรเป็นลักษณะเฉพาะที่คริสตชนจะละเว้นมิได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวคริสตชน ดังนั้น ในขณะที่เด็กจะสามารถเติบโตได้ในทาง “พระปรีชาญาณ พระชนมายุ

⁷⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 52

⁷⁵ ลก 18:16; มธ 19:14, มก 10:14

⁷⁶ John Paul II, Address to General Assembly of United Nations (2 October 1979), 1159

และพระพรหมทานเฉพาะพระพักตร์พระเจ้าและต่อหน้ามนุษย์”⁷⁷ นั้น เขาก็ยังมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ครอบครัวให้เป็นกลุ่มบุคคลได้ และยังช่วยบิดามารดาให้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นด้วย⁷⁸

คนสูงอายุในครอบครัว

27. มีวัฒนธรรมในบางแห่งที่คนสูงอายุได้รับความเคารพอย่างสูงและได้รับความรักอย่างมาก ท่านไม่ได้ถูกทอดทิ้งแยกออกจากครอบครัวหรือถูกถือเป็นภาระที่ไร้ประโยชน์ แต่ตรงกันข้ามยังคงเป็นผู้ที่รวมสนิทในชีวิตครอบครัวและมีบทบาทที่เต็มไปด้วยความรับผิดชอบ ในขณะที่เดียวกันท่านก็ยังให้ “ความเป็นอิสระ” แก่ครอบครัวใหม่ ยิ่งกว่านั้นท่านก็ยังมีการกิจที่ประเสริฐอีกประการหนึ่งคือ เป็นสักขีพยานถึงอดีตและเป็นผู้เฉลียวใจเยาวชนและผู้ใหญ่ในวันหน้าให้มีความปรีชาสุขุม

ในทางตรงกันข้าม มีวัฒนธรรมในอีกบางแห่งทั้งในอดีตและปัจจุบัน คนสูงอายุต้องถูกปิดออกจากสังคมอย่างไม่ควรจะเป็น และทำให้คนสูงอายุต้องทนทรมานอย่างแสนสาหัส รวมทั้งครอบครัวทั้งหลายต้องสูญเสียคุณสมบัติฝ่ายจิตใจด้วย ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและความเป็นอยู่อย่างแออัดในกรุงซึ่งไม่มีระเบียบ

งานอภิบาลของพระศาสนจักรจำเป็นต้องเป็นเครื่องกระตุ้นทุกคนให้รู้จักสังเกตและบำรุงคุณค่าของบทบาทของผู้สูงอายุในชุมชนฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายศาสนา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวเอง อันที่จริง “ชีวิตของผู้สูงอายุช่วยเราให้เข้าใจค่านิยมต่างๆ ว่าสำคัญมากน้อยอย่างไร ชัดเจนขึ้น ชีวิตของท่านสอนให้เห็นว่าคนรุ่นต่างๆ มีความต่อเนื่องกันอย่างไร และเป็นข้อพิสูจน์ที่น่าชมเชยว่าประชากรของพระเจ้าต้องพึ่งพาอาศัยกัน บ่อยครั้ง คนสูงอายุมิพรสวรรค์พิเศษในการอุดช่องว่างระหว่างคนต่างวัยก่อนที่มันจะแตกแยกห่างออกจากกันมากทุกที มีเด็กสักกี่คนที่ได้พบความอบอุ่นและความรักจากสายตา คำพูด และการโอบอุ้มจากญาติสูงอายุของตน ส่วนคนสูงอายุเอง มีสักกี่คนที่เห็นด้วยกับพระวาจาในพระคัมภีร์ที่ว่า “หลานเหลน คือ มงกุฏของผู้สูงอายุ” (สภษ 17:6)⁷⁹

2. การอุทิศตัวรับใช้ชีวิต

2.1 การสืบทอดชีวิต

บิดามารดา : ผู้ร่วมมือกับความรักของพระเจ้าผู้สร้าง

28. ด้วยการสร้างชายหญิงตามภาพลักษณ์และความคล้ายคลึงกับพระองค์นั้น พระเจ้าทรงทำให้ผลงานจากผีพระหัตถ์ของพระองค์สำเร็จและบรรลุลงถึงจุดหมายที่สมบูรณ์ พระองค์ทรงเรียกเขาให้มีส่วนร่วมเป็นพิเศษในความรักและฤทธานุภาพของพระองค์ทั้งในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าผู้สร้าง และเป็นพระบิดา โดยการที่ชายหญิงร่วมมือกับพระองค์ในการมอบพระคุณของชีวิตมนุษย์ให้สืบ

⁷⁷ ลก 2:52

⁷⁸ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 48

⁷⁹ John Paul II, Address to the participants in the International Forum on Active Aging (5 September 1980), 5: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III, 2 (1980), 539

ทอดต่อไปด้วยใจอิสระและจิตสำนึกที่รับผิดชอบ “พระเจ้าทรงอวยพรเขาทั้งสองว่า จงมีลูกมาก และทวีจำนวนขึ้นจนเต็มแผ่นดิน จงปกครองแผ่นดิน”⁸⁰

เพราะฉะนั้น หน้าที่พื้นฐานของครอบครัวก็คือ การอุทิศตัวรับใช้ชีวิต หรือการทำให้พระพรดั้งเดิมของพระเจ้าสำเร็จตลอดทุกยุคทุกสมัย ด้วยการให้กำเนิดชีวิตภาพลักษณ์ของพระเจ้าได้รับการสืบทอดจากคนหนึ่งต่อไปถึงอีกคนหนึ่ง⁸¹

การเจริญพันธุ์ก็เป็นผลผลิตและสัญลักษณ์ของความรักฉันสามีภรรยา เป็นการยืนยันด้วยชีวิตว่าสามีภรรยาได้อุทิศตัวให้แก่กันและกันอย่างสิ้นเชิง “โดยที่เราไม่ตีค่าจุดหมายอื่นของการสมรสให้ต่ำไป ความรักฉันสามีภรรยาที่แท้จริงและเป็นที่ยอมรับที่เข้าใจถูกต้องตลอดจนโครงสร้างชีวิตครอบครัวทั้งหมดที่สืบเนื่องมาจากความรักนั้น มุ่งที่จะให้สามีภรรยาจิตใจกล้าหาญพร้อมที่จะร่วมมือกับความรักของพระเจ้าผู้สร้างและพระเจ้าผู้ไถ่ ซึ่งมีพระประสงค์ที่จะอาศัยเขาขยายครอบครัวและทำให้ครอบครัวของพระองค์มั่งคั่งยิ่งขึ้น”⁸²

ความเจริญงอกงามของความรักฉันสามีภรรยาเกิดผลไม่จำกัดแต่เพียงการให้กำเนิดบุตรได้เท่านั้น แม้จะเข้าใจการให้กำเนิดบุตรนั้นตามความหมายเฉพาะของมนุษย์ ความเจริญของความรักนั้นขยายตัวและเพิ่มพูนด้วยผลต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากจริยธรรม จากชีวิตจิตใจ และจากชีวิตเหนือธรรมชาติ บิดามารดาควรแบ่งปันผลเหล่านี้ให้แก่บุตรของตน และโดยทางบุตรนี้เองจึงแบ่งปันให้แก่พระศาสนจักรและแก่อีกด้วย

คำสอนและบรรทัดฐานของพระศาสนจักรที่มีมาแต่โบราณก็จริง แต่ก็ยังทันสมัยอยู่เสมอ

29. ด้วยเหตุว่า ความรักของคู่สมรส คือการมีส่วนร่วมเป็นพิเศษในธรรมล้ำลึกแห่งชีวิตและความรักของพระเจ้า พระศาสนจักรจึงตระหนักดีว่า ได้รับการกิจที่จะต้องพิทักษ์รักษาและปกป้องศักดิ์ศรีอันสูงส่งของการสมรส พร้อมทั้งได้รับหน้าที่รับผิดชอบอย่างหนักแน่นในกระบวนการสืบทอดชีวิตมนุษย์

เพราะฉะนั้น สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ที่ได้ประชุมไม่กี่ปีก่อนนี้ และคำสอนเป็นทางการของพระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 ผู้ดำรงตำแหน่งประมุขพระศาสนจักรก่อนข้าพเจ้านั้น ได้สอนต่อเนื่องกับประเพณีของพระศาสนจักรที่ถือกันมาทุกสมัยตั้งแต่โบราณ สังคายนาและพระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 เป็นต้นว่าในพระสมณสาตราว่าด้วย “ชีวิตมนุษย์” ได้เปิดเผยสารที่มีลักษณะแท้ของบทประกาศให้แก่คนในสมัยปัจจุบัน สารนี้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งและเน้นให้กระจ่างขึ้นซึ่งบรรทัดฐานของพระศาสนจักรที่มีมาแต่โบราณก็จริง แต่ก็ยังทันสมัยอยู่เสมอในเรื่องการสมรสและการสืบทอดชีวิตมนุษย์ให้คงอยู่สืบไป

เพราะเหตุนี้เอง สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชในการประชุมครั้งล่าสุดได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า “สมัชชาร่วมในความเชื่ออันหนึ่งอันเดียวกันกับผู้สืบตำแหน่งของนักบุญเปโตร ขอยึดมั่นข้อความซึ่งพระสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 และพระสมณสาตราว่าด้วย “ชีวิตมนุษย์” ซึ่งมีขึ้นหลังจากนั้น

⁸⁰ ปฐก 1:28

⁸¹ ปฐก 5:1 - 3

⁸² สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 50

โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่ว่า ความรักฉันสามีภรรยาต้องแสดงออกซึ่งความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ ต้องเป็นการเฉพาะของคู่กัน และต้องพร้อมที่จะรับรองชีวิตที่จะเกิดใหม่”⁸³

พระศาสนจักรยื่นเคียงข้างชีวิต

30. ทุกวันนี้ คำสอนของพระศาสนจักรต้องเผชิญกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมซึ่งทำให้คำสอนนี้เป็นที่เข้าใจยากขึ้น ทั้งยังเป็นที่ต้องการอย่างรีบด่วนและจำเป็นมากขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณงามความดีอันแท้จริงของชายหญิง

การก้าวหน้าในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งมนุษย์สมัยปัจจุบันขยายอำนาจการยึดครองธรรมชาติออกไปอย่างสม่ำเสมอ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความหวังว่าจะสามารถสร้างมนุษยชาติที่ดีกว่าเดิมได้เท่านั้น แต่การก้าวหน้าดังกล่าวยังก่อให้เกิดความเป็นห่วงกังวลมากขึ้นเกี่ยวกับอนาคต บางคนสงสัยว่าการเกิดมีชีวิตเป็นสิ่งที่ดีหรือการไม่เกิดเลยจะดีกว่า เพราะฉะนั้นเขาจึงถามตัวเองว่า ควรหรือไม่ที่จะให้กำเนิดชีวิตอีกซึ่งวันหนึ่งอาจจะสาปแช่งความเป็นอยู่ในโลกที่ทารุณและเต็มไปด้วยความกระวนกระวายอันคาดไม่ถึงนี้ ส่วนคนอื่นบางคนถือตัวว่าตัวเองเป็นประเภทเดียวเท่านั้นที่สมควรจะรับผลประโยชน์จากเทคโนโลยีและกีดกันมิให้คนอื่นมาแย่ง โดยการบังคับคนอื่นให้คุมกำเนิดหรือให้โดนพฤติกรรมที่ร้ายแรงกว่านี้เสียอีก สุดท้าย ยังมีคนบางพวกที่มีในผูกพันอยู่กับความกระหายบริโภคหรือเป็นห่วงเฉพาะแต่การกอบโกยวัตถุเท่านั้น จนกระทั่งเขาไม่สามารถเข้าใจว่าชีวิตของมนุษย์คนใหม่นั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าฝ่ายจิตใจ เขาจึงปฏิเสธคุณค่าของชีวิตนั้น สาเหตุที่เป็นรากฐานของทัศนคติก็คือ ในใจของมนุษย์ไม่มีพระเจ้าสถิตอยู่ ที่จริง ความรักของพระองค์เท่านั้นที่มีอำนาจเหนือกว่าความหวาดกลัวทั้งหมดที่อาจจะเกิดขึ้นในโลก และความรักนี้เท่านั้นที่จะสามารถพิชิตความกลัวเหล่านั้นให้สูญสิ้นไปได้

ดังนั้น ทัศนคติปฏิเสธชีวิต (anti - life mentality) ได้เกิดขึ้นดังที่ปรากฏในปัญหาหลายประการของสมัยปัจจุบัน อาทิเช่น ความตระหนกตกใจอันเนื่องจากการวิจัยของนักนิเวศวิทยาและนักพยากรณ์วิทยาเกี่ยวกับจำนวนประชากร บางครั้งคนเหล่านี้ กล่าวถึงอันตรายของการเพิ่มประชากรที่มีต่อคุณภาพของชีวิตอย่างเกินความจริง

กระนั้นก็ดี พระศาสนจักรเชื่ออย่างแน่วแน่ว่า ชีวิตมนุษย์แม้จะอ่อนแอและทนทุกข์ทรมานก็ตาม ยังเป็นพระคุณที่ใหญ่หลวงซึ่งพระเจ้าผู้พระทัยดีทรงประทานให้ พระศาสนจักรมีความเห็นขัดแย้งกับภาพแสดงอนาคตในแง่ร้ายนี้และกับความเห็นแก่ตัวอย่างตาบอดทุกประการซึ่งปกคลุมแผ่นดินด้วยความมืดมน พระศาสนจักรยื่นเคียงข้างชีวิตมนุษย์และในชีวิตทุกราย พระศาสนจักรก็พบกับแสงสว่างอันเจิดจ้าแห่งคำว่า “ยินดีรับ” หรือ “อาแมน” อันได้แก่องค์พระคริสต์เอง⁸⁴ ส่วนการปฏิเสธแผนการของพระเจ้าซึ่งกำลังเป็นความคิดที่แพร่หลาย และทำให้โลกปลงใจในความเศร้าโศก พระศาสนจักรยกคำว่า “ยินดีรับ” อันทรงชีวิตนั้นมาต่อต้าน และดังนั้น พระศาสนจักรป้องกันมนุษย์และโลกให้พ้นอันตรายของผู้ที่มุ่งจะทำลายชีวิตและทำให้ทรุดโทรมลง

⁸³ ข้อเสนอของสมัชชาพระสังฆราชข้อ 21, ข้อ 11 ของพระสมณสาส์นว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) จบด้วยข้อความว่า “ในการเรียกร้องให้มนุษย์หันกลับมาปฏิบัติตามบรรทัดฐานแห่งกฎธรรมตามที่มีการตีความไว้โดยหลักคำสอนที่มั่นคง พระศาสนจักรสอนว่า การมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้งยังต้องเปิดโอกาสให้มีการสืบทอดชีวิต” : AAS 60 (1968), 488

⁸⁴ 2คร 11:19, วว 3:14

ด้วยความมั่นใจที่ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น พระศาสนจักรตระหนักถึงหน้าที่ ขอประกาศอีกครั้งให้ทุกคนทราบถึงเจตนาที่ว่า จะทุ่มเทกำลังทั้งหมดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองชีวิตมนุษย์ให้พ้นอุปสรรคทั้งปวง ไม่ว่าชีวิตนั้นจะอยู่ในสภาพอะไรหรือเจริญเติบโตถึงขั้นไหนก็ตาม

เพราะฉะนั้น พระศาสนจักรจึงประณามกิจกรรมของรัฐบาลต่างๆ หรือขององค์การสาธารณะอื่นๆ ทุกแห่ง ซึ่งพยายามจำกัดเสรีภาพของคู่สมรสในการตัดสินใจต่างๆ ของเขาเกี่ยวกับลูกๆ นั้นว่า เป็นการเหยียดหยามศักดิ์ศรีของมนุษย์และความยุติธรรมอย่างที่สุด ดังนั้น การที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะใช้วิธีการบังคับประชาชนให้คุณกำเนิดหรือยิ่งกว่านั้นอีกให้ทำหมันหรือทำแท้งนั้น เป็นสิ่งที่ต้องประณามอย่างเด็ดขาดและต้องขัดขวางทุกวิถีทาง เช่นเดียวกัน ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจที่จัดไว้เพื่อการพัฒนาของประเทศต่างๆ ซึ่งตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ประเทศนั้นมีโครงการคุมกำเนิด ทำหมัน และทำแท้ง หรือไม่ว่าอย่างนั้น ต้องได้รับการประณามว่า เป็นการกระทำที่ยุติธรรมอย่างร้ายแรง⁸⁵

เพื่อให้แผนการของพระเจ้าเป็นไปโดยสมบูรณ์มากขึ้น

31. แน่นนอน พระศาสนจักรตระหนักดีถึงปัญหาสับสนมากมาย ซึ่งทุกวันนี้กระทบกระเทือนต่อคู่สมรสในหลายประเทศ ผู้ซึ่งมีหน้าที่สืบทอดชีวิตมนุษย์สับสนไปด้วยจิตสำนึกที่รับผิดชอบ พระศาสนจักรเองก็ยอมรับว่าการเพิ่มจำนวนประชากรเป็นปัญหาหนักหน่วงดังที่ปรากฏในบางส่วนของโลกพร้อมกับเกิดผลกระทบด้านจริยธรรมด้วย

กระนั้นก็ดี เมื่อได้พิจารณาสภาพแวดล้อมของความเป็นจริงอย่างถี่ถ้วนแล้ว พระศาสนจักรยังคงมีมติว่า ต้องยึดมั่นในความสำคัญของคุณค่าสอนอันแท้จริงเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวอีกครั้งหนึ่งตามที่พระสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 และพระสมณสาส์นว่าด้วย “ชีวิตมนุษย์” ได้ประกาศเสียใหม่

ทั้งหมดนี้เป็นแรงกระตุ้นใจข้าพเจ้าพร้อมกับสมาชิกสมัชชาพระสังฆราชทั้งหลาย ให้ขอรับรองนักเทววิทยาได้รวบรวมพลังกันมาร่วมมือกับผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในพระธรรมคำสอน และให้เขาพยายามอย่างสุดความสามารถที่จะศึกษาหลักฐานทางพระคัมภีร์ เหตุผลทางจริยธรรมและหลักปรัชญาแบบ “บุคคลนิยม” ซึ่งเป็นข้อมูลรับรองคำสอนให้กระจ่างขึ้น ดังนั้นเมื่อมีหลักคำสอนที่เรียบเรียงเป็นระเบียบอย่างต่อเนื่องแล้ว มนุษย์ผู้มีน้ำใจดีทั้งหลายจึงจะสามารถเรียนรู้คำสอนของพระศาสนจักรเกี่ยวกับเรื่องที่สำคัญยิ่งนี้ได้ง่ายขึ้น และสามารถเข้าใจคำสอนอย่างแจ่มแจ้งและลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยวิธีนี้ แผนการของพระเจ้าจะบรรลุผลสำเร็จได้มากขึ้นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์และพระสิริมงคลของพระเจ้าผู้สร้าง

ในเรื่องนี้ นักเทววิทยาต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยการ “รวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน” และโดยการนอบน้อมต่อผู้รับผิดชอบในพระธรรมคำสอนซึ่งเป็นผู้ชี้หนทางของประชากรพระเจ้าโดยแท้จริงแต่ผู้เดียว งานของนักเทววิทยาเป็นสิ่งที่พระศาสนจักรต้องการอย่างรีบด่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื่องจากว่า คำสอนของศาสนาคาทอลิกในเรื่องนี้และอุดมการณ์ว่าด้วยมนุษย์ซึ่งพระศาสนจักรเสนอ นั้น เชื่อมโยงกันอย่างชิดสนิท ความสงสัยหรือความหลงผิดในเรื่องการสมรสหรือครอบครัวนั้น นำเอาความมืดมนที่หนาทึบมาบดบังความจริงที่สมบูรณ์เกี่ยวกับมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพวัฒนธรรมปัจจุบันที่สับสนและขัดแย้งกับตัวเองมากอยู่แล้ว งานซึ่งนักเทววิทยาจะทำโดยมุ่ง

⁸⁵ สารของสมัชชาพระสังฆราชครั้งที่ 6 ถึงครอบครัวคริสตชนในโลกปัจจุบัน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 1980 ข้อ 5

ส่องสว่างมากขึ้น เพื่อช่วยคนอื่นให้เข้าใจคำสอนนี้ได้ดียิ่งขึ้นนั้น เป็นภารกิจพิเศษเฉพาะของเขา เป็นงานที่ประเสริฐหาที่เปรียบมิได้ เป็นการรับใช้ครอบครัวและมนุษยชาติอันวิเศษที่อุดมด้วยบุญกุศล

ทัศนคติสมบูรณ์เกี่ยวกับมนุษย์และพระกระแสนเรียกของเขา

32. วัฒนธรรมปัจจุบันบิดเบือนความหมายของเทศมนุश्यอย่างมาก จนกระทั่งบางครั้งความหมายนี้สูญสิ้นไปเลยเพราะขาดความเชื่อมโยงกับความเป็นคนซึ่งเป็นลักษณะที่จำเป็นของเทศ ในสภาพแบบนี้ พระศาสนจักรรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ด่วนที่ไม่มีใครทดแทนได้ ที่จะต้องชี้แจงคุณค่าของเทศพร้อมกับแสดงว่าเทศเป็นการแสดงออกของบุคคลอย่างสมบูรณ์ ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาจากภาพลักษณ์ของพระเจ้าให้เป็นชายและหญิง

ข้อความนี้ สังกายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้ประกาศอย่างชัดเจนแล้วว่า “เมื่อจะให้ความรักฉันสามีภรรยาสอดคล้องโดยดีกับการสืบทอดชีวิตด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ คุณค่าทางศีลธรรมของพฤติกรรมใดๆ ไม่ได้ขึ้นกับเจตนาที่บริสุทธิ์หรือขึ้นกับการตีค่าของเหตุจูงใจอย่างเดียวนั้น แต่คุณค่านั้นถูกกำหนดตามหลักเกณฑ์แน่นอนตามธรรมชาติของบุคคลเองและของกิจกรรมของเขา หลักเกณฑ์เหล่านี้รักษาไว้ซึ่งความหมายอันสมบูรณ์ของการอุทิศตัวให้แก่กันและของการสืบทอดชีวิตมนุษย์ในบรรยากาศแห่งความรักอันแท้จริง ความรักและการสืบทอดชีวิตจะสอดคล้องเป็นอย่างดีไม่ได้ นอกจากว่า คู่สมรสจะเทิดทูนฤทธิ์กุศลแห่งความบริสุทธิ์ฉันสามีภรรยาด้วยใจที่เที่ยงตรง”⁸⁶

พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 ได้ให้ข้อสังเกตมาก่อนแล้วว่า “ต้องมีทัศนคติที่ยอมรับการพิจารณาทั้งตัวมนุษย์และภารกิจของเขาโดยครบถ้วน ซึ่งภารกิจนี้จะไม่สำเร็จเฉพาะในแง่ธรรมชาติหรือในช่วงชีวิตบนโลกนี้เท่านั้น แต่ในแง่เหนือธรรมชาติและในช่วงชีวิตนิรันดรด้วย”⁸⁷ พระองค์จึงได้ยืนยันว่า คำสอนของพระศาสนจักร “ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเกี่ยวเนื่องที่แยกจากกันไม่ได้ระหว่างความหมายสองประการของเทศสัมพันธ์ กล่าวคือ ความหมายในเชิงการอยู่ร่วมเป็นหนึ่งเดียวกันและความหมายในเชิงการแพร่พันธุ์ ความเกี่ยวเนื่องอันแยกจากกันไม่ได้นี้เป็นน้ำพระทัยของพระเจ้าและมนุษย์จะใช้อำเภोजละเมิดมิได้”⁸⁸ ที่สุด พระองค์ทรงสรุปโดยยืนยันซ้ำว่าต้องปฏิเสธ “กิจการบางประเภทเพราะเป็นสิ่งที่เลวทรามถึงแก่นของมัน เช่น กิจการใด ๆ ซึ่งไม่ว่าก่อนจะมีเทศสัมพันธ์หรือในระหว่างกระบวนการนั้นหรือในเวลาทีผลของมันกำลังพัฒนาขึ้นก็ตามนั้น มุ่งจะห้ามการแพร่พันธุ์ทำให้เกิดขึ้น โดยตั้งการห้ามดังกล่าวเป็นเป้าหมายหรือวิธีการก็ตาม”⁸⁹

ทุกครั้งที่สามีภรรยาเอาวิธีคุมกำเนิด* มาใช้ เขาแยกความหมายสองประการที่กล่าวนั้นออกจากกัน ซึ่งที่จริงพระเจ้าผู้สร้างได้จารึกไว้ในธรรมชาติของชายและหญิง แม้กระทั่งในกระบวนการของความสัมพันธ์กันทางเพศ ในการนี้ สามีภรรยาประพฤติตนเป็น “ผู้บังการ” แผนการของพระเจ้าเขาใช้เทศมนุश्यเป็นแต่ “เครื่องทดลอง” เขาทำลายคุณค่าของเทศพร้อมทั้งศักดิ์ศรีความเป็นบุคคล

⁸⁶ พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 51

⁸⁷ พระสมณสาธิตว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 7:AAS 60 (1968), 485

⁸⁸ เพิ่งอ้าง ข้อ 12: เล่มเดียวกัน หน้า 488 – 489

⁸⁹ เพิ่งอ้าง ข้อ 14: เล่มเดียวกัน หน้า 490

* วิธีคุมกำเนิด ในที่นี้หมายถึงวิธีที่ฝาดืนธรรมชาติ เช่น การกินยา ฉีดยา การใช้ถุงอนามัย ฯลฯ โดยไม่รวมถึงวิธีคุมกำเนิดตามธรรมชาติ - ผู้แปล

ของตนและของคู่ชีวิตโดยเบี่ยงเบนคุณค่าของการอุทิศตัวอย่างสิ้นเชิง ในการคุมกำเนิดนั้น ได้นำเอาพฤติกรรมอย่างหนึ่งซึ่งขัดแย้งกับความจริงเพราะคนหนึ่งไม่ได้อุทิศตัวให้อีกคนหนึ่งโดยสิ้นเชิง แล้วนั้น นำมาใช้แทนพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งตามธรรมชาติแล้วเป็นการแสดงออกถึงการอุทิศตัวให้แก่กันและกันระหว่างสามีภรรยาโดยสิ้นเชิง สิ่งที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมเช่นนี้คือ ไม่เพียงแต่เป็นการปฏิเสธชีวิตใหม่เท่านั้น แต่เป็นการเบี่ยงเบนความจริงอันลึกซึ้งซึ่งความรักฉันสามีภรรยาซึ่งควรจะเป็นการอุทิศตัวของบุคคลที่สมบูรณ์

ในทัศนะตรงกันข้าม เมื่อสามีภรรยาอาศัยช่วงระยะที่ตั้งครรภ์ไม่ได้ เขาเคารพต่อความเกี่ยวเนื่องที่แยกจากกันไม่ได้ระหว่างความหมายทั้งสองประการของเพศมนุษย์ซึ่งได้แก่ความหมายในเชิงการอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวกันและความหมายในเชิงการแพร่พันธุ์เขายังประพฤติตนเป็น “ผู้รับใช้” แผนการของพระเจ้าและเป็นผู้ “ใช้” เพศตามพลังจูงใจดั้งเดิมของการอุทิศตัวให้แก่กันและกัน “อย่างสมบูรณ์” โดยปราศจากการทดลองหรือเบี่ยงเบนแต่ประการใด⁹⁰

อาศัยประสบการณ์ของสามีภรรยาหลายต่อหลายคู่และการชี้แจงทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ ที่ว่าด้วยเรื่องมนุษย์เป็นข้อมูล การไตร่ตรองทางเทววิทยาจึงสามารถศึกษาและบ่งชี้ส่วนแตกต่างกันของการคุมกำเนิดและการสังเกตจังหวะในรอบเดือน “ทั้งในระดับมนุษยวิทยาและในระดับจริยธรรม” ความแตกต่างกันนี้สำคัญและลึกกว่าที่คิดกันโดยทั่วไป เพราะในที่สุดมันแสดงให้เห็นว่ามีทัศนะ 2 อย่างเกี่ยวกับความเป็นบุคคลและเพศมนุษย์ซึ่งไม่มีทางที่จะเข้ากันได้เลย การเลือกใช้วิธีสังเกตจังหวะตามธรรมชาติประกอบด้วย การยอมรับจังหวะของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งวงจรรอบเดือนของสตรี การยอมรับจังหวะของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งวงจรรอบเดือนของสตรี การยอมรับการเสวนา การให้เกียรติแก่กันและกัน การร่วมรับผิดชอบ และการควบคุมตัวเอง คำว่าการยอมรับจังหวะและการเสวนานั้นหมายถึง การตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาว่า มีลักษณะสองประการมาประกอบกันคือ ฝ่ายจิตใจและฝ่ายร่างกาย รวมทั้งหมายถึงการแสดงความรักต่อกันในระดับบุคคลต่อบุคคลซึ่งเรียกร้องให้ข้อสัจต่อกันโดยสิ้นเชิง ดังนั้น คู่สมรสจึงจะได้ประสบการณ์ในความจริงที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรณานั้น บริบูรณ์ด้วยคุณค่าแห่งความอ่อนหวานและความละมุนละไมซึ่งเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของเพศมนุษย์ก็ว่าได้ จนแม้กระทั่งในแง่ของกายภาพด้วย ดังนั้น เพศจึงได้รับการยกย่องและพัฒนาตามธรรมชาติของความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริงและอย่างครบบริบูรณ์ ไม่ได้ถูกใช้เป็น “สิ่งของ” ซึ่งจะทำลายความแน่นแฟ้นของจิตใจกับร่างกายและกระทบกระเทือนต่อสิ่งสร้างของพระเจ้าจนถึงแก่นที่ลึกที่สุดแห่งความผูกพันของธรรมชาติกับความเป็นคน

พระศาสนจักรเป็นอาจารย์และมารดาสำหรับคู่สมรสที่ประสบความยุ่งยาก

33. พระศาสนจักรเป็นอาจารย์และมารดา และปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองนี้ แม้กระทั่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมของการสมรส

ในฐานะที่เป็นอาจารย์ พระศาสนจักรไม่เคยละเว้นหน้าที่ประกาศบรรทัดฐานทางศีลธรรมซึ่งควรจะเป็นแนวทางชี้แนะในการสืบทอดชีวิตด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ พระศาสนจักรไม่ใช่ผู้ตั้งหรือบงการบรรทัดฐานนี้ แต่เพราะเห็นแก่ความอ่อนน้อมต่อพระคริสตเจ้า ผู้เป็นองค์สัจธรรม ซึ่ง

⁹⁰ เพิ่งอ้าง ข้อ 13: เล่มเดียวกัน หน้า 489

ภาพลักษณ์ส่องแสงสะท้อนในธรรมชาติและศักดิ์ศรีของบุคคล พระศาสนจักรจึงตีความบรรทัดฐานทางศีลธรรมนี้และเสนอให้แก่มนุษย์ผู้มีน้ำใจดีทุกคนโดยไม่ปิดบังว่าศีลธรรมนี้เรียกร้องให้ปฏิบัติตามอย่างเรียบง่ายและอย่างสมบูรณ์

ในฐานะที่เป็นมารดา พระศาสนจักรอยู่เคียงข้างคู่สมรสจำนวนมากที่กำลังประสบความยุ่งยากในการถือศีลธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อที่สำคัญนี้ พระศาสนจักรรู้สึกสภาพของเขาอย่างดีซึ่งบ่อยครั้งเป็นสภาพที่ลำบากอยู่แล้ว แต่บางครั้งก็ยังรับเอาความยากเข็ญมากขึ้นอีกจากทุกด้านทั้งจากตัวคนและจากสังคมอีกด้วย พระศาสนจักรรู้ว่า คู่สามีภรรยาจำนวนมากพบอุปสรรคไม่เพียงแต่ในด้านการปฏิบัติเท่านั้น แต่ในด้านการเข้าใจคุณค่าของบรรทัดฐานทางศีลธรรมนี้ด้วย

อย่างไรก็ดีพระศาสนจักรเดียวกันนี้แหละที่เป็นทั้งอาจารย์และมารดา เพราะเหตุนี้เองพระศาสนจักรจึงมีหุตุยั้งที่จะเชื่อเชิญและกระตุ้นใจทุกคนที่เกี่ยวข้องให้ช่วยกันแก้ไขความยากลำบากต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยไม่บิดเบือนหรือโต้แย้งกับสังฆธรรมนูญ พระศาสนจักรเชื่ออย่างแน่วแน่ว่า พระบัญญัติที่เกี่ยวกับการสืบทอดชีวิตและพระบัญญัติที่ส่งเสริมความรักฉันสามีภรรยาอันแท้จริงจะขัดแย้งกันไม่ได้⁹¹ เพราะฉะนั้น พระศาสนจักรจึงต้องมีวิธีการอบรมสั่งสอนที่สัมพันธ์กับความเป็นจริง ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับพระธรรมคำสอนเสมอและไม่หลุดออกจากคำสอนนั้น ด้วยใจแน่วแน่ไม่น้อยกว่าใจของพระสันตะปาปาองค์ก่อน ข้าพเจ้าจึงขอย้ำว่า “การไม่ลดความสำคัญของคำสั่งสอนแห่งความรอดของพระคริสตเจ้าโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เป็นรูปแบบหนึ่งที่เด่นชัดของความรักต่อวิญญูณทั้งหลาย”⁹²

อีกนัยหนึ่ง วิธีการอบรมสั่งสอนที่แท้ของพระศาสนจักรจะปรากฏว่าสอดคล้องกับเหตุการณ์และมีความสุขรอบคอบก็ต่อเมื่อ ทางพระศาสนจักรอุตสาหะพยายามด้วยความมานะและความเข้มงวดที่จะสร้างและทะนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับมนุษย์ อาทิเช่น ในด้านจิตวิทยาจริยธรรมและความศรัทธา ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่สุดเพื่อสามารถเข้าใจคุณค่าและบรรทัดฐานของศีลธรรมได้ และนำมาปฏิบัติในชีวิต

แน่นอนทีเดียว ในจำนวนเงื่อนไขเหล่านี้ก็ต้องรวมไปถึงความมานะและพากเพียร ความสุภาพถ่อมตัวและความเข้มแข็ง ความไว้วางใจฉันบุตรในพระเจ้าและในพระพรชานของพระองค์ การพึ่งพาอาศัยการภาวนาบ่อยๆ และศีลศักดิ์สิทธิ์โดยเฉพาะศีลมหาสนิทกับศีลแห่งการกลับคืนดีกับพระองค์ เหล่านี้เป็นต้น⁹³ เมื่อได้รับกำลังใจเพิ่มขึ้นดังนี้แล้ว สามีภรรยาคริสตชนจึงจะสามารถคำนึงถึงฤทธานุภาพอันเลิศล้ำของพระพรชานแห่งศีลสมรสที่เหนือสภาพความเป็นจริงทุกแง่มุมของชีวิตและชีวิตเพศด้วย พระจิตเจ้าที่พระประทานและที่คู่สมรสยินดีต้องรับเสด็จนั้น จะทรงช่วยเหลือเขาให้ดำเนินกิจกรรมทางเพศตามแผนการของพระเจ้า และให้กิจกรรมเหล่านั้นได้เป็นสัญลักษณ์แห่งความรักซึ่งพระคริสต์มีต่อพระศาสนจักรอย่างแน่นแฟ้นและบังเกิดผลอุดม

อนึ่ง ในเงื่อนไขที่จำเป็นดังกล่าว ก็ต้องคำนึงถึงอีกประการหนึ่งคือ การเรียนรู้ “กายภาพ” และระยะที่ตั้งครมก็ได้ในรอบเดือน ต้องพยายามสุดความสามารถให้คู่สมรสและโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนุ่มสาวทั้งหลายได้มีโอกาสรับความรู้นี้ให้ได้ ผู้สื่อข่าวและผู้ให้การอบรมนั้นควรเป็นคู่สมรส นายแพทย์ และผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะสอนให้กระจำงสมกับกาลเวลาและอย่างหนักแน่นเชื่อถือได้

⁹¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 51

⁹² พระสมณสารว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 29:AAS 60 (1968), 501

⁹³ เพิ่งอ้าง ข้อ 25:เล่มเดียวกัน หน้า 498 - 499

เป้าหมายของการเรียนรู้คือการอยู่ที่การอบรมสั่งสอนให้คนควบคุมตัวเองได้ เพราะฉะนั้น ฤทธิกุศลแห่งความบริสุทธิ์และการอบรมอย่างต่อเนื่องในด้านนี้ก็เป็นที่จำเป็นอย่างที่สุด ตามทัศนะของศาสนาคริสต์ ฤทธิกุศลแห่งความบริสุทธิ์ไม่ได้หมายความว่า ต้องปฏิเสธเพศมนุษย์หรือตีค่าให้ต่ำ แต่หมายถึงพลังกำลังฝ่ายจิตใจที่สามารถป้องกันความรักให้พ้นภัยอันตรายต่างๆ เช่นความเห็นแก่ตัวและความก้าวร้าว พร้อมกับสามารถช่วยความรักให้บรรลุผลบริบูรณ์

ด้วยทัศนะเฉียบแหลมที่เปี่ยมไปด้วยปัญญาและความรัก พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 ได้เปิดโอกาสให้คู่สมรสมากมายบรรยายถึงประสบการณ์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนที่พระองค์ทรงเขียนในพระสมณสาตราว่า “การเป็นนายเหนือสัจชาติญาณโดยใช้ปัญญาและเจตจำนงเสรีนั้นจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนจิตใจอย่างเคร่งครัด เพื่อว่า การแสดงออกของความรักในชีวิตสมรสจะดำเนินไปตามระเบียบที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ควรงดเพศสัมพันธ์ กระนั้นก็ตาม การมีวินัยซึ่งคู่ควรกับความบริสุทธิ์ของคู่สมรสนี้แทนที่จะทำลายความรักในชีวิตสมรส กลับทำให้ความรักนั้นเต็มไปด้วยคุณค่าที่แสดงถึงความเป็นคนมากขึ้น การมีวินัยนี้ต้องอาศัยความพยายามอยู่ตลอดเวลา กระนั้นก็ตาม เนื่องด้วยอิทธิพลอันทรงคุณค่าของการมีวินัยนี้ สามภรรยาจะได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างเต็มที่และเปี่ยมไปด้วยคุณค่าทางจิตใจ การมีวินัยเช่นนี้ยังผลแห่งความสงบและสันติให้แก่ชีวิตครอบครัวและช่วยให้แก้ปัญหาอื่นๆ ได้ง่ายขึ้น ทั้งยังส่งเสริมความเอาใจใส่ต่อชีวิตของตน ช่วยทั้งสองฝ่ายให้ขจัดความเห็นแก่ตัวซึ่งเป็นศัตรูของความรักแท้ และทำให้ความรู้สึกรับผิดชอบของทั้งคู่ยังร่าเริงยิ่งขึ้น โดยวิธีแห่งการวินัยนี้ พ่อแม่ก็จะสามารถมีอิทธิพลที่ส่งผลอันลึกซึ้งมากขึ้นในเรื่องการอบรมดูแลลูก”⁹⁴

เส้นทางของคู่สมรสในทัศนะศีลธรรม

34. ความเข้าใจที่เที่ยงตรงเกี่ยวกับระบบคุณค่าและบรรทัดฐานต่างๆ ของศีลธรรมนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญมากอยู่เสมอ แต่ที่ใด ที่การปฏิบัติตามต้องเผชิญความยุ่งยากมากขึ้นและหนักขึ้น ที่นั่นความเข้าใจดังกล่าวก็สำคัญยิ่งขึ้นด้วย

เมื่อมีระบบศีลธรรมเปิดเผยและเสนอแผนการของพระเจ้าพระเจ้าผู้สร้างแล้ว เป็นไปไม่ได้เลยที่ระบบนี้จะกลับเป็นอันตรายกระทบกระเทือนต่อมนุษย์หรือทำลายความเป็นคนให้สูญสิ้นไป ตรงกันข้าม ระบบนี้ตอบสนองความเรียกร้องที่จารึกไว้ในส่วนที่ลึกที่สุดของมนุษย์ซึ่งพระเจ้าทรงสร้างขึ้นมา ระบบนี้เป็นเครื่องบำรุงความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ขึ้นด้วยอาศัยความรักที่อ่อนโยนและเข้มแข็งซึ่งพระเจ้าเองทรงใช้ เพื่อกระตุ้นและพยุงบ่มเลี้ยงสิ่งที่ทรงสร้างขึ้นมา และเพื่อนำสิ่งสร้างเหล่านั้นไปสู่บรมสุข

ส่วนมนุษย์ที่พระเจ้าทรงเรียกให้ดำเนินแผนการที่เปี่ยมไปด้วยปัญญาและความรักด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบนั้น เป็นสิ่งสร้างที่ดำรงอยู่ในกระแสประวัติศาสตร์ ซึ่งในแต่ละวัน มนุษย์สร้างตัวเองขึ้นมาด้วยการตัดสินใจแน่วแน่ การ ฉะนั้น เขาจึงรู้จักชอบและปฏิบัติคุณงามความดีตามขั้นตอนแห่งการเจริญเติบโต

เช่นเดียวกัน ในส่วนเกี่ยวข้องกับคำเพ็ญคุณงามความดี สามภรรยาจำต้องก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้ง พลังจูงใจเขาก็คือ ความมุ่งมั่นปรารถนาอันจริงจังและบังเกิดผล ที่จะเรียนรู้คุณค่า

⁹⁴ เพิ่งอ้าง ข้อ 21:เล่มเดียวกัน หน้า 496

ต่างๆ ซึ่งพระธรรมนูญบัญญัติได้รับประกันและส่งเสริมไว้ พร้อมกับเจตนาอันซื่อตรงและแรงกล้าที่จะเอาคุณค่าเหล่านั้นมาประยุกต์เป็นรูปเป็นร่างในเวลาที่ต้องตัดสินใจเลือกวิถีทางจริงๆ กระนั้นก็ดี คู่สมรสไม่มองดูกฎเกณฑ์เป็นเสมือนเพียงอุดมคติที่เขาควรจะบรรลุถึงในเวลาภายหลังเท่านั้น แต่เขาต้องถือว่าเป็นพระบัญญัติของพระคริสตเจ้าที่เรียกร้องให้เขาพยายามฝ่าอุปสรรคต่างๆ ให้ได้ ดังนั้น สิ่งที่เราเรียกว่า “กฎเกณฑ์แห่งขั้นตอน” หรือการก้าวหน้าอย่างเป็นขั้นเป็นตอนนั้น ไม่เหมือนกัน “ขั้นตอนของกฎเกณฑ์” ที่เสมือนกับว่าพระธรรมนูญประกอบด้วยขั้นตอนหรือพระบัญญัติที่มีรูปแบบต่างๆ แล้วแต่คนและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สามภรรยาทั้งหมดได้รับการเรียกร้องให้บรรลุถึงความศักดิ์สิทธิ์ในชีวิตสมรสตามพระประสงค์ของพระเจ้า และพระกระแสเรียกนี้จะบรรลุผลสำเร็จก็ต่อเมื่อ บุคคลสามารถตอบสนองพระบัญญัติของพระเจ้าโดยไว้วางใจในพระพรพรทานของพระองค์และในเจตนาของตนเองด้วยในสงบราบรื่น”⁹⁵ ในทำนองเดียวกัน เป็นบทบาทของพระศาสนจักรที่จะต้องจัดกระบวนการอบรมเพื่อก่อนอื่นหมดให้คู่สมรสยอมรับอย่างชัดเจนว่า คำสอนที่บันทึกไว้ในพระสมณสาส์นว่าด้วย “ชีวิตมนุษย์” นั้น เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตทางเพศ และให้เขาตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติตามบรรทัดฐานนี้

สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชได้ให้ข้อสังเกตว่า กระบวนการอบรมดังกล่าวบ่งชี้ถึงชีวิตสมรสอย่างครบถ้วน เพราะฉะนั้น ภารกิจการสืบทอดชีวิตนั้นต้องประสานเข้ากับภารกิจทั่วไปของชีวิตคริสตชนทั้งหมด ซึ่งปราศจากไม้กางเขนจะไม่สามารถบรรลุถึงการกลับคืนชีพได้ ฉะนั้นใครก็ตามที่คนทั่วไปคงเข้าใจดีแล้วว่า เป็นไปไม่ได้เลยที่จะละเว้นจิตตารมณ์แห่งความเสียสละออกจากชีวิตครอบครัว แต่ตรงกันข้ามควรแสวงหาจิตตารมณ์นี้อย่างเต็มใจ เพื่อให้ความรักของคู่สมรสหยั่งรากลึกมากขึ้นและกลายเป็นบ่อเกิดแห่งความเปรมปรีดิ์ที่ล้ำลึก

ทุกคนต่างก็ต้องเดินก้าวไปข้างหน้าตามเส้นทางดังกล่าว แต่สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการอภิบาลครอบครัวไม่ว่าพระสงฆ์ นักบวช และฆราวาสก็ตาม ต้องประกอบด้วย ความคิดอ่าน วิชาความรู้ และการอบรมศึกษาที่เหมาะสมเป็นพิเศษ บุคคลเหล่านี้จึงจะสามารถช่วยเหลือคู่สมรสตามวิถีทางของเขาทั้งในแง่ชีวิตปกติของมนุษย์และในแง่จิตวิญญาณ วิถีทางนี้ก็ต้องผ่านการคำนึงถึงบาป การตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะเคารพต่อหลักศีลธรรม ตลอดจนการพึ่งพาอาศัยแห่งการกลับคืนดีกับพระเจ้า อนึ่ง จงรำลึกไว้เสมอว่า ความสัมพันธ์ของคู่สมรสประกอบด้วยเจตจำนงของบุคคลทั้งสอง ซึ่งทั้งสองควรจะแสดงความปรองดองกันทั้งฝ่ายจิตใจและพฤติกรรม ความปรองดองกันนี้ เรียกร้องให้ใช้ความพากเพียร ความเห็นอกเห็นใจ และระยะเวลาอันยาวนานในเรื่องนี้ การที่พระสงฆ์จะรู้จักตัดสินใจให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในด้านศีลธรรมและด้านการอภิบาลเป็นสิ่งสำคัญยิ่งนัก พระสงฆ์จะต้องแสวงหาและรักษาความคิดที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้อย่างพิถีพิถัน เพื่อมิให้สัตบุรุษเกิดความหนักอกหนักใจ⁹⁶

คู่สมรสทั่วไปจะก้าวหน้าได้ง่ายขึ้น ถ้าเขาได้ประสบการณ์บางประการ เช่น การที่เขาเข้าใจคุณค่าสูงสุดของคำสอนของพระศาสนจักร การที่เขาไว้วางใจอย่างที่สุดต่อพระพรพรทานของพระคริสตเจ้า การที่เขาได้รับความอุดหนุนจากผู้อภิบาลและกลุ่มคริสตชนทั้งหมดซึ่งเป็นผู้ร่วมเดินทางกับ

⁹⁵ John Paul II, Homily at the close of the Sixth Synod of Bishops (25 October 1980), 8:AAS 72 (1980), 1083

⁹⁶ พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6, พระสมณสาส์นว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 29:AAS 60 (1968), 501

เขา แต่เงื่อนไขที่สำคัญก็คือ ให้เขาค้นพบและรู้สึกด้วยตนเองว่า ความรักที่แท้จริงซึ่งพระวรสารชี้แนะและพระบัญญัติของพระคริสตเจ้าเสนอไว้นั้น เป็นพลังกำลังนำไปสู่ความเป็นอิสระและความเจริญก้าวหน้า

การสร้างความมั่นใจและการยื่นมือเข้าช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

35. เมื่อคำนึงถึงปัญหาการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง ชุมชนของพระศาสนจักรในปัจจุบันต้องอุทิศสําหรับพยายามที่จะสร้างความมั่นใจ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินความเป็นพ่อเป็นแม่ด้วยจิตสำนึกที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง

คุณยหนึ่ง ในเรื่องนี้ พระศาสนจักรขอชมเชยความก้าวหน้าในการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ที่บรรลุผลสำเร็จแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้เกี่ยวกับช่วงเวลาของผู้หญิงตั้งครรภ์ได้ และพระศาสนจักรสนับสนุนการวิจัยในด้านนี้ให้ได้ผลที่ละเอียดและกว้างขวางมากขึ้น แต่อีกนัยหนึ่งพระศาสนจักรต้องอาศัยความเข้มงวดมากขึ้นและการกระตุ้นจิตสำนึกที่รับผิดชอบของทุกฝ่ายตั้งแต่แพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ปรึกษาของคู่สมรส วิทยากร จนกระทั่งสามีภรรยาบางคู่เองที่สามารถอุทิศตนกำลังใจของคู่สมรสให้เกิดผล เพื่อให้คู่สมรสเหล่านั้นจะได้ดำเนินชีวิตความรักด้วยความเคารพต่อโครงสร้างและเป้าหมายของเพศสัมพันธ์ที่เป็นรูปแบบแสดงออกของความรักนั้น ทั้งนี้หมายความว่า ต้องอาศัยความพยายามของคนจำนวนมากในทางที่เฉียบขาดมากขึ้นและที่เป็นระบบเหมาะสมขึ้น เพื่อให้วิถีควบคุมการเจริญพันธุ์ตามธรรมชาติต่างๆ นั้น เป็นวิธีซึ่งคนจำนวนมากจะได้เรียนรู้ ยอมรับคุณค่า และนำมาปฏิบัติ⁹⁷

สามีภรรยาบางคู่เห็นพ้องกันว่า ควรจะงดเพศสัมพันธ์ในบางช่วง และโดยวิธีนี้เอง เขาก็ได้บรรลุถึงความรอบรู้ในเรื่องความรักและชีวิตพอสมควรแล้ว คู่เหล่านี้เองจะสามารถและสมควรอย่างยิ่งที่จะเป็นสักขีพยานที่น่าเชื่อในเรื่องนี้ พระสันตะปาปาเปาโล ที่ 6 เคยเขียนไว้ว่า “พระคริสตเจ้าได้มอบภารกิจแก่สามีภรรยาเหล่านี้ให้แสดงแก่มนุษย์ทุกคนได้รู้ว่า กฎเกณฑ์นั้นศักดิ์สิทธิ์และอ่อนโยนจริงๆ ซึ่งจะบันดาลให้ความรักระหว่างสามีภรรยาสนิทแน่นแฟ้นกับการที่เขาร่วมมือกับความรักของพระเจ้า ผู้เป็นต้นกำเนิดชีวิตมนุษย์”⁹⁸

2.2 การอบรมดูแลบุตร

สิทธิและหน้าที่อบรมดูแลบุตรเป็นของบิดามารดา

36. หน้าที่อบรมดูแลลูกหยิ่งรักในภารกิจขั้นพื้นฐานของคู่สมรส นั่นคือ ให้เขามีส่วนร่วมในงานสร้างสรรค์ของพระเจ้า เมื่อพ่อแม่ให้กำเนิดบุคคลใหม่ในความรักและด้วยความรัก ซึ่งบุคคลใหม่นี้มีพระกระแสเรียกให้เจริญเติบโตอยู่แล้วนั้น พ่อแม่ก็ยังคงต้องยอมรับหน้าที่ที่จะช่วยเขาให้ดำเนินชีวิตมนุษย์อย่างสมบูรณ์ทุกประการ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้ชี้แจงแล้วว่า “พ่อแม่ เมื่อให้กำเนิด

⁹⁷ Cf. John Paul II, Address to the Delegates of the Centre de Liaison des Equipes de Recherche (3 November 1979), 9; Insegnamenti di Giovanni Paolo II, II, 2 (1979), 1035; and cf. Address to the participants in the First Congress for the Family of Africa and Europe (15 January 1981): L' Osservatore Romano, 16 January 1981.

⁹⁸ พระสมณสาตราว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ:AAS 60(1968); 499

แก่ลูกแล้ว มีพันธะอันหนักยิ่งที่จะต้องเลี้ยงดูอบรมลูก เพราะเหตุนี้ ต้องถือว่าพ่อแม่เป็นผู้อบรม สำคัญคนแรกของลูก หน้าที่อบรมของพ่อแม่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดจนถึงกับว่าถ้าขาดการ อบรมของพ่อแม่ก็ยากที่จะหาการอบรมอื่นใดมาทดแทนได้ แม่มีหน้าที่ต้องสร้างบรรยากาศใน ครอบครัวให้มีความศรัทธาและความรักต่อพระเจ้าและต่อมนุษย์ในลักษณะที่จะส่งเสริมการอบรมลูก ทั้งในแง่ความเป็นคนและในแง่ที่เป็นสมาชิกของสังคมอย่างครบถ้วน เพราะฉะนั้น ครอบครัวจึง เป็นโรงเรียนแห่งแรกสำหรับสอนคุณธรรมทางสังคมซึ่งไม่มีสังคมใดจะขาดได้”⁹⁹

สำหรับสามีภรรยา สิทธิและหน้าที่ในการอบรมลูกต้องนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะ สัมพันธ์กับการสืบทอดชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่ เป็นแบบเฉพาะตัวและมาก่อนหน้าที่ของคนอื่นๆ ในการ อบรมเด็กเพราะเห็นแก่ความรักซึ่งเป็นสายสัมพันธ์อันหาที่เปรียบมิได้ระหว่างพ่อแม่กับลูก เป็นสิ่งที่ **ไม่สามารถทดแทนและทอดทิ้งได้** และเพราะเหตุนี้เองจึงมอบหมายให้คนอื่นอบรมลูกของตนอย่าง สิ้นเชิงไม่ได้ และคนอื่นจะช่วงชิงรับสิทธิและหน้าที่นี้ไปจากพ่อแม่ไม่ได้เหมือนกัน

นอกเหนือจากคุณลักษณะเหล่านี้ จะลืมเสียไม่ได้ว่ารากฐานซึ่งกำหนดลักษณะของหน้าที่ อบรมลูกๆ เฉพาะพ่อแม่ นั่นก็คือ **ความรักอันบิดามารดา** ที่บรรลุผลสำเร็จในกิจกรรมอบรมดูแลลูกและ ทำให้บทบาทรับใช้ชีวิตนั้นสมบูรณ์และครบถ้วนขึ้น ความรักของพ่อแม่ได้ **เป็นบ่อเกิดชีวิต** และ กลายเป็น **วิญญานหรือบรรทัดฐาน** ซึ่งกระตุ้นและชี้ทางกิจกรรมอบรมดูแลลูก รวมทั้งให้กิจกรรม ดังกล่าวเปี่ยมไปด้วยคุณค่าต่างๆ เช่น ความอ่อนหวาน ความเพียร ความเมตตากรุณา การรับใช้ การไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จิตตารมณ์แห่งความเสียสละ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นผลผลิตอัน ประเสริฐล้ำพันที่เนื่องมาจากความรัก

การอบรมสืบสอนคุณค่าพื้นฐานของชีวิตมนุษย์

37. ในทุกวันนี้ ความยากลำบากต่างๆ ในกิจกรรมอบรมดูแลลูกมีมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ กระนั้นก็ดี พ่อ แม่ยังต้องอบรมดูแลลูกด้วยความมั่นใจและความกล้า ให้ลูกๆ มีความคุ้นเคยกับคุณค่าที่จำเป็นใน ชีวิตมนุษย์ ลูกๆ ควรจะเจริญเติบโตโดยมีทัศนะที่เป็นอิสระเหมาะสมพอดีในการใช้สอยของที่เป็น วัตถุ และยินยอมเลือกดำเนินชีวิตตามแบบที่เรียบง่ายและเคร่งครัด โดยเชื่อมั่นในข้อความที่ว่า “คุณค่าของมนุษย์อยู่ในสิ่งที่เขา เป็น มากกว่าจะอยู่ในสิ่งที่เขา มี”¹⁰⁰

ถึงแม้จะต้องดำเนินชีวิตในสังคมที่สั่นคลอนและที่กำลังจะสลายไปเพราะความตึงเครียดและ การชิงดีชิงเด่นซึ่งเกิดมาจากความแข่งขันอย่างรุนแรงระหว่างความโลภต่างๆ ของคนที่เชื่อแต่ใจของ ตนและเห็นแก่ตัวก็ตาม อย่างไรก็ตาม ลูกๆ ก็ต้องประกอบด้วยจิตสำนึกในความยุติธรรมอันเที่ยงแท้ ซึ่งคุณค่านี้เพียงอย่างเดียวจะสามารถนำใจมนุษย์ให้เคารพนับถือศักดิ์ศรีความเป็นคนได้ แต่ยิ่ง เหนือกว่านั้นอีก ลูกๆ ต้องประกอบด้วยจิตสำนึกในความรักที่แท้จริงนั่นคือ การเอาใจใส่และการรับ ใช้คนอื่นอย่างจริงใจด้วยความเสียสละ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคนยากจนและคนที่ขัดสนที่สุด ที่จริง ครอบครัวเป็นโรงเรียนแห่งแรกและสำคัญยิ่งที่สอนคุณธรรมทางชีวิตสังคม ด้วยเหตุว่าครอบครัว รวมเป็นกลุ่มได้ก็เพราะความรัก ครอบครัวจึงตระหนักดีว่า การอุทิศตนเองนั้นเป็นแนวทางชี้แนะและ ช่วยตนให้เจริญเติบโตได้ จิตตารมณ์แห่งการอุทิศตัวให้แก่กันและกันซึ่งเปรียบเสมือนเป็นวิญญาน

⁹⁹ คำแถลงว่าด้วยการอบรมตามหลักพระคริสตธรรม (Gravissimum Educationis) ข้อ 3

¹⁰⁰ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 35

ของความรักระหว่างสามีภรรยา นั้น ก็ยังปรากฏว่าเป็นแบบฉบับและบรรทัดฐานของการอุทิศตัว ให้แก่กันและกันระหว่างพี่ๆ น้องๆ และระหว่างคนวัยต่างๆ ที่ร่วมชีวิตในครอบครัวด้วย หนึ่ง ความสัมพันธ์และการแบ่งปันทุกสิ่งทุกอย่างให้แก่กันซึ่งเป็นลักษณะปกติของชีวิตประจำวันใน ครอบครัวทั้งในยามสุขและยามทุกข์นั้น ก็เป็นวิธีการอบรมที่แน่นอนและเกิดผลมากที่สุดเพื่อนำลูกๆ เข้าสู่สังคมที่กว้างด้วยการปฏิบัติตามจิตสำนึกที่รับผิดชอบที่เกิดผลอย่างงดงามอีกด้วย

การอบรมสั่งสอนว่า ความรักเป็นการอุทิศตัว เป็นข้อพื้นฐาน ซึ่งพ่อแม่จะละเว้นไม่ได้เมื่อ สอนลูกในเรื่อง **เพศศึกษา** ที่ชัดเจนและรอบคอบ วัฒนธรรมปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ลดคุณค่าของเพศ มนุษย์ลงให้เป็นแต่เพียงเรื่องสามัญธรรมดา เพราะเข้าใจเพศและการปฏิบัติกิจกรรมทางเพศอย่าง คับแคบและน่าสมเพช โดยนึกว่าเพศเกี่ยวข้องกับร่างกายและความสนุกสนานของผู้ที่เห็นแก่ ตัวอย่างเดียวนั้น เพราะฉะนั้นในหน้าที่อบรมสั่งสอนลูก พ่อแม่จะต้องตั้งเป้าหมายที่แน่นอนว่า เพศศึกษาควรเป็นการส่งเสริมความเป็นคนอย่างแท้จริงและอย่างครบบริบูรณ์ที่จริง เพศเป็นสมบัติ ของบุคคลในทุกทาง คือ ทางร่างกาย ความรู้สึก รวมทั้งวิญญาณด้วย และเพศแสดงความหมาย ลึกซึ้งของมันได้ก็ต่อเมื่อเพศเป็นเครื่องกระตุ้นคนให้อุทิศตัวเองในความรัก

การสอนเพศศึกษาซึ่งเป็นสิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐานของพ่อแม่เอง จะต้องดำเนินไปตามการ ชี้แนะของพ่อแม่ ทั้งที่บ้านและที่สถานศึกษาซึ่งพ่อแม่ได้เลือกและสามารถควบคุมได้ ในโอกาสนี้ พระศาสนจักรยืนยันกฎเกณฑ์แห่งการทดแทนซึ่งโรงเรียนจะฝ่าฝืนไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทุกครั้งที่โรงเรียนจะร่วมมือกับพ่อแม่ในการสอนเพศศึกษาตามเจตนารมณ์ของพ่อแม่เอง

เมื่อพูดถึงเรื่องเพศศึกษา จะละเว้นไม่พูดถึง **การอบรมสั่งสอนเรื่องความบริสุทธิ์** ไม่ได้ ความบริสุทธิ์นี้ คือ ฤทธิ์กุศลที่ส่งเสริมบุคคลให้บรรลุถึงวุฒิภาวะอันเที่ยงแท้และมั่นคงให้บุคคล นั้น สามารถเคารพและยกย่อง “ความหมายของร่างกาย” ในฐานะที่เป็นสื่อระหว่างเพศทั้งสอง ยิ่งกว่านั้น พ่อแม่คริสตชนควรพยายามสังเกตสัญญาณแห่งพระกระแสเรียก และหมั่นสอนลูกว่า การถือพรหมจรรย์เป็นรูปแบบที่ยอดเยี่ยมของการอุทิศตัวเอง ซึ่งเป็นเนื้อแท้ของเพศมนุษย์

ด้วยเหตุว่า ในตัวบุคคล คุณลักษณะทางเพศและคุณค่าทางจริยธรรมเกี่ยวข้องกันอย่าง ไกลชิด การอบรมดูแลลูกจึงมีบทบาทที่จะช่วยให้เรียนรู้และยกย่องบรรทัดฐานทางศีลธรรม ซึ่ง บรรทัดฐานเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันอันจำเป็นและประเสริฐที่จะช่วยให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับเพศ มนุษย์ได้เจริญเติบโตในตัวลูก ตามรูปแบบที่สมกับความเป็นคนผู้รับผิดชอบ

พระศาสนจักรจึงยึดมั่นในการต่อต้านกับเพศศึกษาในรูปแบบหนึ่งซึ่งขัดแย้งกับหลักเกณฑ์ของ ศีลธรรมที่แพร่หลายอย่างกว้างขวางซึ่งไม่มีความหมายอย่างอื่นนอกจากว่า เป็นการปูทางให้เด็ก ลืมรสความสนุกสนาน และเป็นการทำให้เขาต้องสูญเสียความสงบของจิตใจ รวมเป็นการเปิดประตู ให้อบายมุขทุกชนิดเข้ามา แม้ในวัยที่ไร้เดียงสา

ภารกิจในการอบรมดูแลบุตรและศีลสมรส

38. ภารกิจในการอบรมดูแลลูกมีรากฐานมาจากการที่พ่อแม่ร่วมมือกับกิจกรรมสร้างสรรค์ของพระเจ้าตั้งที่กล่าวมาแล้ว แต่สำหรับพ่อแม่คริสตชน ภารกิจนี้ยังสืบเนื่องจากต้นกำเนิดพิเศษอีกอย่าง หนึ่งก็คือศีลสมรส ศีลศักดิ์สิทธิ์นี้มีบทบาทและเรียกร้องให้เขามีส่วนร่วมในอำนาจและความรัก ของพระเจ้าและของพระคริสตเจ้าผู้เป็นพระซุ้มพาบาล ตลอดจนความรักฉันมารดาของพระศา สนจักรด้วย ศีลสมรสทำให้พ่อแม่คริสตชนเปี่ยมไปด้วยพระคุณต่างๆ เช่น พระปรีชาสุเม พระ

คำริ พระฤทธานุภาพ และด้วยพระคุณอื่นๆ ของพระจิต ดังนั้น ศิลสมรสยังเป็นพลังกำลังสนับสนุนลูกๆ ให้เจริญเติบโตทั้งในฐานะมนุษย์และในฐานะคริสตชน

ด้วยศิลปะการ การกิจในการอบรมลูกได้รับเกียรติและพระกระแสเรียกให้เป็น “ศาสนบริการ” อันแท้จริง ซึ่งก่อประโยชน์เพื่อความเจริญก้าวหน้าของคริสตชน ศาสนบริการของพ่อแม่คริสตชนในด้านการอบรมนี้ เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่และงดงามมากจนกระทั่งนักบุญโทมัส กล่าวนำภารกิจนี้มาเปรียบเทียบกับหน้าที่สงฆ์ว่า “งานเผยแผ่และอนุรักษชีวิตจิตวิญญาณนั้น บางคนก็ทำสำเร็จโดยทางศาสนบริการทางวิญญาณเท่านั้น ซึ่งเป็นงานเฉพาะของผู้ที่รับศีลบวชเป็นสงฆ์ บางคนก็ทำโดยทางศาสนบริการทางร่างกายและวิญญาณพร้อมกัน ซึ่งเป็นผลของศิลปะการ ด้วยศิลปะการสนี้ ชายและหญิงร่วมชีวิตกันเพื่อจะให้กำเนิดบุตรและสอนบุตรให้ปรนนิบัติพระเจ้า”¹⁰¹

พ่อแม่คริสตชนที่คำนึงถึงภารกิจซึ่งเขาได้รับมอบหมายในพิธีสมรสด้วยจิตสำนึกเฉียบแหลมและรอบคอบนั้น จะยินดีทุ่มเทกำลังของตนในการบริการอบรมดูแลลูกด้วยความสงบเสงี่ยมและมั่นใจ พร้อมกับยอมรับผิดชอบในหน้าที่นี้เฉพาะพระพักตร์พระเจ้า ผู้ทรงเรียกเขาและใช้เขาสร้างพระศาสนจักรในใจของลูก ดังนั้น ครอบครัวซึ่งมีสมาชิกรับศีลล้างบาปทั้งหมดรวมกันเป็นพระศาสนจักรระดับครอบครัวด้วยฤทธิ์ของพระวาจาและศีลศักดิ์สิทธิ์ และตามแบบฉบับของพระศาสนจักรใหญ่ ครอบครัวก็กลายเป็นมารดาและอาจารย์เช่นเดียวกัน

การรับประสบการณ์เบื้องต้นในชีวิตของพระศาสนจักร

39. ภารกิจในการอบรมดูแลลูกเรียกร้องให้พ่อแม่คริสตชนจัดการให้ลูกๆ ได้รับทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการ เพื่อให้ความเป็นคนของตัวเองค่อยๆ บรรลุถึงวุฒิภาวะในฐานะที่เขาเป็นศิษย์ของพระคริสต์และสมาชิกของพระศาสนจักร เพราะฉะนั้นบิดามารดาจะระลึกถึงหลักพื้นฐานในการอบรมดังที่กล่าวแล้ว และเขาจะพยายามชี้แนะให้ลูกๆ ซาบซึ้งในความเชื่อของเขาและความรักของพระเยซูคริสต์ซึ่งสามารถแสดงความรู้สึกซึ่งของหลักเหล่านั้นได้พ่อแม่คริสตชนควรจะสำนึกเสมอว่า พระเจ้าทรงมอบภารกิจให้เขาเป็นผู้อำนวยความสะดวกเจริญเติบโตของลูกซึ่งเป็นทั้งบุตรของพระเจ้า น้องของพระคริสตเจ้า วิหารที่ประทับของพระจิตเจ้า และสมาชิกของพระศาสนจักร ด้วยความสำนึกเช่นนี้พ่อแม่จึงจะมั่นใจมากขึ้นในหน้าที่บำรุงพระพรพรทานที่พระประทานให้นั้น ให้ประทับใจมั่นคงในใจของลูก

สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้บรรยายถึงเนื้อหาของการอบรมตามหลักพระคริสตธรรมดังต่อไปนี้ว่า “การอบรมตามหลักพระคริสตธรรมนี้มีได้มุ่งจะให้ตัวบุคคลได้บรรลุถึงวุฒิภาวะเท่านั้น แต่มุ่งให้ผู้ที่ได้รับศีลล้างบาปและได้รับการชี้แนะให้ทราบเหตุการณ์เร้นลับเรื่องความรอดเป็นขั้นๆ แล้วนั้น รู้สำนึกถึงพระคุณความเชื่อที่เขาได้รับมากขึ้นทุกวัน ทัศนคติที่มั่นคงในศรัทธาด้วยความสัตย์จริง (ดู ยน 4:22 - 24) โดยอาศัยพิธีกรรมเป็นหลัก เขาจะต้องได้รับการฝึกฝนให้ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับมนุษย์ใหม่ด้วยความชอบธรรมและความศักดิ์สิทธิ์โดยอาศัยความจริง (ดู อฟ 4:13) แล้วดังนี้เมื่อบรรลุถึงการเป็นคนดีพร้อม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งเมื่อบรรลุถึงอายุความแห่งความเปี่ยมโพลุสของพระคริสตเจ้า (ดู อฟ 4:13) เขาจะได้มีส่วนช่วยให้พระกายทิพย์เติบโตใหญ่ขึ้น นอกจากนี้ โดยที่รู้สำนึกถึงกระแสเรียกของตน คริสตชนควรหัดให้ติดเป็นนิสัยที่จะแสดงออกซึ่ง

¹⁰¹ Saint Thomas Aquinas, Summa Contra Gentiles, IV, 58

ความหวังอันแน่วแน่* ที่มีอยู่ในจิตใจ (ดู 1ปต 3:15) ตลอดจนช่วยในการเปลี่ยนโฉมหน้าของโลกตามแบบคริสตชน”¹⁰²

ส่วนสมาชิกชาวประมงก็ได้รับและขยายข้อความที่เป็นหลักของคำสั่งสอนของพระสังคายนาแล้วประกาศว่า ภารกิจของครอบครัวคริสตชนในการอบรมสั่งสอนเป็น “ศาสนบริการ” ที่แท้จริง อาศัยศาสนบริการนี้ พระวรสารจึงมีการสืบทอดและแพร่หลายออกไป จนกระทั่งชีวิตครอบครัวกลายเป็นทั้งวิถีทางแห่งความเชื่อและแหล่งฝึกฝนหรือโรงเรียนสอนวิธีดำเนินชีวิตติดตามพระคริสตเจ้า พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 เคยเขียนไว้ว่า “ในครอบครัวที่สำนึกถึงภารกิจหน้าที่นี้ สมาชิกทุกคนทำการแพร่พระวรสารและรับการแพร่พระวรสารด้วย” □

อาศัยศาสนบริการในการอบรมดูแลลูกนี้ พ่อแม่จึงเป็นคนแรกที่ประกาศพระวรสารให้ลูกรับ โดยการดำเนินชีวิตของพ่อแม่เองเป็นสื่อ ยิ่งกว่านั้น เมื่อพ่อแม่สวดภาวนาร่วมกับลูกก็ดี หมั่นอ่านพระวรสารของพระเจ้าพร้อมกับลูกก็ดี และพาลูกเข้ามีส่วนร่วมในพระวรกายของพระคริสต์ (ซึ่งหมายถึงศีลมหาสนิทและพระศาสนจักร) ก็ดี โดยวิธีฝึกฝนชีวิตคริสตชนก็ดี เขาจึงได้กลายเป็นพ่อแม่ที่สมบูรณ์แบบ ด้วยเหตุว่า เขาเป็นผู้ให้กำเนิดมิใช่เพียงแต่ให้มีชีวิตตามเนื้อหนังเท่านั้น แต่ก็ให้มีชีวิตที่หลังไหลลงมาจากไม้กางเขนและการกลับคืนชีพของพระคริสตเจ้า อาศัยการฟื้นฟูที่พระจิตเจ้าทรงบันดาลให้ด้วย

เพื่ออำนวยความสะดวกให้พ่อแม่ปฏิบัติหน้าที่อบรมสั่งสอนนี้อย่างเหมาะสม สมาชิกสมาชิกชาวประมงได้เสนอให้มีการเรียบเรียงหนังสือคำสอนสำหรับครอบครัวที่กระจัดกระจาย กะทัดรัดและที่ทุกคนอ่านเข้าใจได้ง่าย สภาพระสังฆราชในประเทศต่างๆ จึงได้รับการเรียกร้องให้ลงมือเตรียมหนังสือคำสอนแบบนี้โดยไม่คำนึงใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสถาบันการอบรมศึกษาอื่นๆ

40. ครอบครัวเป็นหน่วยแรกที่ทำให้การอบรมก็จริง แต่ก็ไม่ใช่อะไรเดียวที่ตัดสิทธิ์มิให้หน่วยอื่นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย การที่มนุษย์ประกอบด้วยลักษณะที่ต้องร่วมสังคมกับคนอื่นทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายพระศาสนจักร จึงมีการเรียกร้องและกระตุ้นให้ตั้งระบบที่กว้างและซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความร่วมมือกันอย่างเป็นระเบียบของผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมทุกประเภท บุคคลเหล่านี้มีบทบาทที่จำเป็นทุกคน แม้ว่า แต่ละคนสามารถร่วมมือและควรร่วมมือเฉพาะแต่ในขอบเขตอำนาจและความถนัดของตนเท่านั้นก็ตาม¹⁰⁴

หน้าที่ของครอบครัวคริสตชนในด้านการอบรมนี้ จึงเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งขึ้นหนึ่งในโครงการงานอภิบาล และต้องการให้มีความร่วมมือกันในรูปแบบใหม่ระหว่างผู้ปกครองกับชุมชนคริสตชนระหว่างหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการอบรมกับผู้อภิบาลสัตบุรุษ ในทำนองนี้การฟื้นฟูโรงเรียนคาทอลิก ควรจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่พ่อแม่ผู้ปกครองและมุ่งจะสร้างคณะผู้ให้การอบรมที่เรียบร้อยทุกประการ

*ความหวังอันแน่วแน่ หมายถึง การนำเอาความแน่ใจในสภาพขั้นสุดท้ายของมนุษย์และของโลกหลังจากการกลับคืนชีพของมนุษย์ทั้งปวงมาเป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ในที่นี้ผู้แปลขอใช้คำนี้แทนคำว่า “ความไว้วางใจ” หรือ “ความหวัง” - ผู้แปล

¹⁰² คำแถลงว่าด้วยการอบรมตามหลักพระคริสตธรรม (Gravissimum Educationis) ข้อ 2

¹⁰³ พระสมณสาส์นว่าด้วยการแพร่ธรรมในโลกปัจจุบัน (Evangelii Nuntiandi) ข้อ 71:AAS 68 (1976), 60 - 61

¹⁰⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, คำแถลงว่าด้วยการอบรมตามหลักพระคริสตธรรม (Gravissimum Educationis) ข้อ 3

สิทธิของพ่อแม่ในการเลือกรูปแบบการอบรมที่สอดคล้องกับความเชื่อของตนนั้นต้องเป็นที่รับรองโดยเด็ดขาด

ผู้มีอำนาจทางบ้านเมืองและพระศาสนจักรต่างก็มีหน้าที่เฝ้าอำนวยความสะดวกช่วยเหลือความสามารถให้ครอบครัวได้ปฏิบัติภารกิจในการอบรมอย่างสมควร เพราะฉะนั้น พระศาสนจักรพร้อมกับผู้มีอำนาจทางบ้านเมืองต้องสถาปนาและส่งเสริมสถาบันและกิจกรรมซึ่งครอบครัวต้องการโดยชอบธรรม การอุดหนุนนี้จะต้องช่วยครอบครัวในสิ่งที่ครอบครัวจัดหาเองไม่ได้ อย่าให้ผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนทั้งหลายลืมนึกว่าพระเจ้าได้ทรงแต่งตั้งให้พ่อแม่เป็นหลักคนแรกที่ต้องอบรมดูแลลูกและสิทธินี้ไม่มีใครจะแย่งได้

แต่พ่อแม่มีพันธะสำคัญอย่างหนึ่งคู่กับสิทธิของเขาก็คือ พ่อแม่ต้องพยายามสุดความสามารถในการร่วมมืออย่างมีไตร่ตรองกับคณะครูอาจารย์และผู้บริหารโรงเรียนด้วยความกระตือรือร้น

ถ้าหากว่าทางโรงเรียนสอนลัทธิต่างๆ ซึ่งขัดแย้งกับหลักความเชื่อคริสตชน ครอบครัวจำเป็นต้องปกป้องเยาวชนอย่างเต็มกำลังและด้วยความรอบคอบ พร้อมกับครอบครัวอื่นๆ ถ้าเป็นไปได้โดยทางชมรมครอบครัว อย่าให้เขาได้ทิ้งความเชื่อ ในกรณีที่ครอบครัวเหล่านี้ไม่ควรจะลืมนึกว่าพ่อแม่มีสิทธิที่จะฝากลูกๆ กับชุมชนของพระศาสนจักร ซึ่งสิทธินี้ไม่มีใครจะฝ่าฝืนได้

การอุทิศตัวรับใช้ชีวิตในรูปแบบต่างๆ

41. ความรักฉันสามีภรรยาที่เจริญพันธุ์ปรากฏในการรับใช้ชีวิตตามรูปแบบหลายประการ การมีลูกและการอบรมเลี้ยงดูลูกเป็นการแสดงความรักอย่างที่มีมองเห็นได้ ทั้งๆ ที่เป็นแบบที่เฉพาเจาะจงและที่หาแบบอื่นมาทดแทนมิได้ กระนั้นก็ดี กิจกรรมใดๆ ที่กระทำความรักอันแท้จริงต่อมนุษย์ได้แสดงว่า ครอบครัวสามารถเจริญพันธุ์ทางจิตวิญญาณจนถึงขั้นที่สมบูรณ์ได้ ก็เพราะกิจกรรมนี้สอดคล้องกับพลังกำลังที่ลึกซึ้งของความรักในแง่ที่ว่า ความรักนั้นเป็นการอุทิศตัวให้แก่คนอื่น ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คู่สมรสที่ให้กำเนิดบุตรได้ยาก จะยินดียอมรับทัศนคตินี้ที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่าสำหรับทุกคนและที่เรียกร้องให้ทุกคนอุทิศตัวต่อหน้าที่

ครอบครัวคริสตชนที่รู้ว่าตามทัศนะของความเชื่อ มนุษย์ทั้งปวงเป็นบุตรของพระบิดาเจ้าสวรรค์องค์เดียวกันเท่านั้น ก็จะสมัครใจต้อนรับบุตรของครอบครัวอื่น จุนเจือและรักเขาไม่ใช่ในฐานะเป็นคนแปลกหน้าแต่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวของบุตรทั้งมวลของพระเจ้า ดังนั้นบิดามารดาคริสตชนจะสามารถแพร่ขยายความรักของตนให้กว้างออกไปจนเลยขอบเขตของเนื้อหนังและสายโลหิต ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความสนิทสนมทางจิตใจที่ยังผลต่อการช่วยเหลือบุตรของครอบครัวอื่นๆ อย่างจริงจัง ซึ่งบ่อยครั้งเป็นเด็กที่ขาดปัจจัยพื้นฐานที่สุด

ครอบครัวคริสตชนควรมีใจเอื้อเฟื้อพร้อมที่จะรับเลี้ยงและอุดหนุนเด็กกำพร้าหรือเด็กที่ถูกพ่อแม่ทอดทิ้ง ฝ่ายเด็กเหล่านี้ เมื่อได้ประสบความอบอุ่นและความรักของครอบครัวเสียใหม่ เขาจึงจะสามารถรู้จักความรักและพระญาณสอดส่องของพระบิดาเจ้าได้ซึ่งปรากฏอยู่ในความรักของพ่อแม่ คริสตชน และดังนั้น เขาจะเจริญเติบโตได้ด้วยความสงบราบรื่นพร้อมกับความมั่นใจในชีวิตฝ่ายสมาชิกในครอบครัวทุกคนก็จะเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมทางจิตใจที่เนื่องมาจากความรักฉันพี่น้องที่ขยายกว้างขึ้น

การเจริญพันธุ์ของครอบครัวต้องประกอบด้วย “การสร้างสรรค์” ที่กระทำอยู่เสมอ ซึ่งเป็นผลที่นำอัศจรรย์ของพระเจ้า พระองค์ทรงบันดาลให้สายตาฝ่ายจิตใจเปิดกว้างขึ้น พร้อมทั้งจะสังเกตความยากลำบากและความรุนแรงที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ในสังคมปัจจุบัน และพระองค์ยังเป็นผู้บำรุงจิตใจให้เข้มแข็งกล้าขึ้นพร้อมที่จะต้อนรับความลำบากนั้นและหาวิธีแก้ไขที่เหมาะสม สภาพแบบนี้เปรียบเสมือนสนามอันกว้างขวางซึ่งครอบครัวต่างๆ จะได้มีโอกาสแสดงความขยันขันแข็งของตน นอกจากปัญหาเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วง ก็คือ การที่คนสูงอายุ คนป่วย คนพิการ คนติดยาเสพติด อดีตนักโทษเหล่านี้เป็นต้น ถูกขับให้อยู่นอกแควดวงชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรม

ฉะนั้น สำหรับครอบครัวคริสตชน ขอบเขตจิตตารมณ์ของความเป็นพ่อแม่ขยายออกไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ความรักที่เจริญผลทางจิตใจของครอบครัวเหล่านี้ ได้รับการทำทลายจากความยุ่งยากในยุคปัจจุบันนานาประการหลายต่อหลายครั้ง พร้อมกับครอบครัวทั้งหลายและโดยทางครอบครัว พระคริสตเจ้ายังคง “มีเมตตา” ต่อมาหาชนอยู่เสมอ

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ครอบครัวเป็นหน่วยแรกและเป็นหน่วยสำคัญที่ส่งเสริมชีวิตสังคม

42. เมื่อ “พระเจ้าผู้สร้างทรงกำหนดให้การอยู่ร่วมกันของสามีภรรยาเป็นบ่อเกิดและรากฐานแห่งสังคมมนุษย์” ครอบครัวจึงได้กลายเป็น “หน่วยแรกและเป็นหน่วยสำคัญที่ส่งเสริมชีวิตสังคม”¹⁰⁵

ครอบครัวและสังคมเชื่อมโยงกันตามระบบของโครงสร้างที่ทรงชีวิต ด้วยเหตุว่าครอบครัวเป็นรากฐานของสังคมและเป็นผู้บำรุงเลี้ยงสังคมมิหยุดยั้ง อาศัยภารกิจการอุทิศตัวรับใช้ชีวิต ครอบครัวเป็นรังเกิดของพลเมืองและเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่สอนให้เขาเรียนรู้ค่านิยมต่างๆ ซึ่งเปรียบเสมือน “วิญญาณ” ของชีวิตและการพัฒนาสังคม

เพราะฉะนั้น เพื่อเห็นแก่ภาวะธรรมชาติและกระแสเรียกของตน ครอบครัวจึงไม่ควรปิดบังตัวเองไว้เฉพาะแต่ในขอบเขตของตน แต่ต้องขยายวงให้ไปถึงครอบครัวอื่นและสังคมทั่วไป เมื่อนั้นครอบครัวจึงจะนับได้ว่าปฏิบัติบทบาทของตนต่อสังคม

ชีวิตครอบครัวเป็นแหล่งฝึกจิตตารมณ์แห่งความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับคนอื่น

43. การฝึกจิตตารมณ์แห่งความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับคนอื่นนั้น ควรจะเป็นลักษณะเฉพาะของการดำเนินชีวิตประจำวันในครอบครัวและการฝึกแบบนี้เป็นผลประโยชน์สำคัญขั้นพื้นฐานซึ่งในครอบครัวจะสามารถสร้างให้แก่สังคมได้

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกผู้ดำเนินชีวิตร่วมกันในครอบครัว มีแรงจูงใจและบรรทัดฐานคือ “ความยินดีให้” หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือการเคารพและส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นบุคคลของทุกคน และของแต่ละคน ซึ่งศักดิ์ศรีนี้เป็นพื้นฐานเดียวแห่งคุณค่าของคน บรรทัดฐานดังกล่าวค่อยๆ เสริมคุณค่าอีกหลายประการ เช่น การยอมรับกันด้วยจิตใจที่อบอุ่น การพบปะเสวนากัน การขอบพอกันโดยปราศจากความเห็นแก่ตัว การรับใช้ซึ่งกันและกันด้วยใจเอื้อเพื่อ ตลอดจนจนความปรองดองกันที่แน่นแฟ้น

¹⁰⁵ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 11

การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่แท้จริงและที่ลุ่มถึงวุฒิภาวะระหว่างบุคคลในครอบครัวนั้น ก็เป็นโอกาสแรกที่สำคัญยิ่งของการฝึกฝนชีวิตร่วมในสังคม ทั้งเป็นแบบฉบับและเครื่องกระตุ้นให้เกิดความสนิทกันอย่างกว้างขวางในชุมชนด้วย โดยมีการให้เกียรติแก่กัน การมีใจเที่ยงธรรม การเสวนาและความรักกันและกัน เป็นลักษณะเด่นของความสนิทสนมเหล่านั้น

ดังนั้น ตามที่สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชได้สังเกตมาแล้วว่าครอบครัวเป็นบ่อเกิดและเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลสูงในอันที่จะให้สังคมก่อปรด้วยมนุษยธรรมมากขึ้น และเสมือนว่ามิตรภาพแสดงศักดิ์ศรีของความเป็นคนประทับใจ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการสร้างโลกด้วยวิธีที่ชาญฉลาดเป็นแบบเฉพาะของตน ตลอดจนพิทักษ์รักษาและมอบคุณธรรมกับ “ค่านิยม” ต่างๆ สืบไปสังคายนาวาติกัน ครั้งที่ 2 เคยกล่าวไว้ว่า “ครอบครัวเป็นสถานที่ซึ่งคนหลายชั่วอายุคนมารวมกัน ช่วยเหลือกันให้มีความปราชาฉลาดยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยหาทางให้สิทธิของบุคคลประสานเข้ากับความเป็นอื่น ๆ ในชีวิตทางสังคม”¹⁰⁶

สังคมปัจจุบันแทบจะลบเลือนลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลและกลายเป็นฝูงชนที่ไร้ชื่อ เป็นสังคมที่ขาดมนุษยธรรมและลบเลือนมนุษยธรรมออกจากมนุษย์ ทั้งนี้ เนื่องจากผลร้ายที่เกิดจากการ “หลีกเสียด” ในรูปแบบต่างๆ เช่นการเมาสุรา การติดยาเสพติด แม้กระทั่งการก่อการร้าย แต่ในแง่ตรงกันข้าม ในยุคปัจจุบัน ครอบครัวยังมีพลังมหาศาลที่จะถ่ายทอดพลังนี้ ซึ่งสามารถดึงมนุษย์ออกจากความมืดมัวของฝูงชนที่ไร้ชื่อ และทำให้เขาสามารถสำนึกถึงศักดิ์ศรีความเป็นคนของตนได้กับทำให้เขาเปี่ยมไปด้วยเกียรติของความเป็นมนุษย์อันสูงสุด ครอบครัวยังเป็นผู้ช่วยมนุษย์ให้ตั้งตัวเป็นปีกแผ่นในสังคมโดยปกป้องเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา

บทบาทของครอบครัวในด้านสังคมและการเมือง

44. บทบาทของครอบครัวในด้านสังคม ไม่อาจจะถูกจำกัดเฉพาะการมีลูกและการอบรมเลี้ยงดูเท่านั้นถึงแม้ว่าบทบาท 2 ประการหลังนี้จะปรากฏออกมาในรูปแบบพื้นฐานซึ่งจำเป็นสำหรับสังคม

ครอบครัวต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นแต่ละครอบครัวหรือสมาคมครอบครัวก็ตาม ควรสนใจและยิ่งกว่านั้นควรต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์หลายๆ รูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมเพื่อคนยากจนและกิจกรรมเพื่อประชาชน ตลอดจนกรณีอื่นๆ มากมายที่องค์การสังคมสงเคราะห์หรือองค์การป้องกันภัยสังคมยื่นมือเข้าไปไม่ถึง

การที่ครอบครัวมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมนั้น มีคุณค่าเป็นพิเศษซึ่งควรเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นและส่งเสริมกันอย่างจริงจังขึ้น เป็นต้นว่า ในระยะเวลาที่ลูกๆ กำลังเจริญเติบโตเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีโอกาสร่วมมือในการช่วยเหลือสังคมเท่าที่จะทำได้¹⁰⁷

ในที่นี้ควรจะเน้นคุณงามความดีประเภทหนึ่งเป็นพิเศษซึ่งนับวันจะมีความสำคัญยิ่งขึ้นในสังคมของเรา นั่นคือ การต้อนรับคนอื่นในทุกๆ รูปแบบ ตั้งแต่พร้อมที่จะเปิดประตูบ้านหรือยิ่งกว่านั้นเปิดประตูหัวใจต้อนรับพี่น้องที่ร้องทุกข์ ไปจนถึงการทุ่มเทกำลังรับผิตชอบและจัดการให้ทุกครอบครัวได้ที่อยู่อาศัยซึ่งเขาต้องการตามธรรมชาติเพื่อจะป้องกันตัวเองและเจริญก้าวหน้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวคริสตชนได้รับการเรียกร้องให้รับคำเตือนของอัครธรรมทูต (นักบุญ

¹⁰⁶ พระธรรมบัญญัติว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 52

¹⁰⁷ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของพระวาสา (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 11

เปาโล) ที่ว่า “ท่านต้องยินดีให้ที่พักอาศัยแก่ผู้ไร้ที่อยู่”¹⁰⁸ ฉะนั้น ครอบครัวต้องกางแขนต้อนรับพี่น้องผู้ขัดสนของพระคริสตเจ้าเอง และโดยมีส่วนร่วมในความรักของพระองค์ ผู้ตรัสว่า “ผู้ใดที่ให้น้ำเย็นแม้เพียงหนึ่งแก้วแก่คนใดคนหนึ่งในบรรดาคนธรรมดาๆ เหล่านี้ เพราะเขาเป็นศิษย์ของเรา เราบอกความจริงแก่ท่านทั้งหลายว่า ผู้นั้นจะได้รับบำเหน็จรางวัลอย่างแน่นอน”¹⁰⁹

ครอบครัวควรจะมีบทบาททางสังคมแม้กระทั่งการมีส่วนร่วมในทางการเมืองด้วย ครอบครัวทั้งหลายเป็นหน่วยแรกที่ต้องพยายามทำให้กฎหมายและสถาบันของรัฐ ไม่เพียงแต่ไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของครอบครัวเท่านั้น แต่ต้องทะนุถนอมและปกป้องสิ่งเหล่านี้อีกด้วย เพราะฉะนั้น ครอบครัวต่างๆ จึงควรคำนึงถึงบทบาทของตนมากขึ้น เป็นต้นว่า ครอบครัวต้องเป็นผู้ริเริ่มในกระบวนการทางการเมืองเกี่ยวกับครอบครัว และต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการฟื้นฟูสังคมใหม่ มิฉะนั้น ครอบครัวเองจะต้องตกเป็นเหยื่อรายแรกของความชั่วร้ายซึ่งครอบครัวได้แต่มองดูด้วยการวางเฉย คำตักเตือนของสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ที่ว่า ควรมีทัศนคติที่สูงกว่าจริยธรรมแบบปัจเจกบุคคลนั้น ก็ยังเกี่ยวข้องกับครอบครัวด้วย¹¹⁰

สังคมควรจะใช้ครอบครัว

45. ความเกี่ยวเนื่องระหว่างครอบครัวและสังคม เรียกร้องให้ครอบครัวเปิดแหวดวงของตน และมีส่วนร่วมในชีวิตและการพัฒนาสังคมฉันใดก็ยิ่งเรียกร้องให้สังคมไม่ละเลยต่อหน้าที่พื้นฐานที่จะต้องส่งเสริมช่วยเหลือครอบครัวฉันนั้น

เป็นที่แน่นอนว่า ครอบครัวและสังคมมีบทบาทร่วมกันเพื่อปกป้องและส่งเสริมคุณประโยชน์ของมนุษย์ทุกคนและแต่ละคน แต่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐต้องยอมรับว่า “ครอบครัวเป็นสังคมหนึ่งที่มีสิทธิของตนเองแต่ดั้งเดิม”¹¹¹ เพราะฉะนั้น สังคมและรัฐจึงมีพันธะที่หนักแน่นในส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แห่งการทดแทนเท่านั้น

ตามกฎเกณฑ์ดังกล่าว รัฐไม่มีสิทธิและไม่ควรลดทอนบทบาทต่างๆ ของครอบครัวซึ่งครอบครัวสามารถจะปฏิบัติเองได้โดยดี ไม่ว่าจะเป็นแต่ละครอบครัวหรือกลุ่มครอบครัวก็ตาม แต่ที่จริง รัฐจำต้องส่งเสริมและกระตุ้นการริเริ่มที่ครอบครัวจะรับผิดชอบได้เองให้มากที่สุด ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบปกครองประเทศควรตระหนักว่า คุณประโยชน์ที่พลเมืองขาดเสียไม่ได้เป็นอันขาดนั้นอยู่ที่ครอบครัวนั่นเอง และดังนั้นท่านเหล่านี้ก็ต้องจัดการให้ครอบครัวต่างๆ ได้รับการอุดหนุนทุกประการไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเมือง หรือวัฒนธรรมตามที่ครอบครัวต้องการเพื่อพร้อมที่จะรับผิดชอบในหน้าที่ของตน

กฎบัตรว่าด้วยสิทธิของครอบครัว

46. การที่ครอบครัวและสังคมจะประสานงานกันเพื่อจะอุดหนุนและพัฒนาซึ่งกันและกันนั้น เป็นอุดมคติซึ่งบ่อยครั้งขัดกับสภาพความเป็นจริงอย่างมาก นั่นคือ ทั้งสองฝ่ายแบ่งแยกกันและบางทีก็

¹⁰⁸ รม 12:13

¹⁰⁹ มธ 10:42

¹¹⁰ พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 30

¹¹¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, คำแถลงว่าด้วยเสรีภาพในการนับถือศาสนา (Dignitatis Humanae) ข้อ 5

ขัดแย้งกันเสียด้วย

ที่จริง สถานการณ์ที่ครอบครัวต่างๆ ต้องเผชิญในหลายต่อหลายประเทศนั้น บางทีก็เต็มไปด้วยปัญหา หรือยิ่งกว่านั้นก็เลวร้ายโดยสิ้นเชิง ดังที่สมัชชาพระสังฆราชได้ให้ข้อสังเกตครั้งแล้วครั้งเล่า กฎหมายและสถาบันต่างๆ นั้นมองข้ามสิทธิอันละเมิดมิได้ของครอบครัวและของบุคคลอย่างไม่ชอบธรรม และสังคมเองไม่เพียงแต่ไม่สนับสนุนครอบครัวเท่านั้นแต่ยังโจมตีค่านิยมและหลักพื้นฐานเฉพาะของครอบครัวด้วย ตามแผนการของพระเจ้า ครอบครัวเปรียบเสมือนมูลูฐานของสังคมและเป็นเจ้าของสิทธิและหน้าที่ซึ่งมีมาก่อนสิทธิและหน้าที่ของรัฐหรือของชุมชนใดก็ตาม แต่ที่สุดครอบครัวก็ตกเป็นเหยื่อของสังคมที่ดำเนินการอย่างล่าช้าและเฉื่อยชา หรือยิ่งกว่านั้นก็มีความอยู่ดีธรรมอย่างเห็นได้ชัด

ด้วยเหตุนี้เอง พระศาสนจักรจึงป้องกันสิทธิของครอบครัวอย่างเปิดเผยและเข้มงวด มิให้สังคมหรือรัฐบาลละเมิดสิทธินั้นเลยแม้แต่น้อย บรรดาสมัชชาพระสังฆราชได้กล่าวถึงสิทธิของครอบครัวดังต่อไปนี้ เป็นต้นว่า

- สิทธิที่จะดำรงอยู่และมีความเบิกบานในฐานะครอบครัว กล่าวคือสิทธิของมนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนที่จะสร้างครอบครัวได้และที่จะบำรุงเลี้ยงครอบครัวด้วยปัจจัยที่พอเหมาะ
- สิทธิที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในเรื่องการสืบทอดชีวิตและการเลี้ยงดูลูก
- สิทธิที่จะดำเนินชีวิตสมรสและครอบครัวอย่างเป็นอิสระ
- สิทธิที่จะรักษาเสถียรภาพของพันธะและสถาบันการสมรส
- สิทธิที่จะเชื่อ ยืนยัน และเผยแพร่ความเชื่อของตน
- สิทธิที่จะอบรมดูแลลูกๆ ตามขนบธรรมเนียมประเพณีของตน ตามค่านิยมทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยอาศัยเครื่องมือ วิธีการ และสถาบันที่ควร
- สิทธิที่จะได้รับสวัสดิภาพทางร่างกาย สังคม การเมือง และเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนยากจนและคนป่วย
- สิทธิที่จะได้อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตครอบครัวอย่างสมควร
- สิทธิที่จะแสดงความคิดของตนหรือเป็นตัวแทนของคนอื่นต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแม้กระทั่งต่อองค์การที่อยู่ในอำนาจหน้าที่นั้นไม่ว่าจะแสดงความคิดด้วยตนเองหรือผ่านสมาคมใดๆ ก็ตาม
- สิทธิที่จะสร้างสมาคมครอบครัวหรือสถาบันอื่นๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องและชำนาญ
- สิทธิที่จะปกป้องผู้เยาว์จากยาเสพติด ความลามก การติดเหล้า ฯลฯ โดยอาศัยสถาบันและกฎหมายที่เหมาะสม
- สิทธิที่จะมีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจอย่างชอบธรรมและส่งเสริมค่านิยมของครอบครัว
- สิทธิที่จะอพยพครอบครัวเพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า¹¹²

¹¹² ข้อเสนอของสมัชชาพระสังฆราช ข้อ 42

สันตะสำนักยิวได้รับคำขอร้องที่ชัดเจนของสมาชิกชาวพระสังฆราช และจะพิจารณาข้อเสนอต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างถี่ถ้วน พร้อมกับจะเรียบเรียง “กฎบัตรว่าด้วยสิทธิของครอบครัว” เพื่อที่จะเสนอต่อสถาบันที่เกี่ยวข้องและองค์การที่รับผิดชอบต่อไป

พระพรหมและความรับผิดชอบของครอบครัวคริสตชน

47. บทบาททางสังคมซึ่งครอบครัวทั่วไปควรปฏิบัตินั้นก็จะเป็นบทบาทของครอบครัวคริสตชนเช่นกัน ด้วยเหตุผลพิเศษอีกข้อหนึ่ง กล่าวคือ ครอบครัวคริสตชนนั้นมีรากฐานอยู่ในศีลสมรส ศีลศักดิ์สิทธิ์นี้โอบอุ้มภาวะความเป็นจริงของความรักอันสามัคคีในหลายๆ ด้าน และยังบันดาลให้สามัคคีและพ่อแม่คริสตชนมีกำลังใจและความสามารถที่จะดำเนินชีวิตตามกระแสเรียกของพระวาจา รวมทั้ง “แสวงหาพระอาณาจักรของพระเจ้าโดยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์และจัดให้เป็นไปตามแผนการของพระองค์”¹¹³

บทบาททางสังคมและการเมือง เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจแบบกษัตริย์หรือภารกิจในการรับใช้คนอื่นซึ่งสามัคคีคริสตชนเข้ามีส่วนร่วมโดยทางศีลสมรส พร้อมกับภารกิจนี้ เขายังได้รับพระบัญญัติซึ่งเขาจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ และได้รับพระพรพรหมที่บำรุงและกระตุ้นจิตใจของเขา

สิ่งนี้เป็นเหตุเรียกร้องให้ครอบครัวคริสตชนได้เป็นตัวอย่างประจักษ์แก่ตาของทุกคน เพื่อแสดงความมีใจกว้างไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวในการแก้ปัญหาสังคมโดย “ให้ความสำคัญแก่ปัญหาของคนยากจนและผู้ที่ถูกสังคมทอดทิ้งมาเป็นอันดับแรก” ด้วยเหตุนี้ครอบครัวจึงติดตามพระคริสตเจ้าโดยเดินตามหนทางแห่งความรักพิเศษเพื่อคนที่ขัดสนทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวควรเอาใจใส่ต่อคนที่หิวโหย คนที่ตกทุกข์ได้ยาก คนสูงอายุ คนที่เจ็บไข้ได้ป่วย คนติดยาเสพติด รวมถึงคนที่ไร้ครอบครัวด้วย

การสร้างสรรค์ระเบียบใหม่ระหว่างประเทศ

48. ในยุคปัจจุบัน ปัญหาสังคมประเภทต่างๆ ก็ปรากฏว่าเป็นปัญหาระดับโลก ครอบครัวจึงตระหนักว่า ต้องขยายบทบาทในเรื่องการพัฒนาสังคมออกไปโดยอาศัยหลักความคิดใหม่ นั่นก็คือ ครอบครัวต้องร่วมมือในการสร้างสรรค์ระเบียบใหม่ระหว่างประเทศ เอกราชของชาติต่างๆ สันติภาพของมนุษยชาติเหล่านี้เป็นต้น ก็เป็นปัญหาซึ่งอาจจะได้รับการพิจารณาและแก้ไขก็ต่อเมื่อมนุษย์ทั้งโลกร่วมมือซึ่งกันและกันเท่านั้น

ความสัมพันธ์ทางจิตใจระหว่างครอบครัวต่าง ๆ ที่มีรากฐานอยู่ในความเชื่อและความหวังอันแน่วแน่ร่วมกัน และดำเนินชีวิตด้วยความรักนั้น ก็สร้างพลังกำลังภายในใจของคนซึ่งจะทำให้ความยุติธรรมและความกลับคืนดีกัน ปรารถนาและสันติระหว่างมนุษย์ เป็นที่ปากกฏแพร่หลายและพัฒนาขึ้นได้ ในฐานะที่เป็น “พระศาสนจักรเล็ก” ครอบครัวคริสตชนตามแบบฉบับของ “พระศาสนจักรใหญ่” ก็ได้รับการเรียกร้องให้เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวให้โลกได้เห็น และโดยวิธีนี้ ครอบครัวจึงได้แสดงบทบาทประกาศของตนให้เห็นอันได้แก่การเป็นประจักษ์พยานถึงพระอาณาจักรและสันติภาพของพระคริสตเจ้าซึ่งโลกทั้งโลกกำลังแสวงหา

¹¹³ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 31

ครอบครัวคริสตชนจะสามารถบรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าวได้หลายวิถีทางด้วยกัน เช่น โดยการปฏิบัติตามภารกิจในการอบรมดูแลลูกอันหมายถึงการที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกได้เห็นตัวอย่างของการดำเนินชีวิตที่วางไว้บนหลักเกณฑ์แห่งสังฆธรรม อิสริภาพ ความยุติธรรมและความรัก อีกทางหนึ่งก็คือ โดยการมีจิตสำนึกที่รับผิดชอบและไม่นิ่งนอนใจในกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาสังคมและสถาบันต่างๆ ในทางที่เหมาะสมกับศักดิ์ศรีมนุษย์โดยถ่องแท้ หรืออีกทางหนึ่งคือ โดยการเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งที่จะอุดหนุนองค์การต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาการสร้างสรรกระยะเบียดระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ

4. การมีส่วนร่วมในชีวิตและภารกิจของพระศาสนจักร

ครอบครัวกับธรรมล้ำลึกของพระศาสนจักร

49. ในบรรดาบทบาทขั้นพื้นฐานของครอบครัว ยังมีอีกอย่างหนึ่งซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าหน้าที่ทางพระศาสนจักร การมอบหน้าที่นี้ก็เหมือนกับการแต่งตั้งครอบครัวให้เป็นผู้ช่วยสร้างพระอาณาจักรของพระเจ้าขึ้นในกระแสประวัติศาสตร์โดยมีส่วนร่วมในชีวิตและภารกิจของพระศาสนจักร

เพื่อที่จะเข้าใจรากฐานและเนื้อหาแม้กระทั่งคุณลักษณะของการมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อย่างชัดเจนขึ้น ควรจะพิจารณาให้ละเอียดว่าพระศาสนจักรกับครอบครัวคริสตชนมีสายสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งหลายประการกันอย่างไร ซึ่งทำให้ครอบครัวเสมือนเป็น “พระศาสนจักรในรูปแบบจำลอง” (Ecclesia domestica = พระศาสนจักรระดับครอบครัว)¹¹⁴ รวมทั้งทำให้ครอบครัวคล้ายกับเป็นภาพทรงชีวิตและเป็นภาพสะท้อนของสภาวะประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงธรรมล้ำลึกของพระศาสนจักรตามรูปแบบเฉพาะของครอบครัว

ก่อนอื่น พระศาสนจักรผู้เป็นมารดาที่เฝ้าให้กำเนิด อบรมสั่งสอน และพัฒนาครอบครัวคริสตชนขึ้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติภารกิจแห่งความรอดเพื่อครอบครัวตามที่พระเจ้าได้มอบหมายให้ ในขณะที่พระศาสนจักรประกาศพระวาจาของเจ้านั้น ก็เป็นการเปิดเผยให้ครอบครัวเรียนรู้เอกลักษณ์ของตนให้ทราบว่าเป็นใครและต้องเป็นใครตามแผนการของพระคริสตเจ้า ในขณะที่พระศาสนจักรฉลองศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ก็เป็นการช่วยให้ครอบครัวคริสตชนเปี่ยมไปด้วยพระพรหรรษาและความแกร่งกล้าขึ้น เพื่อจะได้เป็นครอบครัวศักดิ์สิทธิ์ที่เทิดทูนพระเกียรติมงคลของพระบิดาเจ้า ในขณะที่พระศาสนจักรประกาศข่าวพระบัญญัติใหม่แห่งความรัก ก็เป็นการกระตุ้นและชี้นำครอบครัวให้รับใช้ความรัก เพื่อให้ความรักอันเต็มไปดด้วยจิตตารมณ์แห่งการอุทิศตัวและการพลีชีพ ซึ่งพระเยซูคริสต์ทรงมอบให้แก่มนุษยชาติทั้งมวล เป็นแม่แบบและเป็นหลักในการดำเนินชีวิตครอบครัว

ครอบครัวคริสตชนผูกพันอย่างแน่นแฟ้นกับธรรมล้ำลึกของพระศาสนจักรมากจนกระทั่งมีส่วนร่วมตามลักษณะเฉพาะของครอบครัวในภารกิจถ่ายทอดความรอด ซึ่งเป็นภารกิจของพระศาสนจักรโดยตรง ผลของศีลสมรสก็คือว่า สามีมารยาและพ่อแม่คริสตชน “รับพระพรพิเศษตามสภาพ

¹¹⁴ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 11; พระสมณถกษุฎฎาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 11; Pope John Paul II, Homily for the opening of the Sixth Synod of Bishops (26 September 1980) ข้อ 3: AAS 72 (1980), 1008

ชีวิตและบทบาทของตนท่ามกลางประชากรของพระ”¹¹⁵ เพราะฉะนั้น เขาไม่เพียงแต่ “รับ” ความรักของพระคริสต์และได้กลายเป็น “กลุ่มรวมชีวิตที่รับการไถ่กู้” แล้วเท่านั้น แต่ที่จริงแล้วเขายังมีหน้าที่ “มอบ” ความรักของพระคริสต์นั้นต่อเพื่อนมนุษย์และได้กลายเป็น “กลุ่มผู้ไถ่กู้คนอื่น” ด้วย ดังนั้น ครอบครัวคริสตชนที่เป็นเสมือนผลและหลักฐานที่แสดงว่า พระศาสนจักรเจริญพันธุ์แบบเหนือธรรมชาตินั้นก็ยิ่งกลายเป็นทั้งสัญลักษณ์ ประจักษ์พยาน และเป็นสื่อให้พระศาสนจักรแสดงถึงความเป็นมารดาอีกด้วย¹¹⁶

ภารกิจพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะซึ่งครอบครัวกระทำในนามของพระศาสนจักร

50. ครอบครัวคริสตชนได้รับการเรียกร้องให้มีส่วนร่วมในภารกิจของพระศาสนจักรอย่างจริงจังและด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบที่มีลักษณะพิเศษตามแบบอย่างของตน โดยการอุทิศตนเพื่อสร้างผลประโยชน์แก่พระศาสนจักรและสังคม ด้วยลักษณะที่เป็นอยู่และด้วยกิจกรรมที่สามารถกระทำได้ในฐานะที่เป็น “กลุ่มที่รวมของชีวิตและความรักอันลึกซึ้ง”

ในเมื่อครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มซึ่งพระคริสต์เจ้าเองทรงสร้างสายสัมพันธ์ใหม่ให้เรื่อยๆ โดยทางความเชื่อและศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ครอบครัวจึงมีส่วนร่วมในภารกิจของพระศาสนจักรใน **รูปแบบของกลุ่ม** ด้วย เพราะฉะนั้น สมาชิกควรจะต้องรับใช้พระศาสนจักรและมนุษยโลกโดยพร้อมในกันในฐานะที่เป็นคู่กัน และพ่อแม่กับลูกๆ ก็เช่นกัน คือ **ในฐานะที่เป็นครอบครัวด้วยกัน** อาศัยความเชื่อเป็นสายสัมพันธ์ เขาต้องเป็น “น้ำหนึ่งใจเดียวกัน”¹¹⁷ ในจิตตารมณ์แห่งการแพร่ธรรมที่เป็นกำลังใจอันเร่าร้อนของเขาและในการลงมือทำงานด้วยกัน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์แก่สังคมทั้งฝ่ายศาสนาและฝ่ายบ้านเมือง

นอกจากนั้นครอบครัวคริสตชนยังสร้างสรรค์อาณาจักรของพระเจ้าตามกาลสมัยต่างๆ โดยอาศัยเหตุการณ์สามัญธรรมดาซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวและกำหนดลักษณะของสภาพนั้นด้วย ดังนั้น การที่ครอบครัวคริสตชนมีส่วนร่วมในภารกิจของพระเยซูคริสต์เจ้าและขอวพระศาสนจักร ผู้เป็นสงฆ์ ประกาศ และกษัตริย์ การมีส่วนร่วมนี้จะบรรลุสำเร็จ **โดยทางความรักของคู่สมรสและของครอบครัว** ในเมื่อความรักนี้ ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับคุณค่าที่อุดมสมบูรณ์และกับข้อเรียกร้องต่างๆ ของความรัก นั่นคือ ต้องเป็นความรักที่สมบูรณ์แบบ รักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ และพร้อมที่จะให้กำเนิดบุตร¹¹⁸ ฉะนั้น ความรักและชีวิตนับเป็นแก่นของภารกิจที่นำความรอดมา ซึ่งครอบครัวคริสตชนสามารถปฏิบัติได้ภายในพระศาสนจักรและเพื่อพระศาสนจักร

สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้กล่าวถึงข้อความนี้ในตอนที่บ้านทีกไว้ว่า “ครอบครัวต้องถ่ายทอดสมบัติฝ่ายวิญญาณให้แก่ครอบครัวอื่นด้วยน้ำใจกว้างขวางด้วย ถ้าปฏิบัติดังนี้แล้ว ครอบครัวคริสตชนซึ่งเกิดจากการสมรสอันเป็นรูปและเป็นการมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์แห่งความรักที่กว้าง พระคริสต์เจ้ากับพระศาสนจักร ก็จะแสดงให้เห็นมนุษย์ทุกคนเห็นว่าพระผู้ไถ่สถิตอยู่ในโลกอย่างมี

¹¹⁵ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 11

¹¹⁶ เพิ่งอ้าง ข้อ 41

¹¹⁷ กจ 4:32

¹¹⁸ พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6, พระสมณสาตราว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 9:AAS 60 (1968), 486 - 487

ชีวิตชีวา และแสดงว่าพระศาสนจักรมีลักษณะแท้จริงเช่นนี้คือ การที่สามีมรรยามีความรักกัน มีลูกตามความสามารถ เป็นอันหนึ่งอันเดียวและมีความเชื่อตรงต่อกัน อีกทั้งสมาชิกทุกคนในครอบครัวก็ร่วมมือกันด้วยความรักใคร่”¹¹⁹

เมื่อได้วางหลักพื้นฐานของการที่ครอบครัวคริสตชนร่วมภารกิจกับพระศาสนจักรแล้ว ในตอนนี้ควรให้ความกระจ่างแก่รายละเอียดของภารกิจนี้ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับพระเยซูคริสตเจ้า 3 ประการ (แต่ที่จริงรวมเป็นประการเดียว) ในฐานะที่พระองค์เป็นประกาศก สงฆ์ และกษัตริย์ หรือพูดอีกนัยหนึ่งควรจะแสดงให้เห็นว่าครอบครัวคริสตชนเป็นทั้ง

1. กลุ่มที่เชื่อและประกาศข่าวดี
2. กลุ่มที่เสวนากับพระเจ้า
3. กลุ่มที่รับใช้มนุษย์

4.1 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มที่เชื่อและประกาศข่าวดี

ความเชื่อในส่วนที่เป็นความเข้าใจและการชื่นชมในแผนการของพระเจ้าที่เกี่ยวกับครอบครัว

51. ครอบครัวคริสตชนร่วมชีวิตและภารกิจของพระศาสนจักรซึ่งรับฟังพระวาจาของพระเจ้าด้วยความศรัทธาเลื่อมใส และประการพระวาจานั้นด้วยความมั่นใจที่แข็งแกร่ง¹²⁰ ฉะนั้น ครอบครัวคริสตชนจะปฏิบัติภารกิจเป็นประกาศกได้ โดยการน้อมรับและการประกาศพระวาจาของพระเจ้า ครอบครัวคริสตชนจึงกลายเป็นกลุ่มที่เชื่อและประกาศข่าวดีมากยิ่งขึ้นทุกวัน

“ความเชื่อด้วยความนอบน้อม”¹²¹ ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับสามีมรรยาและพ่อแม่คริสตชนเช่นเดียวกัน เขาได้รับการเรียกร้องให้รับฟังพระวาจาของพระคริสตเจ้าซึ่งเปิดเผยลักษณะใหม่อันน่าพิศวง (ข่าวดี) ของชีวิตสมรสและครอบครัวของเขา ซึ่งพระคริสตเจ้าเองบันดาลให้ศักดิ์สิทธิ์และให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ โดยอาศัยแสงสว่างแห่งความเชื่อเท่านั้น พวกเขาจึงจะสามารถเข้าใจและชื่นชมยินดีกับศักดิ์ศรีอันสูงส่งซึ่งพระเจ้าทรงตั้งพระทัยจะเชิดชูการสมรสและครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพระองค์ทรงยกการสมรสและครอบครัวนั้นให้เป็นเครื่องแสดงและที่เกิดของพันธสัญญาอันเต็มไปด้วยความรักระหว่างพระเจ้ายกกับมนุษย์ และระหว่างพระเยซูคริสต์กับพระศาสนจักรเจ้าสาวของพระองค์

นับตั้งแต่การเตรียมการสมรสคริสตชนก็ถือกันแล้วว่า เป็นการก้าวหน้าตามหนทางแห่งความเชื่อ ด้วยเหตุว่า การเตรียมดังกล่าวเป็นโอกาสพิเศษที่บ่าวสาวจะได้พบความเชื่อใหม่อีกครั้งหนึ่งและเข้าใจอย่างลึกซึ้งกว่าเดิม ซึ่งเป็นความเชื่อที่พระเจ้าประทานให้ในเวลาที่เขาได้รับศีลล้างบาปและที่เขาได้รับการหล่อเลี้ยงจากการศึกษาอบรมในบรรยากาศคริสตชนตลอดมา ดังนั้น บ่าวสาวจึงทราบถึงกระแสเรียกของตนและเต็มใจที่จะติดตามพระคริสตเจ้าพร้อมกับรับใช้พระอาณาจักรของพระเจ้าในชีวิตสมรส

โอกาสสำคัญที่สุดที่สามีมรรยาจะแสดงความเชื่อของตน ก็คือ พิธีศีลสมรสนั่นเองซึ่งตามความหมายอันลึกซึ้งนั้น ศีลสมรสนี้เป็นการประกาศข่าวดีเกี่ยวกับความรักของคู่สมรสภายใน

¹¹⁹ พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 48

¹²⁰ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยการเผยของพระเจ้า (Dei Verbum) ข้อ 1

¹²¹ รม 16:26

พระศาสนจักร ขาวดีนี้เป็นพระวาจาของพระเจ้าซึ่ง “เปิดเผย” แผนการของพระเจ้าต่อสามัญกรรยา และ “บันดาลให้บรรลุผลสำเร็จ” โดยอาศัยพระปรีชาญาณและความรักของพระองค์ สามัญกรรยา จึงเริ่มมีส่วนร่วมอย่างชอบเร้น แต่ถ่องแท้ในความรักของพระเจ้าต่อมนุษย์ทั้งหลาย ถ้าหากว่า ความหมายแท้ของพิธีศีลสมรสนั้นคือ การประกาศพระวาจาของพระเจ้า ทุกคนที่มีบทบาทสำคัญ และเป็นผู้ประกอบพิธีนั้น ต่างก็ต้อง “ยืนยันความเชื่อ” อย่างแจ่มแจ้งท่ามกลางพระศาสนจักร และพร้อมกับพระศาสนจักร ซึ่งเป็นที่ชุมชนของผู้มีความเชื่อ

การยืนยันความเชื่อนั้นต้องต่อเนื่องไปตลอดชีวิตของคู่สมรสและของครอบครัว ที่จริง พระเจ้าผู้ทรงเรียกสามัญกรรยาให้มาสมรสกันก็ยังทรงเรียกเขาโดยทางการสมรส¹²² ในเหตุการณ์ ต่างๆ และโดยอาศัยเหตุการณ์ ปัญหาและความยากลำบาก ตลอดจนทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวัน พระเจ้าทรงเสด็จมาหาสามัญกรรยา พระองค์ทรงชี้แจงและเสนอให้เขาเรียนรู้ “เงื่อนไขที่แท้จริง” ที่เขาต้องยอมรับในสภาพเฉพาะของตนทางครอบครัว สังคม และศาสนา เมื่อมีส่วนร่วมในความรักของพระคริสตเจ้าต่อพระศาสนจักร

ในฐานะที่เป็น “อันหนึ่งอันเดียวกัน” คู่สมรสหรือครอบครัวจะต้องค้นหาแผนการของพระเจ้าให้พบและนอบน้อมต่อแผนการนั้น โดยอาศัยประสบการณ์ซึ่งมนุษย์สามารถมีได้ในความรักที่ ดำรงอยู่ระหว่างสามัญกรรยาและระหว่างพ่อแม่กับลูกๆ ตามพระจิตของพระคริสตเจ้า

เพื่อให้สิ่งเหล่านี้เป็นจริงได้ พระศาสนจักรระดับครอบครัวเช่นเดียวกับพระศาสนจักรใหญ่ มีความจำเป็นต้องรับฟังขาวดีโดยมิหยุดยั้งและอย่างจริงจัง เพราะฉะนั้น ครอบครัวจึงมีหน้าที่ แสวงหาความรู้ในเรื่องความเชื่ออย่างต่อเนื่อง

ภารกิจแพร่ธรรมของครอบครัวคริสตชน

52. ครอบครัวคริสตชนรับฟังพระวรสารและบรรลุถึงวุฒิภาวะในความเชื่อที่สมบูรณ์มากเท่าไร ครอบครัวก็จะยิ่งกลายเป็นหน่วยที่ประกาศพระวรสารมากขึ้นเท่านั้น ให้เรานึกถึงคำพูดของพระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 ที่ว่า “ครอบครัวก็เช่นเดียวกับพระศาสนจักร ควรเป็นแหล่งที่ยินดีรับฟัง และเผยแพร่พระวรสารให้กระจายไป ฉะนั้น ในครอบครัวที่ตระหนักถึงภารกิจนี้เป็นอย่างดี สมาชิกทุกคนจึงเป็นทั้งผู้เผยแพร่พระวรสารและผู้รับฟังพระวรสารด้วย บิดามารดาไม่ใช่เป็นผู้ ถ่ายทอดพระวรสารให้แก่ลูกเท่านั้นแต่ก็ยังอาจรับพระวรสารจากลูกๆ ที่บำเพ็ญตนตามหลักพระวรสารนั้นอย่างจริงจังด้วย ครอบครัวแบบนี้เป็นผู้ประกาศพระวรสารไปถึงครอบครัวอื่นๆ อีกมากมาย และไปถึงแวดวงที่เขาอาศัยอยู่ด้วย”¹²³

ตามที่สมัชชาพระสังฆราชได้เคยกล่าวไว้แล้ว โดยอ้างอิงถึงบทแถลงของข้าพเจ้าที่เมือง ปูเอบลาวา งานเผยแพร่พระวรสารในอนาคตขึ้นอยู่กับพระศาสนจักรระดับครอบครัวเป็นส่วนมาก¹²⁴ ภารกิจของครอบครัวในดำเนินงานธรรมทูตนี้มีรากฐานอยู่ที่ศีลล้างบาป และรับแรงกระตุ้นใหม่จาก พระพรหรรษาของศีลสมรสเพื่อจะถ่ายทอดความเชื่อเพื่อนำความศักดิ์สิทธิ์มาสู่สังคม และเพื่อเปลี่ยน โฉมหน้าของสังคมปัจจุบันให้สอดคล้องกับแผนการของพระเจ้า

¹²² พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6, พระสมณสาตราว่าด้วยชีวิตมนุษย์ (Humanae Vitae) ข้อ 25:AAS 60 (1968), 498

¹²³ พระสมณสาตราว่าด้วยการแพร่ธรรมในโลกปัจจุบัน (Evangelii Nuntiandi) ข้อ 71:AAS 68 (1979), 60 - 61

¹²⁴ Cf, Address to the Third General Assembly of the Bishops of Latin America (28 January 1979), IV a : AAS 71 (1979), 204

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยนี้ ครอบครัวคริสตชนมีหน้าที่พิเศษคือ ต้องเป็นประจักษ์พยานถึงพันธสัญญาของพระคริสตเจ้าในธรรมล้ำลึกปัสกาของพระองค์ โดยการเผยแผ่ความปลาบปลื้มแห่งความรักและความหวังอันแน่วแน่ ครอบครัวจะต้องสามารถอธิบายถึงเหตุผลให้ผู้อื่นเข้าใจได้ “ครอบครัวคริสตชนประกาศให้รู้ถึงคุณค่าของพระอาณาจักรของพระเจ้าสำหรับโลกปัจจุบัน รวมถึงความหวังอันแน่วแน่ในชีวิตแห่งความบรมสุข”¹²⁵

การอบรมสอนคำสอนในครอบครัวปรากฏว่า เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีพิเศษซึ่งพระศาสนจักรสังเกตเห็นได้ในบางประเทศด้วยความเป็นห่วง “ที่ใดมีกฎหมายต่อต้านศาสนาที่ห้ามการอบรมในด้านความเชื่อที่ดี ที่ใดที่ศาสนาพัฒนาขึ้นจริงๆ ไม่ได้เพราะความศรัทธาเฉื่อยชาลงหรือที่คนแบบ “โลกนิยม” ขายออกไปก็ดี ที่นั่น “พระศาสนจักรระดับครอบครัว” เป็นสถานที่เดียวที่เด็กและเยาวชนจะสามารถรับการอบรมคำสอนอันเที่ยงแท้ได้”¹²⁶

ภารกิจในนามพระศาสนจักร

53. ภารกิจประกาศพระวรสารซึ่งเป็นหน้าที่ของบิดามารดาคริสตชนนั้น เป็นภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะอย่างและจะหาอะไรมาทดแทนมิได้ ภารกิจนี้สะท้อนให้เห็นลักษณะพิเศษของชีวิตครอบครัวที่ประกอบด้วยความรัก ความเป็นกันเอง การเอาใจจริงเอาใจและการออกในรูปแบบต่างๆ ธรรมดาของทุกวัน ตามที่ควรจะเป็นจริง¹²⁷

ครอบครัวจะอบรมสั่งสอนลูกๆ ในเรื่องชีวิต เพื่อให้ลูกแต่ละคนจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปตามกระแสเรียกเฉพาะตัว ที่จริง ครอบครัวที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ เช่น สำนึกในคุณค่าของสิ่งเบื่องบน รับผิดชอบด้วยความชื่นชมยินดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรงและความเสียสละ ตระหนักอยู่เสมอในการมีส่วนร่วมในธรรมล้ำลึกแห่งไม้กางเขนที่รุ่งเรืองของพระคริสตเจ้า เป็นต้น ครอบครัวนั้นเป็นสถานที่แห่งแรกและที่ดีที่สุดสำหรับการส่งเสริมพระกระแสเรียกให้อุทิศชีวิตเพื่อพระอาณาจักรของพระเจ้า

ภารกิจประกาศพระวรสารและสอนคำสอนของพ่อแม่จำเป็นต้องประยุกต์ให้เหมาะสมกับชีวิตของลูกๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นและวัยรุ่นสาว อันหมายถึงในขณะที่เขาประท้วงหรือละทิ้งความเชื่อคริสตชนซึ่งเขาได้รับในวัยแรกของชีวิต ซึ่งสิ่งนี้ก็เกิดบ่อยเหมือนกัน ในพระศาสนจักรงานเผยแผ่พระวรสารเป็นของคู่กับการทนทุกข์ยากของธรรมทูตเสมอ ฉะนั้นใดก็ตามนั้น ในครอบครัวพ่อแม่จะต้องทำให้สงบและเข้มแข็งเมื่อเผชิญกับความยากลำบากที่เกิดขึ้นเป็นบางครั้งบางคราว ในขณะที่พ่อแม่ปฏิบัติภารกิจประกาศพระวรสารแก่ลูกของตน

ต้องระลึกเสมอว่า ภารกิจซึ่งสามเณรและบิดามารดาปฏิบัติเพื่อเห็นแก่พระวรสารนั้น เป็นศาสนบริการโดยถ่องแท้ หรือนับเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของพระศาสนจักรทั้งหมด ในฐานะที่พระศาสนจักรเป็นชุมชนที่รับฟังพระวรสารและประกาศพระวรสาร ภารกิจประกาศและสอนคำสอนของพระศาสนจักรประจำระดับครอบครัวก็มาจากภารกิจอันเดียวของพระศาสนจักรและเป็นส่วน

¹²⁵ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 35

¹²⁶ พระสันตะปาปายอห์น ปอล ที่ 2, พระสมณสาส์นว่าด้วยการสอนคำสอน (Catechesi Tradendae) ข้อ 68:AAS, 71 (1979) 1334

¹²⁷ เพิ่งอ้าง ข้อ 36 : เล่มเดียวกัน หน้า 1308

หนึ่งของภารกิจนั้น อีกทั้งมีเป้าหมายคือการสร้างพระกายองค์เดียวของพระคริสตเจ้า¹²⁸ ฉะนั้นภารกิจดังกล่าวต้องสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นและประสานงานกันอย่างมีความสำนึกกับองค์กรที่ประกาศพระวรสารและคำสอนอื่นๆ ทั้งมวลที่มีอยู่ และที่ทำงานในพระศาสนจักรระดับสังฆมณฑลและระดับวัดด้วย

การประกาศพระวรสารแก่สิ่งสร้างทั้งมวล

54. สาภโลกที่ไม่มีขอบเขตเป็นสนามที่เหมาะสมกับการประกาศพระวรสาร ซึ่งจะสำเร็จไปได้ก็ด้วยความกระตือรือร้นในการแพร่ธรรม นี่เป็นการสนองรับคำสั่งที่เจาะจงและแน่ชัดของพระคริสตเจ้าผู้ตรัสว่า “ท่านทั้งหลายจงออกไปทั่วโลก ประกาศข่าวดีแก่มนุษย์ทั้งปวง”¹²⁹

ความเชื่อและภารกิจในการประกาศพระวรสารของครอบครัวคริสตชนประกอบด้วยความกระตือรือร้นในการแพร่ธรรมทั่วโลกแบบนี้ เช่นเดียวกัน ศิลสมรสเป็นการรื้อฟื้นและย้ำในหน้าที่ที่จะต้องปกป้องและเผยแพรความเชื่อ ซึ่งหน้าที่นี้ได้รับมาตั้งแต่การรับศีลล้างบาปและศีลกำลัง¹³⁰ ดังนั้น ศิลสมรสมอบหมายหน้าที่ให้สามีภรรยาและบิดามารดาเป็นประจักษ์พยานถึงพระคริสตเจ้า “ตลอดทั่วแผ่นดิน”¹³¹ รวมทั้งเป็นธรรมทูตที่แท้จริงในการเผยแพรความรักและชีวิต

มีงานธรรมทูตประเภทหนึ่งซึ่งปฏิบัติได้ภายในครอบครัวเอง งานประเภทนี้ปรากฏขึ้นเมื่อสมาชิกคนหนึ่งไม่มีความเชื่อหรือประพฤติน้อยอย่างไม่สอดคล้องกับความเชื่อ สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวนั้นจะต้องแสดงความเชื่อที่พิสูจน์ได้ด้วยการดำเนินชีวิตของตน การแสดงออกดังกล่าวจะเป็นเครื่องกระตุ้นใจและให้กำลังใจแก่เขาตลอดทางจนกว่าเขาจะหันกลับมาหาพระคริสตเจ้าพระองค์ผู้กอบกู้อย่างบริบูรณ์¹³²

เมื่อพระศาสนจักรระดับครอบครัวมีจิตตารมณ์ธรรมทูตเป็นแรงกระตุ้นภายในแล้ว พระศาสนจักรดังกล่าวนี้ก็ยังได้รับการเรียกร้องให้เป็นเครื่องหมายที่แจ่มชัดถึงการที่พระเยซูคริสต์ผู้ทรงสถิตอยู่กับมนุษย์และทรงรักเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับ “คนที่อยู่ไกล” สำหรับครอบครัวที่ยังไม่มีความเชื่อ สำหรับครอบครัวคริสตชนที่ดำเนินชีวิตตามแบบที่ไม่สมกับความเชื่อที่เขาได้รับมาแล้ว พระศาสนจักรระดับครอบครัวมีบทบาทเป็น “แบบอย่างและประจักษ์พยานที่ส่องสว่างแก่ผู้แสวงหาสัจธรรม”¹³³

ในสมัยแรกของคริสตศาสนา นายอะควีลาและนางพริสซิลลาได้แสดงตัวว่าเป็นสามีภรรยาที่ทำหน้าที่ธรรมทูตฉันใด¹³⁴ ในสมัยปัจจุบันก็ยังมีสามีภรรยาและครอบครัวคริสตชนที่ไปอาศัยอยู่อย่างน้อยสักกระยะหนึ่งใน “เขตมิสซัง” เพื่อประกาศพระวรสารและรับใช้มนุษย์ด้วยความรักของพระคริสตเจ้า ซึ่งสิ่งนี้ได้แสดงถึง ความสดใสและความเบิกบานอันไม่รู้สิ้นสุดของพระศาสนจักร

¹²⁸ 1คร 12:4-6, อฟ 4:12-13

¹²⁹ มก 16:15

¹³⁰ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 11

¹³¹ กจ 1:8

¹³² 1ปต 3:1 - 2

¹³³ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมบัญญัติด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 35; พระสมณบัญชาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 11

¹³⁴ กจ 18; รม 16:3 - 4

ครอบครัวคริสตชนร่วมมือเป็นพิเศษกับกิจกรรมธรรมทูตของพระศาสนจักร เมื่อครอบครัวเหล่านี้ส่งเสริมให้ลูกชายและลูกสาวนอนนมต่อพระกระแสน้ำเรียกในการเป็นธรรมทูต¹³⁵ และเมื่อเขาพยายามให้การสั่งสอนอบรมที่จะ “ชี้นำจิตใจของลูกๆ ตั้งแต่วัยเด็ก ให้ประจักษ์ในความรักของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์ทั้งหลาย”¹³⁶

4.2 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มที่เสวนากับพระเจ้า

ครอบครัวคือวิหารของพระศาสนจักร

55. การประกาศและการรับฟังพระวรสารด้วยความเชื่อจะบรรลุถึงขั้นบริบูรณ์ในการประกอบพิธีศีลศักดิ์สิทธิ์ พระศาสนจักรซึ่งเป็นชุมชนที่มีความเชื่อและประกาศพระวรสารก็ยังคงเป็นสมณประชากร* ด้วย ซึ่งหมายความว่า เป็นประชากรที่แสดงถึงพระเกียรติยศของพระคริสต์ผู้ทรงเป็นพระมหาสมณะของพันธสัญญาใหม่ที่ยืนยงและเป็นประชากรที่มีส่วนร่วมในฤทธานุภาพของพระองค์¹³⁷

ครอบครัวคริสตชนเองก็เป็นองค์ประกอบของพระศาสนจักรผู้เป็นสมณประชากร โดยทางศีลสมรสซึ่งเป็นทั้งรากฐานและกำลังหนุนบำรุงชีวิต ครอบครัวรับพลังกำลังจากพระเยซูคริสตเจ้าโดยมิหยุดยั้ง และพระองค์ทรงชักจูงและกำชับครอบครัวให้มีการเสวนากับพระเจ้าโดยอาศัยความศรัทธาต่อศีลศักดิ์สิทธิ์ การทูลถวายชีวิต และการภาวนาเป็นสื่อ

นี่คือหน้าที่ความเป็นสงฆ์ซึ่งครอบครัวคริสตชนควรปฏิบัติ และสามารถทำได้ด้วย โดยร่วมจิตร่วมใจกับพระศาสนจักรทั้งหมดในทุกเหตุการณ์ต่างๆ ไปที่เกิดขึ้นในชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว ด้วยวิธีนี้ ครอบครัวคริสตชนได้รับการเรียกร้องให้ก้าวหน้าไปในความศักดิ์สิทธิ์และให้นำความศักดิ์สิทธิ์กลับมาสู่พระศาสนจักรและสู่โลก

ศีลสมรสเป็นศีลที่สามิภรรยาส่งเสริมความศักดิ์สิทธิ์ให้แก่กันและกัน และเป็นกิจศรัทธา

56. ศีลสมรสที่รื้อฟื้นพระหรรษทานอันบันดาลความศักดิ์สิทธิ์ของศีลล้างบาปและทำให้พระหรรษทานนั้นมีความหมายที่เด่นชัดมากขึ้นนั้น ก็เป็นบ่อเกิดและวิถีทางพิเศษที่จะนำความศักดิ์สิทธิ์มาสู่คู่สมรสและครอบครัว ความรักของสามิภรรยาจะได้รับการชำระให้บริสุทธิ์และกลับเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์โดยอาศัยฤทธานุภาพแห่งธรรมล้ำลึกของการสิ้นพระชนม์และการกลับคืนพระชนม์ชีพของพระคริสตเจ้า ซึ่งการสมรสคริสตชนให้โอกาสแก่มนุษย์เข้ามีส่วนร่วมในธรรมล้ำลึกนี้อีกครั้ง “ความรักนี้ พระคริสตเจ้าทรงกรุณาบำบัดรักษา ทำให้สมบูรณ์ และยกย่องให้สูงขึ้น โดยประทานพระหรรษทานและความรักอันสูงส่งของพระองค์เป็นพิเศษ”¹³⁸

พระคุณของพระคริสตเจ้าไม่หมดสิ้นเฉพาะแต่ในพิธีศีลสมรสแต่ยังคงพยุ่งสามิภรรยาตลอดช่วงชีวิตของเขา สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 เน้นถึงข้อความจริงนี้โดยเฉพาะเมื่อสอนว่า พระเยซูคริสต

¹³⁵ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยงานธรรมทูตแห่งพระศาสนจักร (Ad Gentes) ข้อ 39

* สมณประชากร หมายถึง คริสตชนทั่วไปที่มีส่วนร่วมในความเป็นสงฆ์ของพระเยซูคริสตเจ้า อันเป็นผลมาจากศีลล้างบาป - ผู้แปล

¹³⁶ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 30

¹³⁷ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 10

¹³⁸ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักรในโลกปัจจุบัน (Gaudium et Spes) ข้อ 49

เจ้า “ยังคงประทับอยู่กับเขา เพื่อที่ว่า พระองค์จะได้ทรงรักพระศาสนจักรและจะได้มอบพระองค์เพื่อพระศาสนจักรฉันใด สามิภรรยาจะอุทิศตัวให้แก่กันและกันและจะรักกันด้วยความซื่อสัตย์ตลอดไปฉันนั้น... เพราะเหตุนี้ สามิภรรยาคริสตชนจึงได้รับพลังและเหมือนกับได้รับการอภิเษกด้วยศีลพิเศษเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามฐานะของเขาอย่างสมควร เมื่อเขาปฏิบัติหน้าที่ของตนในแง่คู่สมรสและในแง่ครอบครัว โดยอาศัยฤทธิ์ของศีลศักดิ์สิทธิ์ และความซาบซึ้งในจิตตารมณ์ของพระคริสตเจ้าซึ่งบันดาลให้ความเชื่อ ความหวังอันแน่วแน่และความรักซึ้งซาบเข้าไปในชีวิตของเขาโดยทั่วถึงแล้ว เขาก็ยังเข้าถึงความสมบูรณ์ของแต่ละคนและความศักดิ์สิทธิ์ร่วมกัน ดังนั้น เขาจึงถวายเกียรติแด่พระเจ้าโดยพร้อมเพรียงกัน”¹³⁹

พระกระแสนี้เรียกให้มนุษย์ทั้งมวลบรรลุถึงความศักดิ์สิทธิ์นั้น ก็รวมถึงสามิภรรยาและบิดามารดาคริสตชนเช่นเดียวกันด้วย สำหรับเขา พระกระแสนี้ถูกกำหนดด้วยพิธีศีลสมรสและมีวิธีแสดงออกเฉพาะตามสภาพความเป็นจริงของชีวิตสมรสและครอบครัว¹⁴⁰ สภาพนี้แหละที่เป็นจุดกำเนิดแห่ง**แนวปฏิบัติทางจิตวิญญาณ**เฉพาะคู่สมรสและครอบครัวที่ต้องและล้าลึก ซึ่งนับว่าเป็นทั้งพระพรของพระเจ้าและเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง แนวปฏิบัติทางจิตวิญญาณดังกล่าว จะต้องสะท้อนความคิดที่สำคัญๆ เช่น การสร้างโลก พันธสัญญา ไม้กางเขนและการกลับคืนชีพ ตลอดจนเรื่องของเครื่องหมายในศีลศักดิ์สิทธิ์ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่สมัชชาพระสังฆราชได้บ่งถึงบ่อยๆ

เช่นเดียวกับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ “ซึ่งจุดประสงค์ก็คือ ทำให้มนุษย์ศักดิ์สิทธิ์ สร้างพระกายของพระคริสตเจ้า และถวายคารวะกิจแด่พระเจ้า”¹⁴¹ การสมรสคริสตชนก็คือ พิธีกรรมถวายเกียรติแด่พระเจ้าโดยอาศัยพระเยซูคริสตเจ้าและพระศาสนจักร ขณะที่บ่าวสาวกำลังประกอบพิธีสมรสนี้ ก็เป็นการประกาศถึงความซาบซึ้งในพระคุณอันสูงส่งที่พระเจ้าทรงโปรดให้เขาสามารถนำความรักของพระเจ้าที่มีต่อมนุษย์และของพระเยซูคริสต์ที่มีต่อพระศาสนจักรเจ้าสาวของพระองค์มาเป็นหลักของชีวิตคู่และชีวิตครอบครัวของตนเอง

พระคุณและพระบัญญัติที่ว่า จะต้องดำเนินชีวิตของแต่ละวันในความศักดิ์สิทธิ์ที่พระพรหรรษาทานให้ นั้น เป็นพระคุณที่ศีลศักดิ์สิทธิ์อำนวยแก่สามิภรรยาฉันใด พระคุณและหน้าที่ทางศีลธรรมที่ จะต้องปรับปรุงชีวิตของตนทั้งหมดให้สมเป็น “เครื่องบรรณาการทางจิตวิญญาณ”¹⁴² ที่ยื่นยงนั้น ก็มาจากศีลเดียวกันฉันนั้น ข้อความของพระสังคายนาที่ว่า “ตั้งนี้แหละที่ฆราวาสถวายโลกให้เป็นของพระเจ้าโดยการน้อมสการพระองค์ในทุกแห่งหนด้วยชีวิตศักดิ์สิทธิ์ของตน”¹⁴³ นั้น ก็ยังเจาะจงถึงคู่สมรสและบิดามารดาคริสตชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการต่างๆ ซึ่งบ่งถึงหน้าที่ของเขาด้วย

¹³⁹ เพิ่งอ้าง ข้อ 48

¹⁴⁰ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 41

¹⁴¹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Sacrosanctum Concilium) ข้อ 59

¹⁴² 1ปต 2:5; สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 34

¹⁴³ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 34

ศีลสมรสและศีลมหาสนิท

57. การที่ครอบครัวคริสตชนมีหน้าที่ที่ต้องแสวงหาความศักดิ์สิทธิ์นั้นมีรากฐานมาจากศีลล้างบาป และบรรลุลความหมายที่สูงสุดในศีลมหาสนิท ซึ่งศีลสมรสมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้ง สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้เน้นพันธะพิเศษระหว่างศีลมหาสนิทกับศีลสมรส โดยกำหนดไว้ว่า “ตามปกติควรประกอบพิธีศีลสมรสในระหว่างพิธีมิสซา”¹⁴⁴ ฉะนั้น ใครๆ ที่ปรารถนาจะเข้าใจพระคุณและความรับผิดชอบของการสมรสและของครอบครัวคริสตชนเพื่อจะนำมาปฏิบัติในชีวิตจริงนั้น เขาก็จำเป็นต้องแสวงหาพันธะระหว่างศีลศักดิ์สิทธิ์สองประการที่กล่าวแล้ว พร้อมกับศึกษาพันธะนั้นอย่างละเอียดพอสมควร

ศีลมหาสนิทเป็นบ่อเกิดของศีลสมรสนั่นเอง ที่จริง ศีลมหาสนิททำให้พันธสัญญาแห่งความรักระหว่างพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักรเป็นจริงขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธสัญญาซึ่งได้รับการประทับตราด้วยพระโลหิตของพระองค์บนไม้กางเขน¹⁴⁵ ยัญบูชาแห่งพันธสัญญาใหม่อันยั่งยืนนี้สำหรับสามภรรยาคริสตชนเป็นบ่อเกิด เป็นแม่แบบ และเป็นพลังทรงชีวิตอันมีรูปร่างสุดท้ายของคำสั่งสัญญาในการสมรสของเขา ในส่วนที่เป็นการแสดงยัญบูชาอันเกิดจากความรักซึ่งพระคริสตเจ้าทรงมีต่อพระศาสนจักร ศีลมหาสนิทก็เป็นบ่อเกิดแห่งเมตตาธรรมครอบครัวคริสตชนสำนึกว่า พระคุณแห่งเมตตาธรรมในศีลมหาสนิทนี้เป็นหลักพื้นฐานหรือเป็นเสมือน “วิญญาณ” ของ “ความสัมพันธ์” และ “ภารกิจ” ของตนเอง บังแห่งศีลมหาสนิทบันดาลให้สมาชิกต่างๆ ของกลุ่มครอบครัวรวมกันเป็นกายเดียวกันซึ่งเป็นการแสดงออกและเป็นการมีส่วนร่วมในความเป็นหนึ่งเดียวกันที่แผ่กว้างออกไปของพระศาสนจักร การรับพระกายที่ “ถูกมอบ” และพระโลหิตที่ “หลั่งไหล” ของพระคริสตเจ้านี้ก็ยังเป็นบ่อเกิดอันมีรูปร่างสุดท้ายแห่งความเร่าร้อนในการเผยแผ่พระวรสาร และแห่งจิตตารมณ์ของธรรมทูตสำหรับครอบครัวคริสตชน

ศีลแห่งการกลับใจและการกลับคืนดีกับพระเจ้า

58. หน้าที่ของครอบครัวคริสตชนที่ต้องแสวงหาความศักดิ์สิทธิ์ มีส่วนประกอบที่จำเป็นและถาวร ก็คือ การยอมรับคำเรียกร้องให้กลับใจที่มีอยู่ในพระวรสาร คำเรียกร้องนี้เป็นการเตือนใจคริสตชนทั้งมวลที่ไม่ได้ดำรงอยู่ในความซื่อสัตย์ต่อ “สภาพใหม่” ของศีลล้างบาปซึ่งได้ยกเขาให้เป็น “ผู้ศักดิ์สิทธิ์” แบบดำเนินชีวิตของครอบครัวคริสตชนเองก็ไม่สอดคล้องเสมอไปกับกฎเกณฑ์แห่งพระพรพรทานและความศักดิ์สิทธิ์ของศีลล้างบาป ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์นี้ก็จะได้รับการยืนยันใหม่ในศีลสมรส

การแสดงความเสียใจและการอภัยโทษให้กันและกันภายในครอบครัวคริสตชนซึ่งต้องกระทำกันบ่อยในชีวิตประจำวันนั้น ต่างก็จะปรากฏในรูปของศีลศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะในเวลาที่ได้รับการอภัยบาปแบบคริสตชน พระสันตะปาปาเปาโลที่ 6 เคยเขียนในพระสมณสาส์น “ชีวิตมนุษย์” เกี่ยวกับสามภรรยาต่างๆ ไว้ว่า “ถ้าหากว่าบาปยังครอบงำจิตใจของเขายู่ก็อย่าให้เขาท้อใจ แต่ให้เขาหันไป

¹⁴⁴ พระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Sacrosanctum Concilium) ข้อ 78

¹⁴⁵ ยน 19:34

ฟังพระเมตตาของพระเจ้าด้วยความถ่อมตน ซึ่งพระเมตตาที่นี่ พระเจ้าทรงประทานให้ทางศีลอภัยบาปอย่างอุดมสมบูรณ์”¹⁴⁶

การอาศัยศีลศักดิ์สิทธิ์ ได้รับความหมายพิเศษในแง่ชีวิตครอบครัวในบรรยากาศแห่งความเชื่อ สามภรรยาและสมาชิกทุกคนในครอบครัวเข้าใจกันอยู่แล้วว่า บาปไม่เพียงแต่ขัดแย้งกับพันธสัญญากับพระเจ้า แต่ยังขัดแย้งกับคำสัญญาของคู่สมรสและกับความสัมพันธ์กันในครอบครัว อย่างไรก็ตาม พวกเขาจึงปรารถนาที่จะเข้าหาพระเจ้า “ผู้ทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตาอย่างล้นพ้น”¹⁴⁷ เมื่อพระเจ้าทรงประทานความรักของพระองค์ซึ่งมีอานุภาพเหนือกว่าบาปแล้ว¹⁴⁸ พระองค์ก็ยังฟื้นฟูพันธสัญญาของคู่สมรสและความสัมพันธ์ในครอบครัว พร้อมทั้งอำนวยให้สิ่งทั้งสองอย่างนี้บรรลุความบริบูรณ์อีกด้วย

การสวดภาวนาในครอบครัว

59. พระศาสนจักรสวดภาวนาอุทิศให้ครอบครัวคริสตชนและสั่งสอนครอบครัวให้รู้จักดำเนินชีวิตด้วยจิตใจที่สูงส่ง เพื่อจะได้สอดคล้องกับพระคุณและหน้าที่ในความเป็นสงฆ์ซึ่งครอบครัวได้รับจากพระคริสตเจ้าผู้ทรงเป็นพระมหาสมณะ อันที่จริง ลักษณะสงฆ์ซึ่งคริสตชนได้รับมาพร้อมกับศีลล้างบาปและซึ่งปรากฏออกมาในการดำเนินชีวิตสมรสที่เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์นั้น เป็นรากฐานของพระกระแสเรียกและภารกิจการเป็นสงฆ์ ซึ่งบันดาลให้ชีวิตประจำวันของสามภรรยาและของครอบครัวเปลี่ยนแปลงเป็น “เครื่องบูชาฝ่ายวิญญาณอันเป็นที่สบพระทัยพระเจ้าทางพระเยซูคริสตเจ้า”¹⁴⁹ การเปลี่ยนแปลงนี้มีขึ้นไม่เพียงแต่ในโอกาสพิธีศีลมหาสนิทหรือศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ หรือในขณะที่เขาถวายตัวเพื่อพระสิริรุ่งโรจน์ของพระเจ้าเท่านั้น แต่ก็มีขึ้นโดยการสวดภาวนาและการอธิษฐานสนทนากับพระบิดาเจ้าโดยอาศัยพระเยซูคริสตเจ้าในองค์พระจิตเจ้า

การภาวนาในครอบครัวมีลักษณะเฉพาะของตน คือ เป็นการอธิษฐานที่**ทำพร้อมกัน**ไปทั้งสามกับภรรยา และพ่อแม่กับลูก ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการภาวนาเป็นทั้งผลและข้อเรียกร้องของความสัมพันธ์ที่เกิดจากศีลล้างบาปและศีลสมรส พระวาจาซึ่งพระเยซูเจ้าได้ตรัสเป็นคำสัญญาว่า พระองค์จะทรงสถิตกับเรานั้น มีค่าเป็นพิเศษสำหรับผู้เป็นสมาชิกในครอบครัวคริสตชน พระองค์ตรัสว่า “เราบอกความจริงแก่ท่านอีกว่า ถ้าท่านสองคนในโลกนี้พร้อมใจกันอ้อนวอนขอสิ่งหนึ่งสิ่งใด พระบิดาของเราผู้ทรงสถิตในสวรรค์จะประทานให้ เพราะว่า ที่ใดมีสองหรือสามคนชุมนุมกัน ในนามของเรา เราอยู่ที่นั่นท่ามกลางพวกเขา”¹⁵⁰

เนื้อหาเฉพาะของคำภาวนาในครอบครัวก็คือ **ชีวิตของครอบครัว**นี้เอง ดุยนัยหนึ่ง ก็จะเป็นที่เข้าใจกันว่า เป็นพระกระแสเรียกของพระเจ้า ดุอีกนัยหนึ่ง ก็เป็นการตอบสนองของผู้เป็นบุตรต่อพระกระแสเรียกนั้นตามเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ความยินดีและความทุกข์ ความหวังและความเศร้าโศก การเกิดและวันคล้ายวันเกิดต่างๆ วันครบรอบการสมรสของพ่อแม่ การ

¹⁴⁶ ข้อ 25:AAS 60 (1968), 499

¹⁴⁷ อฟ 2:4

¹⁴⁸ พระสันตะปาปาจอห์น ปอล ที่ 2, พระสมณสาตราด้วยพระผู้ทรงเปี่ยมไปด้วยพระเมตตา (Dives in Misericordia) ข้อ 13:AAS 72 (1980), 1218 - 1219

¹⁴⁹ 1ปต 2:5

¹⁵⁰ มธ 18:19-20

พิธีกรรมและการภาวนาส่วตัว

61. การภาวนาของพระศาสนจักรและการวิงวอนของคริสตชนแต่ละคนเกี่ยวข้องกับอย่างลึกซึ้งและส่งเสริมพลังชีวิตให้แก่กัน ดังที่พระสังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ได้ยืนยันอย่างชัดเจน¹⁵³ ที่จริงเป้าหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของการภาวนาในพระศาสนจักรระดับครอบครัวก็คือการแนะนำลูกๆ ให้เคยชินกับพิธีกรรมของพระศาสนจักรทั้งหมด เพื่อที่ว่าลูกๆ จะได้รับการฝึกฝนให้มีส่วนร่วมในพิธีกรรม เพื่อให้พิธีกรรมขยายตัวเข้ามาถึงแวดวงชีวิตของบุคคล ของครอบครัว และของสังคม เพราะฉะนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่สมาชิกทุกคนในครอบครัวคริสตชนจะมีส่วนร่วมในศีลมหาสนิท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันอาทิตย์และวันฉลองต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ เช่น ศีลเบื้องต้นของลูกๆ คำแนะนำของสังคายนาเปิดโอกาสใหม่ให้แก่ครอบครัวคริสตชนเพราะครอบครัวเป็นกลุ่มหนึ่งในกลุ่มต่างๆ ซึ่งสมควรจะสวด “ท้าวตร” โดยพร้อมกัน¹⁵⁴ ในทำนองเดียวกัน ครอบครัวคริสตชนควรพยายามจัดการฉลองเทศกาลต่างๆ และวันสำคัญทางพิธีกรรมในรอบปี ที่บ้านของตนในรูปแบบที่เหมาะสมกับสมาชิกด้วย

ครอบครัวคริสตชนยอมใช้การภาวนาเฉพาะครอบครัวเพื่อเป็นการเตรียมพิธีในบ้านของตนเอง หรือกระทำพิธีต่อจากที่ฉลองกันแล้วในวัด การภาวนาเฉพาะครอบครัวนี้ มีมากมายหลายชนิดซึ่งแสดงให้เห็นแบบอย่างการภาวนาแบบคริสต์ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่แสดงออกในรูปแบบต่างๆ ตามที่พระจิตเจ้าดลใจ ทั้งเป็นการตอบสนองความต้องการต่างๆ ตามสภาพชีวิตของผู้ที่ยกจิตใจไปยังพระเจ้า นอกเหนือจากการภาวนาเข้าคำ ทั้งนี้จะเป็นไปตามมติของสมาชิกสมัชชาพระสังฆราช ยังควรสนับสนุนแบบอื่นๆ เช่นการอ่านพระวาจาของพระเจ้าและการรำพึงตามพระวาจา นี้ การเตรียมตัวก่อนจะรับศีลศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธาต่อพระหฤทัยอันศักดิ์สิทธิ์ยิ่งของพระเยซูเจ้าและการถวายตัวแด่พระหฤทัยนี้ การสรรเสริญพระนางพรหมจารีมารีอาด้วยวิธีต่างๆ การสวดก่อนและหลังอาหาร และการแสดงความศรัทธาในรูปแบบต่างๆ ตามที่ประชาชนนิยมกัน

พระศาสนจักรนับถือเสรีภาพของบรรดาบุตรของพระเจ้า กระนั้น ก็ยังแสดงความศรัทธาบางประการซึ่งพระศาสนจักรเคยเสนอต่อคริสตชน และยังคงเสนอต่อไปอีกโดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษในบรรดาวิธีเหล่านี้ ควรจะพูดถึงการสวดสายประคำ “บัดนี้ ข้าพเจ้าใคร่จะเรียกกร้องอย่างหนักแน่น ให้แต่ละครอบครัวสวดสายประคำตามที่พระสันตะปาปาองค์ก่อนๆ เคยเสนอมาแล้วแน่นอนที่เดียวต้องนับสายประคำของพระนางพรหมจารีมารีอาว่า เป็นการภาวนาร่วมกันที่มีคุณค่าและเกิดผลอย่างเหลือล้นอย่างหนึ่ง ซึ่งครอบครัวคริสตชนได้รับการเรียกร้องให้สวด ข้าพเจ้านึกถึงข้อนี้บ่อยๆ และข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งว่า เมื่อสมาชิกของครอบครัวร่วมกันสวดภาวนา เขาจะใช้สายประคำบ่อยๆ ด้วยความปิติ”¹⁵⁵ ดังนั้น ความศรัทธาอันแท้จริงต่อพระนางมารีอาหมายถึงความคุ้นเคยอย่างแน่นแฟ้นกับพระนางพรหมจารีมารีอาผู้ศักดิ์สิทธิ์ยิ่ง และหมายถึงการเลียนแบบความคิดคำนึงของพระนางนั้นเป็นเครื่องมืออันล้ำค่าในการบำรุงเลี้ยงความสัมพันธ์แห่งความรักในครอบครัวและในการส่งเสริมแนวปฏิบัติทางจิตวิญญาณเฉพาะคู่สมรสและครอบครัว พระมารดา

¹⁵³ พระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Sacrosanctum Concilium) ข้อ 12

¹⁵⁴ Cf. Institutio Generalis de Liturgia Horarum, 27

¹⁵⁵ Paul VI, Apostolic Exhortation Marialis Cultus, 52, 54:AAS 66 (1974), 160-161

ของพระคริสตเจ้าและของพระศาสนจักรก็ยังคงเป็นมารดาของครอบครัวคริสตชนต่างๆ นั่นคือ ของพระศาสนจักรระดับครอบครัวอย่างเป็นทางการเป็นพิเศษทีเดียว

การภาวนาและชีวิต

62. ขอให้จำไว้เสมอว่า การภาวนาเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของชีวิตคริสตชนเพราะการภาวนาสอดคล้องกับธรรมชาติอันครบบริบูรณ์และลึกซึ้งของชีวิตนี้ มากยิ่งไปกว่านั้น การภาวนาเป็นส่วนประกอบของความเป็นมนุษย์ “เป็นการแสดงออกที่สำคัญที่สุดถึงความจริงที่ฝังอยู่ในแก่นแท้ของจิตใจมนุษย์ และเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่สุดเพื่อให้จิตใจมนุษย์จะได้เป็นอิสระอย่างแท้จริง”¹⁵⁶

ด้วยเหตุนี้เอง การภาวนาไม่ได้หมายความว่า เป็นการหลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ประจำวัน แต่การภาวนาเป็นพลังอันแรงกล้าซึ่งกระตุ้นครอบครัวคริสตชนให้ยอมรับบทบาทหน้าที่ทั้งหมดในฐานะที่เป็นหน่วยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของสังคมมนุษย์ จนกว่าจะได้ปฏิบัติหน้าที่นั้นให้ลุล่วงไป ฉะนั้น ครอบครัวคริสตชนจะมีส่วนร่วมในชีวิตและการกิจของพระศาสนจักรในโลกนี้อย่างจริงจังจึ่งมากน้อยเท่าไร ก็สุดแล้วแต่ครอบครัวนั้นจะหมั่นภาวนาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งการภาวนานี้จะทำให้ครอบครัวคริสตชนได้กลายเป็นกิ่งหนึ่งของต้นองุ่นที่มีผลดก อันหมายถึงพระคริสตเจ้า¹⁵⁷

การดำเนินชีวิตอย่างเป็นทางการอันหนึ่งอันเดียวกับพระคริสตเจ้า ซึ่งได้รับการหล่อหลอมจากพิธีกรรม จากการถวายตัวและการภาวนานั้น ก็เป็นบ่อเกิดที่ช่วยให้ครอบครัวคริสตชนผลิตผลอย่างอุดมสมบูรณ์ เมื่อปฏิบัติภารกิจเฉพาะของตนซึ่งเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ ที่จริง ภารกิจนี้คงต้องเกิดประโยชน์ในการเปลี่ยนโฉมหน้าของโลกด้วย”¹⁵⁸

4.3 ครอบครัวคริสตชนเป็นกลุ่มรับใช้มนุษย์

พระบัญญัติใหม่แห่งความรัก

63. พระศาสนจักร ผู้เป็นประชากรซึ่งประกอบด้วยลักษณะของ ประชาศก สงฆ์ และกษัตริย์นั้น ได้รับการกิจที่จะชี้ทางให้มนุษย์ยอมรับพระวาจาของพระเจ้าด้วยความเชื่อ ให้มนุษย์เฉลิมฉลองพระวาจานี้และยืนยันพระวาจาโดยการรับศีลศักดิ์สิทธิ์และการสวดภาวนา ตลอดจนให้มนุษย์ได้แสดงพระวาจาให้เป็นที่ปรากฏโดยการดำเนินชีวิตจริงที่สอดคล้องกับความรักซึ่งเป็นทั้งพระคุณและพระบัญญัติใหม่

กฎเกณฑ์ของชีวิตคริสตชนสำหรับครอบครัวคริสตชน ไม่ได้อยู่ในกฎหมายที่บันทึกไว้ หากแต่อยู่ที่กิจกรรมของพระบุคคลองค์หนึ่ง คือ พระจิตเจ้าที่กระตุ้นจิตใจของคริสตชนและชี้แนะใจ

¹⁵⁶ John Paul II, Address at the Mentorella Shrine (29 October 1978) : Insegnamenti di Giovanni Paolo II, I (1978), 78 - 79

¹⁵⁷ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 4

¹⁵⁸ Cf. John Paul I, Address to the Bishops Of the Twelfth Pastoral Region of the United States of America (21 September 1978) : AAS 70 (1978), 767

เขา หรือพูดอีกนัยหนึ่ง “กฎของพระจิตเจ้าซึ่งประทานชีวิตในพระคริสตเยซู”¹⁵⁹ นั่นคือ “พระจิตเจ้าซึ่งประทานให้เรา ได้หลังความรักของพระเจ้าลงในดวงใจของเรา”¹⁶⁰

ข้อความนี้ก็มีค่าสำหรับคู่สมรสและครอบครัวคริสตชนเช่นเดียวกัน ผู้ที่ชี้นำเขาและที่เป็นบรรทัดฐานของเขาก็คือ พระจิตของพระเยซู ซึ่งพระองค์ทรงหลังรินในจิตใจเวลาประกอบพิธีศีลสมรส โดยต่อเนื่องมาจากการล้างบาปและด้วยน้ำและพระจิต ศีลสมรสยังเสนอกฎเกณฑ์แห่งความรักในแง่ของพระวรสาร และจาริกกฎเกณฑ์ลงไปในหัวใจของสามีภรรยาโดยทางพระคุณของพระจิตเจ้า ความรักของเขาคือได้รับการชำระให้บริสุทธิ์และได้รับการไถ่กู้ นั่นจึงเป็นผลที่เกิดจากพระจิตผู้ทรงดำเนินงานในใจของผู้ที่มีความเชื่อ ในขณะเดียวกัน ความรักนั้นปรากฏเป็นพระบัญญัติขั้นพื้นฐานสำหรับชีวิตทางศีลธรรม อันเป็นชีวิตที่จำเป็นที่สุดในการประพฤติตนอย่างอิสระอย่างรับผิดชอบ

ดังนั้น ครอบครัวคริสตชนจึงได้รับพลังและดำเนินการไปตามกฎเกณฑ์ใหม่ของพระจิตเจ้าและตามหลักแห่งความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับพระศาสนจักรซึ่งเป็นราชประชาการ ครอบครัวคริสตชนยังถูกเรียกร้องให้ประกอบ “ภารกิจ” แห่งความรักต่อพระเจ้าและต่อพี่น้องในชีวิตจริง พระคริสตเจ้าทรงดำเนินพระราชกิจโดยอุทิศพระองค์ในการรับใช้มนุษย์ทั้งมวลจนได้¹⁶¹ คริสตชนควรตระหนักถึงความหมายแห่งการมีส่วนร่วมในพระราชศักดิ์ของพระคริสตเจ้า โดยเลียนแบบจิตตารมณ์และท่าทีของพระองค์ในการรับใช้มนุษย์จนนั้น “พระคริสตเจ้าทรงมอบอำนาจนี้ให้แก่สานุศิษย์ เพื่อแต่งตั้งให้เขาเป็นคนอิสระอย่างกษัตริย์ และเพื่อให้เขาชนะอำนาจบาปในตนเองโดยการปฏิบัติตัวด้วยความเสียสละและด้วยชีวิตศักดิ์สิทธิ์ (ตาม รม 6 : 12) ยิ่งกว่านั้นคริสตชนรับอำนาจจากพระคริสตเจ้าเพื่อให้เขาสามารถรับใช้พระคริสตเจ้าโดยการรับใช้มนุษย์คนอื่น และดังนี้ เขาจึงนำพี่น้องไปหาจอมกษัตริย์โดยอาศัยความสุภาพถ่อมตนและความพากเพียร การปรนนิบัติจอมกษัตริย์องค์นี้ก็เท่ากับการครองราชย์ พระคริสตเจ้าทรงมีพระประสงค์ให้พระอาณาจักรของพระองค์ขยายออกไปโดยอาศัยฆราวาสผู้มีความเชื่อด้วย พระอาณาจักรนี้เป็นอาณาจักรแห่งสังฆธรรมและชีวิต เป็นพระอาณาจักรแห่งความศักดิ์สิทธิ์และพระพรหรรษา เป็นพระอาณาจักรแห่งความเที่ยงธรรม ความรักและสันติ ในพระอาณาจักรนี้ สรรพสัตว์ทั้งมวลจะได้รับการปลดปล่อยให้พ้นความเป็นทาสแห่งการเฝ้าเปื่อยเพื่อบรรลุถึงอิสระภาพอันรุ่งเรืองของบรรดาบุตรของพระเจ้า (ตาม รม 8: 21)”¹⁶²

เพื่อนมนุษย์แต่ละคนเป็นภาพลักษณ์ของพระเจ้า

64. ด้วยเหตุว่า พระบัญญัติใหม่แห่งความรักเป็นแรงกระตุ้นใจและบำรุงกำลังใจ ครอบครัวจึงให้การต้อนรับ เคารพนับถือ และรับใช้มนุษย์แต่ละคน โดยยกย่องศักดิ์ศรีของเขาในความเป็นและในความเป็นบุตรของพระเจ้า

ภายในคู่สมรสและครอบครัวก็ควรจะเป็นดังที่กล่าวมานี้เพื่อความผาสุกของเขา โดยการที่แต่ละคนจะส่งเสริมความเป็นกลุ่มบุคคลเดียวกันอย่างแท้จริงโดยอาศัยความสัมพันธ์แห่งความรัก

¹⁵⁹ รม 8:2

¹⁶⁰ รม 5:5

¹⁶¹ มก 10:45

¹⁶² สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพระศาสนจักร (Lumen Gentium) ข้อ 36

เป็นรากฐานและเป็นพลังเพื่อพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า การเอาใจใส่ในคนอื่นนี้ ควรขยายวงให้กว้างออกไปในชุมชนของพระศาสนจักร* ที่ครอบครัวคริสตชนสังกัดอยู่ ด้วยอิทธิพลของควมมีเมตตาธรรมในครอบครัวนี้เอง พระศาสนจักรจึงจะสามารถแสดงลักษณะความเป็นครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น โดยนำวิธีการซึ่งแสดงความเป็นมนุษย์และพี่น้องกันมาใช้ภายในพระศาสนจักร

อันที่จริง ความมีเมตตาธรรมขยายตัวไปไกลกว่าความเป็นพี่น้องร่วมความเชื่อเดียวกัน ด้วยเหตุว่า “มนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องของข้าพเจ้า” ผู้มีเมตตาธรรมจะสามารถมองเห็นพระพักตร์ของพระเป็นคริสตเจ้า และมองเห็นพี่น้องที่ต้องรักและรับใช้ในตัวมนุษย์ทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ขัดสนหรือพิการ ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือได้รับความอยุติธรรม

เพื่อให้ครอบครัวได้ปฏิบัติภารกิจของตนต่อมนุษย์ตามจิตตารมณ์ของพระวรสาร ทุกคนต้องตั้งใจปฏิบัติตามสิ่งที่สังคายนาว่าติกันครั้งที่ 2 ได้กล่าวไว้ว่า “เพื่อให้การประกอบเมตตาจิตเช่นนี้เหนือการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งปวงและปรากฏชัดว่าเป็นเช่นนั้นจริงๆ เราต้องเห็นเพื่อนมนุษย์เป็นฉายาของพระเจ้าผู้ทรงสร้างเขามาตามพระฉายานั้น และต้องเห็นเพื่อนมนุษย์เป็นพระคริสตเจ้าของเรา ซึ่งอันที่จริงเป็นผู้รับสิ่งต่าง ๆ ที่เราให้แก่คนจนนั่นเอง”¹⁶³

เมื่อครอบครัวคริสตชนสร้างสรรค์พระศาสนจักรด้วยความมีเมตตาธรรมนั้น ก็ยังอุทิศตนในการรับใช้มนุษย์ทั้งหลาย อีกทั้งอุทิศตนให้แก่สังคมโลกด้วย เพื่อให้การ “พัฒนาบุคคล” บรรลุผลสำเร็จสมัชชาพระสังฆราชได้บรรยายการ “พัฒนาบุคคล” อย่างสั้นๆ ในสารถึงครอบครัวต่างๆ ว่า “บทบาทของครอบครัวอีกประการหนึ่งก็คืออบรมมนุษย์ให้เขารักเป็น พร้อมกับให้สายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและคนอื่นทุกประเภทเปี่ยมไปด้วยความรัก ทั้งนี้ เพื่อมิให้ครอบครัวปิดตัวเองแต่เปิดตัวให้แก่ชุมชน โดยให้ความสำคัญในความเป็นธรรม ความนับถือคนอื่น และความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมนุษย์ทั้งหมด เป็นเครื่องชักจูงจิตใจ”¹⁶⁴

*ชุมชนของพระศาสนจักร หมายถึง เขตวัดแต่ละแห่งหรือกลุ่มคริสตชนที่ปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันเป็นต้น - ผู้แปล

¹⁶³ พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการแพร่ธรรมของฆราวาส (Apostolicam Actuositatem) ข้อ 8

¹⁶⁴ สารจากสมัชชาพระสังฆราชครั้งที่ 6 ถึงครอบครัวคริสตชนในโลกปัจจุบัน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 1980 ข้อ 12

ภาคที่สี่ บานอภิบาลครอบครัว

ขั้นตอนต่างๆ โครงสร้าง ผู้รับผิดชอบและกรณีต่างๆ

1. ขั้นตอนต่าง ๆ ของการอภิบาลครอบครัว

พระศาสนจักรสนับสนุนความก้าวหน้าของครอบครัว

65. ครอบครัวต้องก้าวหน้าและเจริญเติบโตเช่นเดียวกับทุกสิ่งที่มีชีวิตหลังจากการเตรียมตัวในเวลาที่ยังหมั่นกันและหลังจากการประกอบพิธีศีลสมรสแล้ว คู่สมรสจึงเริ่มก้าวไปข้างหน้าในชีวิตประจำวัน โดยมุ่งที่จะบรรลุคุณค่าของชีวิตสมรสและปฏิบัติหน้าที่ของการสมรสอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

อาศัยแสงสว่างของความเชื่อและอาณาภาพแห่งความหวังอันแน่วแน่ ครอบครัวคริสตชนรวมเป็นหนึ่งในเดียวกับพระศาสนจักรในการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ของมนุษยชาติที่กำลังเดินทางไปสู่วันที่พระอาณาจักรของพระเจ้า จะได้ปรากฏอย่างแจ่มแจ้งและมีรูปร่างที่สมบูรณ์

เพราะฉะนั้นควรเน้นอีกครั้งหนึ่งว่า พระศาสนจักรต้องเอาใจใส่ในการอภิบาลส่งเสริมชีวิตครอบครัวอย่างรีบด่วน ต้องพยายามสุดความสามารถให้งานด้านอภิบาลครอบครัวเป็นปีกแผ่นและพัฒนาขึ้นด้วย ต้องทุ่มเทกำลังในงานนี้ซึ่งมีความสำคัญเหนือกว่างานอื่นๆ โดยแน่ใจว่าการเผยแพร่พระวรสารในอนาคตขึ้นกับพระศาสนจักรระดับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่¹⁶⁵

พระศาสนจักรห่วงใยในด้านการอภิบาล ไม่เพียงแต่เกี่ยวกับครอบครัวคริสตชนที่อยู่ห่างไกลเท่านั้น แต่ยังต้องขยายขอบเขตออกไปให้กว้างเท่ากับความห่วงใยอันกว้างใหญ่ไพศาลแห่งดวงหทัยของพระคริสตเจ้า พระศาสนจักรจึงควรเอาใจใส่ต่อครอบครัวที่อยู่ในสภาพที่ลำบากหรือออกนอกกลุ่มนอกรทาง พระศาสนจักรต้องปราศรัยกับครอบครัวทั้งหลายโดยใช้ถ้อยคำที่เต็มไปด้วยสัจธรรม มนุษยธรรม เมตตาธรรม ความหวัง รวมถึงการแสดงความเห็นใจอย่างลึกซึ้งกับเขาในปัญหาต่างๆ ที่ยากลำบาก ซึ่งบางครั้งทำให้จิตใจเขาต้องตรอมตรม พระศาสนจักรจะเป็นที่พึ่งพาอาศัยแก่ครอบครัวทั้งหลายโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้ทุกครอบครัวสามารถบรรลุรูปแบบครอบครัวซึ่งพระเจ้าผู้สร้างทรงมีพระประสงค์จะสถาปนาขึ้น “แต่แรกเริ่ม” และที่ซึ่งพระคริสตเจ้าได้ทรงฟื้นฟูขึ้นใหม่โดยอาศัยพระหรรษทานแห่งการไถ่กู้

งานอภิบาลของพระศาสนจักรต้องเป็นไปทีละเล็กทีละน้อยเสมือนเพื่อนร่วมเดินทางกับครอบครัวก็ได้ และเฝ้าคอยติดตามครอบครัวในขณะที่กำลังตั้งตัวและพัฒนาตัวอย่างเป็นขั้นเป็นตอน

การอบรมเตรียมจิตใจก่อนแต่งงาน

66. สมัยนี้ การอบรมเตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะเข้าสู่ชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่าสมัยก่อนเสียด้วย ในบางแห่งครอบครัวต่างๆ ยังรักษาประเพณีโบราณ และมอบคำนิยามที่เกี่ยวกับชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัวให้แก่เยาวชนโดยใช้ระบบการอบรมสั่งสอนและการฝึกฝนที่ค่อยเป็นค่อยไป แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยใหม่แทบทุกแห่งนั้น เรียกร้องให้ทั้ง

¹⁶⁵ Cf. John Paul II, Address to Third General Assembly of the Bishops of Latin America (28 January 1979), IV a : Ass 71 (1979), 204

ครอบครัว สังคม และพระศาสนจักร ต้องมีความพยายามที่จะเตรียมจิตใจของเยาวชน ให้เขาสามารถรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนในอนาคตได้อย่างเหมาะสมได้ ปรากฏการณ์ที่น่าสลดใจซึ่งเราสังเกตเห็นได้ในชีวิตครอบครัวสมัยนี้จำนวนไม่น้อยย่นัน เกิดมาจากสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ที่ทำให้เยาวชนไม่รู้จักระบบค่านิยมที่ถูกต้อง อีกทั้งไม่รู้ว่า เขาจะต้องเผชิญความยุ่งยากใหม่ๆ และแก้ไขมันได้อย่างไร เพราะเขาขาดหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดในการประพฤติตน กระนั้นก็ดี สิ่งที่เราได้รับทราบมาจากประสบการณ์ก็คือ เยาวชนที่ได้รับการอบรมเตรียมชีวิตครอบครัวอย่างดีย่อมได้ผลดีมากกว่คนอื่น ๆ

ทั้งหมดที่พูดมานี้ มีค่าสำหรับการสมรสคริสตชนมากยิ่งขึ้นเพราะอาณาภาพของการสมรสเยี่ยงคริสตชนนี้ย่อมบันดาลความศักดิ์สิทธิ์แก่ชายหญิงหลายต่อหลายคู่ เพราะเหตุนี้เอง พระศาสนจักรจึงมีหน้าที่ส่งเสริมหลักสูตรการอบรมเตรียมชีวิตสมรสที่เหมาะสมและละเอียดถี่ถ้วนมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อพยายามกำจัดความยุ่งยากที่ทำให้หลายคู่ต้องหนักใจ และเป็นต้น เพื่อช่วยให้การสมรสเริ่มต้นอย่างดีและก้าวหน้าไปสู่ความสมบูรณ์

การอบรมเตรียมการสมรสพึงจัดให้เป็นระบบที่ต้องเป็นไปตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ขั้นตอนเหล่านี้แยกออกได้เป็นสามระดับที่สำคัญ คือ การอบรมระยะยาว ระยะกลาง และระยะสั้น

การอบรมระยะยาว เริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก ตามหลักการอันสุขุมของการอบรมเด็กภายในครอบครัวที่จะนำเด็กให้รู้จักตัวเองว่าเป็นมนุษย์ที่เต็มไปด้วยลักษณะทางจิตใจที่ซับซ้อนรวมถึงบุคลิกเฉพาะของตน ซึ่งมีทั้งความเข้มแข็งและความอ่อนแอเฉพาะตัว ระยะนี้เป็นระยะที่เหมาะสมที่จะสอนเด็กให้นิยมชมชอบคุณค่าอันเที่ยงแท้ของความเป็นมนุษย์ ทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความสัมพันธ์ในสังคม นอกจากนั้น ยังเป็นระยะที่สำคัญสำหรับการหล่อหลอมอุปนิสัยสำหรับการรู้จักควบคุมใจของตน สำหรับการใช้จ่ายความลำเอียงต่างๆ อย่างถูกต้อง สำหรับการรู้จักและให้เกียรติเพศตรงข้าม ฯลฯ โดยเฉพาะสำหรับคริสตชน การอบรมดังกล่าวจะต้องอธิบายให้ได้ว่าการสมรสเป็นพระกระแสน์เรียกและภารกิจโดยแท้ ทั้งไม่ละเว้นโอกาสที่จะเสนอความคิดว่า เด็กอาจจะอุทิศตัวแด่พระเจ้าอย่างสิ้นเชิงตามพระแกเรียกให้เป็นพระสงฆ์หรือนักบวช

เมื่อมีพื้นฐานเช่นนี้แล้วจะจัดการ**อบรมระยะกลาง**ได้ ซึ่งจะต้องใช้เวลายาวนาน เริ่มตั้งแต่อายุที่เห็นสมควรโดยอาศัยวิธีสอนคำสอนที่เหมาะสมคล้ายๆ กับกระบวนการสอนผู้ที่เตรียมตัวรับศีลล้างบาป การอบรมระยะกลางนี้ควรจะมีถึงเตรียมตัวรับศีลศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ที่เป็นแบบของการรับศีลโดยเฉพาะ ให้เขาค้นพบความหมายใหม่ของศีลศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ การสอนคำสอนแบบที่รื้อฟื้นใหม่นี้ ซึ่งใช้กับเยาวชนและกับทุกคนที่เตรียมตัวเข้าชีวิตสมรสแบบคริสตชนนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทุกคนได้รับศีลสมรสและเจริญชีวิตตามศีลสมรสด้วยจิตใจที่ดีและเพียบพร้อม ทั้งในแง่ จริยธรรมและในแง่ชีวิตจิตใจ พร้อมกับให้เขาดำเนินชีวิตไปตามคำสอนนี้ด้วย เมื่อถึงเวลาที่เหมาะและเมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ดีแล้ว นอกเหนือจากการอบรมคำสอน เยาวชนควร จะได้รับการอบรมเพิ่มเติมในด้านการเตรียมตัวให้ดำเนินชีวิตคู่ร่วมกัน การอบรมเตรียมตัวขั้นนี้จะต้องชี้แจงว่า การสมรสคือความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลของชายกับบุคคลของหญิง ซึ่งจะต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจะต้องสนับสนุนให้เยาวชนศึกษาบทบาทของเพศในชีวิตสมรส รวมทั้งการเป็นพ่อแม่ที่มีความรับผิดชอบ โดยเสริมความรู้เบื้องต้นในด้านการแพทย์และชีววิทยาควบคู่กับเรื่องเพศและการเป็นพ่อแม่ การอบรมดังกล่าวยังต้องช่วยเขาให้รู้จักวิธีที่ถูกต้องในการอบรมสั่งสอนบุตร ตลอดจนช่วยเขาให้ตระเตรียมปัจจัยที่สำคัญไว้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการครองรักครอง

เรือนได้อย่างราบรื่นมี อาทิเช่น อาชีพที่มั่นคง รายได้เพียงพอ ความรู้ในการใช้สอย ความรู้เบื้องต้นในด้านเศรษฐกิจประจำบ้าน และอื่นๆ

ที่สุด อย่าได้ละเว้นการเตรียมพวกเขาให้มีส่วนในการแพร่ธรรมทางครอบครัว ให้เขาแสดงตนเป็นพี่น้องผู้ร่วมมือกับครอบครัวอื่นๆ ให้เขามีบทบาทอย่างแท้จริงในกลุ่ม สมาคม ขบวนการ และโครงการต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของครอบครัวทั้งในด้านโลกและด้านศาสนา

การอบรมเตรียมตัวรับศีลสมรสระยะสั้น ต้องจัดขึ้นในสองสามเดือนสุดท้าย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสองสามอาทิตย์สุดท้ายก่อนวันแต่งงาน ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบถามก่อนการสมรสตามที่กฎหมายของพระศาสนจักรที่กำหนดไว้ นั้น จะได้รับทั้งความหมาย เนื้อหา และรูปแบบใหม่ การอบรมระยะสั้นนี้จะ เป็นสิ่งที่จำเป็นไม่ว่ากรณีใดก็ตาม แต่ผู้ที่ต้องการรับการอบรมนี้มากที่สุด คือ บ่าวสาวที่ยังพบว่ามีข้อบกพร่องหรือประสบความลำบากอยู่ในด้านคำสอนและในด้านการประพฤติตัวเป็นคริสตชน

ในเรื่องต่างๆ ที่เป็นหลักซึ่งควรจะมอบให้แก่คนที่ เป็นเสมือนผู้เดินทางไปสู่ความเชื่อซึ่งคล้ายๆ กับคนที่เตรียมตัวรับศีลล้างบาปนั้นต้องมีข้อต่อไปนี้ เป็นต้นคือ ความเข้าใจในธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักรอย่างลึกซึ้ง ความหมายของการสมรสคริสตชนในฐานะที่เป็นพระหรรษทานและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ตลอดจนจนถึงเรื่องการเตรียมคู่หมั้นให้มีส่วนร่วมในพิธีศีลสมรส โดยรู้และเข้าใจอย่างจริงจัง

ครอบครัวคริสตชนพร้อมกับชุมชนของพระศาสนจักรก็ต้องตระหนักด้วยว่า ตนเองต้องมีพันธะผูกพันในการเตรียมการสมรสทุกขั้นตอนซึ่งข้าพเจ้าก็ได้กล่าวไว้แต่เพียงข้อสำคัญๆ เท่านั้น ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า สภาพระสังฆราชในประเทศต่างๆ จะพยายามจัดพิมพ์ **คู่มือสำหรับการอภิบาลครอบครัว** ด้วยเหตุว่า เมื่อสภาพระสังฆราชเหล่านี้ได้เอาใจใส่ในกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมเพื่อที่จะช่วยผู้ที่จะเป็นสามีภรรยาในภายหลังให้ตระหนักดีถึงความสำคัญแห่งการตัดสินใจของตน อีกทั้งช่วยผู้อภิบาลวิญญูณให้แน่ใจว่า คู่สมรสพร้อมทุกอย่างแล้วในคู่มือดังกล่าว สภาพระสังฆราชยังต้องกำหนดหลักสำคัญของเนื้อหาระยะเวลาและวิธีการของ “หลักสูตรการเตรียมตัวสมรส” โดยให้ความสมดุลย์กันระหว่างแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตสมรส เช่น คำสอน การอบรมเลี้ยงดูลูก กฎหมาย สุขภาพอนามัย รวมทั้งจัดให้ทุกคนที่เตรียมตัวเข้าชีวิตสมรสนั้น ไม่เพียงแต่ได้มีวิชาความรู้เท่านั้น แต่ยังมีความรู้สึกที่อยากจะร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของพระศาสนจักรด้วย

ถึงแม้ว่าการอบรมเตรียมตัวรับศีลสมรสในระยะสั้นนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรบังคับ และไม่ควรถูกมองข้ามก็ตาม ซึ่งสิ่งนี้อาจจะเกิดขึ้นได้ถ้าหากว่าจะมีคนได้รับการยกเว้นอย่างง่าย ๆ กระนั้นก็ดีผู้รับผิดชอบจะต้องนำการอบรมเตรียมตัวต่อคู่สมรสนี้มาเสนอและปฏิบัติให้เข้าใจกันว่า ถ้าบังเอิญเกิดมีการละเว้นบ้างก็ยังไม่เป็นข้อห้ามมิให้แต่งงานกัน

พิธีศีลสมรส

67. ตามหลักที่กำหนดไว้แล้ว การสมรสของคริสตชนเรียกร้องให้ประกอบด้วยพิธีกรรมซึ่งสื่อให้เห็นว่า พันธสัญญาของการสมรสระหว่างผู้รับศีลล้างบาปมีภาวะบ่งถึงพระศาสนจักรและศีลศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะของสังคมและของความเป็นกลุ่มเป็นก้อน

ในส่วนที่เป็น “กิจกรรมที่สร้างความศักดิ์สิทธิ์ตามแบบของศีลศักดิ์สิทธิ์” และในเมื่อเป็นกิจกรรมที่มีขึ้นในระหว่างพิธีกรรมอันเป็นกิจกรรมสุดยอดของพระศาสนจักร และเป็นต้นธารแห่งอุทยานภาพซึ่งพระศาสนจักรได้อาศัยเพื่ออำนวยความสะดวกศักดิ์สิทธิ์¹⁶⁶ (พิธีกรรมที่กล่าวถึงนี้คือ พิธีมิสซา - ผู้แปล) พิธีศีลสมรสต้องเป็นพิธีที่สมบูรณ์แบบที่สง่าและเกิดผล ในที่นี้ ความเอาใจใส่ในงานอภิบาลก็มีโอกาสที่จะดำเนินงานได้อย่างกว้างขวาง เพื่อตอบสนองข้อเรียกร้องอันเนื่องมาจากแก่นแท้ของพันธสัญญาแห่งคู่สมรสซึ่งรับการยกย่องให้เป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อจะรักษาระเบียบวินัยของพระศาสนจักรอย่างถี่ถ้วนในเรื่องที่เกี่ยวกับความสมัครใจอย่างเสรี อุปสรรคต่างๆ รูปแบบที่กฎของพระศาสนจักรกำหนดไว้ ตลอดจนลำดับพิธีเอง ลำดับพิธีนี้ต้องเป็นแบบที่เรียบง่ายและสง่า ประกอบไปด้วยสิ่งตามที่มีหน้าที่รับผิดชอบกำหนดไว้ ยังเป็นสิทธิ์ของผู้รับผิดชอบเหล่านั้นที่จะรับพิธีกรรมบางประการจากขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นมาใช้ในพิธี ถ้าพิธีกรรมเหล่านั้นสามารถแสดงออกถึงความหมายของพันธสัญญาแห่งคู่สมรสทั้งทางโลกและทางศาสนาได้ดีกว่า ตามสภาพความเป็นจริงแห่งกาลเทศะของท้องถิ่น และสอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สันตะสำนักได้กำหนดไว้¹⁶⁷ ขอเพียงแต่อย่าให้พิธีกรรมของท้องถิ่นนี้มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่สอดคล้องกับหลักความเชื่อหรือกับจริยธรรมคริสตชน

ในส่วนที่เป็น “เครื่องหมาย” พิธีกรรมต้องเป็นไปเพื่อการประกาศพระวาจาของพระเจ้า และการยืนยันความเชื่อของกลุ่มคริสตชน แม้กระทั่งในรูปแบบที่ปรากฏออกมา ในที่นี้ หน้าที่ของผู้อภิบาลก็อยู่ที่การจัดจนวนพิธีกรรมอย่างเฉลียวฉลาดและอย่างละเอียด และอยู่ที่การสั่งสอนบำรุงความเชื่อของผู้ที่ร่วมพิธีโดยเฉพาะอย่างยิ่งของคู่บ่าวสาว

ในส่วนที่เป็น “กิจกรรมของพระศาสนจักรตามแบบของศีลศักดิ์สิทธิ์” พิธีศีลสมรสต้องชักจูงกลุ่มคริสตชนให้มีบทบาท โดยผู้เข้าพิธีมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ อย่างจริงจัง และอย่างมีสำนึกตามตำแหน่งและหน้าที่ของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นคู่บ่าวสาว พระสงฆ์ พยาน พ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนๆ และสัตบุรุษๆ ก็ตาม สรุปลแล้วหมายถึงสมาชิกของที่ชุมนุมทุกคนที่ประกาศธรรมล้ำลึกของพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักรของพระองค์ และยืนยันด้วยชีวิต เกี่ยวกับการประกอบพิธีสมรสคริสตชนในประเทศที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีพิเศษมาแต่โบราณนั้น ก็ควรต้องถือตามสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นหลัก

การประกอบพิธีสมรสและการแพร่พระวรสารให้ผู้ที่รับศีลล้างบาปแต่ไม่มีความเชื่อ

68. ด้วยเหตุว่า เมื่อประกอบพิธีศีลสมรสควรจะทำในแง่จริยธรรมและในแง่ชีวิตจิตใจของคู่สมรสเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเชื่อของเขา ในที่นี้ ต้องยอมเผชิญกับความยุ่งยากอย่างหนึ่งที่พบบ่อยๆ และผู้อภิบาลของพระศาสนจักรอาจจะต้องพบในสังคมสมัยนี้ที่เอียงไปตามโลกมากแล้ว

ที่จริง ความเชื่อของผู้ที่ขอให้พระศาสนจักรรับรองการสมรสของเขานั้น อาจจะมีหลายระดับ ผู้อภิบาลจึงมีหน้าที่ขั้นพื้นฐานที่จะต้องพยายามให้ความเชื่อนั้นปรากฏขึ้นมาใหม่ ให้ได้รับอาหารมาบำรุงเลี้ยงและให้บรรลุวุฒิภาวะ แต่ผู้อภิบาลก็ต้องคำนึงถึงเหตุผลซึ่งทำให้พระศาสนจักรยอมประกอบพิธีให้แก่ผู้ที่มีคุณลักษณะไม่สมบูรณ์ด้วยเหมือนกัน

¹⁶⁶ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Sacrosanctum Concilium) ข้อ 10

¹⁶⁷ Cf. Ordo Celebrandi Matrimonium, 17

ศีลสมรสมีลักษณะพิเศษบางอย่างที่แตกต่างกับศีลศักดิ์สิทธิ์อื่นๆ นั่นก็คือ ศีลสมรสเป็นศีลของสิ่งซึ่งเป็นอยู่แล้วในแผนการสร้างโลก และยังเป็นพันธสัญญาระหว่างสามีภรรยาอันเดียวกันกับพันธสัญญาที่พระเจ้าผู้สร้างได้ทรงสถาปนา “แต่แรกเริ่ม” เพราะฉะนั้น การตัดสินใจของชายและหญิงที่จะเป็นสามีภรรยากันตามแผนการของพระเจ้าจึงหมายความว่า ได้เป็นไปตามการตัดสินใจที่จะผูกพันชีวิตของตนด้วยสายใยแห่งความรักอันยกเล็กมิได้และแห่งความซื่อสัตย์อันปราศจากเงื่อนไขใดๆ โดยอาศัยความยินยอมสมัครใจฉันสามีภรรยาอันเพิกถอนมิได้ ที่จริงแล้ว การตัดสินใจแบบนี้เรียกร้องให้มีจิตใจพร้อมที่จะนอบน้อมต่อน้ำพระทัยของพระเจ้าให้ลุล่วงไป แม้อาจจะเป็นแบบที่ไม่รู้ตัวมากนักก็ตาม แต่ก็ยังจะเป็นไปไม่ได้ถ้าปราศจากพระพรพรทานของพระองค์ คนเหล่านี้ได้เข้ากระบวนการอันเที่ยงแท้ซึ่งนำไปสู่ความรอด การประกอบพิธีศีลสมรสและการอบรมเตรียมตัวในระยะสั้นนั้น สามารถช่วยให้กระบวนการครบครันมากขึ้น และบรรลุจุดหมายปลายทางได้ก็ต่อเมื่อคู่นั้นมีน้ำใสใจจริง

แต่ก็เป็นความจริงเหมือนกันว่า ในบางประเทศ คู่หมั้นขอแต่งงานที่วัดโดยมีเหตุผลทางสังคมมากกว่าทางศาสนาอย่างถ่องแท้ ไม่เป็นที่น่าแปลกใจเลย ที่จริงการสมรสเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องไม่เพียงแต่กับผู้ที่สมรสกันเท่านั้น การสมรสยังเป็นเหตุการณ์ทางสังคมตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งทำให้คู่สมรสมีพันธะต่อสังคม แต่ไหนแต่ไรมา พิธีสมรสเป็นวันฉลองซึ่งเป็นโอกาสให้ครอบครัวต่างๆ และเพื่อนฝูงมาพบปะกัน ฉะนั้นจึงปรากฏอย่างชัดเจนว่า มีเหตุผลทางสังคมมาสมทบกับเหตุผลส่วนตัวเมื่อคนมาขอสมรสกันในวัด

กระนั้นก็ดี ไม่ควรจะลืมว่าคู่หมั้นเหล่านี้ได้รับศีลล้างบาปแล้ว เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุนี้เอง พวกเขาจึงเข้ามีส่วนอย่างแท้จริงในพันธสัญญาแห่งการสมรสระหว่างพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักร เขาได้ยอมรับแผนการของพระเจ้าที่เกี่ยวกับการสมรสด้วยน้ำใสใจจริง ฉะนั้น อย่างน้อยก็โดยปริยาย พวกเขายอมกระทำในสิ่งที่พระศาสนจักรมุ่งจะกระทำ เมื่อประกอบพิธีสมรส ด้วยเหตุนี้เพียงแต่การที่มีเหตุผลทางสังคมปะปนอยู่ในการขอแต่งงานดังกล่าวเท่านั้น ก็ยังไม่เป็นเหตุสมควรที่ผู้อภิบาลจะปฏิเสธการประกอบพิธีสมรสให้ ถึงกระนั้นก็ดี สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2 ก็สอนว่า ศีลศักดิ์สิทธิ์บำรุงเลี้ยงเสริมสร้างความเชื่อ¹⁶⁸ ด้วยคำพูดและส่วนต่างๆ ที่ประกอบพิธี ความเชื่อนี้แหละที่คู่หมั้นกำลังแสวงหาด้วยน้ำใสใจจริงของเขา ซึ่งพระพรพรทานของพระคริสตเจ้าส่งเสริมและทะนุบำรุงอย่างแน่นอน

นอกจากนั้น คงจะมีผลเสียเกิดขึ้น ถ้าได้วางหลักเกณฑ์ใหม่ที่จะพิจารณาอนุมัติให้คู่สมรสประกอบพิธี ซึ่งหลักเกณฑ์เหล่านี้อาจเกี่ยวข้องกับระดับความเชื่อของผู้ที่เจตนาจะสมรสกัน ผลเสียอันดับแรกก็คือว่า อาจจะต้องตัดสินวินิจฉัยโดยมีข้อมูลไม่เพียงพอและโดยทำให้เกิดการเลือกที่รักมักที่ชัง ผลเสียอีกประการหนึ่งก็คือ อาจเกิดความระแวงสงสัยว่า การสมรสที่ผ่านไปแล้วเป็นการสมบูรณ์แบบหรือไม่ ความระแวงนี้จะนำความเสียหายอันใหญ่หลวงมาให้แก่กลุ่มคริสตชน และจะนำความกังวลเดือดร้อนมาสู่มนोरธรรมของสามีภรรยาโดยใช้เหตุ ผลเสียประการสุดท้ายก็คือ อาจวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่ยอมรับการสมรสจำนวนมากของพี่น้องที่แยกตัวออกจากความเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์กับพระศาสนจักรว่า การไม่ยอมรับนี้มีใช่เป็นประเพณีของพระศาสนจักร

¹⁶⁸ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระธรรมนูญว่าด้วยพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ (Sacrosanctum Concilium) ข้อ 59

ในทางกลับกัน ผู้อภิบาลสัตบุรุษไม่ควรประกอบพิธีให้แก่คู่สมรสที่ยินยอมอย่างเปิดเผยและชัดเจนว่า เขาไม่ยอมรับสิ่งที่พระศาสนจักรตั้งใจจะกระทำในขณะที่ประกอบพิธีสมรสให้ผู้ที่รับศีลล้างบาปแล้ว โดยเฉพาะเมื่อผู้อภิบาลได้พยายามที่จะสอนเขาทุกวิถีทางโดยไร้ผลแล้ว

ความจำเป็นที่ต้องเผยแพร่วรรสารและสอนคำสอนก่อนและหลังพิธีสมรสไม่เพียงแต่ให้สมบูรณ์แบบเท่านั้นแต่ยังให้เกิดผลอุดมด้วย

บาทอภิบาลหลังพิธีสมรส

69. ความห่วงใยในการอภิบาลครอบครัวที่สร้างขึ้นโดยชอบธรรมแล้ว หมายความว่า ทุกคนที่เป็นสมาชิกของชุมชนของพระศาสนจักรประจำท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบที่จะสนับสนุนให้คู่สมรสชายซึ่งในพระกระแสเรียกและภารกิจใหม่ของตน พร้อมกับภาระผูกพันกระแสเรียกนี้ในชีวิตของตนเพื่อให้ครอบครัวจะได้เป็นกลุ่มบุคคลที่รักกันอย่างแท้จริงมากยิ่งขึ้นทุกวัน สมาชิกทุกคนต้องได้รับการช่วยเหลือและได้รับการฝึกฝนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เมื่อประสบกับความลำบากให้สามารถรับใช้ซึ่งกันและกันได้ และให้สามารถมีส่วนร่วมในชีวิตของครอบครัวอย่างดีได้ด้วย

สิ่งนี้มีความหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับครอบครัวใหม่ๆ พวกนี้เจอสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยค่านิยมและความรับผิดชอบใหม่สำหรับเขา เขาย่อมประสบความยากลำบาก เป็นต้นว่าในปีแรกของชีวิตสมรส เช่น ความลำบากที่เนื่องมาจากการปรับตัวให้เหมาะสมกับชีวิตคู่หรือจากการมีบุตร คู่สมรสใหม่ๆ นี้ควรยินดีที่จะรับความช่วยเหลือและรู้จักใช้ความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่ความสุขและเอื้อยดละออดและอันอุดมที่ได้รับมาจากคู่สมรสอื่นๆ ที่มีประสบการณ์อันยาวนานในชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว ดังนั้น ภายในชุมชนของพระศาสนจักรซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ที่ประกอบด้วยครอบครัวคริสตชนต่างๆ นั้น จะเกิดความสนทนสนมและการสนับสนุนระหว่างครอบครัวทั้งหมด เพราะแต่ละครอบครัวใช้ประสบการณ์ในชีวิตและพระคุณแห่งความเชื่อและพระพรพรทานที่ตนได้รับนั้น มาสร้างประโยชน์ให้แก่ครอบครัวอื่นๆ การสนับสนุนระหว่างครอบครัวต่างๆ ซึ่งมีจิตตารมณ์ของธรรมทูตเป็นแรงดลใจนั้น จึงจะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด ที่ประสบการณ์ของธรรมทูตเป็นแรงดลใจนั้น จึงจะเป็นวิธีที่ง่ายที่สุด ที่ประสบผลมากที่สุดและที่ใครๆ ก็สามารถใช้ได้อย่างสะดวกเพื่อที่จะถ่ายทอดคุณค่า คริสตชนให้แพร่หลายไปทั่วทุกแห่งหน คุณค่านี้เป็นจุดเริ่มต้นและจุดหมายปลายทางของภารกิจเท่านั้น แต่เพราะได้รับความช่วยเหลือนี้แล้ว เขาจึงจะกลับเป็นบ่อเกิดแห่งความเพิ่มพูนสำหรับครอบครัวที่มีอยู่ก่อนแล้ว โดยอาศัยตัวอย่างแห่งชีวิตและความขยันที่ไม่หยุดหย่อน

เมื่อพระศาสนจักรเอาใจใส่ในภารกิจการอภิบาลครอบครัวใหม่ๆ พระศาสนจักรยังต้องพยายามเป็นพิเศษที่จะฝึกฝนครอบครัวใหม่ให้สามารถดำเนินชีวิตแห่งความรักฉันสามีภรรยาด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและกับการรับใช้ชีวิต พระศาสนจักรยังต้องสอนเขาให้รู้จักประสานความอบอุ่นของชีวิตภายในบ้านกับการร่วมมือกับทุกคนในการสร้างสรรค์พระศาสนจักรและสังคมมนุษย์ด้วยใจกว้าง เมื่อเริ่มมีลูก คู่สามีภรรยาจึงเริ่มเป็นครอบครัวที่แท้จริง เวลานั้น พระศาสนจักรก็จะอยู่เคียงข้าง จึงเริ่มเป็นครอบครัวที่แท้จริง เวลานั้น พระศาสนจักรก็จะอยู่เคียงข้างพ่อแม่ สนับสนุนให้เขาต้อนรับลูกและรักลูกดุจเป็นพระพรที่พ่อแม่รับมาจากพระเจ้าแห่งชีวิต ให้เขายินดีทนรับความเหน็ดเหนื่อยที่ได้รับจากการดูแลลูก ผู้ซึ่งกำลังเจริญเติบโตในความเป็นคนและในความเป็นคริสตชน

2. โครงสร้างของงานอภิบาลครอบครัว

งานอภิบาลคือรูปแบบในแง่ปฏิบัติซึ่งแสดงออกถึงธรรมชาติอันแท้จริงของพระศาสนจักรผู้ตระหนักดีถึงภารกิจถ่ายทอดการไถ่กู้ งานอภิบาลครอบครัวซึ่งเป็นรูปแบบพิเศษและเฉพาะอย่างชนิดหนึ่งของงานอภิบาลทั่วไป มีหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติและมีผู้ดำเนินการที่รับผิดชอบในงาน ก็คือพระศาสนจักรเอง โดยเฉพาะโครงสร้างและบุคลากรของพระศาสนจักร

ชุมชนของพระศาสนจักรโดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดต่าง ๆ

70. เกี่ยวกับพระศาสนจักรซึ่งเป็นกลุ่มคนที่รับผลแห่งการไถ่กู้พร้อมกับเป็นผู้ไถ่กู้เองนั้น เราควรจะสังเกตถึงลักษณะสองประการคือ พระศาสนจักรสากลและพระศาสนจักรท้องถิ่น โดยเฉพาะลักษณะของพระศาสนจักรประจำท้องถิ่นนี้ ก็เป็นตัวเป็นตนในกลุ่มชนระดับสังคมพลซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มเล็กๆ เพื่อความสะดวกในด้านอภิบาล ในกลุ่มเล็กๆ เหล่านี้ วัดดูจะเด่นกว่าเพื่อน เพราะมีความสำคัญเป็นพิเศษ

ความสัมพันธ์กับพระศาสนจักรสากลไม่ได้ลดความเป็นปึกแผ่นและลักษณะเฉพาะตัวของพระศาสนจักรประจำท้องถิ่นต่างๆ แต่ตรงกันข้ามกลับช่วยปกป้องและส่งเสริมพระศาสนจักรประจำท้องถิ่นเหล่านี้ ยังเป็นกลุ่มรับงานที่ใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพมากที่สุดสำหรับการดำเนินงานอภิบาลครอบครัว ฉะนั้น พระศาสนจักรประจำท้องถิ่นและกลุ่มประจำวัดเป็นต้น ต้องสำนึกถึงพระคุณและภาระหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายจากพระคริสตเจ้าเพื่อจะดำเนินงานอภิบาลได้ แผนการจัดระเบียบของงานอภิบาลใดๆ ไม่ว่าในระดับไหนก็ตามละเว้นไม่ได้ที่จะมุ่งงานอภิบาลครอบครัว

เพราะเห็นแก่หน้าที่รับผิดชอบนี้ การให้การอบรมศึกษาที่เหมาะสมให้แก่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานธรรมทูตประเภทนี้เป็นพิเศษจึงปรากฏว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง พระสงฆ์และนักบวชชายหญิงต้องรับคำแนะนำและการศึกษาที่เหมาะสมและเป็นขั้นตอนในช่วงเวลาที่เขากำลังเตรียมชีวิตสงฆ์หรือนักบวช เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติบทบาทเฉพาะของแต่ละคนได้ ในสิ่งต่างๆ ที่เริ่มลงมือทำกันแล้ว ข้าพเจ้ายินดีชี้แจงว่า ได้ก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาขึ้นเพื่อวิจัยปัญหาครอบครัวภายในมหาวิทยาลัยลาเตรัน ในสังคมพลบางแห่งก็ได้สร้างสถาบันแบบนี้ขึ้นด้วยเหมือนกัน บรรดาพระสังฆราชจะต้องพยายามให้มีพระสงฆ์จำนวนมากเข้าศึกษาหลักสูตรพิเศษในสถาบันดังกล่าวก่อนที่จะรับมอบหมายหน้าที่ตามวัดต่างๆ ที่อื่นๆ บางแห่งก็ได้จัดหลักสูตรพิเศษเป็นระยะๆ ในสถาบันอุดมศึกษาทางเทววิทยาและวิชาการอภิบาล ต้องสนับสนุนการริเริ่มชนิดนี้และควรต้องให้มีมากขึ้น และแน่นอน ต้องอนุมัติให้ฆราวาสเข้าร่วมได้ด้วย ซึ่งพวกเขาจะได้นำเอาวิชาความรู้เฉพาะอย่างของตนมาสร้างผลประโยชน์แก่ครอบครัว เช่น ความรู้ในด้านการแพทย์ กฎหมาย จิตวิทยา และการศึกษา

ครอบครัว

71. ในเรื่องงานอภิบาลครอบครัว ควรต้องคำนึงถึงบทบาทพิเศษแห่งภารกิจของคู่สมรสและครอบครัวคริสตชนอันเนื่องมาจากอำนาจของพระหรรษทานซึ่งเขาได้รับจากศีลสมรส ภารกิจนี้ต้องเป็นไปในทางที่เสริมสร้างพระศาสนจักรและอาณาจักรของพระเจ้าในประวัติศาสตร์มนุษย ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ นับว่าเป็นการเชื่อฟังพระคริสตเจ้า อาศัยการสมรสของผู้รับศีลล้างบาปที่ได้รับการเชิดชูขึ้นเป็นศีลศักดิ์สิทธิ์ พระองค์ทรงมอบหมายภารกิจแพร่ธรรมโดยเฉพาะให้แก่คู่สมรสคริสตชน

โดยส่งเขาไปเป็นกรรมกรในไร่ของพระองค์และในทุ่งนาของพระองค์ ซึ่งในที่นี่หมายถึงครอบครัว เป็นต้น

ในงานนี้ สามภรรยาคริสตชนได้ร่วมมือกับสมาชิกของพระศาสนจักรอื่นๆ ในการเอาใจใส่ต่อการส่งเสริมคุณประโยชน์ของครอบครัว และสามภรรายก็ทำให้พระคุณที่เขาได้รับและศาสนบริการของตนเกิดผลขึ้นมา สามภรรยาจะแพร่ธรรมในครอบครัวของตนได้ก่อนที่อื่น ก็ต่อเมื่อชีวิตของครอบครัวของเขาเป็นประจักษ์พยานว่า เขาดำเนินชีวิตไปตามที่พระเจ้าทรงกำหนดไว้ทุกประการ เช่น อบรมสั่งสอนลูกตามหลักคริสตชน ช่วยเหลือลูกให้บรรลุวุฒิภาวะในด้านความเชื่อ สอนเขาให้นับถือความบริสุทธิ์ เตรียมใจเขาให้มีหลักแน่นอนในชีวิต สอดส่องปกป้องลูกอย่าให้หลงใหลไปตามทัศนะหรือพฤติกรรมที่มักจะเป็นภัยสำหรับเขา ชักนำลูกให้มีส่วนร่วมในชุมชนของพระศาสนจักรและของบ้านเมืองด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ เป็นที่พึ่งพาอาศัยและปรึกษาของลูกเมื่อเขาต้องเลือกหนทางแห่งชีวิต เอื้ออำนวยให้สมาชิกครอบครัวช่วยเหลือกันและกันเพื่อความเจริญก้าวหน้าของทุกคนในด้านชีวิตมนุษย์และในด้านชีวิตคริสตชน และอื่นๆ นอกจากนั้น งานแพร่ธรรมของครอบครัวจะแผ่ขยายออกไปถึงครอบครัวอื่นๆ ในรูปแบบกิจกรรมที่เอื้อเพื่อต่อร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวที่ต้องการความช่วยเหลือและความอดทน คนขัดสน คนป่วย คนชรา คนพิการ เด็กกำพร้า คู่สมรสที่ถูกทอดทิ้ง แม่ของลูกไม่มีพ่อ ตลอดจนถึงแม่ที่หลงผิดคิดจะทำแท้งเพราะตกอยู่ในสภาพที่ยากจน และอื่นๆ

ชมรมครอบครัวเพื่อครอบครัว

72. ไม่ควรจะลืมว่าภายในพระศาสนจักรที่เป็นผู้รับผิดชอบงานอภิบาลครอบครัวนั้น มีกลุ่มคริสตชนมากมายซึ่งแสดงออกถึงธรรมล้ำลึกแห่งพระศาสนจักรของพระคริสตเจ้า อีกทั้งพึงธรรมล้ำลึกนี้เป็นหลักในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ฉะนั้นควรต้องสนับสนุนกลุ่มคริสตชนต่างๆ ที่ทุ่มเทกำลังในงานอภิบาลครอบครัวตามวัตถุประสงค์และระดับที่แตกต่างกัน โดยใช้แรงเสริมของแต่ละกลุ่มมาเป็นประโยชน์ สุดแล้วแต่ลักษณะ เป้าหมาย ประสิทธิภาพ และวิธีการเฉพาะของแต่ละกลุ่ม

เพราะเหตุนี้เอง สมัชชาพระสังฆราชจึงได้มีมติรับรองผลประโยชน์ของชมรมต่างๆ ที่มีเป้าหมาย เช่น แนวทางสำหรับชีวิตจิตใจ การให้อบรมศึกษาและการแพร่ธรรม บทบาทของชมรมเหล่านี้ก็คือ กระตุ้นคริสตชนให้ตระหนักอย่างจริงจังว่า จะต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนอื่น จะเสริมสร้างแนวชีวิตที่สอดคล้องกับพระวรสารและความเชื่อของพระศาสนจักร หล่อหลอมจิตใจด้วยคุณค่าคริสตชนและไม่ใช้ตามความนิยมของมติมหาชน เตือนใจให้เขาช่วยเหลือกันและกันและให้เอาใจใส่คนอื่นด้วยใจเอื้อเฟื้อซึ่งจะทำให้ครอบครัวคริสตชนเป็นเสมือนบ่อเกิดแห่งแสงสว่างอันแท้จริงและเชื่อแบ่งอันทรงฤทธิ์สำหรับคนอื่น

เป็นที่น่าปรารถนาอย่างยิ่งที่ครอบครัวคริสตชนจะสำนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และหมั่นร่วมมือกับชมรมอื่นๆ ที่ไม่ขึ้นกับพระศาสนจักรในทุกๆ ระดับ บางชมรมนั้นมีวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อสงวน ปกป้อง และมอบคุณค่าทางจริยธรรมและวัฒนธรรมของชาติที่ชมรมนั้นสังกัดสืบทอดไปให้คนรุ่นหลังที่ดี ส่งเสริมพัฒนาการของความเป็นคนที่ดี ปกป้องแม่และเด็กในด้านการแพทย์ กฎหมายหรือสังคมที่ดี ส่งเสริมเกียรติอันชอบธรรมของสตรีและต่อต้านทุกสิ่งทีกระทบกระทั่งอันต่อศักดิ์ศรีของสตรีที่ดี สนับสนุนการฝึกกำลังซึ่งกันและกันที่ดี ศึกษาปัญหาการคุมกำเนิดที่มีความรับผิดชอบตามแบบธรรมชาติที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีมนุษย์และคำสอนของพระศาสนจักรที่ดี ยังมี

ชมรมอื่นๆ ที่มุ่งจะสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและมนุษยธรรมมากยิ่งขึ้น หรือสนับสนุนการออกกฎหมายที่ยุติธรรมเพื่อส่งเสริมระเบียบที่ดีงามในสังคมโดยนับถือเกียรติและเสรีภาพอันชอบธรรมของแต่ละคน และของครอบครัวในระดับชาติหรือในระดับระหว่างชาติ หรือมุ่งที่จะร่วมมือกับโรงเรียนและสถาบันอื่นๆ ซึ่งช่วยให้การอบรมศึกษาแก่ลูกๆ อย่างครบถ้วน ฯลฯ

3. ผู้รับผิดชอบงานอภิบาลครอบครัว

นอกเหนือจากครอบครัวซึ่งเป็นผู้รับผลจากงานอภิบาลก็จริง แต่ยิ่งกว่านั้นยังเป็นผู้ดำเนินงานนี้ สมควรที่จะกล่าวถึงผู้รับผิดชอบคนอื่นๆ ที่ทำงานในแผนกนี้อีกด้วย

พระสังฆราชและพระสงฆ์

73. ผู้รับผิดชอบงานอภิบาลครอบครัวอันดับแรกในเขตของสังฆมณฑล ก็คือ พระสังฆราช ในฐานะที่ท่านเป็นบิดาและเป็นผู้อภิบาล ท่านก็ต้องหวังใยเป็นพิเศษในภารกิจด้านการอภิบาลเฉพาะอย่างนี้ซึ่งสำคัญกว่าอย่างอื่นโดยแน่นอน ท่านก็ต้องยอมทุ่มเทความเอาใจใส่ ความขยันขันแข็ง เวลา บุคลากร แม้กระทั่งทรัพย์สินในงานนี้ ยิ่งไปกว่านั้น ท่านก็ต้องแสดงว่าท่านเองสนับสนุนครอบครัวและผู้ที่จะช่วยท่านในงานอภิบาลครอบครัวตามตำแหน่งในโครงสร้างต่างๆ ของสังฆมณฑล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระสังฆราชควรตระหนักว่า สังฆมณฑลของตนต้องมีลักษณะเป็น “ครอบครัวระดับสังฆมณฑล” อย่างแท้จริงและมากยิ่งขึ้นไปอยู่เสมอ ซึ่งจะแบบฉบับและต้นธารแห่งความหวังสำหรับครอบครัวทั้งหลายที่สังกัดในสังฆมณฑลของท่าน ด้วยทัศนคติเช่นนี้ ใครก็ตามจะเข้าใจว่า การสถาปนาสมณสภาเพื่อครอบครัวนั้นมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ ให้เป็นเครื่องหมายถึงความสำคัญซึ่งข้าพเจ้าให้แก่งานอภิบาลครอบครัวในระดับโลก และให้สภานี้เป็นเครื่องมือที่ทรงผลเพื่อที่จะส่งเสริมงานอภิบาลครอบครัวในทุกระดับ

พระสังฆราชมีผู้ช่วยโดยเฉพาะคือพระสงฆ์ สมัชชาพระสังฆราชได้ชี้แจงอย่างชัดเจนแล้วว่า บทบาทของพระสงฆ์นั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในภารกิจของพระศาสนจักรต่อการสมรสและครอบครัว เรื่องของสังฆานุกรก็เช่นเดียวกัน ซึ่งบางที อาจได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานนี้ โดยเฉพาะก็ได้

หน้าที่ของพระสงฆ์และสังฆานุกรนั้น ไม่เพียงแต่ควบคุมปัญหาฝ่ายศีลธรรมหรือพิธีกรรมเท่านั้น แต่ยังต้องควบคุมปัญหาเฉพาะบุคคลและฝ่ายสังคมด้วย พระสงฆ์กับสังฆานุกรต้องสนับสนุนครอบครัวในยามที่ประสบความลำบากหรือความทุกข์ทรมาน พระสงฆ์กับสังฆานุกรต้องยืนเคียงข้างสมาชิกของครอบครัวเพื่อที่จะช่วยให้เขาให้ใช้แสงสว่างของพระวรสารมาพิจารณาความหมายชีวิตของตน คงจะไม่เป็นการนอกเรื่องถ้าจะกล่าวเป็นข้อสังเกตว่า เมื่อศาสนบริกรดำเนินงานแพร่ธรรมนี้ด้วยการวินิจฉัยที่เหมาะสมและด้วยจิตตารมณ์ของธรรมทูตที่แท้จริงแล้ว เขาเองก็จะได้รับแรงกระตุ้นใหม่และพลังกำลังฝ่ายจิตใจเพื่อติดตามพระกระแสเรียก อีกทั้งเพื่อดำเนินภารกิจของตนได้ดีด้วย

พระสงฆ์หรือสังฆานุกรที่ได้รับการฝึกอบรมสำหรับการแพร่ธรรมประเภทนี้อย่างเข้มงวดและในเวลาที่เหมาะสมแล้ว ควรจะหมั่นประพฤติตนเป็นทั้งบิดา พี่น้อง ผู้อภิบาล และอาจารย์ของครอบครัวต่างๆ โดยอาศัยพระหรรษทานเป็นที่ช่วยเขาและอาศัยสัจธรรมเป็นแสงสว่างนำทางเขา เป็นสิ่งที่จำเป็นด้วยว่า เนื้อหาของการอบรมสั่งสอนและการชี้แนะที่พระสงฆ์ให้ นั้น ต้อง

ส่งเสริมให้ประชากรของพระเจ้าประกอบด้วยจิตสำนึกอันเที่ยงตรงในความเชื่อและนำมาประยุกต์กับชีวิตของตนต่อไป ความเชื่อสัตย์สุจริตต่อคำสอนของพระศาสนจักรนี้ ยังเอื้ออำนวยให้พระสงฆ์พยายามสุดความสามารถที่จะทำให้กระบวนการความคิดเห็นของตนพ้องต้องกันเพื่อจะได้ปล้ำความกังวลใน มโนธรรมของสัตบุรุษของตน

ภายในพระศาสนจักร ผู้อภิบาลและฆราวาสมีส่วนร่วมในภารกิจการเป็นประกาศของพระคริสตเจ้า ฝ่ายฆราวาสเป็นประจักษ์พยานถึงความเชื่อโดยทางวาจาและการดำเนินชีวิตแบบคริสตชน ฝ่ายผู้อภิบาลก็โดยการวินิจฉัยในการเป็นประจักษ์พยานนี้และแยกส่วนที่เกิดจากความเชื่ออันเที่ยงแท้ที่ออกจากส่วนที่ไม่ค่อยสอดคล้องกับแสงสว่างความเชื่อ ฝ่ายครอบครัวในฐานะที่เป็นกลุ่มคริสตชนก็มีส่วนร่วมในภารกิจของพระคริสต์โดยมีส่วนร่วมเฉพาะเจาะจงในความเชื่อและโดยเป็นประจักษ์พยานถึงความเชื่อด้วย ดังนั้น จึงเริ่มมีการเสวนาขึ้นระหว่างผู้อภิบาลกับครอบครัว นักเทววิทยาและผู้เชี่ยวชาญในเรื่องครอบครัวสามารถเป็นผู้ส่งเสริมการเสวนานี้ได้เป็นอย่างดี โดยชี้แจงเนื้อหาของพระธรรมคำสอนของพระศาสนจักรหรือเนื้อหาของประสพการณ์ชีวิตครอบครัวอย่างแจ่มแจ้ง ด้วยวิธีนี้ การอธิบายพระธรรมคำสอนจะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ดีขึ้นและมีโอกาสที่จะพัฒนาขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง กระนั้นก็ดี ควรจะเน้นว่า ผู้รับผิดชอบในพระธรรมคำสอนนั้นเป็นเจ้าของบรรทัดฐานของหลักความเชื่อโดยตรง และมีอำนาจบังคับในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาครอบครัวเช่นกัน ความร่วมมือกันอย่างตรงไปตรงมาระหว่างนักเทววิทยา ผู้เชี่ยวชาญในปัญหาครอบครัวและผู้รับผิดชอบพระธรรมคำสอนนั้น เป็นประโยชน์ไม่ใช่น้อยในการที่จะเข้าใจความเชื่ออย่างเที่ยงตรง รวมถึงการส่งเสริมให้คนมีความแตกต่างกันได้อย่างชอบธรรมภายในขอบเขตแห่งความเชื่อ

นักบวชชายหญิง

74. นักบวชชายหญิงและคริสตชนที่สาบานจะอุทิศตัวแก่พระเจ้าโดยทั่วไปนั้น สามารถมีบทบาทสมทบในงานแพร่ธรรมในแง่ครอบครัวได้ การสาบานอุทิศตัวแก่พระเจ้านั้น เป็นรูปแบบแสดงออกถึงบทบาทที่สำคัญเฉพาะเจาะจง อีกทั้งยังเป็นหลักพื้นฐานด้วย ด้วยการอุทิศตัวนี้ เขาจึงเป็นผู้ตั้งชื่อต่อหน้าคริสตชนทั้งหลายถึง “งานวิวาห์ซึ่งพระเจ้าทรงจัดไว้ และที่ซึ่งจะปรากฏอย่างสมบูรณ์แบบในโลกหน้าอันหมายถึงพระศาสนจักรได้รับพระคริสตเจ้าเป็นพระสวามีแต่องค์เดียว”¹⁶⁹ ด้วยการอุทิศตัวดังกล่าวนี้ นักบวชยังเป็นประจักษ์พยานถึงความรักที่แผ่กระจายไปทั่วถึง พร้อมกับบันดาลให้เขากระตือรือร้นในการเสียสละตนเองเพื่อปรนนิบัติพระเจ้าและเพื่อกิจกรรมแพร่ธรรมต่างๆ โดยอาศัยการยินยอมถึงความบริสุทธิ์เพราะเห็นแก่พระอาณาจักรสวรรค์

ด้วยเหตุนี้ นักบวชชายหญิงก็ดี สมาชิกของสถาบันฆราวาสก็ดี หรือสมาชิกของสถาบันที่มีจุดประสงค์เพื่อความสมบูรณ์ก็ดี แต่ละคนหรือโดยรวมกันก็ตาม ต่างก็รับใช้ครอบครัว โดยการดูแลเด็กๆ เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา เด็กกำพร้า เด็กยากจน หรือเด็กพิการบ้าง โดยการเยี่ยมครอบครัวและบำบัดคนป่วยบ้าง โดยการติดต่อกับครอบครัวที่ไม่ได้อยู่ด้วยกันหรือที่ประสบความลำบากหรือที่แตกแยก อย่างให้เกียรติและความอบอุ่นแก่เขาบ้าง โดยการเสนอการอบรมศึกษาหรือการแนะแนวให้แก่เยาวชนที่เตรียมสมรส รวมทั้งคู่

¹⁶⁹ สังคายนาวาติกันครั้งที่ 2, พระสมณกฤษฎีกาว่าด้วยการปรับปรุงและฟื้นฟูชีวิตนักบวช (Perfectae Caritatis) ข้อ 12

สมรสที่ต้องการความช่วยเหลือในเรื่องการมีลูกด้วยความรับผิดชอบอย่างแท้จริงบ้าง โดยการเปิดบ้านของตนต้อนรับแขกอย่างเป็นกันเองและด้วยความอบอุ่น เพื่อให้ครอบครัวต่างๆ จะสามารถพบจิตสำนึกถึงพระเจ้า ถึงรสชาติของการภาวนา และการมีสมาธิ ตลอดจนโดยการเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตด้วยความรักและความยินดีฉันทันพี่น้อง ให้สมกับที่ต่างก็เป็นสมาชิกในครอบครัวใหญ่ของพระเจ้า

ข้าพเจ้าใคร่จะขอเสริมคำตักเตือนที่แรงกล้าสำหรับผู้นำสถาบันของผู้ที่อุทิศชีวิตแด่พระเจ้านั้นก็คือ ให้ยอมถือว่า การแพร่ธรรมต่อครอบครัวเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่ต้องมาเป็นอันดับแรกและที่เร่งด่วนมากในสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยพิทักษ์รักษาสาระสำคัญของพระพรพิเศษและดั้งเดิมของคณะไว้

บรรณานุกรมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง

75. บรรณานุกรมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง เช่น นายแพทย์ นักกฎหมาย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้ให้คำปรึกษา ฯลฯ เหล่านี้ สามารถที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ครอบครัวได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะทำงานเป็นการส่วนตัวหรือร่วมกันในชมรมและโครงต่างๆ ก็ตาม เขาก็ได้ปฏิบัติงานในด้านการให้ความกระจ่าง การแนะแนว การชี้ทาง รวมทั้งการอุดหนุนเจือจุน คำปราศรัยซึ่งข้าพเจ้าได้กล่าวให้แก่สหพันธ์คณะกรรมการที่ปรึกษาครอบครัวตามเจตนารมณ์คริสตชน (Confederation of Family Advisory Bureau of Christian Inspiration) นั้น ก็อาจนำมากล่าวให้แก่บรรณานุกรมผู้เชี่ยวชาญปัญหาเฉพาะอย่างเช่นกันว่า “บทบาทหน้าที่ของท่านสมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นการ “แพร่ธรรม” ที่เดียว ด้วยเหตุว่า วัตถุประสงค์ของท่านสูงส่งมากและผลอันเนื่องมาจากวัตถุประสงค์นี้ได้ประสิทธิ์ประสาทคุณงามความดีแก่สังคมและชุมชนคริสตชนมากยิ่งขึ้นทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านสามารถกระทำได้เพื่อทะนุบำรุงครอบครัวนั้น ต้องมีประสิทธิผลที่ขยายวงกว้างออกไปไกลกว่าเป้าหมายเฉพาะ แม้ไปถึงมนุษย์คนอื่น ๆ พร้อมกับเกิดผลดีแก่สังคมโดยแน่นอนอนาคตของสังคมโลกและพระศาสนจักรอยู่ที่ครอบครัว”¹⁷⁰

ผู้รับและผู้สร้างสื่อมวลชน

76. ข้าพเจ้าต้องขอกล่าวถึงผู้รับและผู้สร้างสื่อมวลชนบ้าง เพราะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญมากในชีวิตสมัยใหม่นี้ ใคร ๆ ก็รู้ว่าสื่อมวลชน “แทรกซึมในจิตใจผู้รับบางครั้งอย่างลึกมากและเกิดผลทั้งในด้านอารมณ์ ในสติปัญญา และในด้านจริยธรรมจนแม้กระทั่งในด้านศาสนา” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในใจผู้รับที่เป็นเยาวชน¹⁷¹ ฉะนั้นสื่อมวลชนอาจมีอิทธิพลที่ติดต่อชีวิตและพฤติกรรมของครอบครัวรวมทั้งต่อการอบรมสั่งสอนลูก ๆ ได้ แต่ในขณะเดียวกันมันก็อาจจะปกปิด “หลุมพรางอันตรายที่ไม่น่าจะละเลยได้”¹⁷² หรืออาจเป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ที่ยุ่หม่่มนุษย์ให้แตกแยกกัน หรืออาจเป็นเครื่องมือของทัศนคติที่บิดเบือนความหมายของชีวิต ของครอบครัว ของศาสนา ของศีลธรรม

¹⁷⁰ John Paul II, Address to Confederation of Family Advisory Bureau of Christian Inspiration (29 November 1980); 3 - 4 Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III 2 (1980), 1453-1454

¹⁷¹ Paul VI, Message for the Third Social Communications Day (7 April 1969) : AAS 61 (1969), 455

¹⁷² John Paul II, Message for the 1980 World Social Communication & Day (1 May 1980) : Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III, 1 (1980), 1042

ตลอดจนถึงการไม่เคารพศักดิ์ศรีหรือวิวัฒนาการของมนุษย์ โดยอาศัยไหวพริบและการบิดเบือนอย่างเชี่ยวชาญดังที่ปรากฏอย่างน่าเสียดายในหลายประเทศทั่วโลก

อันตรายนี่เป็นสิ่งที่น่ากลัวมากขึ้น “เพราะรูปแบบการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะในประเทศที่ก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมไปมากขึ้นแล้ว บ่อยครั้งก็ทำให้ครอบครัวทั้งความรับผิดชอบของตนในเรื่องการอบรมดูแลลูกๆ ความสะดวกสบายในการใช้เวลาให้ผ่านไปอย่างง่ายๆ (เช่น การดูโทรทัศน์ที่บ้านหรือการอ่านสิ่งตีพิมพ์บางประเภท) ทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างและมีกิจกรรมไปในทางที่หนีจากความจริง”¹⁷³ ฉะนั้น เป็น “หน้าที่ของพ่อแม่ ที่จะต้องปกป้องเด็กและวัยรุ่นจากการรุกรานที่อาจมีอิทธิพลต่อจิตใจของเขาอันเนื่องมาจากสื่อมวลชน” อีกทั้งให้รู้จักใช้สื่อมวลชนภายในครอบครัวอย่างพอเหมาะ ครอบครัวควรพยายามแสวงหาโอกาสหย่อนใจให้ลูกในรูปแบบซึ่งจะมีคุณค่ากับผลประโยชน์มากกว่า และส่งเสริมการเจริญเติบโตทางกาย ศีลธรรม และจิตใจ “เพื่อให้เวลาว่างของเด็กจะได้ใช้ไปทางที่เป็นประโยชน์มากขึ้นและถือกันว่าเป็นสิ่งที่มีค่ารวมทั้งให้เขาใช้พลังกำลังในทางที่ถูกด้วย”¹⁷⁴

ด้วยเหตุว่า บ่อยครั้งที่เด็ยที่สื่อมวลชนสร้างผลกระทบที่น่าสังเกตต่อการหล่อหลอมจิตใจของลูกๆ เช่นเดียวกับที่โรงเรียนและบรรยากาศของกลุ่มที่เขาอยู่เป็นประจำ พ่อแม่ในฐานะที่เป็นผู้ใช้สื่อมวลชนด้วยเหมือนกัน ก็ต้องแสดงความรับผิดชอบด้วยการใช้สื่อมวลชนอย่างพอประมาณด้วยความพินิจพิจารณา ด้วยความระมัดระวังและด้วยความรอบคอบ พร้อมกับวินิจฉัยด้วยว่ามันอาจมีอิทธิพลอย่างไรในใจของลูก อนึ่งพ่อแม่ยังแสดงความรับผิดชอบได้โดยวิธีควบคุมการใช้สื่อมวลชนซึ่งจะทำให้ “จิตสำนึกของลูกได้รับการฝึกฝนในด้านตัดสินใจด้วยตัวเองอย่างใจเย็นและอย่างถูกต้องกับความจริง ดังนั้น ลูกๆ จะสามารถเลือกรายการนี้ ปฏิเสธรายการนั้นได้”¹⁷⁵

พ่อแม่ต้องแสดงความรับผิดชอบเช่นเดียวกัน โดยพยายามมีอิทธิพลตั้งแต่ในขั้นตอนของการเลือกและเตรียมรายการเอง เขาควรเริ่มอย่างถูกกาลเทศะโดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ ในด้านการผลิตรายการหรือการถ่ายทอด เพื่อจะได้แน่ใจว่าไม่มีใครกล้าละเมิดค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งเป็นสมบัติส่วนรวมอันแท้จริงของสังคมหรือยิ่งกว่านั้นอีกอย่าให้ใครตั้งใจลบล้างค่านิยมเหล่านี้ แต่ตรงกันข้ามการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ต้องได้รับการรับรองว่า จะมีการถ่ายทอดรายการที่พูดถึงปัญหาของครอบครัวและวิธีแก้ไขปัญหานั้นอย่างถูกต้อง เกี่ยวกับเรื่องนี้พระสันตะปาปา เปาโลที่ 6 ผู้ดำรงตำแหน่งประมุขพระศาสนจักรก่อนข้าพเจ้า เคยเขียนไว้ว่า “ผู้ผลิตรายการจะต้องรู้และเคารพความต้องการครอบครัว ซึ่งการกระทำเช่นนี้เรียกร้องให้เขาแสดงความกล้าในบางครั้งและให้เขาตระหนักในความรับผิดชอบของตนอย่างลึกซึ้งเสมอ ที่จริง เขาจะต้องหลีกเลี่ยงทุกอย่างที่อาจกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ ความมั่นคง ความสมดุล และความสุขของครอบครัว การละเมิดคุณค่าพื้นฐานของครอบครัวทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเรื่องกามารมณ์หรือความรุนแรง เรื่องการส่งเสริมการหย่าร้างกันหรือปฏิกริยาต่อต้านสังคมของเยาวชนก็ตาม เป็นการละเมิดต่อคุณค่าอันแท้จริงของมนุษยชาติทั้งสิ้น”¹⁷⁶

¹⁷³ John Paul II, Message for the 1981 WORLD Social Communication & Day (10 May 1981), 5 : L' Osservatore Romano, 22 May 1981

¹⁷⁴ เพิ่งอ้าง

¹⁷⁵ Paul VI, Message for the Third Social Communications Day : AAS 61 (1969), 456

¹⁷⁶ เพิ่งอ้าง

ในโอกาสที่คล้ายกัน ข้าพเจ้าเองเคยกล่าวคำต่อไปนี้ว่า ครอบครัวทั้งหลาย “ต้องมีความไว้วางใจในน้ำใจอันดีงาม ในความซื่อสัตย์สุจริต และในจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ ของผู้ที่มีอาชีพในทางสื่อมวลชน เช่น บรรณาธิการ นักเขียน ผู้ผลิตรายการ ผู้กำกับ ผู้ประพันธ์ บทละคร นักข่าว นักข่าว และนักแสดง”¹⁷⁷ เพราะฉะนั้น เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่พระศาสนจักรจะทุ่มเทกำลังต่อไปเพื่อผู้มีอาชีพในทางนี้ ในขณะที่เดียวกันพระศาสนจักรก็ยังสนับสนุนและส่งเสริมให้ชาวคาทอลิกเข้าทำงานในสายงานที่ละเอียดอ่อนนี้ ถ้าเขารู้สึกว่ามีความโน้มเอียงไปในทางนี้ และมีความต้องการที่จะสร้างความชำนาญในด้านนี้

4. งานอภิบาลครอบครัวในกรณีต่างๆ ที่เป็นปัญหา

สถานการณ์พิเศษ

77. ตามแบบฉบับของนายชุมพาผู้ทรงพระทัยดี ความขยันขันแข็งในงานอภิบาลเรียกร้องให้มีการอาศัยความไว้วางใจ ความซาบซึ้งใจ และความรอบคอบเพิ่มขึ้นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับครอบครัวที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยุ่ยากจริงๆ ที่เกิดมาจากแรงกดดันของสภาพแวดล้อมมากกว่าจากเจตจำนงของเขา

เกี่ยวกับเรื่องนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเอาใจใส่ครอบครัวบางประเภทอย่างเป็นพิเศษ ซึ่งต้องการไม่เพียงแต่การอุดหนุนเท่านั้น แต่ยังต้องการให้ทำอะไรสักอย่างที่มีอิทธิพลต่อความเห็นของมหาชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อโครงสร้างด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจและกฎหมาย เพื่อให้สิ่งที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัวดังกล่าวนั้นจะได้ถูกกำจัดไปให้มากที่สุด

ตัวอย่างเช่น ครอบครัวของคนที่ต้องอพยพเพื่อหางานทำ ครอบครัวของคนที่ต้องอยู่ห่างไกลนานๆ เช่น ทหาร ลูกเรือ และคนที่ต้องเดินทางทุกประเภท ครอบครัวของนักโทษ ของผู้อพยพ หรือผู้ถูกเนรเทศ ครอบครัวที่ดำเนินชีวิตอย่างโดดเดี่ยวในเมืองใหญ่ เป็นต้น ครอบครัวที่ไม่มีที่พักอาศัย ครอบครัวที่ไม่มีครอบครัวหรือแม่ฝ่ายเดียว ครอบครัวที่มีลูกพิการหรือติดยาเสพติด ครอบครัวของคนที่ติดเหล้า ครอบครัวที่ถูกพรากออกจากบรรยากาศดั้งเดิมทางวัฒนธรรมหรือสังคมหรือกำลังสูญเสียบรรยากาศนั้น ครอบครัวที่ต้องทนทุกข์เนื่องจากการแบ่งแยกด้วยเหตุผลทางการเมืองหรือทางอื่น ครอบครัวที่แตกแยกเพราะอุดมการณ์ต่างกัน ครอบครัวที่ติดต่อกับวัดไม่ได้สะดวก ครอบครัวที่ต้องอดทนต่อความรุนแรงหรือความอยุติธรรมเพราะความเชื่อของเขา ครอบครัวซึ่งสามัคคีระยายังไม่บรรลุนิติภาวะ คนชราซึ่งบ่อยครั้งจำเป็นต้องอยู่โดดเดี่ยวโดยปราศจากปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการครองชีพ

ครอบครัวของผู้อพยพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของกรรมกรหรือเกษตรกรจะต้องสามารถพบเห็นได้ว่า พระศาสนจักรในทุกแห่งหนเป็นเสมือนบ้านเกิดเมืองนอนของตน นี่ก็เป็นหน้าที่ตามปกติของพระศาสนจักร ในฐานะที่พระศาสนจักรเป็นเครื่องหมายแห่งเอกภาพในความแตกต่าง เท่าที่จะเป็นไปได้ ควรจะมีพระสงฆ์ผู้มีพิธีกรรม วัฒนธรรม และภาษาเดียวกันกับเขาเป็นผู้ดูแล นอกจากนี้ ยังเป็นหน้าที่ของพระศาสนจักรที่ต้องกระตุ้นจิตสำนึกของมหาชนและของผู้

¹⁷⁷ John Paul II, Message for the 1980 World Social Communications Day : Insegnamenti di Giovanni Paolo II, III, 1 (1980), 1044

มีอำนาจทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง เพื่อว่าเขาจะได้รับค่าแรงที่ยุติธรรม เพื่อว่าครอบครัวจะสามารถกลับรวมกันให้เร็วที่สุด เพื่อว่าเขาจะได้รับ การเคารพในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเขา เพื่อว่าเขาจะได้รับ การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับครอบครัว จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับครอบครัวอื่น ๆ เพื่อว่าลูกของเขาจะได้มีโอกาสฝึกอาชีพและทำงานตามอาชีพนั้น อีกทั้งเพื่อจะได้มีโอกาสเป็นเจ้าของที่ดินที่จำเป็นสำหรับอาชีพและการครองชีพของเขา

ปัญหาที่ยุ่ยากประการหนึ่งก็คือ **ครอบครัวที่แตกแยกเพราะอุดมการณ์ต่างกัน** กรณีนี้เรียกร้องให้ผู้อภิบาลห่วงใยเป็นพิเศษ ก่อนอื่น จะต้องติดต่อกับครอบครัวแบบนี้เป็นการส่วนตัวอย่างรอบคอบ ต้องส่งเสริมความเชื่อของผู้ที่เชื่อและบำรุงกำลังใจให้เขาดำเนินชีวิตคริสตชนอย่างดี ถึงแม้ว่าฝ่ายที่เป็นคาทอลิกจะยินยอมตามอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ กระนั้นก็ต้องเสวนากันโดยมีหยุดยั้ง การแสดงความรักและความเคารพซึ่งกันและกันจะมีบ่อยครั้งขึ้นโดยหวังอย่างแน่วแน่ว่าจะทะนุถนอมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไว้ให้ได้ ลักษณะการติดต่อกันระหว่างพ่อแม่กับลูกๆ ก็มีอิทธิพลมากในเรื่องนี้ อนึ่ง อุดมการณ์ที่ไม่เกี่ยวกับศาสนาอาจกระตุ้นใจสมาชิกที่มีความเชื่อให้มีความรักที่เจริญเติบโตขึ้นและให้แสดงความรักนั้นได้ดียิ่งขึ้นก็ได้

ในเรื่องอื่นๆ ที่เป็นปัญหาซึ่งในขณะนี้ครอบครัวต้องการความสนับสนุนจากชุมชนคริสตชน และจากผู้อภิบาลก็คือ สภาพวัยรุ่นของเด็กที่ทำความวุ่นวาย ทำการประท้วง บางครั้งก็สร้างความเดือดร้อน การแต่งงานของลูกที่ทำให้เขาออกจากครอบครัวเดิม การขาดความกรุณาหรือความอบอุ่นจากฝ่ายที่ตนเองรักมากที่สุด การที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจากบ้านไปหรือสิ้นใจซึ่งทำให้เกิดสภาพของความเป็นหม้ายอันเป็นประสบการณ์ที่แสนขมขื่น หรือประสบการณ์แห่งความตายของสมาชิกคนหนึ่งซึ่งทำให้แก่นกลางเดิมของครอบครัวถูกตัดออกไปส่วนหนึ่งหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

ในทำนองเดียวกัน พระศาสนจักรจะละเลยหน้าที่ต่อสภาพของวัยรุ่นไม่ได้ ทั้งในส่วนที่เป็นผลดีหรือผลเสีย เช่น ความเข้าใจความฉันทามิตรรยาที่ลึกซึ้งกว่าเดิม และที่บรรลุถึงความบริสุทธิ์ และมีคุณค่ามากขึ้นเนื่องจากความซื่อสัตย์ต่อกันตลอดมาเป็นเวลานานโดยไม่เคยมีวันใดขาด ความพร้อมใจที่จะทุ่มเทความมีน้ำใจและความปรียาสุขุมที่ได้ผสมผสานไว้ตลอดมาแม้กำลังที่เหลืออยู่เพื่อผลประโยชน์ของคนอื่น ความว่าเหวที่ทำให้เกิดความทุกข์ทางด้านจิตใจและอารมณ์มากกว่าทางด้านร่างกาย เพราะลูกหลานอาจทอดทิ้งหรือไม่ค่อยสนใจ การทนทรมานและการเจ็บป่วยเพราะกำลังกายลดน้อยลงไปทุกทีหรือเพราะความท้อใจอันเกิดจากความจำเป็นต้องอาศัยคนอื่น หรือเพราะความสำนึกอันขมขื่นว่าตนเองเป็นภาระให้แก่คนที่ตนรัก ตลอดจนถึงการที่วาระสุดท้ายแห่งชีวิตใกล้เข้ามาแล้ว สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชเคยชี้แนะแล้วว่า เรื่องทั้งหมดนี้เป็นโอกาสที่ผู้อภิบาลจะช่วยอธิบายแนวความศรัทธาอันล้ำเลิศสำหรับชีวิตสมรสและชีวิตครอบครัว ซึ่งเนื่องมาจากคุณค่าสูงส่งของไม้กางเขนและการกลับคืนของพระคริสตเจ้า ทั้งช่วยให้แนวความศรัทธาดังกล่าวปรากฏในการดำเนินชีวิต ดังนั้นพระคริสตเจ้าประจักษ์มาเป็นบ่อเกิดของความศักดิ์สิทธิ์และความปิตินิตอันใหญ่หลวงชีวิตประจำวัน โดยที่ข้อสำคัญแห่งสังฆธรรมที่เกี่ยวกับชีวิตนรีนรีนั้นเป็นแสงสว่างในการนำทางชีวิต

ในสถานการณ์ทั้งหมดนี้ อย่าได้ละเลยการสวดภาวนา อันเป็นต้นธารแห่งความบรรเทาใจ และแห่งพลังกำลัง พร้อมกับเป็นอาหารบำรุงเลี้ยงความหวังอันแน่วแน่ของคริสตชน

การแต่งงานกับคนต่างศาสนา

78. จำนวนการสมรสระหว่างชาวคาทอลิกและคริสตชนที่รับศีลล้างบาปแต่ไม่ใช่คาทอลิกหรือระหว่างชาวคาทอลิกกับคนที่มิได้รับศีลล้างบาปนั้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และเรียกร้องให้ผู้อภิบาลเอาใจใส่เป็นพิเศษตามคำชี้แนะและบรรทัดฐานที่มีอยู่ในเอกสารซึ่งทางพระสันตะสำนักได้ออกมาใหม่ และในเอกสารซึ่งสภาพระสังฆราชต่างๆ ได้กำหนดเพื่อประยุกต์กับสภาพท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

คู่สมรสที่ต่างคนต่างถือศาสนานั้น ปรากฏว่ามีสิ่งที่จะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษบางประการซึ่งอาจจะแยกออกเป็น 3 ประการด้วยกัน คือ

ประการที่หนึ่ง ฝ่ายคาทอลิกเองต้องตระหนักในภาระหน้าที่อันเนื่องมาจากความเชื่อ โดยเฉพาะการปฏิบัติกรตามความเชื่อนั้นอย่างเสรี และในเรื่องความจำเป็นที่จะต้องพยายามอย่างสุดความสามารถให้ลูกได้รับศีลล้างบาปและได้รับคำสอนตามหลักความเชื่อคาทอลิก¹⁷⁸

ประการที่สอง จะต้องตระหนักถึงความยากลำบากเป็นพิเศษที่อาจเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาด้วยกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอิสรภาพทางศาสนาของแต่ละคน อาจมีการฝืนใจเกิดขึ้นจากการรบเร้าอย่างมิชอบธรรมให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโอนศาสนา หรือจากการสร้างอุปสรรคมิให้เขาปฏิบัติศาสนาของตนอย่างเปิดเผยและเสรี

ประการที่สาม เกี่ยวกับรูปแบบของการสมรสทางพิธีกรรมและตามกฎหมายพระศาสนจักรนี้ ประมุขสังฆมณฑลต่างๆ ควรใช้สิทธิ์ (ที่ทางสันตะสำนักอนุมัติให้ : Facultates - ผู้แปล) อย่างเต็มที่เมื่อมีความจำเป็น

เมื่อพูดถึงสามประการนี้แล้วก็ต้องคำนึงถึงข้อต่อไปนี้ด้วย

- ☐ ในการอบรมเพื่อเตรียมสมรสที่เหมาะสมกับการสมรสชนิดนี้ ผู้รับผิดชอบต้องพยายามเท่าที่จะทำได้ในการอธิบายคำสอนคาทอลิกในเรื่องลักษณะและข้อบังคับของการสมรสให้แจ่มแจ้ง ทั้งจะต้องระมัดระวังมิให้มีการรบเร้าและมีอุปสรรคที่กล่าวมาแล้วนั้นเกิดขึ้นในภายหลัง
- ☐ เรื่องที่สำคัญมากที่สุดก็คือ การอาศัยชุมชนเป็นที่ช่วยให้ฝ่ายคาทอลิกได้มีความเชื่อมั่นคงและส่งเสริมให้เขาซึ่งในความเชื่อและปฏิบัติตามสมกับความเป็นผู้ใหญ่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อว่า เขาจะได้เป็นสักขีพยานที่เชื่อถือได้ภายในครอบครัว ด้วยรูปแบบการดำเนินชีวิตและด้วยคุณภาพแห่งความรักต่อคู่สมรสและต่อลูกๆ

ถึงแม้ว่าการสมรสระหว่างชาวคาทอลิกและผู้รับศีลล้างบาปคนอื่นจะมีลักษณะพิเศษก็ตาม แต่การสมรสเหล่านี้ยังมีแนวอื่นๆ อีกมากมายซึ่งควรจะสนับสนุนและส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง อาจเป็นเพราะคุณค่าของแนวนั้นเองก็ดี หรือเป็นเพราะอิทธิพลอันดีต่อกระบวนการปรับปรุงความเข้าใจระหว่างศาสนา (สากลสัมพันธ์ภาพ) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณค่านี้ปรากฏขึ้นเมื่อคู่สมรสต่างก็เลื่อมใสต่อความรับผิดชอบทางศาสนาของตน ศีลล้างบาปที่ทั้งสองได้รับพร้อมกับอนุภาพแห่งพระพรหรรษา เป็นหลักเกณฑ์และเป็นเหตุผลบันดาลให้เขาได้แสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสนิทในคุณค่าทางศีลธรรมและชีวิตจิตใจ

¹⁷⁸ Cf. Paul VI, *Motu Proprio Matrimonia Mixta*, 4 - 5 : AAS 62 (1970), 257 - 259; John Paul II, *Address to the participants in the plenary meeting of the Secretariat for Promoting Christian Unity* (13 November 1981) : *L'Osservatore Romano*, 14 November 1981.

เพื่อให้เป็นไปเช่นนี้จริง และเพื่อจะเน้นความสำคัญในแง่สากลสัมพันธภาพของการสมรสที่ต่างคนต่างถือศาสนาซึ่งดำเนินไปตามหลักความเชื่อของคริสตชนทั้งคู่ ควรจะพยายามให้ศาสนบริกรทั้งฝ่ายคาทอลิกและฝ่ายที่ไม่ใช่คาทอลิกได้ร่วมมือกันอย่างดีตั้งแต่แรกเริ่มเตรียมสมรสตลอดถึงพิธีสมรสเอง ถึงแม้ว่าอาจไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่ายเสมอไปก็ตาม

สำหรับเรื่องที่ว่า คู่สมรสฝ่ายที่ไม่ใช่คาทอลิกจะรับศีลมหาสนิทได้หรือไม่นั้น ข้าพเจ้าขอให้ถือบรรทัดฐานซึ่งสมณสำนักเลขาธิการเพื่อเอกภาพของคริสตชนได้กำหนดไว้แล้ว¹⁷⁹

ในบางส่วนของโลก เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนการสมรสระหว่างชาวคาทอลิกกับคนที่มิได้รับศีลล้างบาปนั้นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่วนมากคู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้รับศีลล้างบาปก็ถือศาสนาอื่น ความศรัทธาของเขานั้นต้องได้รับการเคารพตามที่ระบุไว้ในคำแถลง “Nostra Aetate” ของสังคายนาวาติกันครั้งที่สอง ซึ่งว่าด้วยความสัมพันธ์แห่งพระศาสนจักรกับบรรดาศาสนาที่ไม่ใช่คริสตศาสนา กระนั้นก็ดีในการสมรสแบบนี้จำนวนมิใช่น้อยโดยเฉพาะในสังคมที่หลงไปทางโลก คู่สมรสฝ่ายที่ไม่ได้รับศีลล้างบาปก็มีได้นับถือศาสนาใดๆ เลย เกี่ยวกับการสมรสชนิดนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่สภาพระสังฆราชและพระสังฆราชแต่ละองค์ต้องออกคำแนะนำที่เหมาะสมในด้านการอภิบาล โดยมีวัตถุประสงค์ว่าจะปกป้องความเชื่อของคู่สมรสฝ่ายที่เป็นชาวคาทอลิกและช่วยเหลือในทุกวิถีทางให้เขาสามารถปฏิบัติตามความเชื่อนี้ได้อย่างอิสระ เป็นต้นว่าหน้าที่ของเขาที่ต้องพยายามให้ลูกๆ ได้รับศีลล้างบาปและได้รับการอบรมตามหลักศาสนาคาทอลิกอย่างดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ก็ยังต้องช่วยคู่สมรสฝ่ายคาทอลิกให้เป็นประจักษ์พยานถึงความเชื่อและรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบคาทอลิกภายในครอบครัวของตน

ขานอภิบาลในบางกรณีที่นอกกรอบนอกทาง

79. เมื่อสมัชชาพระสังฆราชได้แสดงความห่วงใยในการประคับประคองครอบครัวในทุกแห่งทุกมุมซึ่งเพียงแต่ในแง่ศาสนาเท่านั้น สมัชชาก็ไม่ได้ละเลยที่จะพิจารณากรณีบางกรณีที่อยู่นอกกรอบนอกทางตามทัศนคติของศาสนา และบ่อยครั้งตามทัศนคติของสังคมบ้านเมืองด้วย กรณีเหล่านี้กำลังแพร่หลายเป็นจำนวนเพิ่มทวีคูณ แม้ในท่ามกลางชาวคาทอลิกเองก็ตาม อาศัยการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วในด้านวัฒนธรรมทุกวันนี้เป็นแรงส่งเสริม สิ่งนี้ส่งผลกระทบกระเทือนมิใช่น้อยต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคมซึ่งมีหน่วยพื้นฐานก็คือครอบครัวนั่นเอง

กรณีที่ 1 : การทดลองแต่งงาน

80. กรณีแรกที่อยู่นอกกรอบนอกทางก็คือ สิ่งที่เขาเรียกกันว่า “การทดลองการแต่งงาน” ในปัจจุบันนี้มีหลายคนใคร่จะสนับสนุนการแต่งงานแบบนี้โดยอ้างว่ามันก็มีค่าเหมือนกัน สามัญสำนึกของมนุษย์ก็ได้เตือนแล้วว่า ไม่สามารถยอมรับการทดลองดังกล่าวได้ เหตุผลก็คือ ไม่ควรที่จะมี “การทดลอง” ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นคน ซึ่งประกอบด้วยศักดิ์ศรีที่เรียกร้องให้ “คน” เท่านั้นต้องเป็นจุดมุ่งหมายแห่งการอุทิศตัวให้แก่กันและกันโดยปราศจากการกำจัดขอบเขตอันใดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลาหรือสถานการณ์อื่นใดทั้งสิ้น

¹⁷⁹ Instruction In Quibus Rerum Circumstantiis (15 June 1972) : AAS 64 (1972), 518 - 525; Note of 17 October 1973 : AAS 65 (1973), 616-619

ส่วนพระศาสนจักรเองก็ไม่สามารถที่จะยินยอมให้มีการอยู่กันแบบนี้ได้เพราะเห็นแก่เหตุผลต่างๆ และเป็นเหตุผลที่มาจากความเชื่อ หนึ่ง การมอบร่างกายในการที่มีเพศสัมพันธ์เป็นสัญลักษณ์แท้ของการอุทิศตัวทั้งหมด การอุทิศตัวเช่นนี้ ตามความเป็นจริงของกระบวนการแห่งการไถ่กู้ นั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ นอกเสียจากว่า ความรักบริสุทธิ์สูงส่งซึ่งพระคริสตเจ้าทรงประทานให้เองนั้น จะเป็นแรงขับเคลื่อนด้วย อยู่อีกหนึ่ง การสมรสระหว่างผู้รับศีลล้างบาปสองคน ก็เป็นสัญลักษณ์แท้แห่งการร่วมเป็นหนึ่งเดียวระหว่างพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักร ซึ่งไม่ได้ดำรงอยู่ชั่วคราวหรือเป็น “การทดลอง” แต่เป็นการร่วมกันที่ต้องซื่อสัตย์ชั่วกาลนาน ฉะนั้น การสมรสระหว่างผู้รับศีลล้างบาปสองคนจึงมีเพียงแบบเดียวที่ยกเลิกมิได้เลย

กรณีดังกล่าว ตามปกติไม่อาจแก้ไขได้ นอกเสียจากว่าบุคคลผู้นั้นจะได้รับการอบรมตั้งแต่วัยเด็ก อาศัยพระพรพรทานของพระคริสต์เป็นเครื่องช่วยเหลือ และโดยปราศจากความหวาดกลัว เพื่อว่าเขาจะสามารถควบคุมตนหากที่กำเริบขึ้นได้ พร้อมกับสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ด้วยความรักอันแท้จริง สิ่งนี้จะเป็นไปไม่ได้ถ้ามิได้รับการอบรมอย่างเข้มงวดเพื่อเข้าถึงความรักอันถ่องแท้ และเข้าใจถึงเรื่องการใช้เพศอย่างถูกต้องซึ่งจะช่วยนำคนให้เข้าถึงธรรมล้ำลึกของพระคริสต์เจ้าอย่างสมบูรณ์ตามลักษณะของความเป็นคนทุกอย่างซึ่งหมายความถึงตามลักษณะที่เป็นของร่างกายอีกด้วย

จะเป็นประโยชน์อย่างมากที่จะค้นคว้าสาเหตุของกรณีที่น่าประหลาดนี้ในด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยาเพื่อจะได้พบวิธีแก้ไขที่เหมาะสม

กรณีที่ 2 : การอยู่กันด้วยกันโดยไม่มีพันธะ:

81. การอยู่กันด้วยกันแบบนี้ หมายถึงการที่ไม่มีพันธะเป็นทางการแต่อย่างใด ไม่ว่าจะทางบ้านเมืองหรือทางศาสนาก็ตาม กรณีที่น่าประหลาดเช่นนี้นับวันจะยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นนั้น ผู้อภิบาลต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เพราะว่าอาจมีเหตุผลต่างๆ นานามากมายอยู่เบื้องหลัง ซึ่งถ้าพิจารณาอย่างดีแล้วคงจะสามารถควบคุมผลที่ติดตามได้บ้าง

คนบางพวกรู้สึกตัวว่า ถูกบังคับให้อยู่ในสภาพนี้ เนื่องจากสถานการณ์ที่ยุงยากในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือศาสนา จนกระทั่งเขากลัวว่าตนจะต้องจำทนกับความเดือดร้อนบ้าง สูญเสียผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจบ้าง หรือถูกแบ่งแยกอย่างยุติธรรมบ้าง ฯลฯ ในแง่ตรงข้ามเราอาจจะสังเกตได้ว่ามีคนอีกพวกหนึ่งที่ดูหมิ่น ประท้วง หรือปฏิเสธสังคม สถาบันครอบครัว ระบบสังคมและการเมือง หรือแสวงหาความสนุกสนานแต่อย่างเดียว ยังมีผู้ที่ตกอยู่ในสภาพนี้เพราะเขาไม่เคยรับการศึกษาหรือขาดปัจจัยทุกอย่าง บางครั้งก็เพราะสภาพแวดล้อมที่เป็นผลของสถานการณ์ที่อยู่ยุติธรรมจริงๆ บางคนก็เป็นเพราะจิตใจเขายังไม่บรรลุวุฒิภาวะ เขายังลังเลใจและกลัวว่าตนเองจะต้องผูกพันกันอย่างถาวรตลอดไป ในบางประเทศเองนั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีกำหนดให้บ่าวสาวอยู่ด้วยกันระยะหนึ่ง หรือให้มีลูกเกิดมาสักคนเสียก่อนจึงจะแต่งงานกันได้จริงๆ

เหตุผลเหล่านี้แต่ละข้อก็เป็นปัญหาที่ยุงยากในแง่งานอภิบาลสำหรับพระศาสนจักรเพราะมีผลสะท้อนร้ายแรงที่ติดตามมา ทั้งในด้านศาสนาและศีลธรรม (ตัวอย่างเช่น การสูญเสียความสำนึกทางศาสนาเกี่ยวกับการแต่งงานที่ควรจะต้องเข้าใจว่าเป็นการเลียนแบบพันธสัญญาของพระเจ้ากับประชากรของพระองค์ การขาดพระพรพรทานของศีลสมรส เรื่องอัปยศทางศาสนา) และใน

ด้านสังคม (ตัวอย่างเช่น ความหมายของครอบครัวสลายไป จิตสำนึกถึงความซื่อสัตย์สุจริตลดลง แม้ความซื่อสัตย์ต่อสังคมก็ลดลงเช่นกัน การทำร้ายจิตใจลูก การทะเลาะในความเห็นแก่ตัว)

ผู้อภิบาลพร้อมกับชุมชนของพระศาสนจักรจะต้องพยายามศึกษาสถานการณ์เหล่านี้ รวมทั้งเหตุผลในแต่ละกรณีด้วย ต้องพยายามติดต่อกับผู้ที่อยู่กินด้วยกันแบบนี้โดยอาศัยความรอบคอบและความละมุนละไม ต้องพยายามให้ความกระจ่างแก่เขาด้วยความพากเพียรตักเตือนเขาด้วยความรัก เป็นประจักษ์พยานให้เขาเห็นตัวอย่างของครอบครัวคริสตชน ซึ่งอาจทำให้เขากลับสู่สภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย แต่เหนือกว่าความพยายามทั้งหมดนี้ ควรจะป้องกันมิให้เกิดปัญหานี้ล่วงหน้า โดยส่งเสริมจิตสำนึกของหนุ่มสาวให้สำนึกถึงความซื่อสัตย์ ตลอดเวลาที่ทำให้การอบรมศึกษาทางศีลธรรมและศาสนา โดยชี้แจงให้เขาเข้าใจเงื่อนไขและโครงสร้างที่จรรโลงความซื่อสัตย์ซึ่งอาจก่อให้เกิดอิสรภาพที่แท้จริง โดยช่วยเขาให้บรรลุวุฒิภาวะทางจิตใจและเปิดเผยคุณค่าแท้ของศีลสมรสในด้านความเป็นมนุษย์และในด้านชีวิตเบื้องต้นให้เขาได้ทราบ

ประชากรของพระเจ้าก็ต้องพยายามเข้าถึงผู้มีอำนาจหน้าที่ด้วย พยายามให้ท่านช่วยด้านแนวโน้มที่กำลังทำให้สังคมแตกสลายและที่สร้างผลกระทบกระเทือนต่อศักดิ์ศรี ความมั่นคง และผาสุกของพลเมืองแต่ละคน ท่านก็ต้องระมัดระวังอย่าให้เสียงประชามติเอียงไปทางที่ประมาทคุณค่าของสถาบันการสมรสและครอบครัว อนึ่ง เนื่องจากว่าในท้องที่หลายแห่ง หนุ่มสาวไม่สามารถจะสมรสกันอย่างที่ควรเพราะความยากจนขั้นแค้นอันเป็นผลมาจากโครงสร้างของสังคมและเศรษฐกิจที่อยู่ติดขัด หรือที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมนั้น สังคมและผู้มีอำนาจควรสนับสนุนการสมรสที่ถูกกฎหมายด้วยวิธีการหลายๆ อย่างเช่น การประกันรายได้ที่พอเหมาะสำหรับครอบครัว การออกคำสั่งในการจัดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตครอบครัว รวมถึงเอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานและการครองชีพ

กรณีที่ 3 : ชาวคาทอลิกที่แต่งงานเฉพาะแต่ตามกฎหมายบ้านเมืองเท่านั้น

82. ชาวคาทอลิกที่เลือกประกอบพิธีแต่งงานเฉพาะแต่ตามกฎหมายบ้านเมืองเท่านั้นมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าเขาจะอ้างถึงเหตุผลทางทัศนคติหรือทางความจำเป็นก็ตาม ไม่ว่าเขาจะปฏิเสธพิธีทางศาสนาหรือผิดผ่อนเฉยๆ ก็ตาม ฐานะของเขาไม่สามารถที่จะเท่าเทียมได้กับสภาพของผู้ที่กินอยู่ด้วยกันโดยไม่มีพันธะแต่ประการใด อย่างน้อยเขาก็สมควรใจดำเนินชีวิตในรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงและถาวร ถึงแม้ว่าบ่อยครั้งเขาแต่งงานกันตามแบบนี้เพื่อจะสามารถหย่าร้างกันได้ภายหลัง แต่เมื่อคู่สมรสต้องการให้ทางบ้านเมืองรับรองพันธสัญญาของเขาอย่างเป็นทางการ ก็เป็นการแสดงว่าเขายอมรับพันธะนั้นและผลดีที่จะติดตามมาด้วย อย่างไรก็ตามพระศาสนจักรมิอาจยอมรับสถานการณ์เช่นนี้ได้

ในที่นี้ เป้าหมายของงานอภิบาลก็คือ ช่วยทำให้คู่สมรสเหล่านั้นยอมรับว่าแบบชีวิตที่เขาเลือกไว้ จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเชื่อที่เขายืนยัน ผู้อภิบาลควรพยายามอย่างเท่าที่จะทำได้โดยช่วยคนเหล่านี้ให้เกิดความต้องการที่จะอยู่ในสภาพที่ถูกต้องกับหลักเกณฑ์คริสตชน ผู้อภิบาลต้องปฏิบัติต่อเขาด้วยความรัก และชักชวนเขาให้มีส่วนร่วมในชีวิตของกลุ่มคริสตชนที่เขาสังกัดอยู่ แต่ถึงอย่างไรก็ดี ผู้อภิบาลก็ไม่ควรอนุโลมให้เขารับศีลศักดิ์สิทธิ์ได้

กรณีที่ 4 : คู่สมรสที่แยกทางกันและคู่สมรสที่หย่าร้างกันแต่ไม่ได้แต่งงานใหม่

83. การสมรสที่สมบูรณ์อาจถึงจุดที่ต้องแยกทางกันด้วยความทรमानใจ และบ่อยครั้งก็แก้ไขไม่ได้ เนื่องจากเหตุผลนานัปการ เช่น การที่ไม่สามารถเข้าใจกันได้ การที่ไม่สามารถเปิดใจต่อกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในระดับบุคคลต่อบุคคลได้อย่างแท้จริง ฯลฯ แน่แน่นอน ควรจะต้องตระหนักว่าการแยกทางกันนั้นเป็นวิธีบำบัดจิตใจขั้นสุดท้าย หลังจากความพยายามที่จะแก้ไขสถานการณ์นี้อย่างเต็มที่นั้นปรากฏว่าไร้ประโยชน์เสียแล้ว

บ่อยครั้ง ความรู้สึกว่าเหวและความเดือดร้อนอีกหลายประการ เป็นผลที่เกิดขึ้นกับคู่สมรสที่แยกทางกันแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับฝ่ายที่ไม่มีควมผิด ในกรณีเช่นนี้ชุมชนของพระศาสนจักรก็ต้องสนับสนุนคู่สมรสนี้มากกว่าในกรณีอื่นๆ ต้องให้เกียรติแก่เขา ร่วมทุกข์สุขกับเขา เห็นอกเห็นใจเขารวมทั้งอยู่ข้างเคียงเขา เพื่อให้สามารถรักษาความซื่อสัตย์แม้ในสภาพยุ่งยากที่เขาประสบอยู่ก็ตาม ชุมชนของพระศาสนจักรยังควรเป็นกำลังใจให้เขามุ่งพัฒนาจิตใจแห่งการให้อภัยผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณงามความดีเฉพาะของความรักคริสตชน ตลอดจนให้เขาพร้อมเสมอที่จะกลับไปดำเนินชีวิตสมรสตามเดิม

กรณีของคู่สมรสฝ่ายที่ต้องหย่าร้างโดยจำใจนั้นก็คล้ายกับกรณีก่อน เขาได้ตระหนักดีว่าพันธสัญญาของการสมรสที่สมบูรณ์แบบเป็นสิ่งที่ยกเลิกมิได้ เขาจึงไม่ยอมปล่อยตัวหาชีวิตใหม่ ตรงกันข้ามเขาต่อสู้สำหรับปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อครอบครัว และรับผิดชอบในบทบาทของคริสตชน ตัวอย่างแห่งความซื่อสัตย์และความมั่นคงที่สมกับความเป็นคริสตชนนั้นจึงกลายเป็นประจักษ์พยานที่มีคุณค่าพิเศษสำหรับโลกและสำหรับพระศาสนจักร เพราะฉะนั้นพระศาสนจักรจึงยังต้องเอื้อเฟื้อแผ่ต่อเขาด้วยความรักอย่างมิหุดยุติและเขาให้รับศีลศักดิ์สิทธิ์ได้โดยไม่มีอุปสรรคแต่อย่างใดเลย

กรณีที่ 5 : ผู้ที่แต่งงานใหม่หลังการหย่าร้าง

84. จากประสบการณ์ในแต่ละวัน เราสังเกตเห็นด้วยเสียดายว่าผู้ที่หย่าร้างกันแล้ว ก็มักตั้งใจที่จะเข้าร่วมชีวิตกับคนใหม่แทบทุกรายโดยไม่มีพิธีทางศาสนาตอลักแต่อย่างใด นี่เป็นความหายนะเหมือนกับความหายนะอื่นๆ ซึ่งยิ่งวันยิ่งแพร่ไปอย่างกว้างขวางแม้ในกลุ่มคริสตชน เพราะฉะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเผชิญหน้ากับความยุ่งยากนี้โดยด่วนและด้วยความขยันขันแข็ง สมาชิกสมัชชาพระสังฆราชได้ศึกษาปัญหานี้แล้ว อันที่จริง พระศาสนจักรซึ่งได้รับการสถาปนาขึ้นเพื่อมนุษย์ จะนำมนุษย์ทั้งมวลโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ได้รับศีลล้างบาปไปสู่ความรอดนั้น ก็ไม่สามารถที่จะละทิ้งผู้ที่ตั้งใจเข้าสู่การสมรสใหม่ได้ ทั้งๆ ที่เขาเองก็เคยมีพันธะกับอีกคนหนึ่งในศีลสมรสแล้ว ฉะนั้น พระศาสนจักรจึงมานะพยายามโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยที่จะเอื้ออำนวยวิธีช่วยให้รอดต่างๆ ให้แก่เขา

ผู้อภิบาลควรจะต้องทราบว่ตนเองมีหน้าที่วินิจฉัยสภาพความเป็นจริงให้ถูกต้องเพื่อจะได้ซื่อสัตย์ต่อความจริง ในอันที่จริง พวกที่ได้ทุ่มเทกำลังใจเพื่อที่จะพิทักษ์รักษาการสมรสครั้งแรกด้วยใจจริงและถูกทอดทิ้งอย่างไม่เป็นธรรมนั้น ก็แตกต่างจากพวกที่ได้ทำลายการสมรสที่สมบูรณ์ตามกฎหมายพระศาสนจักรเพราะความผิดอันมากมายของตน อีกพวกหนึ่งก็คือ ผู้ที่ได้เข้าร่วมชีวิตกับคู่ใหม่เพราะเห็นแก่ผลทางการอบรมดูแลลูก และบางครั้งเขาก็มีจิตสำนึกที่แน่นอนว่า การสมรสครั้งก่อนที่ถูกทำลายอย่างแก้ไขไม่ได้แล้วนั้น ไม่เคยเป็นการสมรสที่สมบูรณ์เลย

โดยรวมกับสมัชชาพระสังฆราช ข้าพเจ้าขอเตือนผู้อภิบาลและชุมชนคริสตชนทั้งปวงให้ช่วยเหลือผู้ที่หย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่ด้วยความระมัดระวังและด้วยเมตตาธรรมอันละมุนละไม

อย่าให้พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองถูกแยกออกจากพระศาสนจักร ยิ่งไปกว่านั้นเขาต้องมีส่วนร่วมในชีวิตนั้นด้วย ต้องชักชวนเขาให้ฟังพระวาจาของพระเจ้า ให้ร่วมพิธีมิสซาบูชาขอบพระคุณ ให้หมั่นสวดภาวนา ให้สนับสนุนกิจกรรมเมตตาต่างๆ และโครงการของกลุ่มชนที่ส่งเสริมความยุติธรรม ให้อบรมสั่งสอนลูกตามหลักความเชื่อคริสตชน ให้ส่งเสริมจิตตารมณ์แห่งการเป็นทุกข์ถึงบาปในใจของตน และให้ทำกิจกรรมใช้โทษบาปเพื่อจะอ้อนวอนขอพระหรรษทานของพระเจ้าทุกวันไป ข้าพเจ้าขอให้พระศาสนจักรสวดภาวนาอุทิศให้เขา บำรุงจิตใจของเขา แสดงตัวเป็นมารดาที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตาต่อเขา และตั้งนั้นให้พระศาสนจักรพวงเขาให้คงอยู่ในความเชื่อและความหวังอันแน่วแน่

กระนั้นก็ดี พระศาสนจักรยืนยันถึงแนวปฏิบัติของตนซึ่งมีหลักพื้นฐานอยู่ที่พระคัมภีร์ที่ว่าพระศาสนจักรไม่อนุโลมให้คริสตชนที่หย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่นั้น รับผิดชอบมหาสนิทได้ ตัวเขาเองเป็นอุปสรรคมิให้รับได้ ในเมื่อสภาพของเขาและรูปแบบชีวิตจริงของเขาไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์แห่งความรักระหว่างพระคริสตเจ้ากับพระศาสนจักร ซึ่งปรากฏออกมาเป็นอยู่จริงๆ ในศีลมหาสนิท นอกจากนี้ยังมีเหตุผลพิเศษในด้านอภิบาลก็คือ ถ้าคนเหล่านี้ได้รับอนุญาตให้รับศีลมหาสนิทได้แล้ว คริสตชนโดยทั่วไปจะเกิดความเข้าใจผิดและความสับสนเกี่ยวกับพระธรรมคำสอนของพระศาสนจักรที่ว่า ศีลสมรสนั้นยกเลิกไม่ได้

เช่นเดียวกัน การกลับคืนดีกับพระเจ้าโดยทางศีลอภัยบาป ซึ่งเปิดทางไปยังศีลมหาสนิทนั้น ผู้ที่จะรับได้ก็คือผู้ที่ เป็นทุกข์ถึงบาปเพราะได้ฝ่าฝืนสัญลักษณ์แห่งพันธสัญญาและแห่งความเชื่อสัตย์ของพระคริสตเจ้า พวกเขาจึงพร้อมที่จะดำเนินชีวิตในรูปแบบซึ่งไม่ขัดแย้งกับการสมรสที่ยกเลิกมิได้ในกรณีที่ชายและหญิงไม่สามารถแยกทางกันได้เพราะมีเหตุผลสำคัญ เช่น มีลูกที่จะต้องดูแลด้วยกันนั้น “ในภาคปฏิบัติ การเป็นทุกข์ถึงบาปดังกล่าวเรียกร้องให้เขารับรองว่า เขาจะดำเนินชีวิตด้วยการโดยยกเว้นเรื่องภารกิจอย่างเด็ดขาด กล่าวคือ งดเว้นกิจกรรมเฉพาะของสามีภรรยา”¹⁸⁰

ในทำนองเดียวกัน การเคารพต่อศีลสมรสก็ดี ต่อคู่สมรสและญาติพี่น้องของเขาก็ดี ต่อชุมชนคริสตชนก็ดี เรียกร้องมิให้ผู้อภิบาลจัดพิธีอย่างใดอย่างหนึ่งในโอกาสที่ผู้หย่าร้างกันแล้วแต่งงานใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอ้างถึงเหตุผลหรือข้อแก้ตัวประการใดก็ตาม แม้ในแง่อภิบาลถ้ามีพิธีดังกล่าว ก็จะเป็นการหลอกให้เข้าใจกันว่ากำลังประกอบพิธีศีลสมรสใหม่โดยสมบูรณ์ และจะเกิดความเข้าใจผิดขึ้นเกี่ยวกับลักษณะของการยกเลิกกันมิได้ของการสมรสที่สมบูรณ์

ในขณะที่พระศาสนจักรปฏิบัติเช่นนี้ พระศาสนจักรยืนยันถึงความจงรักภักดีของตนต่อพระคริสตเจ้า และต่อพระสังฆกรรมของพระองค์ ในเวลาเดียวกันพระศาสนจักรบำเพ็ญตนเป็นมารดาที่มีใจเมตตากรุณาต่อบุตรของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุตรที่คู่ชีวิตโดยชอบธรรมได้ทอดทิ้งไปทุกอย่างที่ตนเองไม่ได้ทำผิด

ด้วยความมั่นใจอันแน่วแน่ พระศาสนจักรเชื่อว่าแม้แต่คนที่ตีตัวออกห่างจากพระบัญญัติของพระคริสตเจ้าและยังคงดำรงชีวิตอยู่ในสภาพนั้น ก็ยังสามารถรับพระหรรษทานแห่งการกลับใจและความรอดจากพระเจ้าได้ เมื่อเขาได้พากเพียรภาวนา เป็นทุกข์ถึงบาป และมีเมตตาธรรม

¹⁸⁰ John Paul II, Homily at the close of the Sixth Synod of Bishops, 7 (25 October 1980) : AAS 72 (1980), 1082

85. ผู้ที่ไม่มีครอบครัว

ข้าพเจ้าใคร่จะกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับมนุษย์ประเภทหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าเข้าใจว่าเขาต้องอยู่ใกล้ชิดกับพระหฤทัยของพระคริสตเจ้า ทั้งคู่ควรกับความปราณีและความห่วงใยของพระศาสนจักรและของผู้อภิบาล เพราะสภาพความเป็นจริงที่เขาต้องดำเนินชีวิตซึ่งส่วนมากเขาไม่ต้องการให้เป็นเช่นนี้

บนโลกนี้ เรามีมนุษย์จำนวนมากมายซึ่งไม่มีทางที่จะสังกัดหน่วยซึ่งเราเรียกว่าครอบครัว ตามกฎหมายที่ถูกต้องนั้นได้ มนุษย์เป็นจำนวนนับไม่ถ้วนมีชีวิตอยู่อย่างยากแค้น การที่ชายหญิงปนเปกันอยู่ การขาดที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ที่ไม่ถาวรและไม่เป็นปึกแผ่น การขาดแคลนขนบธรรมเนียม ทั้งหมดนี้ ไม่เปิดโอกาสให้ใช้คำว่า “ครอบครัว” ในกรณีนี้ได้ บางคนก็ต้องอยู่โดดเดี่ยวในโลกเพราะเหตุผลต่างๆ อย่างไรก็ตาม “ชาวดีเรื่องครอบครัว” ก็ต้องแพร่ไปถึงเขาด้วย

ข้าพเจ้าเคยพูดถึงปัญหาของผู้ที่ต้องทนต่อความยากจนขั้นแค้นว่า จำเป็นต้องบากบั่นด้วยความเข้มแข็งเพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขสถานการณ์นี้ แม้ในทางการเมืองซึ่งจะสามารถช่วยเขาให้พ้นจากสภาพตกต่ำได้ระดับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

นี่เป็นหน้าที่ที่สังคมทั้งมวลต้องรับมือปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ เพราะเป็นภารกิจของเขาและอยู่ในความรับผิดชอบของเขา อีกทั้งยังเป็นหน้าที่ของครอบครัวต่างๆ ที่จะต้องแสดงมนุษยธรรมและเจตจำนงที่จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน

สำหรับผู้ที่ไม่มีความเป็นครอบครัวตามธรรมชาติ ก็ต้องเปิดประตูของครอบครัวใหญ่ นั่นคือพระศาสนจักรให้กว้างมากขึ้นอีก พระศาสนจักรสวมรูปร่างที่เป็นรูปธรรมในครอบครัวระดับสังฆมณฑลและระดับวัดในชุมชนของพระศาสนจักรซึ่งเรียกว่า “กลุ่มคริสตชนขั้นพื้นฐาน” และในกิจการแพร่ธรรมต่างๆ ไม่มีบุคคลใดเลยในโลกที่ไม่มีครอบครัว พระศาสนจักรเป็นบ้านและครอบครัวสำหรับทุกๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ “ตกทุกข์ได้ยากและแบกแอกหนัก”¹⁸¹

บทสรุป

86. ก่อนที่จะจบสมณสาส์นนี้ ข้าพเจ้าอยากที่จะกล่าวอะไรบางอย่างเป็นพิเศษกับสามีภรรยาและบิดามารดาทั้งหลายด้วยความห่วงใย

กับหนุ่มสาว ผู้เป็นเสมือนอนาคตและความหวังของพระศาสนจักรและของสังคมโลก ท่านจะเป็นแก่นที่ทรงพลังของครอบครัวเมื่อ ค.ศ. 2000 ใกล้เข้ามา

กับพี่น้องที่รักและนับถือ พระสังฆราชและพระสงฆ์ทั้งหลาย ผู้ร่วมสังฆภาพกับข้าพเจ้านักบวชชายหญิง ลูกที่รัก ผู้ถวายชีวิตแด่พระคริสตเจ้า ท่านเป็นประจักษ์พยานถึงความจริงอันสูงส่งแห่งความรักต่อพระเจ้า

กับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายที่มีใจซื่อตรง สุจริต และที่เป็นห่วงใยต่อวิวัฒนาการของครอบครัว

อนาคตของมนุษยชาติขึ้นอยู่กับครอบครัว

เพราะฉะนั้น เป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนอย่างยิ่ง ที่มนุษย์ผู้มีน้ำใจดีทุกคนจะได้ตระหนักว่าตนเองพิทักษ์รักษาและส่งเสริมคุณค่าพร้อมกับข้อเรียกร้องต่างๆ ของครอบครัวด้วยจิตสำนึกรับผิดชอบ

¹⁸¹ มธ.11:28

ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าใคร่เรียนขอให้บรรดาบุตรของพระศาสนจักรมีความพยายามเป็นพิเศษ ด้วยเหตุผลที่ว่าความเชื่อสอนเขาให้ทราบถึงแผนการอันนำพิศวงของพระเจ้า เขาจึงมีแรงจูงใจมากขึ้นที่จะส่งเสริมสภาพครอบครัวในปัจจุบันอันเป็นเวลาแห่งความยากลำบากและแห่งพระพรพรทาน

พวกเขาต้องมีความรักต่อครอบครัวเป็นพิเศษ นี่เป็นคำบัญชาที่แนชัดและเข้มงวด

อันว่า รักครอบครัวนั้น หมายถึงการยกย่องคุณค่าและศักยภาพของครอบครัวรวมทั้งส่งเสริมคุณค่าเหล่านี้เสมอ รักครอบครัวยังหมายถึงความถึงการสังเกตเห็นภัยอันตรายและสิ่งร้ายแรงที่คุกคามครอบครัวเพื่อที่จะเอาชนะให้ได้ รักครอบครัวยังหมายถึงการสร้างสรรค้บรรยากาศที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าให้แก่ครอบครัวในขณะที่ครอบครัวสมัยปัจจุบันแทบจะหมดกำลังใจหรือมีความกังวลใจ เนื่องจากความยุ่งยากลำบากที่เพิ่มทวีขึ้นเรื่อยๆ มีวิธีอันล้ำค่าที่จะแสดงความรักต่อครอบครัวนี้ได้ ก็คือ ช่วยครอบครัวให้มีความมั่นใจในตัวเอง มีความมั่นใจในทรัพยากรทางธรรมชาติหรือทางพระพรพรทานที่เขามี ความมั่นใจในภารกิจที่พระเจ้าทรงมอบหมายให้เสียใหม่ “จำเป็นอย่างยิ่งที่ครอบครัวสมัยปัจจุบันจะต้องรื้อฟื้นกำลังใจดั้งเดิม จำเป็นอย่างยิ่งที่ครอบครัวจะต้องเดินตามรอยของพระคริสตเจ้า”¹⁸²

คริสตชนยังมีหน้าที่ที่จะประกาศ **“ข่าวดี”** เกี่ยวกับครอบครัวด้วยความชื่นชมยินดีและด้วยเจตนาที่แน่วแน่ ครอบครัวต้องการอย่างที่สุดที่จะฟังพระวาจาครั้งแล้วครั้งเล่าอีกทั้งต้องการเข้าใจความหมายของถ้อยคำอันเที่ยงแท้ที่ชี้แนะเอกลักษณ์และศักยภาพของครอบครัว พร้อมกับความสำคัญแห่งภารกิจของตนในเมืองของมนุษย์และของพระเจ้า

พระศาสนจักรรู้จักหนทางซึ่งจะนำครอบครัวเข้าไปถึงแก่นแห่งความจริงอันสูงส่งของครอบครัวเอง พระศาสนจักรได้เรียนรู้สัจธรรมนี้จากคำสอนของพระคริสตเจ้าและจากประสบการณ์ที่ได้จากประวัติศาสตร์ตลอดมา โดยที่แสงสว่างของพระจิตเจ้านำความกระจ่างในการตีความประสบการณ์นั้น พระศาสนจักรไม่บังคับคนอื่นให้ยอมรับหลักสัจธรรมนี้ หากแต่สำนึกว่ามีแรงจูงใจให้เสนอสัจธรรมนั้นแก่ทุกคนโดยปราศจากความกลัว ยิ่งกว่านั้น พระศาสนจักรคำนึงถึงหน้าที่ที่ต้องเผยสัจธรรมดังกล่าวด้วยความหวังอันแน่วแน่ทั้งๆ ที่ตระหนักดีกว่า ไม้กางเขนก็เป็นเสมือนภาษาที่ประกอบ “ข่าวดี” อาศัยไม้กางเขนนี้เอง ครอบครัวจึงจะสามารถบรรลุถึงภาวะอันบริบูรณ์ของตนเองและถึงความรักอันสมบูรณ์ได้

ข้าพเจ้าใคร่เรียนกับคริสตชนทั้งปวงให้มีความยินดีและมีความกล้าในอันที่จะร่วมมือกับมนุษย์ทั้งหลายที่บากบั่นในการรับใช้ครอบครัวด้วยจิตสำนึกที่รับผิดชอบ บุคคลใดไม่ว่าจะเป็นรายบุคคล สมาคม หรือขบวนการใดก็ตามที่ทุ่มเทเสียสละเพื่อผลประโยชน์ของครอบครัว และปฏิบัติงานนี้ภายในโครงสร้างของพระศาสนจักรในนามและใต้โอวาทของพระศาสนจักรนั้น ย่อมพบปะคนอื่น เป็นรายบุคคลหรือสถาบันก็ดีที่เคียงบ่าเคียงไหล่ไปกับเขาโดยมุ่งสู่อุดมคติอันเดียวกัน การร่วมมือกันนี้จะเป็นพลังช่วยให้การส่งเสริมชีวิตครอบครัวดำเนินไปโดยเร็วและโดยสมบูรณ์มากขึ้น ทั้งๆ ที่จะเคารพต่อคุณค่าของพระวรสารและของความเป็นคน พร้อมกับให้เกียรติแก่ทุกฝ่ายที่มีความคิดริเริ่ม

ก่อนที่จะจบสมณสาร ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะกระตุ้นใจของทุกคนให้พิจารณาปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวคริสตชนอย่างละเอียด ปัญหาเหล่านี้แม้จะดูหนักมากก็จริง แต่ก็น่าสนใจมากด้วย ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้าอยากขอภาวนาของความคุ้มครองจากครอบครัวศักดิ์สิทธิ์แห่งนาซาเร็ท

¹⁸² John Paul II, Letter *Appropinquat Iam* (15 August 1980), 1 : AAS 72 (1980), 791

ในครอบครัวศักดิ์สิทธิ์นี้ พระบุตรของพระเจ้าได้ทรงดำเนินพระชนม์ชีพอย่างซ่อนเร้น ตลอดเวลาหลายปีตามแผนการอันลึกลับของพระเจ้า เพราะฉะนั้นครอบครัวศักดิ์สิทธิ์จึงเป็น ตัวอย่าง และคล้ายๆ กับแบบฉบับของครอบครัวคริสตชนทั้งมวล ครอบครัวนี้ แม้จะไม่มี ครอบครัวใดในโลกนี้เหมือนเลยก็ตาม กระนั้นก็ดีก็ได้ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย และไม่ปรากฏตัวใน หมู่บ้านเล็กๆ ของแคว้นปาเลสไตน์ได้อดทนต่อความขัดสน การถูกเบียดเบียน การถูกเนรเทศ ครอบครัวนี้ได้ถวายเกียรติแด่พระเจ้าด้วยความเลื่อมใสศรัทธาและความบริสุทธิ์อย่างหาที่เปรียบ ไม่ได้ ฉะนั้น ครอบครัวศักดิ์สิทธิ์จึงเป็นที่พึงของครอบครัวคริสตชน รวมถึงครอบครัวทั้งหลายในโลกด้วย ให้ครอบครัวเหล่านั้นได้หมั่นปฏิบัติหน้าที่ประจำวันด้วยความซื่อสัตย์ ให้ครอบครัว พากเพียรอดทนต่อความกังวลและความยุ่งยากในชีวิต ให้ครอบครัวเอาใจใส่ความต้องการของคน อื่นด้วยใจเอื้อเฟื้อ ให้ครอบครัวบำเพ็ญตนตามแผนการของพระเจ้าเกี่ยวกับครอบครัวด้วยความชื่น ชมยินดี

ขอให้นักบุญยอแซฟ “ผู้ชอบธรรม” กรรมกรที่ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ผู้พิทักษ์รักษาคุณค่าที่ พระเจ้าทรงฝากกับท่านด้วยความซื่อสัตย์สุจริตอันสูงส่ง ทรงโปรดคุ้มครอง ปกป้อง และให้แสง สว่างครอบครัวเหล่านั้น

ขอให้พระนางพรหมจารีมารีอา ผู้ทรงเป็นมารดาของพระศาสนจักร โปรดเป็นมารดาของ “พระศาสนจักรระดับครอบครัว” ด้วย อาศัยความช่วยเหลือที่อบอุ่นของพระมารดา ขอให้ครอบครัว ชีวิตคริสตชนทั้งหลายได้กลายเป็น “พระศาสนจักรจำลอง” อย่างแท้จริง ซึ่งจะสะท้อนธรรมล้ำลึก แห่งพระศาสนจักรของพระคริสตเจ้าและแสดงธรรมล้ำลึกนั้นออกมาในวิถีชีวิตของตน ขอให้พระ นางผู้เป็นผู้รับใช้ของพระเจ้าได้เป็นแบบฉบับให้แก่ผู้ที่ยอมรับน้ำพระทัยของพระเจ้าด้วยใจสุภาพถ่อม ตน และด้วยความปลาบปลื้มปีติยินดี ขอให้พระนางผู้เคยเป็นมารดาที่ตรมตรอมที่เชิงไม้กางเขน โปรดเป็นผู้บรรเทาความทุกข์ทรมาน และเป็นผู้เข็นน้ำตาของผู้ที่เศร้าโศกเพราะความยากลำบาก ของครอบครัว

ขอให้พระคริสต์ผู้ทรงเป็นพระเจ้า พระราชาแห่งสากลโลกและพระราชาของครอบครัว ทั้งหลาย ทรงโปรดสถิตอยู่ในบ้านของคริสตชนทุกหลัง อย่างที่พระองค์ทรงเคยสถิตที่เมืองคานา เพื่อให้พระองค์ทรงนำความสว่าง ความชื่นชมยินดี ความสงบ และความเข้มแข็งมาสู่บ้านเหล่านี้ ในวันที่ซึ่งเป็นวันฉลองพระสิริมงคลของพระองค์ผู้ทรงเป็นกษัตริย์ ข้าพเจ้าอ้อนวอนขอให้ทุก ครอบครัวได้รู้จักมีส่วนร่วมในการที่จะให้พระอาณาจักรของพระองค์มาถึงมนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งเป็น “อาณาจักรที่เต็มไปด้วยสัจธรรมและชีวิต ความศักดิ์สิทธิ์และความเที่ยงธรรม ความรักและ สันติภาพ”¹⁸³ อันเป็นจุดหมายปลายทางที่มนุษย์ทั้งหลายกำลังแสวงหา

ข้าพเจ้าขอฝากแต่ละครอบครัวไว้กับพระคริสตเจ้า กับพระนางมารีอา และกับนักบุญยอแซฟ ข้าพเจ้าวางสมณสาส์นนี้ในพระหัตถ์และพระหฤทัยของพระองค์ ขอให้พระองค์ท่านมอบสมณสาส์นนี้ ให้แก่ท่านพี่น้องที่เคารพและบรรดาลูกที่รัก ขอพระองค์ท่านทรงโปรดเปิดจิตใจของท่านให้รับแสง สว่างซึ่งพระวรสารส่องมาถึงทุกครอบครัว

ข้าพเจ้าสวดอธิษฐานอุทิศให้แก่ท่านทั้งหลายแต่ละคน และประทานพระพรให้แก่ท่านจากใจ จริงของข้าพเจ้าในนามของพระบิดาและพระบุตรและพระจิต

¹⁸³ บทอนุโมทนาในมิสซาฉลองพระคริสตเจ้ากษัตริย์แห่งสากลโลก

ให้ไว้ ณ กรุงโรม มหาวิหารนักบุญโตร วันที่ 22 เดือนพฤศจิกายน 1981 ตรงกับวัน
ฉลองพระคริสตเจ้า พระราชาแห่งสากลโลก ในปีที่ 4 แห่งสมณสมัยของข้าพเจ้า

ยอห์น ปอล ที่ 2

พระสันตะปาปา

คณะผู้แปล

- ค.พ.แบร์นาร์ด กิลเบ็ง
- อ.สารภี แกสตัน
- นายรุ่งโรจน์ ตั้งสุรกิจ
- นายเรียมนต์ ประดิษฐ์ศิลป์